

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(s. 1-99)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yunus MERCİMEK

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bilgehan PAMUK

GAZIANTEP

HAZİRAN 2013

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

96 Numaralı Mühimme Defteri'nin
Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (S. 1-99)

Yunus MERCİMEK

Tez Savunma Tarihi: 01.07.2013

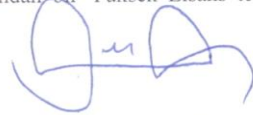
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Hilmi BAYRAKTAR
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Bilgehan PAMUK
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Bilgehan PAMUK
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Bilgehan PAMUK (Jüri Başkanı)

İmzası

Yrd. Doç. Dr. Murat ÇELİKDEMİR

Yrd. Doç. Dr. Habib ÖZGAN

ÖZET

96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s.1-99)

MERCİMEK, Yunus

Yüksek Lisans Tezi, Tarih Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bilgehan Pamuk

Haziran 2013, 300 Sayfa

Divân-ı Hümâyûn, devlet meselelerinin görüşülerek karara bağlandığı ve her türlü dâva ve şikâyetlerin görüşüldüğü üst düzey bir karar organıdır. Divan-ı Hümâyûn toplantılarında müzâkere edilen dâhilî ve haricî meselelere ait önemli siyasî, askerî, içtimaî ve iktisadî kararların kaydedildiği defterler ise Mühimme Defterleri olarak bilinir. Mühimme defterleri muhtevaları itibariyle pek çok araştırma sahasını ilgilendiren bir özelliğe sahip olmalarının yanı sıra Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilâtındaki idarî ve askerî kurumların karşılıklı ilişkileri, çalışma t'arzları ve fonksiyonları hakkında önemli bir tarihi kaynaktır. Özellikle XVI, XVII ve XVIII. yüzyıllar üzerine yapılan araştırmalar için en önemli kaynaklardandır. 96 Numaralı Mühimme Defteri, IV. Mehmed Dönemi'nin 1678-1679 yılları arasındaki olaylarını ihtiva etmekte ve toplam iki yüz beş sayfadan oluşmaktadır. Tezde ise 1-99 arasındaki sayfalar incelenmiştir. Defterin ağırlıklı konularını; ahali arasındaki anlaşmazlıklar, vakıf ve vakıf arazileri, çeşitli vergiler ve vergilerin toplanması, sefer hazırlığı ve sefer için gerekli olan mühimmatın temini ve belirlenen yerlerde hazır edilmesi gibi idari, askeri, siyasi, içtimai ve iktisadi konular oluşturmaktadır. Çalışmada IV. Mehmed Dönemi, Divân-ı Hümâyûn ve Mühimme Defterleri hakkında genel bilgiler verilmesinin yanı sıra defterin transkripsiyon ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmanın sonuna metnin tıpkıbasımından örnekler ve ayrıntılı indeks eklenmiştir.

Anahtar kelimeler: Divân-ı Hümâyûn, Mühimme Defterleri, IV. Mehmed

ABSTRACT**THE TRANSCRIPTION AND ASSESSMENT OF THE
NUMBER 96 MUHIMME REGISTER (Pages: 1-99)**

MERCİMEK, Yunus

Master's Thesis, Department of History

Supervisor: Prof. Dr. Bilgehan Pamuk

June 2013, 300 pages

Divan-ı Hümayün is a decision making body where state and citizens issues are discussed and sorted out. At the meetings of *Divan-ı Hümayün* the internal and external issues that are discussed about political, military, social and economical decisions are recorded to the registers and these are called as *Mühimme Registers*. For this reason; as well as their having great importance for their contest that help so many resource areas, they are also vital historical resource as they inform us about The Ottoman Empire's central and provincial managements, how they work and functions of these structures. They are also very important for their ages when they were kept between the XVI, XVII and XVIII centuries. The number 96 Mühimme register, has involved the events of IV Mehmed between the years 1678-1679, and also consists of 205 pages. In this thesis the pages between 1-99 are evaluated. In these pages, there are four hundred and ninety-seven provisions. *Mühimme Register* mainly threads with preparation of expedition, things that are required for the supply of the ammunition and their being present in necessary places, foundation and foundation lands, different taxes and collecting of these taxes and also issues like administrative, military, political and economic things like disputes between the public. In this study, general information about IV Mehmet, *Divan-ı Hümayün*, *Mühimme Registers* were given and in addition to this the registers transcription and evaluation is done. At the end of the study, the same examples of the text and a detailed index are added.

Keys Words: Divan-ı Hümayün, Mühimme Registers, IV. Mehmed

ÖN SÖZ

Tarihi belgelerin tutulduğu arşivler büyük öneme sahiptir. Arşiv belgelerini inceleyenler geçmiş ile ilgili ilk elden bilgilere ulaştıkları gibi bu bilgileri değerlendirerek geleceğine de daha geniş bir açıdan bakma imkânına sahip olabilirler. Osmanlı Devleti, yaklaşık altı yüz yıl oldukça geniş bir coğrafyaya hükmederek siyasi, ekonomik, sosyal, askeri ve kültürel alanlarda derin izler bırakmıştır. Bu izleri bugün milyonlarca belgelerin muhafaza edildiği arşivlerimizden bulmak mümkündür. Belgeler sadece Osmanlı tarihi için değil, Avrupa, Asya ve Afrika'daki müstakil devletlerin tarihi içinde büyük önem arz etmektedir.

Osmanlı Devleti'nin siyâsî ve hukukî karar organı olan Dîvân-ı Hümayûn' da mühimme, nâme, ahkâm, rûznamçe, mevâcib gibi çok çeşitli defterler tutulmaktadır. Osmanlı arşivlerinde yer alan mühimme defterleri oldukça dikkat çekmektedir. Mühimme defterleri, yazılmış oldukları dönemin siyâsî, sosyal ve ekonomik özelliklerini yansıtmaları açısından çok önemlidirler. Daha özel olarak mühimme defterlerinde; Osmanlı merkez ve taşra teşkilâtının işleyişi, bürokrasi, sefer hazırlığı ve sefer için gerekli olan mühimmatın temini, donanma ve deniz seferleri, ticaret, vakıf ve vakıf arazileri, uluslararası ilişkiler, çeşitli vergiler ve vergilerin toplanması, Müslüman-Gayrimüslim ilişkisi, eşkıyalık hareketleri ve ahali arasındaki anlaşmazlıklar gibi önemli bilgilere rastlanılabilir. Bu açıdan mühimme defterleri, Osmanlı tarihi araştırmaları için başvurulması gereken önemli bir tarihi kaynaktır.

Tezin giriş bölümünde IV. Mehmed Dönemi, Dîvân-ı Hümayûn ve Mühimme Defterleri hakkında genel bilgi verilmiştir. İkinci bölümde araştırmacılara faydalı olabileceği düşüncesiyle mühimme defterleri ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, defterin transkripsiyonu yapıp kısa hüküm özetleri verilmiştir. Dördüncü bölümde, araştırma, esnasında takip edilen usul ve yöntemden bahsedilmiştir. Beşinci bölümde, defterin diplomatik ve teknik özellikleri verilmiş ve hükümlerin tasnifi ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuç bölümünde ise çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışmanın sonuna 96 Numaralı Mühimme Defteri'nden alınan örnekler eklenmiş ve dizin verilmiştir.

Bu tezin konusunu belirleyerek tarihçiliğime katkı yapmamı sağlayan ve çalışmamın başından sonuna kadar bütün aşamalarında bana yol gösteren ve her türlü katkıda bulunan danışman hocam, Sayın Prof. Dr. Bilgehan PAMUK'a teşekkürlerimi sunarım. Uzun ve yorucu bu çalışmam esnasında bana sabır göstererek benden yardımlarını esirgemeyen eşim ve aileme de ayrıca teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Yunus MERCİMEK
Haziran 2013-GAZİANTEP

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR	vi
HİCRÎ AYLAR VE İLGİLİ KISALTMALAR.....	vii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ.....	1
1.1. IV. MEHMED DÖNEMİ (1648-1687)	1
1.2.DİVAN-I HÜMAYÛN	13
1.3.MÜHİMME DEFTERLERİ	19
2. KAYNAK ÖZETLERİ.....	26
2.1.MÜHİMME DEFTERLERİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	26
2.1.1.Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tarafından Yayımlanan Mühimme Defterleri	26
2.1.2.Başbakanlık Osmanlı Arşivi Dışında Yayımlanan Mühimme Defterleri	28
2.1.3.Yüksek Lisans Tezi Olarak Çalışılmış Mühimme Defterleri.....	28
3. HÜKÜM ÖZETLERİ ve TRANSKRİPSİYON	34
3.1. 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN HÜKÜM ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYONU	34
4. MATERYAL VE YÖNTEM.....	261
4.1. 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN TRANSKRİPSİYONUNDA TAKİP EDİLEN YÖNTEM.....	261
5. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	264
5.1. 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ	264
5.1.1. Defterin Fizikî Durumu	264
5.1.2. Diplomatik ve Teknik Özellikleri	266
5.1.3. Dil ve Yazılış Özellikleri	272

Sayfa No:

5.1.4. Tarih.....	274
5.2. 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ ..	276
5.2.1. Kişiler Arası Anlaşmazlıklar İle İlgili Hükümler	276
5.2.2. Yöneticiler ve Halk Arasındaki Anlaşmazlıklar İle İlgili Hükümler	277
5.2.3. Sefer Çıkılması ve Sefer Hazırlığı İle İlgili Hükümler.....	278
5.2.4. Vakıflar İle İlgili Hükümler	279
5.2.5. Eşkiyalık Hareketleri İle İlgili Hükümler	280
5.3. HÜKÜMLERİN TASNİFİ	281
5.3.1. Hükümlerin Konularına Göre Sınıflandırılması.....	281
5.3.2. Hükümlerin Gönderildiği Makamlara Göre Sınıflandırılması	283
SONUÇ	287
KAYNAKLAR.....	289
EKLER.....	292
EK. A 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN (1-99) ASLINDAN ÖRNEKLER	293
DİZİN	299
ÖZGEÇMİŞ	ix
VITAE.....	ix

KISALTMALAR

a.g.e.	:	Adı Geçen Eser
a.g.m.	:	Adı Geçen Makale
a.g.t.	:	Adı Geçen Tez
Bkz.	:	Bakınız
BOA.	:	Başbakanlık Osmanlı Arşivleri
BOAR.:	:	Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Rehberi
c.	:	Cilt
DİA.	:	Diyanet İslâm Ansiklopedisi
H.	:	Hicri
İA	:	İslam Ansiklopedisi
MD.	:	Mühimme Defteri
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
TTK	:	Türk Tarih Kurumu
TDVY	:	Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
vd	:	ve diğerleri
Yay.	:	Yayınları
yy.	:	Yüzyıl
YTY	:	Yeni Türkiye Yayınları

HİCRÎ AYLAR VE İLGİLİ KISALTMALAR¹

محرم	م	M	Muharrem
صفر	ص	S	Safer
ربيع الاول	ر	R	Rebî ‘ü’l-evvel
ربيع الآخر	را	Ra	Rebî ‘ü’l-âhir
جمادياول	ج	C	Cemâziye’l-evvel
جمادياآخر	جا	Ca	Cemâziye’l-âhire
رجب	ب	B	Receb
شعبان	ش	Ş	Şa‘bân
رمضان	ن	N	Ramazân
شوال	ل	L	Şevvâl
ذى القعدة	ذا	Za	Zilka‘de
ذى الحجه	ذ	Z	Zilhicce

اوائل	Evâ’il	Ayın başındaki günler (1-10)
اواسط	Evâsıt	Ayın ortasındaki günler (11-20)
اواخر	Evâhir	Ayın sonundaki günleri (21-30)

غره	Gurre	Ayın ilk gecesi ve günü
منتصف	Muntasıf	Ayın ortası (15. günü)
سلخ	Selh	Ayın son günü

¹ Tablonun hazırlanmasında 100 Numaralı Mühimme Defteri’nden istifade edilmiştir. Bkz. Muzaffer Fehmi Sakar. (2007). *1101\1102 (1690\1691) Tarihli 100 Numaralı Mühimme Defteri Transkripsiyonu Ve Değerlendirilmesi [S. 1-145]*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. IV. MEHMED DÖNEMİ (1648-1687)

30 Ramazan 1051 (2 Ocak 1642) tarihinde İstanbul'da doğan IV. Mehmed'in babası Sultan İbrahim, annesi ise Hatice Turhan Sultan'dı. IV. Mehmed'in çocukluğu sarayın geleneksel ortamı içerisinde geçti. Sarayda Şâmî Yûsuf ve Şâmî Hüseyin Efendilerden ders aldı². IV. Mehmed, babası Sultan İbrahim'in rahatsızlığı ve Venedik'e karşı alınan mağlubiyetler neticesinde Kösem Sultan, kapıkulu ve ulemanın ittifakıyla henüz yedi yaşında iken tahta çıkarıldı³. Osmanlı padişahları arasında ava olan düşkünlüğü ile bilinen IV. Mehmed'e, devletin en sıkıntılı zamanlarında bile av peşinde koşması nedeniyle "Avcı" lakabı verilmiştir⁴.

IV. Mehmed'in tahta çıkışı ile ilgili olarak Nâimâ Tarihinde, Bâbüs-saâde önünde taht kurulduğu ve IV. Mehmed'in oturduğu bu tahtta önce şeyhülislam sonra vezir, ulema ve önde gelen devlet adamlarının çocuk padişaha biat ettikleri ve etek öptüklerini belirtilir. Burada dikkat çekici olan bir nokta, çocuk yaştaki padişahın korkmaması için diğer kimselerin biat etmesine izin verilmemesidir⁵. Yedi yaşında tahta çıkmış olan IV. Mehmed, kardeş katli kanununa rağmen kardeşleri Süleyman ve Ahmet'i katlettirmemiştir⁶.

IV. Mehmed tahta cülûs edişinden bir hafta sonra Eyüp Sultan Camii'nde kılıç kuşandı. Cülûs bahşîşi verecek kadar hazinede para bulunmadığı için dönemin önde gelen zenginlerinden ödünç para istendi. Sultan İbrahim dönemindeki

² Abdulkadir Özcan. (2003). Mehmed IV. *DîA*, c. 28, TDVY, İstanbul, s. 414.

³ Mehmet Öz. (2002). II. Viyana Seferine Kadar XVII. Yüzyıl. *Türkler Ansiklopedisi*, c.9, YTY, Ankara, s.722.

⁴ Alev Özbil. (2009). Üç Yabancı'nın Kaleminden Avcı Mehmed ve Av. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, S.1, ?, s.33.

⁵ Nâimâ Mustafa Efendi. (1969). *Nâimâ Tarihi*. c.4 Çeviren: Zuhurî Danışman, İstanbul, s. 1857.

⁶ Halil İnalçık. (2008). *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*. İstanbul, s. 67.

zenginliğiyle dikkat çeken Cinci Hoca lakaplı Safranbolulu Hüseyin kendisinden istenen iki yüz kese akçeyi vermeyi reddedince bütün malları müsadere edildi ve böylece cülûs için gerekli olan para, başta Cinci Hoca olmak üzere Sultan İbrahim döneminin zengin ve nüfuzlu kişilerinden zorla alınarak cülûs meselesi halledildi⁷. Sultan İbrahim'in tahttan indirilerek yerine oğlunun çıkarıldığı bu bunalımlı dönemde hazinedeki sıkıntılar devletin gümrük ve mukataa gelirlerine de yansımıştı⁸.

IV. Mehmed'in saltanatı üç devreye ayrılabilir. Bunlar: padişahın tahta aikişından Köprülü Mehmet Paşa'nın tahta çıkışına kadar olan dönem (1648-1656), Köprülü Mehmet Paşa ve oğlu Fazıl Ahmet Paşa'nın sadaretini kapsayan dönem (1656-1676) ve IV. Mehmed'in padişahlığının son on iki yılıdır⁹. Birinci dönemde, padişahın yaşının küçük olması nedeniyle dönemin ileri gelenleri arasında iktidar mücadelesi yaşanmıştır. İkinci dönemde, Köprülülerin devlet idaresindeki başarılı hamleleri devlete rahat bir nefes aldırılmıştır. Üçüncü dönemde, Osmanlı devleti Karlofça Antlaşması ile sonuçlanacak olan ağır bir savaş yükünün altına girmiştir.

IV. Mehmed'in tahta çıkmasıyla birlikte Sultan İbrahim Topkapı sarayında bir odaya kapatılmıştı. İstanbul halkı ve sipahiler eski padişahın tahta yeniden çıkmasını isterken yeniçeri ağaları ve hatta İbrahim'in annesi Kösem Sultan eski padişahın tekrar tahta çıkma ihtimaline karşılık öldürülmesini istediler. Sipahilerin eski padişahı tahta geçirmeye hazırlandığı yönündeki şayialar neticesinde, Sultan İbrahim yeniçeri ağaları ve Kösem Sultan gibi devletin ileri gelenlerinin ittifakı ile otuz iki yaşında iken boğularak öldürüldü. O zaman küçük yaşta olan IV. Mehmed babasının ölümünden sorumlu tuttuğu yetmiş kişiyi bir deftere yazmış ve iktidarı ele alınca onları ortadan kaldırmıştır¹⁰.

Sultan İbrahim'in katlinden sonra padişahın kan davasını gütmek isteyenler oldu. Topkapı Sarayı'ndaki iç oğlanları, çıkmaların gecikmesini ve sipahiler ise ulufelerinin geciktirilmesini öne sürerek nümayışte bulundular. Sultan İbrahim'in katlinde rolü bulunanlar bu durumdan rahatsız olarak yeniçerileri sipahilere karşı kullanmak istediler. Bunun üzerine Sadrazam Sofu Mehmed Paşa ve önde gelen yeniçeri ağaları, ulemâdan sipahileri eşkıya olarak nitelendiren bir fetvâ aldılar¹¹. "*Al-i Osman'a karşı isyan eden leşkerin katli vaciptir*" şeklindeki bu fetva

⁷ Mufassal Osmanlı Tarihi. (1960). c. IV, İstanbul, s. 2000.

⁸ Bilgehan Pamuk. (2006). XVII. Yüzyılda Bir Serhad Şehri: Erzurum. İstanbul, s. 270-275.

⁹ Abdurrahman Şeref. (2005). Osmanlı Devleti Tarihi. Hazırlayan: Musa Duman, İstanbul, s. 245.

¹⁰ Yılmaz Öztuna. (1994). Büyük Osmanlı Tarihi. c.4, İstanbul, s. 157-159.

¹¹ Ziya Nur Aksun. (1994). Osmanlı Tarihi. c.2, İstanbul, s. 190-192.

neticesinde ocaklarından çıkan yeniçeriler Sultan Ahmet Camii'ni karargâh olarak kullanan sipahilerin bulunduğu At Meydanı'na yürüdüler. At Meydanı veya Sultan Ahmet Vakası olarak bilinen bu olay, çok kanlı çarpışmalara sahne olmuş ve pek çok sipahi öldürülmüştür. Bu olay neticesinde Bektaş, Kara Murad ve Muslihüddin gibi önde gelen yeniçeri ağaları ve yeniçeri ocağı nüfuz kazanmıştır¹². Kösem Sultan'la iş birliği halinde olan ocak ağaları, Osmanlı donanmasının Foça'da Venedik filosuna yenilmesini bahane ederek 1649'da Sofu Mehmed Paşa'nın yerine sadrazamlığa yeniçeri ağalarından Kara Murad Ağa'yı (Paşa) getirdiler. Böylece Kösem Sultan önemli bir rakibinden kurtuldu¹³.

Valide Sultan ve yeniçeri ağalarının iktidarı, taşrada bir takım ayaklanmaları da beraberinde getirdi. Suriye'de Safed sancağını iltizama almak için sadrazam Hezarpare Ahmed Paşa'ya vermiş olduğu paranın geçersiz sayılması yüzünden isyan eden eski sipahi Gürcü Abdünnebi, başka bir isyancı lider olan Katırcıoğlu ile birlikte Konya'dan İstanbul'a yönelmiştir. Ancak hakkında verilen idam fermanı neticesinde Abdünnebi'nin isyanı 1649 yılında bastırılmış ve kendisi de katledilmiştir¹⁴.

Gürcü Abdünnebi İsyanı'nın bastırılmasında önemli rol oynayan Kara Murad Paşa, Kethüda Bey (Çelebi Mustafa Ağa) ve padişahın validesi Turhan Sultan'ın ittifakı neticesinde gücünü yitirdiğini düşünerek istifa etmeye karar vermiştir. Ocak ağalarının kendi idaresine müdahale ettiğini, bir memlekette dört vezirizam olmaz diyen Kara Murad Paşa, sadârete mührünü padişaha sunarak istifa etmiştir. Sadrazamlığa ise Melek Ahmed Paşa getirilmiştir¹⁵.

Ağaların güdümünde olan yeni sadrazam döneminde mali sıkıntılar ön plana çıktı. Ağaların İstanbul'da açtıkları dükkânlar ile tekel oluşturmaları esnafı olumsuz etkiledi. Esnafın Melek Mehmet Paşa'ya, “ *Devletlû vezir! Bu yıl ön dört vergi çektik. Durgunluk ise canımıza kâr etti. Avâriz ve diğer adı geçen vergilerden başka ağaların Karadeniz'den gelme gemi gemi bakır, fındık, tuz ve İzmir ve Akdeniz'den yine getirdikleri şayka şayka sabun ve dimi, sakız ve falan falan şeyleri bizlere tarh edüp, birkaç misli bahalarını alup, bu kadar zarar çektirdiler. Halimiz diyergün olup, dükkânlarımız kirasından âciz iken böyle züüf akçenin yüz on sekizine bir altın istemek ne demektir. Bir vehiçle kuvvet ve imkânımız yoktur*” şeklinde içinde

¹² Halil İbrahim İnal. (2007). *Osmanlı Tarihi*. İstanbul, s. 321-322.

¹³ Özcan, a.g.m., s. 414.

¹⁴ Öz, a.g.m., s. 722.

¹⁵ İ. Hakkı Uzunçarşılı. (1995). *Osmanlı Tarihi*. c.III, Kısım: I, TTK, Ankara. S. 247-248.

buldukları durumu özetleyen şikâyetlerinden bahsedilmektedir¹⁶. Esnafın içinde bulunduğu bu sıkıntılara rağmen Defterdar Emir Paşa tarafından dağıtılan ulufelerin sarraflarda değiştirilmesi sırasında vergi kesilmesi esnafı iyice çileden çıkarmıştı. Bu durum karşısında ayaklanan İstanbul esnafı ve halk, önlerine Şeyhülislâm Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi'yi alarak saray kapısına dayandı. IV. Mehmed ayak divanına çıkmak zorunda kaldı. Padişahın haksızlıkların ortadan kaldırılacağını bildirmesi ve Melek Ahmed Paşa'nın yerine Siyavuş Paşa'yı getirmesiyle ayaklanma son buldu¹⁷.

Kösem Sultan, torunu IV. Mehmed'in annesi olan Turhan Sultan'ın yönetimde güç kazanmaya başlamasıyla birlikte eski gücünü kaybetmeye başladı. Kösem Sultan gücünü yeniçeri ocağından, saray ağalarından ve hizmetlilerinden almaktaydı. Tekrar eski gücünü kazanmayı amaçlayan Kösem Sultan, hem Turhan Sultan'dan kurtulmak için hem de saf bir kadın olan Şehzade Süleyman'ın annesini idare etmenin daha kolay olacağını düşündüğü için IV. Mehmed'in yerine kardeşi Süleyman'ı tahta çıkarmak maksadıyla harekete geçti. Haberi alan Turhan Sultan Süleyman Ağa ile yaptığı plan neticesinde 1651 yılında Kösem Sultan'ı boğdurtarak öldürttü¹⁸.

Valide Sultan'ın öldürülmesinden sonra IV. Mehmed, ağalar hâkimiyetine son vermek için sancâk-ı şerifi sarayın önüne çıkararak ulemayı ve sipahileri saraya davet etti. Bu durum üzerine yeniçeriler ağalarını terk edip sancağı şerifin altında toplandılar. Bu durum karşısında çaresiz kalan önde gelen ocak ağalarından eski yeniçeri ağası Kara Çavuş Mustafa'ya Temeşvar eyaleti, Çelebi Mustafa'ya Bosna eyaleti, Bektaş Ağa'ya Bursa sancağı verilerek yeniçeri ağaları ocaktan ve merkezden uzaklaştırıldı¹⁹. Böylece VI. Mehmet'in saltanatının ilk yıllarından itibaren devam etmekte olan Kösem Sultan ve Ağalar iktidarı son bulmuş, ancak bunun ardından Turhan Sultan ve Darüssaâde Ağası Süleyman Ağa'nın iktidarı ortaya çıkmıştır. Beş yıl kadar sürecek bu yeni iktidar döneminin ilk önemli hadisesi Süleyman Ağa ile problem yaşayan Veziriazam Siyavuş Paşa'nın yerine Gürcü Mehmed Paşa'nın getirilmesi olmuştur. Ancak pek başarılı olamayan Gürcü Mehmed Paşa'nın yerine sadrazamlığa, Hocazâde Mesud Efendi'nin tavsiyesi ile Tarhuncu

¹⁶ Nâimâ Mustafa Efendi. (1969). *Nâimâ Tarihi*. c.5, Çeviren : Zuhurî Danışman, İstanbul, s. 2316.

¹⁷ Şeref, a.g.e., s. 246.

¹⁸ Mufassal Osmanlı Tarihi, c.4, s. 2014-2017.

¹⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*. c.III, Kısım: I, s. 258-259.

Ahmed Paşa tayin edildi. Tarhuncu Ahmed Paşa sadrazamlık makamına alacağı malî kararlara kimsenin karışmaması şartı ile gelmişti²⁰.

Tarhuncu Ahmed Paşa uyguladığı ekonomik politikalar sayesinde para bulmayı bilen, hadımağalarının işlerine karışmasına izin vermeyen, padişahıtan aldığı hatt-ı şerifler sayesinde Valide Sultanın denetimine girmeyen bir idareci olarak dikkat çekmekteydi²¹. Yeni sadrazam göreve başlar başlamaz tophâne, mutfak ve tersane masrafları ile gümrükleri kontrol ettirdi. Askerlerin sicil defterlerini kontrol ettirerek masrafları azalttı. Bütçe açığını kapatmak için valilere vâridât fazlasının irsaliye namıyla merkeze gönderilmesi emretti. Mesken ve değirmenlerden vergi alınmasını istedi. Sadrazam; ayrıca zeamet, has ve paşmaklıkların fazlasının hazineye aktarılmasını sağladı. Bunun yanı sıra saray ağalarından Süleyman Ağa'nın azledilmesini de sağladı. Bütün bu katı tedbirler kendisine karşı bir muhalefet oluşmasına yol açtı. Kaptanıderyâ Derviş Ahmed Paşa, kendisini donanmayı ihmal etmekle suçladı. Tarhuncu Ahmed Paşa, bunlara rağmen dürüstlüğünü kaybetmeden elinden geldiği ölçüde hizmetine devam etti. Düşmanlarının, Tarhuncu Ahmed Paşa'nın padişahı tahttan indirerek yerine Şehzade Süleyman'ı tahta çıkaracağı şayialarını yayması neticesinde Tarhuncu 1653'te öldürüldü ve yerine Derviş Mehmed Paşa getirildi²².

Derviş Mehmed Paşa, sâdarete kaldığı iki yıl içerisinde önemli işler başarmıştı. Kaptanıderyâlığa getirdiği Kara Murad Paşa'nın boğaza kadar gelen Venediklileri mağlup ederek Girit'e yardım götürmesi ve defterdar olarak atadığı Moralı Mustafa Efendinin ulûfe dağıtımını başarıyla yerine getirmesi Derviş Mehmed Paşa'nın şöhretini artırdı²³. Fakat sadrazam 1654 yılında felç olarak azledildi. Turhan Sultan, Derviş Mehmed Paşa'nın azledilmesi üzerine sâdaret mührünün İpşir Mustafa Paşa'ya verilmesini sağladı. Yeni sadrazam İstanbul'daki yeniçerilerden çekinmesi nedeniyle yaklaşık dört ay sonra İstanbul'a gelebildi²⁴. Kendisinden beklenen başarıyı gösteremeyen İpşir Mustafa Paşa, eski sadrazam Kara Murad Paşa'nın önderliğini yaptığı yeniçerilere karşı verdiği iktidar

²⁰ Özcan, a.g.m., s. 415.

²¹ Nicolae Jorga. (2009). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*. c.4, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, s. 71.

²² Aksun, a.g.e., s. 204-205.

²³ Şeref, a.g.e., s. 247.

²⁴ Yılmaz Öztuna, a.g.e., s. 169.

mücadelesini kaybederek idam edilmiş ve yerine Kara Murad Paşa ikinci defa sadrazam olmuştur²⁵.

İpşir Mustafa Paşa'nın intikamını almak isteyen Abaza Hasan Paşa'nın ayaklanması da dönemin dikkat çekici olaylarından. Kara Haydaroğlu İsyanı'nın bastırılması üzerine 1648'de Yeni İl Türkmen voyvodalığına tayin edilen Hasan Paşa'nın bu görevi yeniçeri ağalarının kıskançlıkları nedeniyle uzun sürmedi. Bunun üzerine eşkıyalık faaliyetlerine başlayan Hasan Paşa'nın üzerine o dönem de Sivas valisi olan İpşir Mustafa Paşa gönderildi ise de o, bu görevi kabul etmeyerek Hasan Paşa'nın yanında isyan faaliyetlerine katıldı. Abaza'ya Türkmen ağalığı, İpşir Paşa'ya da Halep Beylerbeyliği verilerek isyanları sonlandırıldı. Bir müddet sonra sadrazamlığa tayin edilen İpşir Mustafa Paşa öldürülünce Abaza Hasan Paşa onun intikamını almak için yeniden isyan etti. Abazanın isyanı Köprülü Mehmet Paşa'nın sadrazamlığına kadar devam etmiştir²⁶.

Sadrazam olan Kara Murad Paşa, yeniçerilere yaranabilmek adına yeniçeri sayılarına konulan kısıtlamaları kaldırarak hazinenin boşalmasına sebep olduğu için azledildi. Hazinenin içinde bulunduğu durum nedeniyle ayarı düşük akçe ile maaşlarını alan yeniçeriler ve sipahiler ayaklandı. İsyân eden askerler IV. Mehmed'ten ayak divanı talep ederek bazı devlet ricalinin idamını istediler. İşin ciddiyetini anlayan padişah isyancıların istedikleri kişileri idam ettirdi. Öldürülenler At Meydanı'ndaki çınar ağacına asıldığı için Çınar Vak'ası ya da Vak'a-i Vakvakiye olarak da bilinen bu olay, Köprülüler idaresinin başlangıcının temelini oluşturmuştu²⁷.

Çınar Vakası'ndan sonra sadrazamlığa önce Zurnazen Mustafa Paşa, daha sonra Siyavuş Paşa ve onun ölümünden sonra Boynueğri Mehmed Paşa getirildi. Mehmed Paşa zamanında Venedik donanması Çanakkale Boğazı'nı kapatarak Bozcaada, Limni ve Semadirek adalarını işgal etmişti. Kaptanıderyâ Kenan Paşa'nın, Çanakkale Boğazı'nı abluka altına alan Venedik donanmasına karşı başarısız olması İstanbul'u savunmasız bıraktı. Venediklilerin İstanbul'a gelme ihtimali şehirde paniğe yol açtı, yiyecek ve eşya fiyatları aşırı derecede yükseldi. Bu olumsuzluklar neticesinde Boynueğri Mehmed Paşa'nın yerine Köprülü Mehmed Paşa getirildi²⁸.

²⁵ Necdet Sakaoğlu. (2008). Mehmed IV. *Osmanlılar Ansiklopedisi*, c. 2, İstanbul, s. 91.

²⁶ Mücteba İlgürel. (1988). Abaza Hasan. *DİA*, c.1, TDVY, İstanbul, s.10-11.

²⁷ Komisyon. (1999). IV. Mehmed. *Osmanlı Ansiklopedisi* c.12, Ankara, s. 161.

²⁸ Özcan, a.g.m., s. 415.

Köprülü Mehmed Paşa sadrazamlık makamına gelirken bir takım şartlar öne sürmüştü. Bunlar²⁹:

1. Kendisinin şartları istisnâsız kabul olacak
2. Hizmetleri istediğine vermekte serbest olacak
3. Hiçbir büyük memur kendisiyle nüfûz mücadelesi yapmayacak
4. Şahsı hakkında yapılacak iftiraların hiçbiri padişah nezdinde itibar görmeyecek

Arnavut bir köylünün oğlu olan Köprülü Mehmed Paşa, bu şartlar kabul edildikten sonra yetmiş yaşında sadrazam oldu³⁰. Köprülü Mehmed Paşa ilk iş olarak Kadızâdeliler meselesi ile ilgilenmeye başladı. IV. Murad döneminden itibaren etkili olmaya başlayan Kadızâdeliler'in kurucu lideri olarak ön plana çıkan kişi Birgivi Mehmed Efendi'dir. IV. Mehmed dönemde ise Kadızâdeliler'in liderliğini, Üstüvânî Mehmed Efendi üstlenmekteydi. Aklî ilimlerin tahsiline karşı çıkma, tarikat uygulamalarını, kabir ve türbe ziyaretlerini haram sayma gibi kaideleri ile dikkatleri üzerine çeken Kadızâdelilerin Köprülü Mehmed Paşa'nın otoritesini hiçe sayarak bir takım huzursuzluklar meydana getirmeleri, sadrazamın padişah'tan Kadızâdelilerin katli için ferman almasına neden oldu. Ancak bu ceza sürgüne çevrildi ve Kadızâdelilerin önde gelen liderleri olan Üstüvânî, Türk Ahmed ve Divane Mustafa Kıbrıs'a sürülerek Kadızâdeliler harekâtı bastırıldı³¹. IV. Mehmed Dönemi'nin önemli dini, siyasi ve sosyal içerikli hareketlerinden birisi de dinî ve siyasî emellerine rahatça ulaşabilmek için İslâm'ı kabul etmiş gibi görünen Yahudilerin meydana getirmiş olduğu "Dönme Hareketi"dir." Bu hareket, XVII. yüzyılda Sabatay Sevi ile hız kazanmıştı³².

Köprülü Mehmed Paşa otoritesini güçlendirmek için; yerine getirilmesi düşünülen Kaptanıderya Seydi Ahmed Paşa'yı Bosna valiliğine atadı ve sipahilere karşı da yeniçeri ocağını kendi tarafına çekti. Daha sonra Girit meselesiyle ilgilenen sadrazam, Limni ve Bozcaada'yı geri alarak Çanakkale ablukasını kırdı(1657). Bu arada, kendisine rakip olarak gördüğü uzun yıllar Girit serdarlığını yürüten Deli Hüseyin Paşa'yı ortadan kaldırdı (1658). Erdel'de II. Rakoczi önderliğinde ortaya çıkan bağımsızlık hareketlerini bastırmak için 1658'de sefere çıkan Köprülü, Yanova

²⁹ Hammer. (2010). *Büyük Osmanlı Tarihi*. c.5, Hazırlayan: Mümin Çevik, Milliyet, İstanbul, s. 1595-1596.

³⁰ Yorga, a.g.e., s. 79.

³¹ Semiramis Çavuşoğlu. (2001). Kadızâdeliler. *DİA*, c.24, TDVY, İstanbul, s. 100-102.

³² Abdurrahman Küçük. (1994). Dönme. *DİA*, c. 9, TDVY, İstanbul, s. 518-520.

Kalesi'ni ele geçirdi. Ancak bu sırada yukarıda da bahsedildiği gibi kendisine karşı Anadolu'da Abaza Hasan Paşa önderliğinde isyan çıkınca geri dönmek zorunda kaldı. Serdarlar tarafından devam ettirilen Erdel harekâtı neticesinde Rakoczi öldürülmüş ve Apafi Mihail, Erdel Krallığı'na getirilmişti(1661)³³.

Köprülü Mehmet Paşa'nın sadrazam olmasından sonra da isyanını devam ettiren Abaza Hasan Paşa, sadrazamın Erdel üzerinde seferde bulunmasını fırsat bilerek isyanının şiddetini arttırmıştır. Bunun üzerine Köprülü Mehmet Paşa Erdel seferini bırakarak İstanbul'a geri dönmek zorunda kalmıştır. İsyani bastırmakla görevlendirilen Serdar Murtaza Paşa, Abaza'yı padişah tarafından affedilmesine yardımcı olacağını söyleyerek isyanından vazgeçirmiştir. Abaza Hasan ve yakın adamları Halep'te Murtaza Paşa'nın konağında, diğer adamları ise Halep'in önde gelen kişilerinin evinde konaklamıştır. Abaza Hasan Paşa, Murtaza Paşa'nın adamları tarafından katledilmiştir. Daha önce yapılan plan doğrultusunda kaleden atılan toptan sonra Abaza'nın adamlarının bulunduğu evlere gizlenen askerler de onları katletmiştir. Böylece Abaza Hasan Paşa'nın isyanı bastırılmıştır³⁴.

Köprülü Mehmed Paşa yaşının ilerlemiş olmasından dolayı hasta ve yorgundu. Bu sebeple padişaha, sadrazamlık makamı için Halep Beylerbeyliğine tayin edilen oğlu Fâzıl Ahmed Paşa'yı tavsiye etti. IV. Mehmed'in kabul etmesi üzerine Fâzıl Ahmed Paşa sadâret kaymakamı oldu.³⁵ Sadâret kaymakamı olarak göreve başlamasından yirmi dört gün sonra babasının ölümü üzerine Fâzıl Ahmed Paşa'ya, mühr-i hümâyun verilerek sadrazamlık makamına getirildi³⁶. Ulemâ sınıfından seyfiye sınıfına geçmiş olan Ahmed Paşa, ağırbaşlılığı ve dirayetli kişiliğinden dolayı "fazıl" lakabı ile anılırdı. İlk iş olarak Erdel meselesiyle ilgilenen Fazıl Ahmed Paşa meseleyi hallettikten sonra Erdel meselesine müdahale eden Avusturya üzerine bir sefer açtı³⁷.

Yüz yirmi bin kişiden oluşan Osmanlı Ordu'su, Belgrad'tan hareket ederek 1663 yılında Uyvar kalesini ele geçirdi. Bu sırada etrafta bulunan palankalar da fethedildi. Kış için Belgrad'a dönen Osmanlı ordusu Kanije'nin kuşatıldığını öğrenince Kanije'ye doğru yola çıktı. Osmanlı ordusunun harekete geçtiği haberini

³³ Mehmet Öz, a.g.m., s.723 724.

³⁴ Nâimâ Mustafa Efendi. (1969). *Nâimâ Tarihi*. c.6, Çeviren: Zuhurî Danışman, İstanbul, ss. 2866-2874.

³⁵ Mücteba İlgürel. (2002). Köprülü Mehmed Paşa. *DİA*, c.26, TDVY, Ankara, s.259.

³⁶ Hammer. (2010). *Büyük Osmanlı Tarihi*. c.6, Hazırlayan: Mümin Çevik, Milliyet, İstanbul, s.1643.

³⁷ Metin Kunt. (2009). *Siyasal Tarih (1600-1789)*. *Türkiye Tarihi*, c.3, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 37-38.

alan General Zirini kuşatmayı kaldırdı. Bunun üzerine Yanıkkale'ye doğru ilerleyen Ahmed Paşa kumandasındaki ordu Saint Gothar muharebesinde mağlup oldu³⁸. Mağlubiyet neticesinde Avusturya ve Osmanlı Devletleri arasında Vasvar Antlaşma'sı yapıldı. Böylece iki yıl süren Avusturya Harbi sona erdi ve sadrazam 1665 yılında Edirne'ye döndü³⁹. Bu antlaşmaya göre; Erdel'deki Osmanlı egemenliği onaylandı, Avusturyalılar işgal ettikleri yerlerden çıkacaktı, Uyvar ve Novigrad kaleleri ile çevresi Osmanlıda kalacaktı, antlaşma ise yirmi yıl süre ile geçerli olacaktı⁴⁰.

Avusturya meselesini halleden Fâzıl Ahmed Paşa, Girit üzerine sefer hazırlıklarına başladı. Aslında Osmanlı Ordusu, Sultan İbrahim Dönemi'nden beri Venedik ile savaşıyordu. Bazı zaman boğazlar çevresinde dahi Osmanlı donanması ile Venedik donanması arasında muhtelif savaşlar olmuştu. Artık bu meselenin halledilmesini isteyen IV. Medmed'in, sadrazamı Girit seferine serdar olarak ataması üzerine Venedik elçilerinin bariş talepleri Fâzıl Ahmed Paşa tarafından geri çevrildi. 1666 yılında Hanya'ya çıkan sadrazam oradan da Kandiye ordugâhına geçti. 1667 yılı Mayıs ayında başlayan kuşatma uzun sürünce savaş meydanına yakın olmak isteyen sadrazam, Teselya Yenişehir'ine geldi. Fazıl Ahmed Paşa'nın ciddiyetini anlayan Venedikliler, Padişah nezdinde girişimlerde bulunarak kuşatmanın kaldırılmasını amaçladılar. IV. Mehmed'in kuşatmanın kaldırılması yönündeki düşünceleri sadrazamı müteessir etse de savaş devam etti⁴¹.

Kandiye önlerinde toplanan Osmanlı kuvvetlerinin sayısı yetmiş bine ulaşmıştı. Bu arada yirmi kadar Mısır gemisiyle Kaptan Mustafa Paşa kumandasındaki Osmanlı donanması da yardıma gelmişti⁴². Venedik elçileri, bir defada yüz bin, senede yirmi beş bin altın vererek kuşatmanın kaldırılması talebiyle sadrazama geldiklerinde sadrazam, “*Biz ticarete gelmedik Kandiye'yi almaya geldik*” diyerek bu teklifi reddetti. Bu esnada deniz tarafından Kandiye'ye sürekli olarak Fransa ve Papalık'tan yardım gelmekteydi. Ancak Kandiye Kalesi artık harap bir vaziyette olduğu için Osmanlı saldırılarına karşı koyacak durumda değildi. Bu durumu gören General Morozini, Kandiye'yi Osmanlıya terk etmek zorunda kaldı. Sekiz gün süren görüşmeler neticesinde; Kandiye'nin cephanesiyle birlikte Osmanlı

³⁸ Şeref, a.g.e., s. 263-265.

³⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi. c.III, Kısım: I*, s. 413.

⁴⁰ Öz, a.g.m., s. 725.

⁴¹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi. c.III, Kısım: I*, s. 414-418.

⁴² Abdulkadir Özcan. (2002). Köprülü Fazıl Ahmet Paşa. *DİA*, c. 26, TDVY, Ankara, s.261.

devletine verilmesi, Suda, Granbusa ve İspirlonga kalelerinin yirmi bir yıllığına Venedik'te kalarak sonra Girit'e ilhak edilmesi karşılığında antlaşma yapılarak Kandiye'nin anahtarları Sadrazam Köprülü Fazıl Ahmed Paşa'ya verilmiştir⁴³. Böylece 17. yüzyılın ortalarına kadar Venedik toprağı olan Girit Köprülü Fazıl Ahmed Paşa tarafından alınmış oldu⁴⁴.

Girit Seferi (1645-1669) yaklaşık olarak yirmi beş yıl devam eden uzun ve zahmetli bir sefer olmuştur⁴⁵. Hammer, Kandiye kuşatması ile ilgili olarak şu sözleri söylemiştir. *“Yalnız Osmanlı Devleti'nde değil, diğer hiçbir memlekette hiçbir müstahkem mevki için Kandiye Kalesi kadar uğraşılmamış ve Kandiye Kalesi'ndeki kadar can ve mal bol bol harcanmamıştır”*⁴⁶.

Girit Seferi akabinde, Sarıkamış Kazakları Hatmanı Doroşenko, Lehistan'a karşı Osmanlı Devleti'nden yardım istemiştir. Bu çağrı üzerine Fazıl Ahmed Paşa'nın etkili olduğu, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın da ona destek verdiği 1672 Lehistan Seferine çıkmıştır⁴⁷. 1672 de yapılan bu sefere, bizzat padişah da katılmıştır. Hatta IV. Mehmed savaş sırasında kıyafet değiştirerek askerlerle birlikte muhasaraya dahi katılmıştır⁴⁸. Lehistan'a yürüyen Osmanlılar Kamaniçe'yi aldılar. Bu gelişme üzerine Lehistan, Kırım hanı aracılığıyla barış istedi ve Bucaş Antlaşması imzalandı (1672)⁴⁹. Bucaş Antlaşması'na göre, Lehistan'ın Osmanlılara yıllık yirmi iki bin altın pişkeş verecek, Podolya Osmanlılara terk edilecek, Ukrayna Osmanlı himayesindeki Kazaklara verilecek⁵⁰. Bucaş Antlaşması'nı onur kırıcı bulan Lehistan Diyet Meclisi antlaşmayı onaylamayınca tekrar Lehistan üzerine sefere çıkıldı. İlk aşamada IV. Mehmed'in de bizzat katıldığı bu sefer daha sonra serdarlar eliyle yürütüldü. Ancak bu defa savaş uzun sürmesine rağmen, Podolya ve Ukrayna'da Osmanlı egemenliğinin kolayca kaldırılamayacağı anlaşıldı. Neticede Lehistan, vergi hariç Bucaş Antlaşması'nın diğer maddelerini kabul etmek zorunda

⁴³ Aksun, a.g.e., s. 226-227.

⁴⁴ Suraiya Faroqhi. (2007). *Osmanlı İmparatorluğu ve Etrafındaki Dünya*. Çeviri: Ayşe Berktaç, İstanbul, s. 200.

⁴⁵ İdris Bostan. (2007). *Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği*. İstanbul, s. 186.

⁴⁶ Hammer, a.g.e., c.6, s. 1710.

⁴⁷ Mehmet İnbası. (2004). *Ukrayna'da Osmanlılar Kamaniçe seferi ve Organizasyonu (1672)*. İstanbul, s. 1617.

⁴⁸ Özcan, a.g.m., s. 416.

⁴⁹ Öz, a.g.m., s. 725.

⁵⁰ İnbası, a.g.e., s. 176-77.

kaldı(1676). Böylece Osmanlılar kuzey topraklarını emniyet altına aldıkları gibi yeni topraklar da ele geçirildi⁵¹.

Lehistan için son derece önemli olan Kamanıçe'nin fethinin sebebi, hem kazakların etkin olduğu Ukrayna'da bulunması hem de Kırım Tatarları'nın Osmanlı ordusuna kolay bir şekilde katılmasının sağlanmasıydı. Kamanıçe'nin fethi Osmanlı-Leh ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuştur. Yirmi yedi yıl süren Osmanlı hâkimiyeti boyunca iki devlet arasındaki savaşlar şiddetli bir şekilde devam etmiştir⁵².

Lehistan seferi dönüşünde on iki yıl yıldır sâdarete bulunan Fazıl Ahmed Paşa, Edirne yakınlarında rahatsızlanarak vefat etti. Yerine ise sâdaret kaymakamı olan eniştesi Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, sadrazam olmuştur⁵³. Bu sırada Kazak Hatmanı Doroşenko'nun Rusya'ya yakınlaşması ve Çehrin Kale'sini Ruslara bırakması Osmanlı'nın tepkisine neden oldu. Osmanlı Devleti, Droşenko'yu azlederek yerine Yorgi Himilnitski'yi tayin etti. Bunun üzerine Şeytan İbrahim Paşa, Çehrin'i zabtetmek ve Himilnitski'nin Sarıkamış Kazakları hatmanı olarak kabul edilmesine yardımcı olmak maksadıyla Çehrin üzerine düzenlenen sefere serdar olarak tayin edilmişti. Kırım Hanı Selim Giray'ın da Serdar İbrahim Paşa'ya yardımcı olması emredilmişti. Çehrin'in üç tarafının bataklıklar ile çevrili olması nedeniyle muhasara çok zor şartlar altında devam etmişti. Yirmi bir gün süren muhasara başarısız olunca Serdar İbrahim Paşa Yedikule'ye hapsedildi, Rodos'a sürgün edilen Selim Giray'ın yerine de Murad Giray Kırım Hanı tayin edildi.⁵⁴

Çehrin üzerine düzenlenen seferin başarısızlıkla sonuçlanmasından dolayı Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın bizzat sefere çıkmasına karar verildi. 1678 yılında Davud Paşa'dan hareket eden padişah Silistre'de kaldı ve Kara Mustafa Paşa'yı Çehrin üzerine gönderdi. Zorlu bir kuşatmadan sonra 12 Ağustos 1678 yılında ele geçirilen Çehrin Kalesi savunmasının zorluğu nedeniyle yıkıldı. Ordu Eylül 1678 yılında geri döndü. Sadrazamın dönmesiyle birlikte Kara Mehmet Paşa serdar olarak tayin edildi ve Babadağı'nda bırakıldı. Ruslar'ın sefer hazırlığı içerisinde olduğu haberleri padişahın yeni bir sefere çıkmasına sebep olmuştur. Ancak Rus Çarı Osmanlı Devleti'nin kendi üzerine sefere çıktığını öğrenince Kırım Hanı Murad Giray aracılığıyla barış istedi. 1681'de imzalanan Osmanlı-Rus

⁵¹ Öz, a.g.m., s 725.

⁵² İnbaşı, a.g.e., s.17.

⁵³ Aksun, a.g.e., s.231-232.

⁵⁴ Mufassal Osmanlı Tarihi, c.4, s. 2133-2135.

Antlaşması ile Özü nehrinin sağında kalan yerler Osmanlıda, Kiev ve bağlı palankalar Ruslarda kalacak ve antlaşma yirmi yıl geçerli olacaktı. Savaşın bitmesi üzerine padişah Edirne'ye döndü⁵⁵.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, önemli bir devlet adamı olduğunu ispatlamak uğruna Avusturya üzerine bir sefere karar vererek devletin içinden çıkılmaz bir hale düşmesine neden olmuştur. Orta Macar hâkimi Tökeli'nin Avusturya baskısı karşısında Osmanlı'dan yardım istemesini fırsat bilen Mustafa Paşa, padişah ile birlikte Avusturya üzerine sefere çıktı. Belgrad'a varıldığı zaman padişah ordunun sevk ve idaresini Kara Mustafa Paşa'ya bıraktı. Eyalet askerlerinin katılımıyla 200 bin kişiye ulaşan Osmanlı Ordusu'nun başında sadrazam Viyana üzerine yürüdü⁵⁶. Raab Çayı'nı hızlı bir şekilde geçen Osmanlı ordusu 1683 yılında Viyana'yı kuşatma altına aldı. Kuşatmada Kırım Hanı Murad Giray, Tökeli, Bosna Valisi Hızır Paşa, Budin valisi Uzun İbrahim Paşa gibi devlet adamları hazırды. Leh Kralı Jean Sobieski de kuşatma altındaki Viyana'nın yardımına gelmişti. Sefer sırasında Mustafa Paşa'nın mağrur bir şekilde tecrübeli devlet adamlarını dinlememesi ve Tuna'dan gelecek olan düşman birliklerinin geçmesine engel olmak için görevlendirilen Kırım Hanı'nın başarısız olması gibi nedenlerden Osmanlı ordusu Viyana önlerinde büyük bir bozguna uğramıştı⁵⁷.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, büyük ve güçlü bir ordu hazırlayarak kaybedilen yerleri tekrar almak için Belgrad'a çekildi. Burada iken düşmanları, padişah nezdinde idam edilmesi adına bir takım girişimlerde bulundular⁵⁸. Bunun üzerine batıda meydana gelmiş olan mağlubiyetlerin neticesi olarak Osmanlı idaresinde bir takım görev değişiklikleri olduğu gibi Kara Mustafa Paşa da padişahın emri ile öldürüldü⁵⁹. Böylece 1529 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın kuşatmasından yüz elli yıl sonra, Kara Mustafa Paşa tarafından yapılan başarısız kuşatma Karlofça Antlaşması ile sonuçlanacak sıkıntılı sürecin ilk basamağını oluşturmuştur. Bu süreçte Osmanlı devletinin Orta Avrupa'daki hâkimiyetinin zayıflamasının yanı sıra Uyvar, Budin ve Temeşvar gibi Osmanlı toprakları da elden çıkmıştır⁶⁰.

⁵⁵ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi. c.III, Kısım: I*, s.430-433.

⁵⁶ Kemal Çiçek. (2002). II. Viyana Kuşatması ve Avrupa'dan Dönüş (1683-1703). *Genel Türk Tarihi Ansiklopedisi*, c. 6, Ankara, s. 119.

⁵⁷ Şeref, a.g.e., s. 276-278.

⁵⁸ Jorga, a.g.e., s. 174.

⁵⁹ Faraoqhi, a.g.e., s. 90.

⁶⁰ İlber Ortaylı. (2007). *Üç Kitada Osmanlılar*. İstanbul, s. 71.

IV. Mehmed ise bütün bu olumsuzluklara rağmen av tutkusundan vazgeçmemişti. Avusturya karşısında bozguna uğrayan Osmanlı kuvvetleri, Kamaniçe ve Boğdan taraflarında Lehler ile savaştı. Güneyde karadan ve denizden saldıran Venedikliler, Dalmaçya ve Mora'yı ele geçirdi. Budin Kalesi'nin düşmesinden sonra halkın tepkisi üzerine padişah avdan vazgeçtiğini ilân etse de artık kendisine olan güven bitmişti. Mohaç yenilgisinden sonra ulufelerinin ödenmemesini bahane eden askerler IV. Mehmed'i tahttan indirmek için harekete geçti⁶¹. Olayın kan dökülmeden halledilmesini isteyen askerler durumu Fazıl Mustafa Paşa'ya bildirdi. Köprülüzâde; şeyhülislâm, ulemâ ve ocak ağalarını Ayasofya Camii'nde toplayarak askerlerin isteğinin görüşülmesini istedi. Yapılan görüşmeler neticesinde II. Süleyman'ın tahta çıkarılması kararlaştırıldı. IV. Mehmed ise iki oğluyla birlikte sarayın Şimşirlik dairelerine konuldu. IV. Mehmed 1693 yılında vefat etmiştir⁶².

1.2. DİVAN-I HÜMAYÛN

Farsça kökenli olan divân kelimesi Arapça, Farsça, Urduca ve Türkçede farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Divân, devlet idaresindeki idarî, malî ve askerî hizmetlerin yerine getirilmesinde kullanılan kuyûdât defterlerine ve devlet memurlarının bulunduğu yere verilen isimdir⁶³. Günümüz Arapçasında bile divan kelimesi, hükümet dairesi, yönetim bürosu, memurluk yeri ve sekreterlik anlamlarına gelmektedir. Divan'ın Farsçada ilk, Arapçada ikinci anlamı “kurul, toplantı”dır. Osmanlı Türkçesinde ise toplantı ve kurul anlamını karşılamıştır⁶⁴.

Devlet işlerinin divânda görüşülmesi geleneği Osmanlılara, İslam ve Türk-İslam devletlerinden intikal etmiştir. Hz. Ömer zamanından beri devlet işlerinin görüşülmesi için kullanılan divân; Emevîler, Abbasîler, Gazneliler ve Büyük Selçuklu gibi devletlerde kullanılmıştır. Müesseselerinde genellikle Büyük Selçukluları örnek olan Anadolu Selçuklularında da divânlar varlığını devam ettirmiştir. Osmanlı Devleti ise Anadolu Selçukluları ve İlhanlı divân teşkilatından etkilenmiştir⁶⁵.

⁶¹ Özcan, a.g.m., s. 416-417.

⁶² Öztuna, a.g.e., s. 333 -336.

⁶³ Abdülaziz Ed-Düri. (1994). *Divân. DîA*, c.9, TDVY, İstanbul, s. 378.

⁶⁴ Ahmet Mumcu. (2007). *Divan-ı Hümayun*, Ankara, s.XIX.

⁶⁵ Recep Ahışalı. (1999). *Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı. Osmanlı*, c. 6, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, s. 24.

Diğer İslam devletlerinde olduğu gibi Osmanlılarda da “Divan-ı Hümayun” ismiyle bütün devlet işlerinde birinci derecede mes’ul olan büyük bir divan vardı. Birinci ve ikinci derecedeki siyasi, idari, askeri, şer’i ve mali işler ile şikâyet ve davalar burada görüşülüp karara bağlanırdı. Hangi din ve milletten olursa olsun kadın ve erkek bütün Osmanlı toplumu divâna başvuru yapma hakkına sahipti. Osmanlı ülkesinde haksızlığa uğrayan, zulüm gören veya idareciler tarafından aleyhine haksız karar verildiği iddiasında bulunan herkes Divan-ı Hümayuna bizzat başvurabilirdi ve bütün bu davalar burada büyük bir titizlikle görülürdü.⁶⁶

Orhan Bey döneminde divan toplantılarının yapılmaya başlandığı kaynaklarda zikredilmektedir. Yıldırım Bâyezid zamanında bizzat padişah her gün divânı toplayarak halkın şikâyetlerini dinler ve adaletin sağlanması için çalışırdı⁶⁷. II. Murad döneminde de divân toplantıları devam etmişti. II. Murad zamanında divân toplantıları için bazı kaideler ve teşrifat kuralları belirlenmişti. Divan, klasik yapısına ise Fatih Sultan Mehmed zamanında kavuşmuştu. Divân-ı Hümayun adıyla anılması bu padişah dönemindeydi⁶⁸. Fatih Sultan Mehmed devlet protokolünde değişiklikler yaparak Divân-ı Hümayun toplantılarına bizzat başkanlık etmekten vazgeçmişti. Toplantılar veziriâzam başkanlığında yürütülmeye başlanmıştı. Bu durum veziriâzamin devlet adamları üzerindeki nüfuzunu artırmıştı. Ancak Padişah halkın şikâyetlerini ihmal etmemek için kasr-ı adalette kafesli bir pencere açtırarak davaları burada perde arkasından takip etmişti⁶⁹.

II. Bayezid ve Yavuz döneminde de gelişmesini sürdüren Divan-ı Hümayun en ihtişamlı dönemini ise Kanuni Sultan Süleyman zamanındadır. XVII. yüzyıl ortalarına kadar devam eden bu güçlü dönemden sonra sadrazamlar divan toplantılarını kendi konaklarında yapmışlardır. “Paşa kapısı” daha sonraları ise “Bab-ı âli” adıyla anılan sadrazam konakları, kısa zamanda bütün devlet işlerinin görüldüğü yer haline gelmiş ve Divân-ı Hümayun’un önemi azalmıştır. III. Selim zamanında ise “Meşveret Meclisi” kurularak devlet işleri burada görüşülmeye başlanmıştır. XIX. yüzyılda önemini tamamen yitiren Divân-ı Hümayun sadece

⁶⁶ İsmail Hakkı Uzunçarşılı. (1988). *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yayınları, Ankara, s.1, 13.

⁶⁷ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.1.

⁶⁸ Ahışhalı, a.g.m., s.24.

⁶⁹ Halil İnalcık. (2008). *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*. İstanbul, s. 95.

elçilerin ağırlanması, ulufe dağıtımı ve eski bir gelenek olan yeni tayin edilen devlet görevlilerinin padişah tarafından ‘arzlar kabulü merasimlerinden ibaret kalmıştır⁷⁰.

Divân toplantıları Kanuni dönemine kadar “Kubbealtı” denilen binanın bulunduğu yerin arkasındaki Divân-hâne’de yapılmaktaydı. Kanuni döneminde sadrâzam Damat İbrahim Paşa günümüzdeki binayı yaptırdıktan sonra, divân toplantıları burada yapılmıştır⁷¹.

Divân-ı Hümayun toplantılarına katılan birtakım görevliler vardı. Bu görevlilerin bir kısmı toplantılara katılan asli görevlilerdi. Bunlar: veziriâzam, vezirler, nişancı, kadıaskerler, defterdarlar ve Rumeli beylerbeyi’dir. Bunların yanı sıra vezirlik rütbesi kazandıkları zaman kaptan paşa ve yeniçeri ağaları da Divân-ı Hümayun asli üyeleri arasında sayılırdı. Divanın asli üyesi olmayan şeyhülislam, kendisinin düşüncesine ihtiyaç duyulduğu zaman Divân-ı Hümayuna davet edilir ve görüşleri alınır⁷².

Divân-ı Hümayun’da bulunan üyelerin her biri farklı yetkilere sahiptir. Vezirâzam; padişahın mutlak vekiliydi. Bütün yetkilerini padişahıtan alır, yasama, yürütme ve yargı ile ilgili alanlarda bu yetkiyi kullanırdı. Vezirler; önemli meselelerde sadrazamın sorması halinde fikirlerini beyan ederlerdi. Kadıasker; askerî sınıfa ait davalar, veraset işleri ve bazı hukukî ve şerî davalara bakardı. Nişancı; önemli fermânları yazar, reisülküttab tarafından yazılan fermânların tashih ve kontrolünü yapar, fermânlar üzerine padişahın tuğrasını çeker ve örfî hukukla ilgili kanûnları tespit ederdi. Padişahın malının mutlak vekili olan Defterdâr; malîyeye ait meselelerde hüküm yazabilme, çeşitli kimselere çavuşluk, sipahilik, kâtiplik, sancak ve ze’âmet verilmesini sadrazama teklif edebilme ve padişaha ‘arz etmeden ulufelilerin ulufesine günlük iki akçe zam yapabilme gibi haklara sahipti⁷³.

Divân toplantılarına; yukarıda sayılan aslî üyelerin yanı sıra; reisülküttab, çavuşbaşı, kâtipler ve tezkireciler de katılırdı. Ancak bunlar divân hizmetkârı sayıldığından oturmazlar, ayakta durur ve çeşitli hizmetlerde bulunurlardı⁷⁴. Divandaki kâtiplerin başı olan reisülküttab; divan toplantılarının belirli bir düzen içinde gerçekleştirilmesinden ve gereken evrakın toplantıdan önce hazırlanmasından

⁷⁰Ahışhalı, a.g.m., s.25

⁷¹Yusuf Halaçoğlu. (2002). Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilâtı, *Türkler Ansiklopedisi*, c.9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, s.797.

⁷²Mumcu, a.g.e., s. 22, 39.

⁷³Yusuf Halaçoğlu. (2003). *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı*. TTK, Ankara, s. 11-18.

⁷⁴Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s. 14.

sorumluydu. Çavuşbaşı; emrindeki çavuşlar ile birlikte Divân-ı Hümayun'da alınan kararları yerine getirirdi. Kâtipler; divan kararlarının ilgili defterlere kaydedilmesinden ve fermân ve berât gibi belgelerin hazırlanmasından sorumluydular. Tezkireciler; toplantı esnasında sadrazamın her iki yanında durup üzerinde konuşulması gereken konuları sadrazama söylemekle görevliydi⁷⁵.

Divân-ı Hümayûn üyeleri sabah namazını Ayasofya Camii'nde kıldıktan sonra Topkapı Sarayı'na giderdi. Bab-ı Hümayun'u atla geçen divan üyeleri Babüselam denilen ikinci kapıda attan inerek Divân-ı Hümayûn'un bulunduğu mahale doğru yürürlerdi⁷⁶. Kubbealtında yerlerini alan Divân üyeleri, günlük çalışmalarına baslardı. Sadrazamın gelişiyle defterhâne mühürleri, tezkireci ve çavuşbaşılar tarafından açılır ve meseleler müzâkere edilmeye başlanırdı. Hangi konuların ele alınacağı önceden belirlenir ve buna göre Divân işlerdi. Devletin temel sorunlarını teşkil eden hadiseler, siyasi, adlî ve malî alandaki problemler görüşülerek padişah adına siyasi bir karar verilirdi. Divânda görüşülüp karar verilen meseleler kayıt altına alınarak meselelere ait olan evraklar tasnif edilirdi. Hazine olarak kabul edilen bu evrâklar hazine odasında saklanırdı⁷⁷.

Tanzimat dönemine kadar merkez ve taşrada kurulan Divânlarla yönetilen Osmanlı Devletinde merkezde basta Divân-ı Hümayûn olmak üzere İkinci Divânı, Sadâret Kaymakamlığı Divânı, Defterdar ve Kapudan Paşa Divânı gibi divanlar toplanırdı. Bu divânlar yönetimde günümüzdeki Yargıtay, Anayasa Mahkemesi, Genelkurmay Başkanlığı ve Bakanlar Kurulu gibi önemli rol oynamakta idiler⁷⁸. Burada alınan kararlar kanûn olarak kabul edilmekle birlikte gerekli görüldüğünde alınan kararların İslamiyet'e uygunluğu için Şeyhülislamın fetvasına ihtiyaç duyulmuştu⁷⁹.

Divân-ı Hümayun'da olaylar önem derecelerine göre müzâkere edilirdi. Sefirlerin teklifleri ve verdiği cevaplar, eyaletlerin ihtiyaçları, yabancı ve Müslüman devletlerle olan meseleler, halkın şikâyet ve dilekleri, arazi davaları vesaire olaylar Divân-ı Hümayun'da müzâkere edilen meseleler arasındaydı. Dava görülürken, davacı ve davalı kendi haklarını kendileri müdafaa ederdi yani

⁷⁵ Mehmet Ali Ünal. (2005). *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*. Isparta, s. 57- 58.

⁷⁶ İlber Ortaylı. (2006). *Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek*. İstanbul, s. 137.

⁷⁷ Ahmet Mumcu. (1994). *Divan-ı Hümayûn*. *DİA*, c.9, İstanbul, s.431

⁷⁸ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1994). *5 Numaralı Mühimme Defteri (973/1565-1566) Özet ve İndeks*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, s. VII.

⁷⁹ Halaçoğlu, a.g.e., s. 8.

günümüzdeki gibi avukatlık sistemi mevcut değildi. Eğer davacı veya davalı Türkçe bilmiyorsa divân tercümanı kendisinin şikâyet veya müdafaalarını tercüme ederdi⁸⁰.

Divân-ı Hümâyûn toplantısından sonra padişah, divan üyelerini ‘arzlarını sunmaları için ‘arz odasında kabul eder ve kararlarını onaylardı. Divana girme belirli bir sıraya tabiiydi. Önce yeniçeri ağası girerek ocak ile ilgili işleri ‘arz ederdi. Daha sonra kadıasker girer ve bilhassa kadıların tayin listelerini ‘arz ederdi. Kadıaskerden sonra sıra ile vezir-i âzam, diğer vezirler, defterdar ve nişancı ‘arza girerek kendi alanlarındaki meseleleri ‘arz ederdi⁸¹.

Divânda görüşülen ve bitmeyen resmi ve özel işler, eğer padişaha ‘arz edilmek zorunda değilse padişahın mutlak vekili olan veziriâzâmın konağında gerçekleştirilen “İkinci divânında” görüşülürdü. Bunun dışında askere maaş verilmesi ve sefir kabulü münasebetiyle toplanan, “Galebe divânı” ile divân günleri haricinde askerlerin padişahın malumat istemeleri üzerine padişahın tahtının Bab-üs-saâde’ye kurulmasıyla toplanan “Ayak divânı” isminde birkaç önemli divanın var olduğu bilinmektedir⁸².

Osmanlı Devleti’nin ilk zamanlarında hemen her gün toplanan divân, XVI. yüzyıldan itibaren Cumartesi, Pazar, Pazartesi ve Salı günleri olmak üzere haftada dört gün toplanmaya başlamıştı ve bu dört günün içerisinde Pazar ve Salı ‘arz günü olarak kabul edilmişti. XVII. yüzyıl ortalarında haftada iki güne inen divan toplantıları; XVIII. yüzyıl başlarında haftada bir güne indirilmişti. Daha sonraları kaldırılan divan toplantıları görülen lüzum üzerine yeniden düzenlenerek önce haftada bir defa daha sonra ise altı haftada bir defa toplanmaya başlamıştı⁸³.

Divân-ı Hümayun’da görüşülen meselelere ait verilen kararların kayıtlarını yapan kalemler vardı ki bunlara kısaca Divân kalemleri adı verilirdi. Osmanlı devlet teşkilâtında kalemler iki ana kola ayrılırdı. Bunlar Bâb-ı Âsafi ve Bâb-ı Defteri olarak sınıflandırılırdı⁸⁴. Divan Kalemleri ve bunların tuttuğu defterler Bâb-ı Âsafi ile ilgili olan kısımlardı. Bunlar; Beylik veya Divân, Amedî, Tahvil ve Ruûs kalemleriydi.

⁸⁰ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s. 21.

⁸¹ İncalçık, a.g.e., s.98.

⁸² Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.13.

⁸³ Halaçoğlu, a.g.e., s.8.

⁸⁴ Mesude Çorbacıoğlu. (1988). Osmanlı Devlet Teşkilâtında Mevcut Kalemler ve Görevleri. *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, Bildiriler*, İstanbul, s.71.

Divân veya Beylikçi Kalemî Divân-ı Hümâyûn'da görülen ve karara bağlanan evrakı gerekli yerlere gönderen kalemdi. Bu kalemin reisi olan Beylikçi Efendi, Divân-ı Hümâyûn kalemlerine nezaret eder, yabancı devletlerle yapılan antlaşmaları saklar ve tatbik edilmesini sağlar, her çeşit şikâyetlere dair hüküm verir, toprak ve çeşitli konularda anlaşmazlıkları çözümler, fermân ve beratların arkasını yazdırarak kendi alametini koyardı⁸⁵. Beylikçi kaleminde Divânda müzâkere edilen konuların kayıtları tutulur ve bu kayıtlar defterlere geçirilirdi. Bu defterlerden en önemlileri name-i Hümâyûn, Mühimme, Mühimme zeyli, atik şikâyet, mukavelenâme, Mühimme-i Mektûm, Mühimme-i Mısır, İzn-i sefine, Nefiy ve Kısas, İmtiyaz, Muktezâ, Kal'abend, Kilise ve Sehbender idi⁸⁶. Âmedî Kalemî; Reisül-küttâbın özel kalemidir. Saderetle saray arası irtibat ve muhabereyi sağlamakla beraber devletin bütün harici işleri ile ilgilenirdi. Bu kalemin şefine "Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn" veya "Âmedî" denirdi. Bu kaleimde devletin gizli işlerine dair meselelerin kayıtları yapıldığı için burada çalışacak kişilerin iyi ahlâklı ve sır tutabilen kişiler olabilmeye çok dikkat edilirdi. Reisülküttâbın bütün gizli ve açık yazıları Âmedî'nin elinden geçirdi⁸⁷. Tahvîl Kalemî; Nişan veya kese kalemî olarak da bilinir. Burada mevalî denen vilayet kadılarının, vezir, beylerbeyi ve sancakbeylerinin tayin beratlarıyla zeamet ve tımarların kayıtları tutulurdu. Bunlar ile ilgili tevcih fermânı ve berâtı hazırlanması bu büronun göreviydi, Tahvîl Kalemînin şefine Tahvîl Kesedârı denirdi⁸⁸. Ruûs Kalemî; vezir, beylerbeyi, sancak beyi, kaptanıderya kazasker vs. hariç olmak üzere devlet hizmetinde bulunan kimselerin tayin beratları ve vazife tevcîhlerine ait belgeleri hazırlama işlerinde sorumluydu.⁸⁹ Defterhâne ise Divân-ı Hümâyûn'un bünyesi içerisinde bulunmasına rağmen divân kalemleri arasında yer almamaktadır⁹⁰.

Divân-ı Hümayun'da mühtelif işler hakkında çeşitli defterler tutulmuştur. Bunların sayısı otuz altı olup, içlerinde en önemlileri mühimme, ahkâm, tahvîl, ruûs, nâme, ahidnâme ve şikâyet defterleridir⁹¹.

⁸⁵ Halaçoğlu, a.g.e., s. 21

⁸⁶ Mehmet İpşirli. (1992). Beylikçi. *DİA*, c.6, İstanbul, s. 78.

⁸⁷ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s. 55–56.

⁸⁸ Ünal, a.g.e., s.60.

⁸⁹ Çorbacıoğlu, a.g.m., s. 73.

⁹⁰ Erhan Afyoncu. (2002). Osmanlı Bürokrasisinden Bir Kesit: Defterhâne-î Âmire'nin Kuruluşu ve Gelişmesi. *Türkler Ansiklopedisi*, c.9, YTY, Ankara, s. 862.

⁹¹ Halaçoğlu, a.g.e., s. 34.

Divân-ı Hümâyûn, bütün devlet ve millet meselelerinin görüşülerek karara bağlandığı, her türlü dâva ve şikâyetlerin halledildiği Osmanlı Devleti merkez teşkilâtında padişah adına hüküm veren üst düzey karar organıdır⁹². XVI. yüzyıl başlarından itibaren devlet içinde önemli bir konumda olan Divân-ı Hümâyûn, bu durumunu XVII. yüzyıl sonlarına kadar sürdürdü. Bundan sonra Divan-ı Hümâyûn'un yetkileri yavaş yavaş vezir-i azamın divanına geçmeye başladı. II. Mahmut'un merkez teşkilatındaki büyük reformu, sembol durumuna düşmüş Divân-ı Hümâyûn'un sonu oldu ve kabine sistemine geçildi. Ancak Divân-ı Hümâyûn bir teşrifat aracı olarak, hiçbir siyasî ve hukukî fonksiyonu bulunmadan devletin sonuna kadar varlığını korudu⁹³.

1.3. MÜHİMME DEFTERLERİ

Osmanlı bürokrasisinin temel defter serileri arasında yer alan mühimme defterleri, Osmanlı Divânı'ndan çıkan kararların bir suretlerinin kaydedildiği zabıtlar/siciller mahiyetinde olduğu için muhtevaları bakımından da pek çok araştırma sahasını ilgilendiren özelliğe sahiptir⁹⁴.

Günümüzde resmî işlemlerde “önemli” denilen meseleler için Osmanlı Dönemi'nde Arapça bir kelime olan “mühimm ” veya “mühimme ” tabirleri kullanılırdı. Eğer Divân-ı Hümâyûn'da bir mesele hakkında “mühimm” tabiri kullanılırsa bu meseleye ait evrâkın işlemleri özel olarak görevlendirilen kâtiplere yaptırılırdı⁹⁵. Bu kâtiplere mühimme yazıcısı anlamında “mühimme-nüvîs adı verilmişti⁹⁶. Defterlerin hangi yüzyılda mühimme ismini aldığı henüz tespit edilememiştir. Günümüz Osmanlı tarihi literatüründe mühimme ismiyle bilinen defterlere, XVI. yüzyıl Osmanlı bürokrasisinde ahkâm defteri ismi verildiği görülmektedir⁹⁷. Mühimme şeklinde adlandırmanın bu defterler için kullanılıp genelleşmesi ise XVII. yüzyılın sonlarından itibaren olmuştur. Daha önce divân

⁹² 5 Numaralı Mühimme Defteri, s. VIII.

⁹³ Ercan Alan. (2008). *95 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil, Transkripsiyon ve Özet)*.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s. VI.

⁹⁴ Feridun M. Emecen. (2011). Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Sikâyet. *Osmanlı Klasik Çağında Hanedan, Devlet ve Toplum*, İstanbul, s.111.

⁹⁵ Şuayip İzgi. (2006). *986 (1578) Tarihli 32 Numaralı Mühimme Defteri (s.201-400) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s. VII.

⁹⁶ Mehmet Zeki Pakalın. (1983). *Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. c.2, s. 605.

⁹⁷ Mübahat S. Kütükoğlu. (1988). Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine. *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, Bildiriler*, İstanbul, s. 95-96.

kayıtlarının yer aldığı defterlere mîrî ahkâm defterleri veya ahkâm-ı mîrî denmekteydi⁹⁸.

Divân-ı Hümayûn toplantılarında Osmanlı Devleti'ni ilgilendiren dâhili ve harici meseleler müzâkere edildikten sonra önemli olarak görülen siyasi, askeri, içtimai ve iktisadi kararlar bu defterlere kaydedilirdi. Osmanlı Arşivi'nde 961-1333/1553-1915 tarihleri arasında tutulmuş mühimme defterleri mevcuttur. Yaklaşık üç yüz elli yıllık zaman dilimi içerisinde olağanüstü bir kültür ve tarih zenginliğini ihtiva eden mühimme defterleri, Osmanlı Arşivi'ndeki defterler arasında çok önemli bir yer tutmaktadır. Mühimme defterleri, hükümlerin yazıldıkları Divânlar bakımından dört ayrı grupta değerlendirilebilir⁹⁹:

1. **Mühime Defterleri:** Padişahın payitahtta bulunduğu sırada, Sadrazam başkanlığındaki divân toplantısından çıkan emirlerin kaydedildiği defterler.

2. **Rikâb Mühimesi:** Sadrazamın sefer veya başka bir sebeple payitahttan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı Rikâb kaymakamı veya Sadâret kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan divânda alınan kararların yazıldığı defterler.

3. **Ordu Mühimesi:** Ordu ile birlikte sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında gerçekleştirdiği divân toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterler.

4. **Kaymakamlık Mühimesi:** Padişah ve sadrazamın aynı anda Dersâdet'ten ayrıldığında, devlet işlerini idare etmek üzere tayin edilen Sadâret kaymakamının müstakil olarak akdettiği divânlarda alınan önemli kararların yazıldığı defterler.

Divân-ı Hümayunda muhtelif işler ilgili pek çok defter tutulmuştur. Fakat bunlar içerisinde ön plana çıkanlar; mühimme, ahkâm, tahvil ruûs, name, ahidname gibi defterlerdi¹⁰⁰. Mühimme defterlerinin hangi tarihten itibaren tutuldukları bilinmemektedir. XVI. yüzyılın ilk yarısı ve önceki dönemler için tutulmuş olan mühimme defteri veya defterlerine şu ana dek ulaşılamamıştır. Günümüze ulaşabilen en eski tarihli iki mühimme defteri Topkapı Sarayı'ndadır. Bu defterlerden ilki Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde E. 12321 numarada kayıtlı divân defteri olup Ramazan 951-Safer 952/Kasım 1544-Nisan 1545¹⁰¹ tarihlidir. Bu defter 231

⁹⁸ Mübahat S. Kütükoğlu. (2006). Mühimme Defteri, *DİA*, c. 31, TDVY, İstanbul, s. 520.

⁹⁹ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2000). *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*. Osmanlı Arşivli Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul, s.7.

¹⁰⁰ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.79.

¹⁰¹ Bu defter yayınlanmıştır: Halil Sahillioğlu. (2002). *Topkapı Sarayı Arşivi H. 951-952 Tarihli ve E-12321 Numaralı Mühimme Defteri*. İstanbul.

yaprak, 551 fermândan oluşmaktadır. Koğuşlar Kütüphanesi'nde bulunan diğer defter ise 888 numarada muhafazada olup 958-959/1551-1552¹⁰² tarihlidir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan en erken tarihli mühimme defteri ise, Hicri 951- 952 Miladi 1544-1545, en geç tarihli olanı ise hicri 1323 miladi 1905 tarihli olanıdır¹⁰³. Osmanlı Devleti'nde XV. yüzyılın ilk yarısından itibaren arazi tahrir defterleri tutulduğuna göre divân müzakerelerine ait defterlerin de Fatih Sultan Mehmet devrinden itibaren tutulmuş olduğu düşünülmektedir¹⁰⁴.

Mühimme defterlerindeki hükümler, herhangi bir mesele ile ilgili olarak yazılan fermân, berât, nâme gibi Osmanlı diplomatik belgelerinin sûretleri mahiyetindedir. Bu sûretler daha sonra temize çekilmişlerdir. Divân-ı Hümâyûn'da zabıt tutma usûlü yoktu. Bunun yerine müzâkere edilen işin karar sûreti divân kâtipleri tarafından kaleme alınır¹⁰⁵. Bu kâtipler Divân-ı Hümâyûn kalemi bir diğer adı ile "Beylikçi Kalemi'nin personeliydi. Divân-ı Hümâyûn'da karara bağlanan işlerin hüküm sûretleri genellikle burada hazırlanırdı. Beylikçi'nin veya reisülküttâbın kontrolünden geçtikten sonra son hallerini alan hükümler, nişancıya gönderilir ve onun kontrolünden geçtikten sonra tuğrası çekilerek deftere kaydedilirdi ve böylece ilgili mahale gönderilirdi¹⁰⁶.

Divân kâtipleri tarafından kaleme alınan fermân, berât vb. belgeler mühimme defterlerine kaydedildikten sonra battal torbalara konular ve ihtiyaç duyulduğunda tekrar kullanılmak üzere kapı çuhadarları vasıtasıyla ilgili olduğu mahalle gönderilirdi. Daha sonra ihtiyaç duyulan evrak, sorumlu kâtipler tarafından üzerinde ayları yazılı bulunan torbalardan çıkartılıp makbuz karşılığında ilgili daireye verilirdi¹⁰⁷.

Mühimme defterlerine kaydedilen hükümlerin, fermânların sûretleri mi yoksa fermânların yazılmasına esas teşkil eden müsveddeler mi olduğu tartışılan bir husustur. Halil İnalçık, mühimme defterlerindeki hükümlerin fermânların yazılmasına esas teşkil eden müsveddeler olabileceğini düşünmektedir¹⁰⁸.

¹⁰² Bu defter tez olarak çalışılmıştır. Abid Yaşaroğlu. (1995). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Koğuşlar 888 Numaralı Mühimme Defteri (1a-260a Tahlil ve Transkripsiyon)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

¹⁰³ İzgi, a.g.t., s. VIII-IX.

¹⁰⁴ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.79.

¹⁰⁵ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.79.

¹⁰⁶ Halil İnalçık. (1993). *Reisülküttâb. İA*, c.9, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s.674.

¹⁰⁷ İzgi, a.g.t., s. X-XI.

¹⁰⁸ Halil İnalçık. (1988). Şikâyet Hakkı: 'arz-ı hâl ve 'arz-ı Mahzarlar. *Osmanlı Araştırmaları*, c. VII-VIII, İstanbul, s. 40-41.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan "Mühimme Defterleri", arşivin ilk tasnif edilen belgeleri olma özelliğine sahiptir. Bu başlık altında tasnife açık olan defter sayısı, son yıllarda bulunanlarla birlikte toplam 267 adettir (961-1323 / 1553-1905 yılları arası). Son tespit edilen 267 numaralı defter XVIII. yüzyıl ikinci yarısına aittir. Ayrıca XVII. yüzyıl başlarına ait bir defterin henüz restorasyon servisinde olduğu ve tasnife dahil edilmediği bildirilmektedir. Mühimme tasnifindeki defterlerin tamamı, bilinen anlamda, klasik mühimme defteri değildir. Mesela 1 ve 2 numaralı defterler tahvil ve ruûs ahkâmının içine alır. Bu tip defterlerin sayısının on üç kadar olduğu tespit edilmiştir. 20 numaralı defter ise mevcut değildir. Tipik mühimme formundaki defter sayısı bu durumda iki yüz elli beş olarak gösterilse de defterlerin bazılarının maliye ahkâmı ve şikâyet defteri oldukları da görülmektedir. Bu bakımdan defterlerin teker teker yeni baştan incelenerek daha sağlıklı bir tasnif bilgisine ihtiyaç bulunmaktadır¹⁰⁹.

Mühimme defterlerinin tasnif şekline bakıldığında özellikle XVII. yüzyıl için önemli tarih boşlukları olduğu görülmektedir. Mühimme defteri serisindeki tarih boşlukları özellikle 82 numaralı defter (1026-1027/1617-1618) ile 83 numaralı defter(1036-1037/1636-1627) arasında görülür. Bunun dışında da tarih boşlukları olduğu gibi incelenen 96 Numaralı Mühimme Defteri(1089-1090/1678-1679) ile 95 Numaralı Mühimme Defteri(1075-1076/1664-1665) arasında da tarih boşluğu görülmektedir. XVI. yüzyılın ilk yarısı ihmâl edilirse, ikinci yarısı için bazı istisnalar dışında kronolojik bir sıralama vardır. XVIII. yüzyıla ait olan mühimme defterleri ise kronolojik bir sıra takip eder, arada geniş zaman dilimi atlamaları bulunmaz¹¹⁰.

Mühimme defterleri arasındaki tarih boşlukları, ciltleme esnasında kaybolan kayıtların bulunamamasından kaynaklanmaktadır. Bu durumun önemli kanıtlarından birisi mühimme zeyli defterleridir. Bu defterler mühimme defterlerinin tasnifi yapıldıktan sonra bulunan defterlerin ciltlenmesi ile meydana gelmiştir¹¹¹. Burada 980-1195/1572-1780 yıllarını içine alan on yedi defter vardır. 17 numaralı defter sonradan Nâme-i Hümâyûn tasnifine aktarılmıştır. Ayrıca A.DVN.MHM kodu ile

¹⁰⁹ Emecen, a.g.m., s. 112.

¹¹⁰ Emecen, a.g.m, s. 113.

¹¹¹ Murat Alanoğlu. (2010). *86 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. s. 8.

yeni oluşturulan tasnifte(977-1252/1570-1836) çoğu parçalar halinde olan kırk üç defter vardır¹¹².

Mühimme defterlerinin ciltlenmesi yazıldıkları tarihlerden çok sonra olmuştur. Ciltsiz halde duran sayfaların zaman zaman yer değiştirmesi hatta kaybolması ihtimâli vardır. Nitekim Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde mevcut çeşitli tasnîflerde, defterlerde kayıtlı olması gereken bazı vesikalar vardır ki, bunların ait oldukları tarihlere tekabül eden Mühimme defterlerinde bulunmadıkları görülmüştür. Bununla beraber seri numarası takip eden birkaç defterin aynı yılları ihtiva ettiği, hatta bir sonrakinin bir öncekinden daha eski tarihe ait olduğu da görülür¹¹³.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan mühimme defterleri dışında da yurtiçi ve yurtdışındaki bazı kütüphanelerde de mühimme defterlerinin varlığı bilinmektedir. İstanbul'da Köprülü Kütüphanesi'nde, Köprülüzâde Abdullah Paşa'nın Şark Seferi Serdârlığı zamanına ait, 1146-1147/1734-1735 tarihli bir sefer mühimmesi mevcuttur. Ayrıca yurtdışında L. Fekete'nin tanımladığı 1071-1076/1660-1665 tarihli bir ordu mühimmesi ile 1091/1680 tarihli bir şikâyet defteri vardır. Bunun dışında Milli Kütüphane'de suya maruz kalma nedeniyle okunamaz hale gelmiş 23 Şevvâl 971-29 Zilhicce 971/15 Haziran 1563-8 Ağustos 1564 yıllarına ait hükümleri içeren iki yüz altmış dört sayfadan oluşan bir mühimme defteri daha vardır¹¹⁴.

Mühimme defterlerindeki hükümlerin üstlerinde, hükümlerin nasıl meydana geldiği, nasıl muamele gördüğü veya cevabın mahiyeti ile ilgili olan ve zamanla reisülkütabın yönlendirmesine göre değişiklik gösteren çeşitli kayıtlar bulunmaktadır¹¹⁵. Mühimme defterlerinde yer alan konular, devrin zaman ve mekân telakkisi çerçevesinde mühim görülenlerinden teşekkül etmiştir. Bazen hüküm metinleri içinde geçen "bu husus mevâdd-ı mühimmedendir" veya "husûs-ı mezbûr mühimmât dandır" şeklindeki ifadeler ile konuların önemine dikkat çekildiği görülmektedir. Defterlerde kayıtlı hükümler, Divân-ı Hümayun kararı gereğince ferman şeklinde düzenlenerek ilgililere gönderilen emirlerin suretleridir¹¹⁶.

¹¹² Emecen, a.g.m., s. 113.

¹¹³ İzgi, a.g.t., s. XIII.

¹¹⁴ Emecen, a.g.m., s. 114.

¹¹⁵ Kütükoğlu, Mühimme Defterlerindeki Muamele Kayıtları Üzerine, s.95.

¹¹⁶ Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi, s.8.

Fermanların önemlerine göre bazılarında padişah hatt-ı hümayunu bulunurdu. Bu hususa hükmün üzerinde “ba-hattı hümayun” yazılarak işaret edilirdi¹¹⁷.

Mühimme Defterleri'nin tertibinde, şekil ve muhtevâ yönünden zamanla bazı değişiklikler meydana gelmiştir. Klâsik döneme ait ilk defterlerde (1544-1642) başlık yoktur, yazılar karmaşıktır. Buna mukabil XVII. yüzyıl ortalarında 90 numaralı Mühimme Defteri'nden(1056/1646) itibaren ilk sayfalarda defterlerin hangi reisülküttab zamanında tutulduğu kaydedildiği gibi, daha sonraki tarihlerde reisülküttab ile birlikte sadrazamın da adı geçmeye başlamaktadır. Hariciye Nezareti'nin teşekkülünden sonra reisülküttab yerine hariciye nazırının adı eklenmeye başlanmıştır. İlk sayfalarda başlık yerine sadece kayıt tarihini belirten toplantı günü ve onun hemen altında ay ve yıl yazılıdır. Mühimme defterlerindeki hüküm tarihlerinin yazılışı, ilk dönemlerde, "başlık tarih" atmak suretiyle olmuştur¹¹⁸. XVII. yüzyılın son yarısından itibaren mühimme defterleri müzâkere gününü gösteren tarihle başlamayıp müzâkereler ayın ilk on günü için evail ikinci on günü için evasit ve üçüncü on günü için evahir şeklinde onar günlük bölümler halinde gösterilmiştir. Bu durum son senelere kadar böyle devam etmiştir¹¹⁹. XVII. yüzyılın ortalarından itibaren mühimme defterlerinde yer alan bazı konular ayrılarak başka defterlere kaydedilmeye başlanmıştır. Bu durum mühimme defterlerinin muhteva bakımından fakirleşmesine yol açmıştır¹²⁰. 1059/1649 yılından itibaren şikâyet ile ilgili hükümler için şikâyet defterleri adı altında defterler düzenlenmiştir¹²¹. 1699 yılında nâme-i hümayûn, 1707'de Mısır'a gönderilen fermânlar, 1747'de kalebend hükümleri, 1787'de gizli emirler, 1863'te mülkî tevcihat, 1869'da makina, fabrika imtiyâzı ve kilise kayıtları mühimme defterlerinden ayrılarak başka defterlere kaydolunmaya başlanmıştır¹²².

Mühimme Defterleri'nin yukarıda ifade edilen şekil özelliklerinin yanı sıra Osmanlı Devleti tarihi adına, muhteva bakımından önem ve değeri aşağıda verilmiştir¹²³.

¹¹⁷ Kütükoğlu, Mühimme Defteri, s. 522.

¹¹⁸ Kütükoğlu, Mühimme Defterlerindeki Muamele Kayıtları Üzerine, s. 96.

¹¹⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s. 81.

¹²⁰ İzgi, a.g.t., s. XV.

¹²¹ Kütükoğlu, Mühimme Defteri, s. 521.

¹²² Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1993). *3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) "Özet ve Transkripsiyon"* I-II. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, s. XXII

¹²³ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1994). *5 Numaralı Mühimme Defteri (973/1565-1566) Özet ve İndeks*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara, s. IX.

1. Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idarî ve askerî organların yapısı, karşılıklı münasebetleri, çalışma t'arzları ve fonksiyonları; müesseselerin organizasyon ve işleyişi ve hukukî prosedür hükümlerine dair bilgiler.

2. Komşu ülkeler ile Avrupa, Kuzey Afrika, Ortadoğu, Arabistan Yarımadası, Kafkaslar ve Rusya tarihleri açısından önemli kayıtlar.

3. Osmanlı Devleti'nin, gayrimüslim tebaası ile olan münasebetleri, azınlıklar hukuku, halkın sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının temini hususlarındaki yönetim politikası, ibadet ve ayin serbestiyeti, mabetlerin inşası.

4. Hac organizesi, surre alayları ve mukaddes beldelere götürülen hizmetler.

5. Osmanlı kültür ve sanat faaliyetleri, imar ve iskân siyaseti, çevre ve belediye hizmetleri, sağlık ve eğitim işleri, geniş vakıf idarelerinin problemleri ve teftişleri.

6. Sayıları hayli fazla olan ve ordu divânınca tutulan mühimme defterleri, askerî tarih, harp tarihi ve lojistik hizmetler tarihi yönünden birinci el kaynaktırlar.

Divân-ı Hümâyûn tarafından çıkarılıp, beylerbeyleri, sancakbeyleri, kadılar, defterdârlar ve diğer idarecilere hatta yabancı ülke idarecilerine gönderilen hüküm ve fermânların sûretlerini içeren defterlere mühimme defterleri adı verilir¹²⁴. Defterlerin bu ehemmiyetine rağmen bunların ortaya çıkışları, tarihî gelişim süreçleri, Osmanlı bürokrasisindeki yerleri, bürokrasideki ihtisaslaşma sonucu geçirdikleri değişim ve çeşitlenme gibi konularda hâlâ tatminkâr bilgilere ulaşılamamaktadır¹²⁵.

Sonuç olarak, XVIII. yüzyılda devlet işlerinin Divân-ı Hümâyûn'dan Paşa Kapısı'na kaydığı ve Bâbı-âli'nin yönetimde ağırlığının hissedilmeye başladığı dönemlerde padişah fermanlarının yerini zamanla sadrazam buyrukları almaya başlamıştır. Bu buyruklular için ayniyat defteri adı altında yeni bir defter türü tutulmaya başlanmıştır. Bununla birlikte, mühimme kayıtlarını tutan divân kalemleri az sayıdaki kâtip kadrosu ile sadâret teşkilatı içinde yer alarak Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar eski görevini sürdürmüştür¹²⁶.

¹²⁴ İzgi, a.g.t., s. VIII.

¹²⁵ Emecen, a.g.m., s. 111

¹²⁶ Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi, s.9.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAYNAK ÖZETLERİ

2.1. MÜHİMME DEFTERLERİ ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Dîvân-ı Hümayûn' da alınan kararların sûretlerini içeren Mühimme defterleri tarih araştırmaları için önemli bir kaynaktır. Bu nedenle Mühimme Defterleri üzerine bir takım çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların bir kısmı Başbakanlık Osmanlı Arşivi tarafından, bir kısmı bazı yayın evleri tarafından ve bir kısmı ise üniversitelerde yüksek lisans tezi olarak yapılmıştır. Mühimme defterleri üzerine yapılan çalışmalar aşağıda verilmiştir.

2.1.1. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tarafından Yayımlanan Mühimme Defterleri

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1993). *3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) "Tıpkıbasım"*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1993). *3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) "Özet ve Transkripsiyon"*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1994). *5 Numaralı Mühimme Defteri (973/1565-1566) "Tıpkıbasım"*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1994). *5 Numaralı Mühimme Defteri (973/1565-1566) "Özet ve İndeks"*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1995). *6 Numaralı Mühimme Defteri (972/1564-1565) "Tıpkıbasım"*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1995). *6 Numaralı Mühimme Defteri (972/1564-1565) "Özet-Transkripsiyon ve İndeks"*, I. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1995). *6 Numaralı Mühimme Defteri (972/1564-1565). "Özet-Transkripsiyon ve İndeks"*, II. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1997). *7 Numaralı Mühimme Defteri (975-976/1567-1569) "Tıpkıbasım"*, I-II. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1998). *7 Numaralı Mühimme Defteri (975-976/1567-1569) "Özet-Transkripsiyon ve İndeks"*, I. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1999). *7 Numaralı Mühimme Defteri (975-976/1567-1569) "Özet-Transkripsiyon ve İndeks"*, II. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1999). *7 Numaralı Mühimme Defteri (975-976/1567-1569) "Özet-Transkripsiyon ve İndeks"*. III-IV. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1996). *12 Numaralı Mühimme Defteri (978-979/1570-1572) "Tıpkıbasım"*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1996). *12 Numaralı Mühimme Defteri (978-979/1570-1572) "Özet-Transkripsiyon ve İndeks"*, I. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1996). *12 Numaralı Mühimme Defteri (978-979/1570-1572) "Özet-Transkripsiyon ve İndeks"*, II. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2000). *82 Numaralı Mühimme Defteri (1026-1027/1617-1618) "Özet-Transkripsiyon-İndeks ve Tıpkıbasım"*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2001). *83 Numaralı Mühimme Defteri (1036-1037/1626-1268) “Özet-Transkripsiyon-İndeks ve Tıpkıbasım”*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2002). *85 Numaralı Mühimme Defteri (1040-1042/1630-1632) “Tıpkıbasım”*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2002). *85 Numaralı Mühimme Defteri (1040-1041(1042)/1630-1631(1632) “Özet-Transkripsiyon-İndeks ve Tıpkıbasım”*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

2.1.2. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Dışında Yayımlanan Mühimme Defterleri

İsmet Miroğlu vd. (1993). *90 Numaralı Mühimme Defteri*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

Mehmet Ali Ünal. (1995). *44 Numaralı Mühimme Defteri*. Akademi Kitabevi, İzmir.

Halil Sahillioğlu. (2002). *H.951-952 Tarihli ve E-12321 Numaralı Mühimme Defteri*. Topkapı Sarayı Arşivi, İstanbul.

Hikmet Ülker. (2003). *51 Numaralı Mühimme Defteri, Sultanın Emir Defteri*. Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları, İstanbul.

Kemal Erkan. (2011). *1734-1735 Osmanlı-İran Savaşı Mühimme Defteri (1146-1147)*. Çamlıca Basım Yayın, İstanbul.

2.1.3. Yüksek Lisans Tezi Olarak Çalışılmış Mühimme Defterleri

Yusuf İhsan Genç. (1987). *113 Numaralı (H.1113-115/M.1701-1703) Mühimme Defteri*. Uzmanlık Tezi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İstanbul.

Abid Yaşaroğlu. (1995). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Koğuşlar 888 Numaralı Mühimme Defteri (1a-260a. Tahlil ve Transkripsiyon)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Durmuş Kandıra. (1995). *84 Numaralı Mühimme Defteri (tahlil-metin)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Hasan Yıldız. (1996). *49 numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Musa Günay. (1996). *55 Numaralı Mühimme Defteri*. Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Bekir Gökbnar. (1996). *105 numaralı Mühimme Defteri (özet-transkripsiyon)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Mustafa Kılıç. (1996). *107 numaralı Mühimme Defteri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Hasan Karaman. (1997). *38 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Mustafa Özata. (1997). *38 Numaralı Mühimme Defteri (s. 101-302)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sıtkı Çelik. (1997). *21 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Recep Burhan Ertaş. (1997). *60 Numaralı Mühimme Defteri (s. 105-208)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

M. Ali Atıcı. (1997). *61 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Cevat Yıldız. (1998). *60 Numaralı Mühimme Defteri (s. 209-314, hüküm 492-942, tarih 993-994/1585-1586)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gülay Kahveci. (1998). *29 Numaralı Mühimme Defteri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Mustafa Karaca. (2000). *68 Numaralı Mühimme Defteri (Tasnif-Transkripsiyon)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Neşat Süt. (2000). *83 Numaralı Mühimme Defteri (M. 1627-1628 / H. 1036-1037)*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

M. Hanefi Demirsoy. (2001). *109 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ömer Bıyık. (2001). *124 Numaralı Mühimme Defteri (H. 1128-1130)*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Serdar Kar. (2002). *63 Numaralı Mühimme Defteri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İlker Külbilge. (2002). *141 Numaralı Mühimme Defteri (H. 1128)*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Kazım Kürşat Yücel. (2002). *18 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-metin)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Muharrem Bostancı. (2002). *19 Numaralı Mühimme Defteri. Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Harun Bingöl. (2002). *5 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi. Mühimme Zeyli Kataloğu'ndaki*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ayşegül Özer. (2003). *113 Numaralı Mühimme Defterinin (H. 1112-1115/M. 1701-1703) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ?

Eren Bahri Gök. (2003). *89 Numaralı Mühimme Defteri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul

Selçuk Osmanoğlu. (2004). *92 Numaralı Mühimme Defteri (Özet ve Transkripsiyon)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Murat Yıldız. (2004). *92 Numaralı ve 1657-1658 Tarihli Mühimme Defteri*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Özlem TAŞ. (2004). *3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) Tasnif ve Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Meltem Karababa. (2004). *50 Numaralı Mühimme Defteri (991-993/1583-1585) Değerlendirme-Transkripsiyon (s. 1-80)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Zeynep Kurt. (2005). *13 Numaralı ve 1727-1730 Tarihli Mühimme Zeyli Defteri (Değerlendirme-Transkripsiyon-Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Leyla Toraman. (2005). *128 Numaralı ve 1717-1718 Tarihli Mühimme Defteri (Değerlendirme-Transkripsiyon-Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Alime Çukuryurt. (2005). *50 Numaralı Mühimme Defteri (993/1585, Değerlendirme-Transkripsiyon, s. 84-166)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Vedat Turgut. (2006). *208 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi 1798-1800 (1213-1215)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Fatma Kaytaç. (2006). *88 Numaralı Mühimme Defteri (Transkripsiyon-Özet)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Fatih Akarsu. (2006). *213 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi 1801-1802 (1215-1217)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Orhan Paşazâde. (2006). *9 Numaralı Mühimme Defteri (977-978/1569, Özet ve Transkripsiyon)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Zülfiye Kaygusuz. (2006). *10 Numaralı Mühimme Defterinin Tahlil ve Transkripsiyonu (s. 1-178)*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

İbrahim Etem Çakır. (2006). *10 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (s. 179-356)*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Şuayib İzgi. (2006). *32 Numaralı 986 (1578) Tarihli Mühimme Defteri (s. 201-400) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Oğuzhan Yüce. (2007). *59 Numaralı Mühimme Defterinin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Ersin Kırcı. (2007). *168 Numaralı Mühimme Defteri (1183-1185/1769-1771) Transkripsiyon, Değerlendirme (s. 1-200)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

İlhan Gök. (2007). *168 Numaralı Mühimme Defteri (1183-1185-1769-1771), Transkripsiyon, Değerlendirme (s. 200-376)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Tuğba Kara. (2007). *170 No'lu Mühimme Defteri (H 1185-1188'M. 1771-1774)'nin Transkribi ve Değerlendirmesi (Değerlendirme-Transkripsiyon-Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Muzaffer Fehmi Şakar. (2007). *100 Numaralı Mühimme Defteri Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi 1101-1102 (1690-1691) Tarihli*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Abdulvahit Çelik. (2008). *97 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu (hicri 1090–1092/miladi 1679– 1681)*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Selçuk Demir. (2008). *75 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (s. 1-171)*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Ercan Alan. (2008). *95 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil, Transkripsiyonu ve Özeti)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Müjge Karaca. (2008). *94 Numaralı Mühimme Defterinin Özeti, Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Azize Gelir Çelebi. (2008). *93 Numaralı Mühimme Defteri (1069-1071/1658-1660) Tahlil, Transkripsiyonu ve Özet*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Murat Ateş. (2008). *88 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi, 1637-1638 (H. 1046-1048)*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Kadir Özbay. (2008). *177 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Tahlili*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Hatice Çetin Durgun. (2009). *197 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Ulviyenur Pakize Eskin. (2009). *97 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil, Transkripsiyon, Özet)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Tuba Meryem Yıldız Karacan. (2010). *101 No'lu Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Osman Karataş. (2010). *3 Numaralı ve Rebiülevvel-Cemâziyelevvel 984 (Haziran-Ağustos 1576) Tarihli Mühimme Zeyli (s. 176-351)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Fatime Yazıcı. (2010). *54 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Hülya Yüksel. (2010). *86 Numaralı Mühimme Defteri (Transkripsiyon, özet ve değerlendirme)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Murat Alanoğlu. (2010). *86 Numaralı Mühimme Defterinin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Yahya Koç. (2011). *149 Numaralı Mühimme Defteri (1155-1156/1742-1743) İnceleme-Çeviriyazı-Dizin*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yunus Eren. (2011). *34 Numaralı ve H. 986/1578 Tarihli Mühimme Defteri (s. 1-164)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Süleyman Nacak. (2011). *34 Numaralı Mühimme Defteri (H.986/M.1578) Transkripti ve Değerlendirmesi (164-326 sayfaları arası)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Fatih Çiçek. (2011). *69 Numaralı Mühimme Defteri (169-336 sayfaları arası)*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Adem Keleş. (2011). *75 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (s.172-331)*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kadir Güney. (2012). *190 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi: H. 1203-1204, M. 1789-1790; s.1-97*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Erbuğ Erçelebi. (2012). *190 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s. 98-198)*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
3. HÜKÜM ÖZETLERİ ve TRANSKRİPSİYON

3.1. 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN HÜKÜM ÖZETLERİ VE TRANSKRİPSİYONU

Defter-i Mühimme

Fî Evâil-i Rebîü'l-evvel Sene 1089 İlä Evâhir-i Rebîü'l-evvel Sene 1090

96

Sahife No: 1

Asitânedede kâ'im-makam Abdurahman Paşa zamanında verilen ahkâmdır. Bi marifet-i Reîsü'l-küttâb kâ'im-makamı 'Arif Ahmed Efendi.

Sahife No: 1/2

Der zamân-ı vezir-i zî-şân Hazret-i Abdurahman Paşa kâ'im-makam der Asitâne-i sa'adet- i âşîyan der zamân-ı Reîsü'l-küttâb hazret-i Arif Efendi tâlebekâhu el-vâki' fî 8 Şehr-i Rebîü'l-evvel Sene 1089.

Sahife No: 1/2

Hüküm No: 1

Özet: Görele kazasında ortaya çıkan eşkıyanın ahalinin mallarını ve erzakını yağmalamasına dair.

Görele kâdîsına hüküm ki Südde-i saadetime mektub gönderüb mahrûsa-i Burusadan İstanbula gelen sağ kolun memerr ü tarîk-i 'âmm üzere Görele kazası ahalisi meclis-i şer'e varub tarîk-i mezbûrda kuttâ 'ü' t-tarîk harâmzâde ve eşkıya zuhûr idüb murûr ve ubûr ebnâ-i sipahinin nicesi bi günah katl ve emvâl ve erzâkların nehb ü garet ve zulm ve te'addî idub teftişe memûr olanlar uğradıklarında

mezbûrlar dağlara tehassüb idüb bade yine mahal-i mezbûrda hazırlar olub yine fesadlarına mübâşeret idüb karye ahaliileri kendü içlerinden yarar ve tüfenk endâze ve eşkiya-i mezbûru âhza kâdir birkaç âdem martalos tayin idüb leyl ü neher ve yaz ve kış bir seneden bir seneye değin hizmet mezbûrda olub ücretlerini ahâlî-i kazâ edâ itmek üzere emr-i şerîfim verilmek ricâsına ‘arz itmekle ahâlî virüb kendü başlarına ehl-i fesâd ahzına kâdir âdemlere kimesne mâni’ olmayub ve ahz olunan ehl-i fesâd sicil ve hüccet olunub Asitâne-i sa’adetime irsâl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sadr olmağla vech-i meşrûh üzre yazılmışdır

Fî evâil-i Ra 89

Sahife No: 1/2

Hüküm No: 2

Özet: Torbalı sancağı kalesinin ‘arz ve tezkere rüsumunun eskiden olduğu gibi alınmaya devam edilmesi hakkında.

İzmir kâdîsına hüküm ki İzmir kurbinde mücerred-i ebnâ olan sancak-ı Torbalı kalası kethüdası olan Mehmed ‘arz-ı hâl idüb kadimü’l-eyyâmdan berü kala-i mezbûrun kanun üzre vaki’ olan ‘arzlar ve tezkere rüsumu kala-i mezbûr dizdârı ile tevfiiz idüb iştirâen eline gelür iken haliyâ dizdâr vesair bazı neferât ‘arz idüb mani olmalarıyla kadimü’l-eyyâmdan olageldiği üzere vaki’ olan ‘arzlar ve tezkere rüsumu alıvermek babında emr-i şerîfim reca itmekle kanun üzere amel olunmak için ferman-ı alişan sadr olmağla mucebince şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâil-i Ra 89

Sahife No: 1/2

Hüküm No: 3

Özet: Ayşe’nin Mahmud’tan alacağı olan beş bin dokuz yüz kuruşun ödenmemesine dair.

Akdeniz’de Kapudan paşa vekiline ve Sakız kâdîsına hüküm ki Aişe nam hatun ‘arz-ı hâl idüb ümerâ-i deryadan Mahmûd nâm mirliiva zimmetinde karz-ı şer’den beş bin dokuz yüz guruş hakkı olup edâsında ta’allül ve inad eyledikde ve memhur deyin temessük olduğın bildirüb alıverilmek babında emr-i şerîfim reca idüb şerle görülmek ferman olmağın şurûtuyla hükm-i şerîf yazılmışdır

Evâsit-1 Ra 89

Sahife No: 2

Hüküm No: 4

Özet: Hacı Ali'nin hizmetkârı Ahmed'e yedi senelik hizmetinin karşılığının verilmemesi ile ilgili.

Akdeniz'de Kapudan Paşa vekiline ve Midilli kâdîsına hüküm ki Ahmed 'arz-ı hâl idüb Midilli sâkinlerinden Hacı Ali senede yedişer gurus virmek üzere kavlı şart ile bunu hidmetkâr idinüp bu dahi yedi sene hidmet idüb hakkın talep eyledükde virmeyüp döğüp kovup hilâf-ı şer' yüz aded keçisin cebren alup ve mahalleden geçerken zevcesin hidmetkârlarına dutturup kilime sarup kendü eliyle öldürmek kasdıyla iki üçyüz değnek vurup sâhib-i firâş olup zulüm ve te'addî ve fesâd eyledüğün bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğün mahallinde şer'le görülmek bâbında fermân-ı âlî sâdır olmağla şurûtuyla hükm-i şerîf yazılmışdır

Fî evâil-i Ra 89

Sahife No: 2

Hüküm No: 5

Özet: Yavaşça Mehmet'in Antalya kazasındaki askerleri tahrir ve teftiş etmek için vazifelendirilmesi hakkında.

Kazânızda Yavaşça Mehmed zîde fazlühûye hüküm ki Hâliyâ Hamîd ve Alâiye ve Teke sancaklarında vâki' olan kazâların nefsi Antalya kazâsında hevâsının umûr-ı kısmet-i askeriyesi sana tefvîz olunmağla mevâdd-ı askeriye muhalledâtını tahrîr ve ta'lîm ve zikrolunan sancak ve kazâlarda kassamların gördükleri kısmetleri teftiş ve teşhîs idüb yerlerinde rüsûmların müfredât defterleriyle alup kabz idüb ve i'lâmı lâzım olan mevâddı acâlet mektûbunla i'lâm ve kısmet umûrunda kemâl-i dikkat ve ihtimâm idesin deyü Anadolu kazaskeri olan Mevlânâ Mehmed edâmallâhü teâlâ tarafından mühürlü mektûb virilüb mücebince kânûn üzere amel olunmak fermân olmağın yazılmışdır

Evâsit-1 Ra 89

Sahife No: 2**Hüküm No: 6**

Özet: Bigadiç kazası ahalisinin Ömer’den aldıkları üç bin iki yüz seksen esedi kuruşu ödememelerine dair

Anadolu beğlerbeğine ve Bigadiç kâdîsına hüküm ki Ömer zîde kadruhû ‘arz-ı hâl idüb bin seksen sekiz senesinde kazâ-i mezbûr iştirâsı fermân olundukda re’âyâ bundan iştirâ için ber-vech-i karz üç bin iki yüz seksen esedi guruş alup yedine taraf-ı şer’den hüccetler virilüb lâkin meblağ-ı mezbûrî edâda te’allül ve inâd eyledüklerin bildürüp hüccetleri mücebince meblağ-ı mezbûr kazâ-yı mezbûr re’âyâsından şer’le tahsîl olmak bâbında emr-i şerîf recâ idüb şer’le görülmeğin fermân olmağın şurûtula yazılmışdır

Evâsit-ı Ra 89

Sahife No: 2**Hüküm No: 7**

Özet: Ömer’in satın alınması hükmolunan buğday ve arpa için Hüseyin ağanın emriyle reayaya verdiği üç bin iki yüz seksen esedi kuruşu tahsil edememesine dair.

Anadolu beğlerbeğine ve Bigadiç kâdîsına hüküm ki Ömer zîde kadruhû ‘arz-ı hâl idüb kasaba-i Bigadiç sâkinlerinden Hüseyin Ağa dimeğle ma’rûf kimesne bundan akdem bin seksen sekiz senesinde Bigadiç kazâlarından iştirâsı fermân olunan sekiz yüz kîle buğday ve üç bin üç yüz kîle arpa için re’âyâyâ ne mikdar akça iktizâ ider ise vireyin zamînim bendebil kefil-bi’l-mâlim buna mektûb gönderüp virdüğünü i’lâm ile akçasın sana irsal iderim dimeğle bu dahi mezbûrun emriyle mektûbda mücebince zikrolunan buğday ve arpa iştirâsıyçün re’âyâyâ üç bin iki yüz seksen esedi guruş virüp yedlerinde şer’î hüccetler alup meblağ-ı mezkûr için tarafından adam gönderüp avk u te’hîr ve cevri eyledüğün bildürüp meblağ-ı mezbûr tahsîl olunmak bâbında emr-i şerîf recâ idüb şer’le görülmek fermân olmağın şurûtuyla yazılmışdır

Evâsit-ı Ra 89

Sahife No: 2**Hüküm No: 8**

Özet: Seferihisar ahalilerinden fazladan tekâlîf istenmesi üzerine ahalinin hane azaltmak için Hacı sipâhî ile kardeşini görevlendirmeleri, bunlarında yetkilerinin dışına çıkarak kendilerine söylenenden fazla akçe harcamalarına dair.

Seferîhisâr kâdîsına hüküm ki Kazâ-yı mezbûr ahâlîsi adem ve ‘arz-ı hâl gönderüp bunlar defterde üzerlerine kayd olunduğı mikdâr hânenin tekâlîfini edâ idüb lâkin ziyâde taleb olunmağla Seferîhisâr sâkinlerinden Hacı sipâhî ile karındaşı ve kendülere tâbi bazı kimesneler ile gelüp bize üç bin guruş virürseniz kazâ-yı mezbûrda üç yüz hâne ref` itdürelim deyü kavlı itmeleriyle bunlar dahi ol mikdar hâne ref` itdürürseniz size üç bin guruş virelim deyü ta’ahhüd idüb bu husûs için dahi ziyâde akça iktizâ iderse harc ve sarf idin deyü mezbûrları vekîl etmiş değiller iken mezbûrlar kavilleri üzre üç yüz hâne ref` itdürmeyüp ancak yüz altmış iki hâne tenzîl itmeleriyle husûs-ı mezbûra ziyâde akça sarf eyledik deyü bunlardan hilâf-ı şer` -i şerîf yedi bin guruş taleb idüb te’addîden hâlî olmadıkların bildürüp hilâf-ı şer`-i şerîf rencide olmak bâbında emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden mahallinde şer`le görülmeğın fermân olmağın şurûtuyla yazılmışdır

Evâsit-ı Ra 89

Sahife No: 3

Hüküm No: 9

Özet: Sefere katılacak askerlerin bir an önce orduya katılmaları için sorumluların üzerine düşeni yapmasına dair.

Âsitâne-i sa’âdetümden Gelibolu’ya varınca yol üzerinde vâki’ olan kâdîlara ve nâiblere ve kal’a dizdârlarına ve iskele emînlerine vesâir iş erlerine hüküm ki Hâliyâ sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûnuma memûr olup Anadolu tarafından gelen tavâyif-i asker her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise bir ân ve bir sâ’at tevakkuf ve ârâm etdirilmeyüp tenbîh-i ekîd ile ordû-yı hümâyûna irsâl eyleyüp şöyle ki sefere me’ mûr olan tavâyif-i askerden bir ferd himâye olunduğı istimâ’ olunur ise cümleiniz mes’ûl ve mu’âteb olmanız mukarrerdür imdi sefere me’ mûr olan askeri tabyasından kaldırup bir gün mukaddem ve irsâl eylemenüz bâbında fermân-ı âlîşân sâdır olmağla mücebince müekked ve müserred hüküm-i terkîn yazılmışdır

Evâsit-ı Ra 89

Sahife No: 3**Hüküm No: 10**

Özet: Mahmûd'un yerine vekil tayin ettiği naibine ayan ve eşrafdan bazı kişilerin iftira atmasına dair.

Anadolu beğlerbeğine ve Kütahya kâdîsına hüküm ki Gökçedağ Elhakılı Bozöğük Bursa kazâlarına ber vech-i te'bîd mutasarrıf olan ulemâdan Mevlânâ Mahmûd mektûb gönderüp mevlânâ-yı mûmâ ileyh ziyâde alîl ve harekete kudreti olmaduğu ecilden kendüsi varup sâkin olmağa iktidârı olmayup tarafından kazâ-i mezbûrda nâib nasb idüb gönderdikde beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyede kusûrları olduğundan mâ'adâ ol kazâ ahâlîleri cümlemizi zalemeden muhâfaza ve her vechile hıdmet-i pâdişâhîde kusûrları yokdur deyü hüsn-i hâllerine şehâdet ve mahzar(?) idüb mûmâ ileyhe i'lâm etmişler iken ashâb-ı a'yândan ve eşirrâdan ba'zıları hilâf-ı şer' şeyler teklîf idüb müsâ'ade-i şer' olunmasıyçün hevâlarına teba'iyet etmedikleriyçün ve mücerred azilleri için hezâr-ı tezvîrât zuhûra gelüp dâimâ hayf etmekden hâlî olmadıkları ecilden nâyiblerine zulm ve te'addî olunmayup men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfîm recâsın 'arz etmeğin zulm ve te'addîleri def' olunmak bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmağın mücebince hüküm-i şerîf yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 3**Hüküm No: 11**

Özet: Süvari kassamlığına tayin olunan Mehmet'in kazadaki askerleri teftiş etmesi, rüsûmları tahsil edenlerden alması, ihanet eden memurları azletmesi hakkında.

Ulemâdan Mevlânâ Mehmed ve Anadolu'da sol kol ta'bîr olunur elviyede vâki' askerî kassâmları ve elviye-i mezbûrede vâki' kazâ nâiblerine hüküm ki İşbu sene tis'a ve sâmin ve elf Rebi'ü'l-evvelisi guresinden sol kol ta'bîr olunur elviyede sen ki mevlânâ-yı mezbûr Mehmedsin kassâm-ı süvârî ta'yîn olunmağla elviye-i mezkûrede vâki' olan gerek mevâlî-i izâm ve gerek sâir kazâlarda kalan mezkûr kolda kassâm süvârî olan İbrâhîm'in mürûrundan bu âna gelince vâki' olan mevâdd-ı askeriyeyi teftiş ve tefahhus idüb rüsûmını her kim ahz u kabz etmiş ise ahz u kabz edesin ve siz ki elviye-i mezkûrede vâki' kâdîlar ve nüvvâbsız sene-i mezbûreden bu

âna gelince makbûzlarını kassâm-ı mûmâ ileyhe teslîm idüb yedinde olan mahtûm deftere kayd idesiz ve sen ki kassâm-ı mûmâ ileyhsin kismet-i askeriye tahrîrine me'mûr olanlardan hıyâneti zâhir olanları azl idüb yerlerine emîn ve mu'teber kimesneleri nasb eylesin ve bi'l-cümle kıymeti müte'allik cemî' umûr sana tefvîz olunmuşdur azl ü nasbın ve şükr ü şikâyetin makbûldür deyü Anadolu kâdîaskeri olan Mehmed Efendi mühürlü mektûb virmeğle mûcebince amel oluna deyü fermân sâdir olmağın vech-i meşrûh üzre yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 3

Hüküm No: 12

Özet: Uşak ahalisinden bazı kişilerden alınması gerekenden daha fazla vergi talep edilmesi hususunda.

Uşak kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûr ahâlîsinden Durmuş ve Hacı Ramazân Hacı Bayrâm ve Sinân vesâirleri 'arz-ı hâl idüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen tekâlîfleri akçaları için kâmil guruş ve esedî guruş ve semen ve pâreyi hazîne-i âmireme alındığı üzre cem'ine me'mûr olanların yedlerinde olan emr-i şerîfimde ta'yîn olduğu gibi vermeğe dâyinler iken tekâlîflerin cem'ine me'mûr olanlar kanâ'at etmeyüp kâmil guruşa ve esedî guruşa noksân aldıklarından gayri beş rub' bir guruşa ve üç zerrâte(?) ile bir rub'ı iki guruşa add idüb ve cebren alup ve semen ve pâreyi teklîf eylediklerinde mücerred ta'cîz için ve hâle için almayup cem' ettirilüp ol vechile fukarâya ziyâde zulm ve te'addî eylediklerin bildirüp bunlar üzerlerine lâzım gelen tekâlîfleri akçaların hazîne-i âmireme alındığı üzre verdiklerinden sonra ol vechile zamîme nâmına ziyâde akça talebiyle te'addî ve rencîde etdirilmemek bâbında emr-i şerîfim recâ eyledikleri ecilden hazîne-i âmireme alındığı üzre alınmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 4

Hüküm No: 13

Özet: Bursa'da İbrahim'in evinde üç gece saklanan Mehmet'in yeniçeri olduğu iddiasına dair.

Burusa kâdîsına hüküm ki Mehmed ‘arz-ı hâl idüb Burusa’da sâkin İbrâhîm nâm kimesnede üç gece hafy olup mezbûr yeniçeridür deyü Dergâh-ı âlî yeniçerileri ağası tarafından âdem gönderilüp mezbûr re‘âyâyım deyü inkiyâd etmemeğle Âsitâne-i sa‘âdete ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîf recâ etmeğın vech-i meşrûh üzre amel olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 4

Hüküm No: 14

Özet: Mustafa’nın mahsulünü zabt eden Zecab’ın, bunu borcuna karşı zabt ettim diye inkâr etmesi hakkında.

Bolu sancağında Borlu kâdîsına hüküm ki Mustafa ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrda Kogarin(?) nâm karye ve gayriden berât-ı şerîfle mutasarrıf olduğu sekiz bin on sekiz akça timârının bin seksen yedi Mart’ından seksen sekiz Mart’ına varınca vâki‘ olan mahsûlâtta Zecab nâm kimesneye sipâriş idüb mezbûr sene tamâmına dek zabt etmişiken ancak dâyini ile zabt itdüm deyü inkâr itmeğle mahallinde tefahhus olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde teftiş oluna deyü şer‘ ve kânûn üzre fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 4

Hüküm No: 15

Özet: Padişahın ihtiyaçlarının karşılanması adına verilen yol hükmüdür.

Şam-ı şerîf’den Âsitâne-i sa‘âdete gelince vâki‘ kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Sarây-ı cedîd ağası Ya‘kûb Ağa dâme ulüvvühû ‘arz-ı hâl gönderüp nefis-i nefis-i şehriyârî için Şam-ı şerîf’de tabh olunması mu‘tâd olan (...) Âsitane-i sa‘âdet’e dâhil olunca hıfz u hirâset olunmak için emr-i şerîf recâ itmeğın kânûn üzre yol hükmü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 4

Hüküm No: 16

Özet: Yasef ve Yaruh isimli Yahudilerin Esafik ve oğlundan bin kuruş alacakları olması hususunda.

Rodoscuk'da nâib olana hüküm ki Yasef ve Yaruh(?) nâm yahûdîler 'arz-ı hâl idüb Esafik ve oğlu (boş) nâm yahûdîlerde bin guruş hakları olup firâr idüb kazâ-i mezbûrda dörder mübâşir ile Âsitâne-i sa'âdet'e ihzâr olunmak recâ etmeleriyle mahallinde şer'le görülüp eğer ba'de's-sübût hakkın virmekde muhâlefet ederlerse dîvân-ı hümayûnuma havâle olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 4

Hüküm No: 16 a (ikinci defa 16 sayısı kullanılıyor.)

Özet: Mehmet'in Mustafa'ya olan yedi yüz kırk iki kuruş borcunu ödemesine rağmen Mustafa'nın bunu inkâr etmesi ile ilgili.

Akdeniz'de kapûdân paşa vekiline ve Foça-i cedîd kâdîsına hüküm ki Hacı Mehmed nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrda sâkin Mustafa'ya yedi yüz kırk iki guruş deynini edâ idüb irâd-ı iskât olduğuna hüccet virilmişken aldığını inkâr idüb mazmûn-ı hüccete şâhidleri mevcûd olmamağla tekrâr ... guruş alup gadr itmeğle mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 4

Hüküm No: 17

Özet: Mehmet'in reisi olan Ali'nin İstanbul için zahire satın alması hususunda.

Samsun kâdîsına hüküm ki Mehmed 'arz-ı hâl sunup bir kıt'a şu'besiyle reîsi Ali'yi irsâl idüb varup kazâ-i mezbûrdan akça ile buğday iştirâ idüb İstanbul'a zahîre için şu'besine tahmîl eyledikde mekse mâni' olmayup rencîde eylememek bâbında emr-i şerîf recâ idüb kânûn üzre fermân-ı âlî sâdır olmağın şurûtuyla hükm-i şerîf yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 4

Hüküm No: 18

Özet: İnegöl ahalisinden kanunlara aykırı olarak akçe alınmasına dair.

Ber vech-i arpalık İnegöl kazâsına mutasarrıf olana hüküm ki İnegöl ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrda nâib olanlar devr nâmıyla çıkup karye be karye gezüp tîmâr teftîşi nâmıyla akça ve müft ü meccânen yem ve yemek vesâir zahîre alup hacîc-i şer‘iyye ve merâsim ve ‘arzlar için kânûndan ziyâde akçaları ve vücûh-ı hayrât için vasiyyet eyledikleri akçanın sülûs ve hums kadar deyü alup bunun emsâli zulm ü te‘addîlerinin nihâyeti olmamağla emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak fermân olunmağın kânûn üzre yazılmışdır

Sahife No: 4

Hüküm No: 19

Özet: Mudanya kazası ahalisine yirmi yedi adet beygir götüren adamın her beygir için on yedişer kuruş talep etmesi ile ilgili.

Mudanya nâibine hüküm ki Mudanya kazâsı ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb taraf-ı vilâyetden beslemek için bunlara yigirmi yedi re’s bârgîr virilüb hâliyâ kazâyâ varan âdemi defter mücebince yigirmi yedi bârgîrleri tamâmen mezbûra teslîm itmişler iken beher bârgîrden on yedişer guruş alurum deyü te‘addî eylediklerin bildirüp emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülüp hilâf-ı şer‘ te‘addî itdirilmeye deyü fermân sâdır olmağla mücebince yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 4

Hüküm No: 20

Özet: Padişah için her sene ekilen karpuzun Kirmasti reayasının arabalarıyla ücret karşılığında iskelelere taşınmasına dair.

Mihaliç ve Kirmasti nâiblerine hüküm ki Bi’l-fi’l bostancıbaşı olan Mustafa dâme mecdühû ‘arz-ı hâl gönderüp nefis-i nefis-i şehriyârî için Kirmasti kazâsında beher sene ekilen karpuzun çiftine ve târifesine ve izlenüp(?) mühimmâtda bulunduğu kazâ-i Kirmasti re‘âyâların ücretleriyle arabalara tahmîl ve iskeleye getürmeğe i‘ânet

idegeldiklerin bildirüp işbu sene-i mübârekede dahi olıgeldiği üzre takdîr idüb kimesne ta'allülve muhâlefet eylememek bâbında emr-i şerîf recâ eyledüğü ecilden kânûn üzre amel olunmak fermân olmağın vech-i meşrûh üzre yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 5

Hüküm No: 21

Özet: Elbistan kazası ahalisinin elinde bulunan serbestnameye rağmen Maraş mütesellimi Siyâvuş'un iki bin kuruşlarını almasına dair.

Maraş kâdîsına hüküm ki Mehîretü'l-muhadderât kerîme-i mükerreme Hadîce Sultân dâmet ismetuhânın hâslarından Elbistan kazâsı ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb müşârün ileyhânın hâssı min külli'l-vücûh serbest iken mîrmîrân voyvodaları ve mîrlivâ subaşları taraflarından dahl olunmak îcâb eylemez iken hâliyâ bin seksen dokuz senesinde Mar'aş mütesellimi olan Siyâvuş ellerinde olan serbestnâmeye mugâyir iki bin guruşların alup gadr itmekle meblağ-ı mezbûr girü ashâbına redd u teslîm olunmak bâbında rikâb-ı hümâyûn tarafından hatt-ı hümâyûn ile mu'anven emr-i şerîf virilüb mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlîşân sâdır olmağla şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 5

Hüküm No: 22

Özet: Sefer için istenilen iki bin çift deve çuvalının teslim edilmediği, bunların acele gönderilmesi ve ertelenmesine sebep olanların divan-ı hümayuna sevk edilmesi hususunda.

Burusa kâdîsına hüküm ki Sefer-i hümâyûn mühimmâtiyçün Burusa kazâsından dakîk tahmîl eylemeğe deve çuvalı ta'bîr olunur tamgalu kulblarıyla beher çifti ikişer yüz akça olmak üzre iki bin çift çuval iştirâ olunmak içün bundan akdem emr-i şerîf sâdır olmağla zikr olunan çuvaları Burusa ahâlîsi me'mûr oldukları üzre getirüb taraf-ı mîrîye teslîm eylemeyüp ve yedlerine teslîm temessüki almayup ve zikr olunan çuvaların tahsiline Burusa sâkinlerinden Tekelioğlu ve Bıçakçı Halil ve Yörük Şâkir ve Terzibaşı Sefer ve Yanık Ali ve Yörük Ahmed ve Kütahyalı Mehmed

ve Yüzükelam Hacı Yusuf ve Badik Mustafa ve Attâr Köse Hâcı Mehmed nâm kimesneler şart idüb te'hîr ve ta'tîline bâ'is oldukları istimâ' olunmağla imdi mukaddemâ mâliye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince mübâşire teslîm ve ber vech-i ta'cîl irsâl olunup teehhürlerine bâ'is olanlar var ise dîvân-ı hümâyûnuma ihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlîşân sâdır olmağla şurûtuyla yazılmışdır
Fî evâsıtı Râ sene 89

Sahife No: 5

Hüküm No: 23

Özet: İstanbulda Sarı Nasûh mahallesindeki vakf menzili ile Havliyüzü Dede mahallesindeki mülk menzilin değiştirilmesi talebine dair.

İstanbul kâdîsı Mevlânâ Mehmed'e hüküm ki Mektûb gönderüp İstanbul'da Sarı Nasûh mahallesinde be-hesâb terbi'i yüz elli sekiz zirâ' arsayı fevkânî bir kebîr köhne oda ve tahtadan mebnî bir sagîr oda ve bir mikdâr havli ve köhne bir su kuyusunu müştemil müteveffiye Çâker binti Abdullah nâm sâhibetü'l-hayrın vakf eylediği menzilin mütevellîsi Mustafa oğlu Hâcı Mehmed meclis-i şer'-i şerîfe varup mahalle-i mezbûre kurbunda mahalle-i mezkûreden Havliyüzü Dede mahallesinde ma'lûmetü'l-hudûd mülk menzilin mâliki olan Abdülmenân oğlu Ali ile istibdâl murâd idüb kîbel-i şer'-den nâib ve mi'mâr ile üzerine varılıp keşf olunup mülk menzil vakf menzil ile binâ olunmak ve vüs'at ve rağbet cihetlerinde evfer ve ekser ve istibdâli vakfa enfa'dır deyü emr-i şerîf virilmek recâsına 'arz eyledikde şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 5

Hüküm No: 24

Özet: Bayramiç kadısının her bir köyden kendisi için fazladan ellişer ve altmışar kuruş alması hakkında.

Çan kâdîsına ve Biga müsellimine hüküm ki Bayramiç kazâsı ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb emr-i şerîfim vâki' avâriz vesâir tekâlîfi cem'ine me'mûr olanlara emr ve defter mücebince edâ idüb kusûrları yoğiken hâlâ Bayramiç kâdîsı olan (boş) kendü için her bir karyeden ellişer ve altmışar guruşların alup gadr itdüğün bildirüp emr-i şerîf

recâ eyledikleri ecilden şer‘le görülüp ziyâde alınan akçaları girü kendülere alıvirmek recâ eylemeleriyle mahallinde şer‘le görülmek fermânım olunmağın şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 5

Hüküm No: 25

Özet: Has bahçe bostancılarında İbrâhîm’in ölen babasından kendisine kalan mirasın tamamının üvey annesi tarafından alınmasına dair.

İznikmid kâdîsına hüküm ki İznikmid bağçesi üstâdının oğlu olup bağçe-i hâssa bostancılarında İbrâhîm ‘arz-ı hâl idüb bunun babası (boş) nâm kimesne fevt olup muhallefâtı irs-i şer‘le buna intikâl idüb cümlesin üveği vâlidesi (boş) nâm hâtûn kabz idüb hissesin buna virmeyüp gadr itmeğle icrâ-yı hakk olunup ta’allülider ise Âsitâne’ye havâle olunmak bâbında recâsına makbûl bostancıbaşı olan (boş) dâme mecdühû ma’rifetiyle mahallinde şer‘le görülüp icrâ-yı hakk olunmaz ise Âsitâne-i sa’âdet’e havâle olunmak fermân olunmağın şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 6

Hüküm No: 26

Özet: Sefer için istenilen elli beldârın acilen orduya gönderilmesi hususunda.

Hamid sancağında vâki‘ kâdîlara ve beldâr ihrâcına me’mûr olan mübâşire hüküm ki Hâliyâ sefer-i hümâyûn için livâ-i mezbûrda olan kazâlardan ihrâcı fermân olan elli nefer beldârın hıdmetinde mevcûd bulunmaları zamânı karîb olmağla livâ-i mezbûrdan ol mikdâr beldârları mukaddemâ sâdır olan fermân-ı hümâyûn mücebince mu’accelen ihrâc ve ordû-yı hümâyûna irsâl ve hıdmet-i mezbûrede mevcûd itdirilmek bâbında fermân-ı âlî sâdır olmağın mücebince harekete hükm-i şerîf yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 6

Hüküm No: 27

Özet: Ağrıboz sancağı kazalarından gönderilmesi hükmolunan elli nefer beldârın orduya gönderilmesi hususunda.

Eğriboz sancağında vâki' kâdîlara ve iştirâ cem'ine me'mûr olana hüküm ki Hâliyâ sefer-i hümâyûnum için livâ-i mezbûrda olan kazâlardan ihrâcî fermân-ı mükerrer olan elli nefer beldârın hıdmetinde mevcûd bulunmaları zamânı karîb olmağla livâ-i mezbûrda ol mikdâr beldârları mukaddemâ sâdır olan fermân-ı hümâyûn mûcebince mu'accelen ihrâc ve ordu-yı hümâyûna irsâl ve mahall-i mezbûrede (burda bitmiş)

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 6

Hüküm No: 28

Özet: Ağrıboz sancağı kazalarından satın alınması hükmolunan yüz bin kile arpa ve beş bin kantar peksimedın toplanıp orduya gönderilmesine dair.

Eğriboz sancağında vâki' kâdîlara ve iştirâ cem'ine me'mûr olana hüküm ki Livâ-i mezbûrda vâki' kazâlardan iştirâsı fermân olan yüz bin keyl şa'ır ve beş bin kantar peksimad mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mûcebince gelüp vâsıl olmayup avk u te'hîr olunduğu sizin adem-i tekayyüdünüze haml olunmağla mes'ûl ve mu'âteb olmuşsunuzdur imdi bir ân ve bir sâ'at te'hîr ve tevakkuf itmeyüp mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince mahallinden cem' u tahsîl ve ordû-yı hümâyûna irsâl ve îsâl eylesesiz deyü fermân-ı âlî sâdır olmağın mûcebince müekked hüküm-i şerîf yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 6

Hüküm No: 29

Özet: Satın alınmasına hükmolunan un, buğday ve arpanın orduya gelmemesi ve bunların bir an önce tedarik edilerek gönderilmesi hakkında.

Burusa kâdîsına ve Hudâvendigâr sancağında vâki' kâdîlara ve iştirâ cem'ine me'mûr olana hüküm ki Livâ-i mezbûrda iştirâyâ fermân olan dakîk ve hinta ve şa'ır bu âna değın ordû-yı hümâyûnda olan asâkir-i İslâmiye îsâl ve irsâl olunmağın

müsâmaha ve ihmâl olunmağla mes'ûl olmuşsunuzdur imdi mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf ve mevkûfât defteri mûcebince iştirâsı fermân olunan dakîk ve şa'îr ve hintayı ber vech-i ta'cîl tahsîl ve tedârük ve bir gün mukaddem ordû-yı hümâyûna irsâl ve îsâl eylesiz deyü fermân-ı âlî sâdır olmağın mûcebince müekked hükm-i şerîf yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Bir sûreti

Selanik kâdîsına ve iştirâ cem'ine me'mûr olan mübâşire vech-i meşrûh üzere yazılmışdır târîh-i mezbûrda

Bir sûreti

Yenişehir Fenar kâdîsına ve iştirâ cem'ine me'mûr olan mübâşire vech-i meşrûh üzere yazılmışdır târîh-i mezbûrda

Bir sûreti

Burusa kâdîsına ve Hudâvendigâr sancağında vâki' kâdîlara ve iştirâ cem'ine me'mûr olan mübâşire vech-i meşrûh üzere yazılmışdır târîh-i mezbûrda

Bir sûreti

Kocaili sancağında vâki' kâdîlara ve iştirâ cem'ine me'mûr olan mübâşire vech-i meşrûh üzere yazılmışdır târîh-i mezbûrda

Bir sûreti

Gelibolı kâdîsına ve iştirâ cem'ine me'mûr olan mübâşire vech-i meşrûh üzere yazılmışdır târîh-i mezbûrda

Bir sûreti

Mihaliç ve Çardak ve Lâpseki kazâlarıyla ve iştirâ cem'ine me'mûr olan mübâşire yazılmışdır fi't-târîhi'l-mezbûr

Sahife No: 6

Hüküm No: 30

Özet: Eğriboz'dan satın alınması hükmolunan zahirenin İstanbul'a taşınması için gemi gönderilmesine dair.

Eğriboz kâdîsına ve iştirâ cem'ine me'mûr olan mübâşire ve kethudâ yiri ve yeniçeri serdârı vesâir iş erlerine hüküm ki Hâliyâ asâkir-i islâm-ı nusret-makrûn için Eğriboz'dan iştirâsı fermân olunan zehâyîri Âsitâne-i sa'âdete nakl için beş

kıt'a sefâyin irsâl olunmağla zikr olunan sefîneler vardukda fermân olunan zahîre bir gün evvel sefînelere tahmîl ve avk u te'hîr itdirilmeyüp bir sâ'at mukaddem Âsitâne-i sa'âdete yollayasız deyü müekked hüküm-i şerîf yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 7

Hüküm No: 31

Özet: Zile hassı reayasından bazılarının kendi köylerini terketmeleri ve onların tekrar kendi köylerinde iskân ettirilmelerine dair.

Kayseriye kâdîsına ve Kayseriye muharriri Abdülkerîm'e hüküm ki Vâlîde Sultân dâmet ismetuhânın kethudâsı olan Mustafa dâme ulüvvühû 'arz-ı hâl idüb müşârün ileyhânın hâslarından Zile hâssı cemâ'ati kabîlesi re'âyâlarından ba'zıları kadîmî karyelerinden kalkup varup kazâ-i mezbûrda kassâb ve askerî çiftliklerinde ve zî-kudret kimesneler yanlarında sâkin ve mutavattın olmağla hâss-ı mezbûr voyvodası re'âyâyı kadîmî karyelerine götürüb iskân itdirmek murâd itdükde içlerinden ba'zıları mâni' olmalarıyla kadîmî karyelerine gönderilmek için emr-i şerîf recâ itmeğın kânûn üzre iskân itdirilmek bâbında fermân-ı âlîşân sâdır olmağla şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 7

Hüküm No: 32

Özet: Hundî Hatun evkâfının mütevellisi Mustafa olmasına rağmen Ayşe ve Fatma'nın vakıf şartlarına aykırı olarak senelerden beri vakfı zabt etmeleri ve meselenin şerle görülerek zimmetlerinde olan vakıf mallarının alınması hakkında.

Burusa kâdîsına ve Kirmastî nâibine hüküm ki Burusa'da vâki' Hundî Hâtûn evkâfının evlâdiyet ve meşrûtiyet üzre mütevellîsi Mustafa 'arz-ı hâl idüb vakf-ı mezbûrun tevliyeti meşrûtası iken Kirmastî kazâsı sâkinelerinden Aişe ve Fâtîma nâm hâtûnlar nice sene hilâf-ı şart-ı vâkıf zabt idüb ahvâline tekayyüd oluna deyü fermân-ı âlîşân sâdır olmağla vâkıfenin meşrûtı ve hîn-i vakfiyetden berü mutasarrıfiken kuyûdî-i atıkasıyla derkenâr-ı mezbûrların ta'rîfleri hilâf-ı şart-ı vâkıf olduğu ihbâr olunduğın Rumili kâdîaskeri Mevlânâ Hâmid edâmallâhu te'âlâ

fezâilehu i'lâm itmeğle ta'tîl ber mûceb-i şart-ı vâkîf kendüye teveccüh olunduğu sûret-i ruûs mûcebince mâliye tarafından berât-ı şerîf virilüb sicill-i mezbûreler ahvâl-i vakfî muhtell ve müşevveş ve mâl-ı mahsûl-ı vakf zâyî' ve telef etmeleriyle muhâsebelerin görmek istedikde ihfâ idüb vakfa gadr eylediklerin bildirüp muhâsabeleri şer'le görölüp zimmetlerinde zuhûr iden mâl-ı vakf vakfiçün alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görölmeğ fermân olmuşdur deyü şurûtıyla yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 7

Hüküm No: 33

Özet: Yalvaç kazasına bağı Manazga köyünün şeyhi olan İbrahim'e iaşe olarak günlük otuz akçenin verilmesi hakkında.

Yalvaç kâdısına hüküm ki Şeyh İbrâhîm 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi' Manazga nâm karyede şeyh olup hamîd tamgası mahsûlünden ta'âmiye için ta'yîn olunan yevmî otuz akçayı emîn olanlar hazîne-i âmirem alduğı üzre vireler deyü emr-i şerîf recâ itmeğın hazîne-i âmirem alunduğı üzre deyni(?) deyü hükmi-i şerîf yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 7

Hüküm No: 34

Özet: Sultan Süleyman Hân cami ve imareti evkafına ait olan koyun yaylağının Vezir Hammamcı Mehmet Paşa tarafından kullanılması hakkında.

Rodoscuk nâibine hüküm ki İstanbul'da merhûm ve mağfûrun leh Sultân Süleymân Hân câmi'-i şerîfi ve imâreti evkâfi mütevellîsi Hasan 'arz-ı hâl idüb evkâf-ı mezbûrdan kazâ-i mezbûra tâbi' yağcı nâm vakf arabanın koyun yaylağı kışlalarını resmî defterde vakf-ı mezbûra câmi' kayd olunmuşiken hâlâ Tekfurdağı sâkinlerinden Vezîr Hammâmıcı Mehmed Paşa'nın vakf-ı mezbûr toprağında çiftliği olmağla vakfin yaylağında kendü koyunların ra'y itdirdükden sonra yabancı çobanlarının binlerini(?) mütecâviz beher sene vakfa âid resm-i yaylağı onar bin akçaya fûruht idüb akçasın kendü orakçılarının ücretine virüp ve korularının eşcârın

kat' itdirüp vakfa ve re'âyâyâ gadr idüb İstanbul efendisi huzûrunda mürâfa'a olunduklarında inkâr idüb mürettebât lâzım gelmeğle şâhidleri mevcûd olmayup husûs-ı mezbûr için tarafından vakfin câbisi Seyyid Fâzıl ile vekîl ve ta'yîn itmeğle vakfin toprağında zirâ'at itdirüp hâsıl olan terekesinin sekizde bir öşr ile sâlâriyyesi kerestesiyle ve kabz eylediği yaylak rüsûmı şer'le alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ eylemeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır
Fî evâsıt-ı Râ sene 1089

Sahife No: 7

Hüküm No: 35

Özet: Vefat eden yeniçeri Mehmet'in mirası çocuklarına ve eşine intikal etmişken yeniçeri Hüseyin'in hakkı olmamasına rağmen cariye, köle ve bazı eşyalarına el koyması hakkında.

Rodos sancağına mutasarrıf olan ve Rodos müfettişine ve kâdısına hüküm ki Rodos sâkinlerinden müteveffâ Mehmed nâm yeniçerinin eytâmına vasî olan Hacı İbrâhîm ve Aişe Hâtûn 'arz-ı hâl idüb müteveffâ-yı mezbûrun muhallefâtı eytâmına ve zevcesi mezbûre Aişe'ye intikâl itmişken Hüseyin nâm yeniçeri fuzûlî biz câriye ve köle vesâir ba'zı eşyâsını kabz itmeğle icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf recâ idüb mahallinde şer'le görülmek fermân olunmağın şurûtıyla yazılmışdır
Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 8

Hüküm No: 36

Özet: Kandiye adasında varisi olmadan vefat eden yerli yeniçerinin mirasının kanun olduğu üzere teslim alınmasına dair.

Kandiye muhâfazasında olan vezîre ve Kandiye kâdısına hüküm ki Cezîre-i Kandiye'de vâki' yerlü yeniçeri neferâtı 'arz-ı hâl idüb bunların içlerinden biri bilâ vâris fevt oldukda muhallefâtını techîz ve tekfinine ve neferâtın kandil yağı akçası deyü hîn-i taht-ı nizâ' (?) vezîr-i a'zam Ahmed Paşa neferât-ı mezbûre ta'yîn itmişken bilâ vâris fevt olan yerlü yeniçerinin metrûkâtın ta'yîn olduğu üzere techîz ve tekfinine ve kandil yağı akçası için kabz ve minvâl-i meşrûh üzere sarf olunurken hâliyâ Kandiye'de defterdâr olan kadîme mugâyir ben kabz iderüm deyü

rencîdeden hâlî olmadığın bildirüp kadîmden olıgeldiği üzre amel olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledikleri ecilden şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak fermân olunmağın husûs-ı mezbûr vech-i meşrûh üzre olduğuna temessükleri olup hilâfına emr-i âhar sâdır olmuş değil iken şer‘ ve kânûna muhâlif dahl ü nizâ‘ itdirilmeye deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 8

Hüküm No: 37

Özet: Mahmut’un hizmetinde bulunan Mehmet’e hizmetlerinin karşılığını ve almış olduğu üç yüz kuruşu ödememesine dair.

Akdeniz’de kapûdân paşa vekîline ve Sakız kâdîsına hüküm ki Mehmed ‘arz-ı hâl idüb Sakız’da sâkin Mahmûd Beğ bin seksen yedi senesinde bunu istihdâm idüb ücretlerin virmediğinden gayri emrine binâen sarf eylediği üç yüz guruşunu dahi edâda ta’allül itmeğle ... mücebince emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 8

Hüküm No: 37 a (İkinci defa aynı numara kullanılmış.)

Özet: Abdülmecid ve Çakıroğlu Hüseyin’in Mustafa’nın yolunu keserek para ve eşyasını gasp etmesi hakkında.

Anadolu’da müfettiş olan Vezîre ve Yeniâbâd ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Mustafa ‘arz-ı hâl idüb Abdülmecîd ve Çakıroğlu Hüseyin nâm türkmânlar âlet-i harble yoluna inüp üç yüz yetmiş guruş ve yüz on harman mahsûl ve altmış deve yükü arpasını gâret idüb şer‘le görölüp hükm birle hüccet virilmişiken edâsında ta’allül itmeleriyle emr-i şerîf recâ idüb mahallinde şer‘le görülmek fermân olunmağın mücebince şurûtıyla hükm-i şerîf yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 8

Hüküm No: 38

Özet: Mehmet'e ait olan Fetlos ve İnöz ocaklıklarının bin akçelik mahsulünün İbrahim tarafından lüzümsüz yere alınmasına dair.

Rodos kâdîsına hüküm ki Mehmed 'arz-ı hâl idüb Rodos kal'ası azablarının ocaklık karyelerinden Fetlos ve İnöz nâm karyelerin zabtı azablar ağası tarafından üç senesi bir tahvîl olmak üzere üç seneyi dokuz yüz kırk beş guruşa deruhde idüb yedine memhûr temessük virüp bu dahi iki sene zabt idüb ve meblağ-ı mezbûrî bi't-temâm edâ idüb bin seksen dokuz senesi dahi üzerinde iken İbrâhîm nâm kimesne mütegalibeden olmağla buna âid (boş) bin akçalık mahsûlün fuzûlen kabz idüb emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek fermân olmağın mücebince şurûtiyla yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 8

Hüküm No: 39

Özet: Hacı Vasili'nin mahsulünün tam karşılığı verilmeden Boyabad Gelibolu emaneti zabiti tarafından hile ile alınması hakkında.

Boyâbâd kâdîsına ve Kastamonu sancağı mütesellimine hüküm ki Hacı Vasili 'arz-ı hâl idüb Boyâbâd Gelibolu emâneti zâbiti olup esedî iki yüz yigirmi akçaya ve semeni on yedi akçaya teklif idüb mahsûlüne gadr olmağla emr-i şerîf recâ itmeğın hazîne-i âmireye alındığı üzere alıvirilmek fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 8

Hüküm No: 40

Özet: Saray mutfağı için Gölpazarı kazasından alınan tavukların İstanbul'a nakli için ücret karşılığında gemi tutulmasına dair.

Bartın kâdîsına ve iskele emînine hüküm ki Matbah-ı âmire emîni vekîli Hüseyin zîde mecdühû 'arz-ı hâl idüb matbah-ı âmire mühimmâtiyçün kazâ-i Gölpazarı'nın mîrî tavukların mübâşir tahsîli olan hâssa tavukculardan Ali kazâ-i mezbûrun tavukların cem' ve tahsîl idüb Âsitâne-i sa'âdete göndermek için Bartın iskelesinde vâki' navluncu seffinelerinden ücretiyle bir kıt'a seffine tutup kimesne mâni' olmamak

bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin ücretlerin kendüler virmek üzere bir kıt'a sefine tutulmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Sahife No: 8

Hüküm No: 41

Özet: Padişah için İstanbul'da hazırlanan arabanın yol üzerindeki kazalarda muhafaza edilmesi ve rikab-ı hümayuna gönderilmesi hakkında.

Âsitâne-i sa'âdetden ordû-yı hümâyûna varınca yol üzerinde vâki' kâdîlara ve kethudâ yirleri ve yeniçeri serdârları vesâir iş erlerine hüküm ki Hâliyâ nefis-i nefis-i şehriyârî için Âsitâne-i sa'âdetde işlenüp rikâb-ı hümâyûna irsâl olunan araba her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise müemmen ve mahfûz olan mahalle kondurup gicelerde bekciler ta'yîn idüb muhkem bekledüp ve gider oldukda yanına mahûf ve muhâtara olan yerlerde mu'temedun aleyh ve yarâr kulağuzlar konup emîn ve sâlim rikâb-ı hümâyûna irsâl ve îsâl eyleyesiz deyü kânûn üzere yol hükmü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 9

Hüküm No: 42

Özet: Kandiye'de Ali'nin gümrük vergilerini eksiksiz ödemesine rağmen deftardarın fazladan bin kuruş daha istemesi ile ilgili.

Kandiye muhâfazasında olan vezîr (boş) paşaya ve kâdîsına hüküm ki Alî 'arz-ı hâl idüb bin seksen sekiz senesine mahsûb olmak üzere Kandiye gümrüğün Kandiye defterdârı tarafından der'uhde idüb mâl-ı maktû'ın ve kalemiyesin bi't-temâm edâ ve teslîm itmişiken defterdâr olan (boş) mücerred sen bin guruşu kayd eyledün sende alurum deyü rencîde itmeğin şer' ve kânûn üzere amel olunmak fermânım olunmağın mûcebince yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 9

Hüküm No: 43

Özet: Ulaşlar Divanı köyündeki köprünün köprücülerinin görevlerine devam etmelerinin talep edilmesi hakkında.

Gerede kâdisına ve Bolu sancağı mütesellimine hüküm ki Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Ulaşlar Divanı dimeğle ma‘rûf karye ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb karye-i mezbûre kurbunda Hâcî Rüstem binâ eyledüğü on iki göz köprünün ayağın cehd berât-ı şerîf ve emr-i hümayûnla köprücülere olup kadîmden bu âna değin köprünün vâki‘ olan meremmâtın Cârullâh ve Zeynep ve Ömer ve İbrâhîm vesâyir Hâcî Rüstem evlâdlarıyla ma‘an meremmât idegelmişler iken hâliyâ mezbûrlar yedlerinde berât ve emr-i şerîfim ve kadîme muhâlif mâni‘ olmalarıyla yedlerinde olan mâliye emirleri ve temessükâtları ve kadîmden olugeldüğü üzre amel olunmak recâ itmeleriyle şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 9

Hüküm No: 44

Özet: Kütahya’da Osman’ın vefatı üzerine mirasının amcasının oğlu Şaban’a kalması, ancak kadı tarafından himaye olunan Şaban’ın kızkardeşinin kızlarının mirası zabt etmesi hakkında.

Kütahya kâdisına ve müfettişine ve mütesellimine hüküm ki Şa‘bân ‘arz-ı hâl idüb ammîsi oğlu Osmân fevt olup muhallefâtı buna intikâl idüb hâzır bulunmağla zevi’l-erhâmdan kız karındaşı kızları (boş) ve (boş) nâm hâtûnlar kâdî tarafından himâye olunup muhallefâtı zabt itmeleriyle fetvâ-yı şerîfe mücebince emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 9

Hüküm No: 45

Özet: Yerastos köyünün cizye vergisine bazı zimmilerin kefil olmaları hakkında.

Marmara nâibine hüküm ki Ahmed ‘arz-ı hâl idüb Marmara’ya tâbi‘ Yerastos nâm karye zimmîlerinin bin seksen dört senesine mahsûb olmak üzre cizyeleri cem‘ine me’mûr iken yedinde olan temessükleri mücebince zimmetlerinde cizye mâlından

bâki kalan beş yüz elli yedi buçuk guruş Karaca Tavula ve Derkes ve Liyori ve Penabud ve Saklu Kiryako Nikola İstirati Aleksandiri nâm zimmîler tekeffül-i bi'l-mâl olmalarıyla mahallinde şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmaz ise Âsitâne-i sa'âdete ihzâr olunup Dîvân-ı hümâyûnumda şer'le görülmek fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 9

Hüküm No: 46

Özet: Zagnos Paşa evkâfi imâretinde günde iki defa pişen yemeğin fukara kişilerden hasta olanlara dağıtılması gerekirken bazı medrese öğrencilerinin bu yemekten hak talep etmesi hakkında.

Balıkesri kâdîsına hüküm ki Hadîce Hânım 'arz-ı hâl idüb evlâdiyyet ve meşrûtiyyet üzere mütevelliyesi olduğu Zağnos Paşa evkâfi imâretinden rûzmerre iki def'a ta'âm tabh olup şart-ı vâkıf mücebince fukarâdan hasta bulunanlara it'âm olunup vakfiyye-i ma'mûlün bihâ ve sûret-i defterde suhtevât tâifesine müstakillen bir nesne şart ve ta'yîn olunmuş değil iken mütegalibeden ba'zı kimesneler istinâd itmeleriyle gâyet memnû' iken vakitlü vakitsiz cem'iyet idüb bu imâretde tabh olunan ta'âm ancak bize vakfdır deyü da'vâ idüb ol vechile te'addîleri men' olunmak için emr-i şerîf sâdır olmuşken memnû' olmayup elimizde emr-i şerîf vardır deyü cem'iyet ve hilâf-ı şart-ı vâkıf te'addîden hâlî olmamalarıyla vakfiyye ve sûret ve hüccet-i şer'iyeye mücebince amel olunup suhtevât tâyifesi te'addîden men' olunmak recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 9

Hüküm No: 47

Özet: Kolyoz mukataası emini Yusuf'un ihanet eden ve devlet malına zarar verenlerin yerine kendi dilediği kişilerin dalyanlarda balık tutmasını talep etmesine dair.

(boş) hüküm ki Yûsuf 'arz-ı hâl idüb bin seksen sekiz senesine mahsûb olmak üzere Kolyoz mukâta'ası emîni olup dalyanlarda sayd-ı mâhî idenler istediği(?) dilediği

kimesneler ola deyü berât ve şart-ı iltizâmında dâhil olup hâliyâ sayd-ı mâhî idenler müflis ve hıyânetleri zuhûra gelüp mâl-ı mîrîye külli zarar itmeleriyle murâd eylediği mu'temed kimesnelere sayd itdirüp kimesne müdâhale eylememek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin berâtı ve şer' ve kânûn ve defter mücebince amel olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 9

Hüküm No: 48

Özet: Mehmet ve Halil arasındaki çiftlik alımı ile ilgili antlaşmanın fesh edilmesi üzerine Mehmet'in kendisinde kalan otuz iki bin akçeyi ve bir kısrağı Halil'e vermemesi hakkında.

Akdeniz'de kapûdân vekîline ve Limni kâdîsına hüküm ki Sâbıkâ Rikâb-ı hümâyûnda şatırbaşı olan Halil 'arz-ı hâl idüb bundan akdem Limni kal'ası dizdârı olan Mehmed cezîre-i mezbûrede Kondobol(?) nâm karyede mülk çiftliğini ve cümle tevâbi'i ve levâhıkı içinde mevcûd olmak üzere üç yüz koyun ve bir çift kara sığır öküzün kırk bin akçaya bey' ve Koloniye nâm karyede ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarını on bin akçaya ferâğ idüb lakin koyun ve öküz ve tarla ta'dâd olunup nâkıs olup habâr-ı ru'yete binâen merkûm Mehmed ile akd-i mezbûrı fesh ve izâle idüb meblağ-ı mezbûrun on sekiz bin akçasın alup bâkî kalan otuz iki bin akçayı ve bu husûs için virdüğü bir re's kısrağı virmeyüp ta'allülitmeğle nakl-i şehâdesi mücebince tarafından vekîli Yûsuf'a alıvırmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 10

Hüküm No: 49

Özet: Has bahçe buharhanesine ocaklık tayin olunan Aslıhan Beğ ve Çenbe köylerindeki dağlardan odun ve kereste kesmek kanun değilken İznikmid sakinlerinden bazı kimselerin kanuna aykırı olarak odun ve kereste kesmeleri hususunda.

İznikmid kâdîsına hüküm ki Bi'l-fi'l hâssa bostancıbaşı olan Mustafa dâme mecdühû 'arz gönderüp kazâ-i mezbûra tâbi' Aslıhan Beğ ve Çenbe nâm karyeler bağçe-i hâssa buharhânesine ocaklık ta'yîn olunup ol karyelerde vâki' dağlarda âhar kimesne odun ve kerâste kat' idegelmişler değiller iken İznikmid sâkinlerinden Solakoğlu Mehmed ve Ahmed ve Emîr ve ba'zı kimesneler kadîme muhâlif odun ve keraste kat' itmeleriyle men'iyçün emr-i şerîf recâ itmeğin şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 10

Hüküm No: 50

Özet: İzmir kazası sakinlerinden Rafia Hatun'ın babası Altıparmak Hâcî İlyas'ın emlaklarına ve bazı vakflarına İzmirli Mûsâ Ağa tarafından müdahale edilmesi hakkında.

İzmir kâdîsına hüküm ki Râfî'a Hâtûn 'arz-ı hâl idüb bin yetmiş senesinde dergâh-ı âlî kapucubaşlarından Hâcî Mehmed fermân-ı şerîf ile İzmir'in arâzîsin zürrâ' idüb her kimin mutasarrıf oldukları emlâklerinin arsası ta'yîn olunduktan sonra tekrâr sâhiblerine fûruht ve senede mukâta'a ve avârıza bedel olmak üzre mukâbili tekarrür ve tahrîr idüb yedlerine temessük virüp herkes tasarruflarında olan yerlerinin mukâbili ve mukâta'asın virüp mezbûrenin dahi babası Altıparmak Hâcî İlyâs'ın emlâkleri ve ba'zı vakflarına dahi mukâbili ve mukâta'a takdîr olunup bu âna değin vakfına mütevellî olanlar edâ idüb dahl olunmaz iken İzmirli Mûsâ Ağa dimeğle ma'rûf kimesne mezbûrenin kız karındaşına karîn olup ve hattâ İlyas fevt olup hissesi batn-ı evvele intikâl idüb mezbûr Mûsâ'nın zevcesi batn-ı sânîden iken hisse talebiyle nizâ' idüb şer'an zafer bulmamağla arâzî-i mîrî izn-i sultân olmadıkca vakf olmaz mukâta'alı arsa üzerinde olan vakflarını hal' iderüm deyü nizâ' idüb arâzî-i mîrîyenin izn-i sultânîye muhtâc olan zirâ'at olan arâzî olup mukâta'alı zemînin üzerinde binâsı vakf olup mukâta'asın edâ eyledikce dahl olunmaz deyü fetvâ-yı şerîf virilmeğle te'addîsi men' olunmak için emr-i şerîf recâ itmeğin şer' ve kânûn üzre amel olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 10**Hüküm No: 51**

Özet: Kayseride habsolunması gereken yeniçerinin hapsedilmesine kethüda yeri tarafından müdahale edilmesi hakkında.

Kayseriye kâdısına hüküm ki Medîne-i Kayseriye'de bi'l-fi'l yeniçeri serdârı olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Alî zîde kadrühü 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrda sâkin topcı ve cebeci tâifesinden birinin şer'-i şerîfe ihtikârı ve ahz u habsi lâzım geldikde kadîmü'l-eyyâmdan berü yeniçeri serdârı olanlar ahz u habs idegelmişler iken hâlâ kethudâ yeri tarafından dahl olunduğın bildirüp hilâf-ı kânûn dahl ve rencide olunmayup men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın kânûn üzre amel olunmak fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 10**Hüküm No: 52**

Özet: İstanbul'a zahire taşıyan kayığın düşman gemileri tarafından saldırıya uğraması ve kaybolan kayığın her kimde ise iade edilmesi hakkında.

Âsitâne-i sa'âdetden sidre(?) kapusına varınca yol üzerinde vâki' olan kâdîlara ve serdârlara hüküm ki Âsitâne-i sa'âdetde gümrük emini olan Hacı Hüseyin 'arz-ı hâl idüb Maydos sâkinlerinden Mihail nâm reîs çekelve ta'bîr olunur mûmâ ileyhın bir kıt'a kayığında reîs iken merkûm reîs ol kayık ile Karaağaç nâm mahalde iştirâ zahîresi yükledüp Âsitâne-i sa'âdete gelüriken dürlü küffâr gemisi rast gelüp içindeki zahîreyi alup vesâir âlâtın çalup aldıktan sonra kayığı Ragot İstirkasu nâm mahalli dolanırken mahall-i mezbûrun zâbiti Ahmed alup vesâir Kazlı Marko nâm karyeye fûruht idüb te'addî itmeğle kayık-ı mezbûr her kimde bulunur ise zû'l-yedd olan da alıvırilüb ihkâk-ı hakk olunmaz ise Âsitâne-i sa'âdetde murâfa'aya havâle olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 10**Hüküm No: 53**

Özet: Bâyezîd Hân medresesinin vakfı olan Aktele ve Kesendir köylerinin o ana dek kim tarafından zabt edildiğinin sorulması hususunda.

Balıkesiri nâibine hüküm ki Medine-i Balıkesir’de merhûm pederim Bâyezîd Hân medresesi müderrisi Mevlânâ İbrâhîm ‘arz-ı hâl idüb medrese-i mezbûre evkâfı olan Aktele ve Kesendir nâm karyeleri bu âna gelince müderrisler mi zabt iderler yohsa başka mütevellîsi var mıdır yohsa câmi‘ evkâfına mütevellî olanlar mı zabt iderler mahallinde bî-garaz müslümanlardan suâl olunup vâki‘ hâl ne ise ‘arz olunmak recâ eylemeğın vukû‘ı üzre ‘arz olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 11**Hüküm No: 54**

Özet: Tokat’ta Merze’nin kimseye borcu olmadan vefat etmesine rağmen Tokata’ta bazı kişilerin Merze’nin bize vereceği var diyerek çocuklarından ve eşinden bunu tahsil etmek istemelerine dair.

Tokad kâdîsına hüküm ki Ohan zimmî ve kız karındaşları Sertam ve Hirezin ve Şemsad ve Mefte ve vâlideleri İstimani ‘arz-ı hâl idüb mezbûr zimmînin babası Merze zimmînin kimesneye vireceği yoğiken ba‘zı kimesneler bizim mezbûr zimmîde alacağımız vardır mürd olmağla sizden alıruz deyü dahl itmeleriyle emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden hilâf-ı şer‘-i şerîf rencîde olunmaya deyü hükm-i şerîf yazılmışdır
Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 11**Hüküm No: 55**

Özet: Ali’nin, Arap Hacılı köyünde mutasarrıfı olduğu tarlaların Denizli karyesinden bazı kişiler tarafından sahiplenilmesi hakkında.

Müfettiş paşaya ve Budaközü kâdîsına hüküm ki Alî ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi‘ Arap Hacılı karyesinde vâki‘ tarlalara ebâ an cedd tapu temessüki ile

mutasarrıf iken Denizli karyesi ahâlîsinden Alî ve Osmân ve Yûsuf dahl idüb ol tarla mer‘amızdır deyü rencîde idüb fetvâ-yı şerîf mûcebince emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer‘le ve kânûn üzre görülmek fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır
Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 11

Hüküm No: 56

Özet: Yıldırım Han camisinin imamı olan Hüseyin’e ücretinin uygun şekilde verilmesi hakkında.

Gerede kâdîsına hüküm ki Şeyh Hüseyin ‘arz-ı hâl idüb nefsi-i Gerede Yıldırım Hân tâbe serâhu câmi‘-i şerîfnde berât-ı şerîfle imâm olup mütevellîsi esedî gurusı iki yüz akçaya ve pâreyi beş akçaya ve semeni on yedi akçaya teklîf idüb emr-i şerîf recâ itmeğın hazîne-i âmireme alındığı üzre virile deyü fermân-ı âlîşân sâdır olup mûcebince yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 11

Hüküm No: 57

Özet: Hüseyin’in hakkı olan iki bin üç yüz elli kuruşun Ahmet tarafından ödenmemesi halinde Dîvân-ı hümâyûna gönderilmesi ile ilgili.

Müfettiş paşaya ve Mar‘aş kâdîsına hüküm ki Hâliyâ binâ-yı hâssa emîni Hüseyin zîde mecdühû ‘arz-ı hâl idüb Mar‘aş sâkinlerinden Gani Yûsuf oğlu Ahmed mîrlivâ hıdmetinde k’arz-ı şer‘iden iki bin üç yüz elli gurusı hakkı olup birkaç def‘a emr-i şerîfle âdem gönderüp ta’allül itmeğle Âsitâne-i sa‘âdete havâle olunmak recâ itmeğın şer‘le teveccüh iden hakkın virmekde ta’allül ider ise Dîvân-ı hümâyûnuma havâle olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 11

Hüküm No: 58

Özet: Osman’ın bir miktar akçesinin haksız yere Kütah Hamid Kadısı Mehmet tarafından alınması hakkında.

Müfettiş paşaya ve Isparta kâdısına hüküm ki Osmân nâm imâm ‘arz-ı hâl idüb hâliyâ Kütah Hamid kâdısı Mehmed bin seksen (boş) senesinde hilâf-ı şer‘ bir mikdâr akçasın alup fetvâsı mücebince emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer‘le görülmek fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 11

Hüküm No: 59

Özet: Rukiye Sultân’ın paşmaklık topraklarında yaşayan halktan aşiret rüsumu vergisinin toplanması hususunda.

Menteşe ve Aydın ve Saruhan sancaklarında vâki‘ kâdîlara hüküm ki Rukiyye Sultân dâmet ismetuhânın kethudâsı Velî zîde mecdühû ‘arz-ı hâl idüb müşârün ileyhânın paşmaklığı hâslarından Aydın sancağında vâki‘ Havarizm B’arze ve Kevne B’arze hassı re‘âyâları olup zikr olunan sancaklarda sâkin olmağla rüsûm-ı aşiret kânûn ve defter mücebince voyvodasına alıvırmek recâ itmeğin şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 12

Hüküm No: 60

Özet: Amasya’da Çevikce Kimesnesi Tekkesi mütevellisinin vakıf şartlarına aykırı hareket etmesi hakkında.

Amasya kâdısına hüküm ki Medîne-i Amasya’da vâki‘ cildhâne kurbunda Çevikce Kimesnesi dimeğle ma‘rûf tekyenin bi’l-fi’l berât-ı şerîfimle şeyhi olan Şeyh Hüseyin zîde salâhû ‘arz-ı hâl idüb evkâf-ı mezbûre mütevellîsi (boş) nâm kimesne zikr olunan zâviyenin iktizâ eyleyen ta‘mîr ve termîmin itmeyüp zâviye-i mezbûrenin mahsûlün kendüye sârıka hurûm ve ekl u bel‘ eyledüğinden mâ‘adâ sâhib-i vakfın muvakkıfe-i ma‘mûlün bihâsında şeyh-i zâviyedâr olanlara vakf ve şart ve ta‘yîn eyledüğü vazîfesine virmeğüp şart-ı vâkıfa mugâyir ta’allülve inâd üzre olup vakfa ve kendüye gadr eyledüğün bildirüp hükm-i mezbûre recâ itmeğin mahallinde şer‘le görülmek fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 12**Hüküm No: 61**

Özet: Gayri Müslimlerin Tekirdağı kasabasında cami etrafında meydana getirdikleri kargaşanın Müslümanlarda şaşkınlığa sebep olması hakkında.

Rodoscuk nâyibine hüküm ki Tekfurdağı kasabası ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb kasaba-i mezbûrede câmi‘-i şerîf ve ma‘bed-i latîf kıblesi mahalde teveccüh zimmî taifesi hamr ve arak ve şurb ve fisk ve fesâd idüb müslimîn ta‘accüb oldukların bildirüp emr-i şerîfim recâ itmeleriyle mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf ve fetvâ-yı münîf mücebince amel olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 12**Hüküm No: 62**

Özet: Elvan Beyzade Sinan Bey vakfına ait köylerde yaşayan halkın mütesellim, subaşı ve bazı kimseler tarafından bayındırlık faaliyetlerinde çalıştırılması ve yetim mallarının haksız bir şekilde alınması hakkında.

Anadolu beğlerbeğisine ve Kütahya kâdîsına hüküm ki Bi’l-fi‘l bostancıbaşı olan Mustafa dâme mecdühû ‘arz-ı hâl idüb zîr-i nezâretinde olan evkâfında kaza-i mezbûra tâbi‘ Efru ve Bayad ve Sekikciler(?) ve Mûsâ ve tevâbi‘i karyeleri müteveffâ Elvân Beğzâde Sinân Beğ evkâfından olup hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnumla min külli’l-vücûh serbest iken hâric karyelerden Pınarbaşı nâm karyeden Receb ve Boyzaroğlu Mustafa ve karye yolculardan Topal İbrâhîm ve Arslan Ana karyesinden Yazıcı Mustafa dahi mütesellim ve subaşılar vesâir ehl-i örf mâbeynlerinde zikr olunan vakf karyeler re‘âyâların ammar itdürüp yetim mallarından aldırıp te‘addî itmeleriyle emr-i şerîf recâ itmeğin şer‘ ve kânûn üzere fermânım sâdır olmağın şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 12**Hüküm No: 63**

Özet: İznikmid ahalilerinden Şaban ve Hüseyin ile Mustafa, Musa ve İbrahim kardeşler arasındaki miras davası hakkında.

İznikmid ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Şa'bân 'arz-ı hâl idüb İznikmid'den Hüseyin ve Mustafa ve Mûsâ ve İbrâhîm nâm karındaşlar ile mîrâsa müte'allik şer'î da'vâsı olmağla birkaç def'a da'vâ-i şer' eylediğinde itâ'at-ı şer' itmeyüp gadr olmağla emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 12

Hüküm No: 64

Özet: Mehmet Abdülfettah'ın ölmesi üzerine borcu olan beş yüz elli kuruşun, varisleri tarafından verilmemesi hakkında.

Trabzon eyâletine mutasarrıf olan vezîre ve Rize kâdîsına hüküm ki (boş) 'arz-ı hâl idüb kazâ-i Rize'de sâkin babası Mehmed Abdülfettâh nâm kimesneye k'arzdan beş yüz elli guruş virüp babası ba'de vefâtihi mevcûd meblağ-ı mezbûrî iza'a(?)'i kaydında iken Abdülfettâh Dede fevt olmağla mahallâtında kabz iden vârislerinden taleb idüb inkâr itmeleriyle murâfa'a olduklarında hükm birle hüccet olmağla mezbûrlardan hüccet mücebince tahsîl olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 12

Hüküm No: 65

Özet: Trablusşam'da bulunan bahçe sahipleri vergilerini kanunlara uygun bir şekilde sipahilere verirken, hariçten bazı zabitlerin araya girmeleri hakkında.

Trablusşam beğlerbeğisine ve kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûrede Avret Adası dizdârı Ahmed 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrede Akdere mezra'asında Diyosların ve Sıgaların(?) vesâyir dörder bağçeleri olup kânûn ve defter mücebince resmlerin ol mezra'a sipâhisine virür iken Sâkıb ve Tartuş zâbitlerin dahl itmeleriyle emr-i şerîf recâ itmeğın şer' ve kânûn ve defter mücebince amel olunmak fermânım olmuştur deyü şürûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 13**Hüküm No: 66**

Özet: Mustafa'nın Aymazlı dalyanında balık tutma isteğine, Halil ve İbrahim'in Koruoğlu dalyanına zararı vardır diyerek karşı çıkmaları hakkında.

Biga kâdısına hüküm ki Mustafa 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi Kemer nâm karye kurbunda vâki' bir tarafı mağara altı ve bir tarafı Aynî Nikola dimeğle ma'rûf mîrî kolyoz Aymazlı(?) dalyanı hâlâ Biga mütesellimlerinin iltizâmında olmağla zıkr olunan dalyanı livâ-i mezbûr mütesellimlerinin memhûr temessüki ile alup aharı kurub kolyoz balığı sayd itmek murâd eyledükde yine karye-i mezbûr vekîllerinden Halîl ve İbrâhîm nâm kimesneler yine livâ-i mezbûr mütesellimlerinin iltizâmında olan dalyanlardan olan Koruoğlu dalyânına zararı vardır deyü nizâ' idüb murâfa'a-i şer' olduklarında ol diyârın musinn ve ehl-i vukûf kimesneleriyle mahall-i nizâ'ın üzerine varılıp görüldükde mezbûrların ecr-i mâllarına olan dalyâna zararı olmadığı zâhir olmağla hakkım birle hüccet virilüb dahl olunmuşiken mezbûr Halîl bir tarikle emr-i şerîf almağla nizâ'dan hâlî olmamağla mahallinde memnû' olmaz ise Âsitâne-i sa'âdete havâle olunmak bâbında emr-i şerîf recâ eylemeğın mahallinde şer'le görölüp icrâ-yı hakk olmaz ise dîvân-ı hümâyûnuma havâle olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 1089

Sahife No: 13**Hüküm No: 67**

Özet: Ortaköylü ve Laksin köyleri reayası raiyet rüsumlarını Çelebi Sultan Mehmet Han evkafına verirken Bilecik kazasından bazı kişilerin, vakıf bizim kazamıza aittir diyerek reayaya zulmetmesi hakkında.

Bilecik kâdısına hüküm ki Dâru's-sa'âde ağası Yûsuf dâme ulüvvühû 'arz gönderüp taht-ı nezâretinde olup Burusa'da vaki' merhûm ve mağfûrun leh Çelebi Sultân Mehmed Hân evkâfı karyelerinden Bilecik kazâsında vâki' Ortaköylü ve Laksin nâm karye re'âyaları defterde vakfın rağbet ve ra'iyet (...) olup üzerlerine edâsı lâzım gelen rüsum-ı ra'iyetlerin taraf-ı vakfa virüp mîrmîrân ve mîrlivâ voyvodaları ve âdemleri vesâir ehl-i örf taifesi tarafından üzerlerine koyulmayup rencîde olunmamak üzre hatt-ı hümâyûnumla mu'anven emr-i şerîf sâdır olup birkaç

gün asûde hâl olmuşlar iken hâlâ Bilecik sâkinlerindne ba'zı kimesneler vakf-ı mezbûr karyeleri bizim kâdîliğimizdadır emr-i şerîf kâdîya hitâbdır deyü hilâf-ı inhâ hatt-ı hümâyûnu ellerinden alup Bilecik kasabasında Hamâmcı oğlu hüccet emânetin vaz' eyleyüp mîrmîrân ve mîrlivâ vesâyir ehm-i örf tâifesi geldükde ibrâz idüb kendüleri celâl(?) olup vakf karyeleri re'âyâlarına zarar eylemeleriyle mübâşir olan dergâh-ı âlî nüvvâblarından Abdullah zîde kadrühü ma'rifetiyle meclis-i şer' de Bilecik ahâlîlerinden vakf için ihsân buyrulan hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum re'âyâ-yı vakfa alıvirilüb Bilecik kasabası ahâlîleri vakf karyeleri re'âyâlarına dahl ve rencîde itdirilmeyüp men' u def' olunmak recâsına i'lâm itmeğin mücebince şer' ve kânûn üzre fermân sâdır olmağın yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 13

Hüküm No: 68

Özet: Sefer için hazırlanan arabaların bir an önce belirlenen iskeleye nakledilmesi hakkında.

Bursa ve Girne kâdîlarına ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârları vesâir iş erlerine hüküm ki Hâliyâ sefer-i hümâyûn için Bursa'da tabh olunan mîrî Yenişehir ücretleri(?) ile Mudanya iskelesine nakl olunmak üzre ihrâcî fermân olunan arabalar henüz ihrâc olunmayup müsâmaha olunduğun istimâ' olmağın imdi mukaddemâ sâdır olan fermân-ı âlîşânım mucebince ta'yîn ve tasrîh olunduğu ücretleriyle kavî mikdârı araba ihrâc ve mîrî tahmîl ve iştirâ ve mübâşiri ma'rifetiyle ta'yîn olunan iskeleye ta'cîl-i ale't-ta'cîl nakl itdirilmek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmağın mücebince müekked hüküm yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 13

Hüküm No: 69

Özet: Yeniçeri Mustafa'nın zımmetinde kalan beş yüz kuruşun tahsil edilmesi için emekli yeniçeri Hasan'ın vekil edilmesi hakkında.

İzmir kâdîsına ve yeniçeri serdârına hüküm ki Dergâh-ı âlî yeniçerilerinin otuz altıncı cemâ'atın ortaları vakfı nükûdının mütevellîsi (boş) 'arz-ı hâl idüb vakf-ı

mezbûr nûkûdundan kazâ-i mezbûra tâbi‘ Urla nâhiyesinde Sefrenguli(?) nâm karyede sâkin Mustafa nâm yeniçeri zimmetinde beş yüz guruş olup ellerinde(?) mezbûr fetvâ olmağla metrûkâtın kabz iden vârislerinden tahsîl itmek için tarafından cemâ‘at-i mezbûreden Hasan nâm mütekâ‘idi vekîl idüb bi’l-fi‘l sekbân başı olup Âsitâne-i sa‘âdetde yeniçeri ağası kâimmakâmı olan Mustafa dâme mecdühû mühürlü mektûb virmeğle mûcebince şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 13

Hüküm No: 70

Özet: Yeniçeri Mehmet ve Halil’in İbrahim’e olan kırk üç kuruşluk borçlarını ödememelerine dair.

Rodoscuk nâibine hüküm ki İbrâhîm ‘arz-ı hâl idüb bin seksen (boş) senesinde Mehmed ve Halîl nâm yeniçerilerde kırk üç guruş hakkı olup edâsında ta’allül itmeleriyle emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 14

Hüküm No: 71

Özet: Ahmet’in bazı köylerden alacaklarını tahsil edememesine dair.

Anadolu’da müfettiş paşaya ve Mihaliç ve Eskişehir kâdîsına hüküm ki Hacı Ahmed ‘arz-ı hâl idüb Mihaliçcik kazâsına tâbi‘ Çukurviran ve İki Kenisa ve Ayrık nâm karyeler ahâlîlerinde k’arz-ı hasen iki yüz on altı guruş ve Yeniköy ve Koyunağılı karyeleri ahâlîlerinde kırk guruş hakkı olup edâsında ta’allül itmeleriyle emr-i şerîf recâ idüb mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 1089

Sahife No: 14

Hüküm No: 72

Özet: Şaban'ın iki yüz elli kuruş karşılığında zabt ettiği Duraklı köyünden bazı kimselerin biz başka karyenin reayasıyız diyerek vergi vermemesi üzerine Şaban'ın zarar etmesi hakkında.

Denizli kâdîsına ve voyvodasına hüküm ki Şa'bân nâm yeniçeri 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Seyyid (boş) nâm kimesne Uşşâk hâssı voyvodası iken hâss-ı mezbûr karyelerinden Duraklı karyesinin bin seksen sekiz senesi Martı ibtidâsından sene tamâmına dek a'sâr-ı şer'iyeye ve cürm ü cinâyet vesâir hukûk ve rüsûmun tapu-yı zemînden mâ'adâ mahsûlün maktû'a iki yüz elli guruş alup zabt üzre iken mezbûr voyvoda vâki' olan cürm ü cinâyetden yetmiş guruş alup ve karyenin otuz nefer re'âyâsı biz hâric re'âyâyız deyü nesne virmeyüp yüz yigirmi guruş zararın olduğun bildirmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 1089

Sahife No: 14

Hüküm No: 73

Özet: Ebu Eyyüb El Ensari vakfına ait köylerdeki ahalinin bir kısmının vergilerini vermemesine dair.

Yenişehir Aydın kâdîsına ve Aydın mütesellimine hüküm ki Kazâ-i mezbûrda vâki' Hazret-i Ebâ Eyyûb Ensârî evkâfından (boş) nâm vakf karyenin zâbiti Abdullah 'arz-ı hâl idüb evkâf karyelerinin defterlü re'âyâsının cürm ü cinâyet vesâir bâd-ı hevâsına defterde vakfa hâsıl kayd olunup re'âyâdan ba'zıları mukaddemâ biz sana cürm ü cinâyet için akça virmeyüz deyü kimi da'vâcı ve kimi şâhid olup bu muhâsebesin görülmüşiken te'addî itmeleriyle emr-i şerîf recâ itmeğın şer' ve kânûn ve defter mücebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evahir Râ sene 89

Sahife No: 14

Hüküm No: 74

Özet: Hisarönü Kadısı Feyzullah'ın ahaliiden kanuna aykırı aldığı akçelerin iade ettirilmesine dair.

(boş) kâdîsına hüküm ki Hisârönü kazâsı ahâlîsi ‘arz-1 hâl idüb hâlâ kâdîları olan Feyzullâh bir hüccete dört beş guruş ve akd-i nikâh ve mürâsele ve ‘arzlarda vesâir kâtibelerden(?) hilâf-1 kânûn ziyâde akçaların almağla hilâf-1 kânûn aldığı akçaları ashâbına hukûkî alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 14

Hüküm No: 75

Özet: Karahisar-1 şarki kadısının halktan kanuna aykırı aldığı akçelerin geri alıverilmesine dair.

Erzurum eyâletine mutasarrıf olan Vezîr (boş) ve kâdîsına hüküm ki Karahisâr-1 şarkî kazâsı ahâlîsi ‘arz-1 hâl idüb bin seksen sekiz ve dokuz senelerinde üzerlerine edâsı gelen avâriz ve iştirâ ve sürsât vesâir emr-i şerîfimle vâki‘ olan tekâlîf cem‘ine me‘mûr olanlara fermân olduğu üzre edâ idüb târîh-i mezbûrda kâdîları olan Seyyid Abdüsselâm her teklîfde kendüsü için otuzar ve kırkar bin akçaların hilâf-1 şer‘ ve mugâyir-i emr u defter alup te‘addî ve zulm itmeğle zulmen alınan akçaların mezbûr kâdîdan şer‘le girü alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 14

Hüküm No: 76

Özet: Erzurum Kadısı Seyyid Abdüsselam’ın kanuna aykırı olarak halktan haksız vergiler almaya devam etmesi hakkında.

Erzurum eyâletine mutasarrıf olan Vezîr (boş) paşaya ve kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûr ahâlîsi ‘arz-1 hâl idüb hâliyâ kâdîları olan Seyyid Abdüsselâm sicillâta kayd olan kazânın hüccetin almak lâzım geldükde ziyâde akçaların alduğundan mâ‘adâ ziyâde alınmayup kânûn üzre alına deyü mukaddemâ emr-i şerîf virilmeğın amel itmeyüp her hüccetden on beşer yiğirmişer ve ba‘zı hüccetlerden otuzar ve kırkar guruşların alup gadr itmeğle hilâf-1 şer‘ zulmen alınan akçaları şer‘le girü fukarâya redd olunup ve şuhûd-1 udûl ile sâbit olup tahrîr olunan hüccetler ashâbına

alivirilmek bâbında emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 14

Hüküm No: 77

Özet: Fatma Hatun'a babasından intikal eden yağhane, iki menzil ve üç dükkânın Hacı Mustafa tarafından zabt edilmesine dair.

İznikmid kâdîsına hüküm ki Fatıma nâm hâtûn 'arz-ı hâl idüb mezbûre hâtûnun İznikmid'de vâki' tevliyet ve gallesi evlâd u evlâdına meşrûta olup hakk-ı tevliyet ve gallesi babasından kendüye intikâl iden yağhâne ve iki menzil ve üç bâb dükkânların İznikmid sâkinlerinden Hacı Mustafa nâm kimesne fuzûlî zabt idüb gadr itmeğle mahallinde şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmaz ise divân-ı hümâyûna havâle olunmak için hüküm-i şerîf yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 15

Hüküm No: 78

Özet: Sultan Bayezid Han evkafı toprağında bağ kurmak isteyen Ermeni taifesine Rumların mani olmaları hakkında.

Galata kâdîsına hüküm ki Ermenî tâifesi 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûr muzâfâtından Bandırma nâhiyesine tâbi' merhûm ve mağfûrûn leh Sultân Bâyezîd Hân tâbe serâhu evkâf toprağında ba'zı yerleri bağ gars itmek için vâkîf-ı mezbûr mütevellisinden temessük alup ba'dehu bunlar varup hüccet-i mezbûrede bağ gars itmek istedikde yine nâhiye-i mezbûra tâbi' merhûm Şehzâde Sultân tâbe serâhu evkâfi karyelerinden (boş) nâm karyede sâkin rûm keferesi mücerred ta'cîz için bizim bağlarımız için mîrî odun bağı olmağla dönüm başına onbir akça virürüz müceddeden vakfdan olan bağlarınızdan bize onar akça virün deyü bilâ emr-i şerîf dahl u nizâ'dan hâlî olmadukların bildirüp emr-i şerîfim recâ itmeleriyle şer' ve kânûn üzre amel olunmak için yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 15**Hüküm No: 79**

Özet: Mermi Nahiyesi'nde Ermeni taifesinin uhdelerinde olan bağlar için resm-i dönüm vegilerini ödemelerine rağmen Rumların fazladan akçe verin diyerek rahatsız etmesi hakkında.

Galata kâdîsına hüküm ki Merhûm Şehzâde Mehmed Hân tâbe serâhu evkâfî karyelerinden Mermi nâhiyesinde (boş) nâm karyede sâkin ermeni tâifesi 'arz-ı hâl idüb bunların karyelerinde olan bağlarından defter-i cedîde resm-i dönüm vakfa hâsıl kayd olmağla bunlar dahi tasarruflarında olan bağlarının dönüm resimlerin defterde ta'yîn olduğu üzre cânib-i vakfa virüp dahl olunmak îcâb itmez iken hâliyâ evkâf-ı mezbûre karyelerinden (boş) nâm vakf karyede sâkin rum keferesi mücerred ta'cîz için bir dahi bizim gibi ziyâde virün deyü rencîde ve remîdeden hâlî oldukların bildirüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeleriyle şer' ve kânûn ve defter mücebince amel olunmak için hüküm yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 15**Hüküm No: 80**

Özet: Kayseri'deki Alaeddin zaviyesinin mahsulünün Mehmet ve Hüseyin tarafından alınması hakkında.

Kayseriyye kâdîsına hüküm ki Kayseriye'de vâki' Alâeddîn zâviyesinin bi'l-fi'l berât-ı şerîfimle zâviyedârı olup sâdât-ı kirâmdan kıdvetü's-sâdâtü'l-kirâm Seyyid Mehmed zîde şerefühü 'arz-ı hâl idüb mezbûr zikr olunan zâviyeyi evlâdiyet ve meşrûtiyet üzre zâviyedârı olup âhardan bir vechile dahl olunmak îcâb itmez iken âhardan Hüseyin ve Mehmed nâm kimesneler mahsûl zamânındaki öşrü tarafından berât ibrâz idüb gadr eylediklerin bildirüp hilâf-ı şart-ı vâkıf müdâhale olunmayup men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîf recâ eylediği ecilden şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 15**Hüküm No: 81**

Özet: Eski Darüssaade Ağası Mehmet'in vakf eylediği Seyrez nahiyesinde ziraat yapan hammal ve kale reayalarına Hama Alaybeyi'nin müdahale etmesi hakkında.

Trablusşam beğlerbeğine ve Hama kâdısına hüküm ki Hâliyâ Dâru's-sa'âde ağası olan Yusuf Ağa dâme ulüvvühû 'arz gönderüp müşârün ileyhın taht-ı nezâretinde olup sâbıkâ Dâru's-sa'âde ağası olan müteveffâ Mehmed Ağa'nın Hama'da(?) vâki' Hankal'a neferâtına ve Haremeynü'ş-şerîfeyn fukarâsına vakf eylediği Seyrez(?) nâhiyesinde hammâl re'âyâsı ve kal'a re'âyâsı zirâ'at ve hirâset eyledükleri vakf mezra'aların hudûdı mümtâz ve mu'ayyen ve hüccet-i şer'iyeleri olup aslâ bir vechile dahl olunmak îcâb itmez iken hâlâ Hama alaybeğisi Ali müdâhale idüb ve Boğaz nâm mahalde vâki' dört kıt'a mezra'a hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn ile kal'a ağalığına kayd olunup hilâf-ı şer' hammâl re'âyâsının zirâ'at eylediği mezra'alarına ve kal'a ağalarına kayd olunan dört kıt'a mezra'aya ellerinde olan hüccet-i şer'iyeleri ve hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûn mücebince zabt itdirilüp Hama alaybeğisi ve âharı dahl itdirilmek bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına i'lâm itmeğın mücebince şer' ve kânûn üzre amel olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 15

Hüküm No: 82

Özet: Eski Darüssaade Ağası Mehmet'in vakf eylediği mezralarda ziraat yapan halktan Hama Alaybeyi'nin her sene alındığından daha fazla bedel alması hakkında.

Trablusşam beğlerbeğine ve kâdısına ve Hama ve (boş) ve (boş) kâdılarına hüküm ki Hâliyâ Dâru's-sa'âde ağası olan Yûsuf Ağa 'arz gönderüp sâbıkâ Dâru's-sa'âde ağası olan Mehmed Ağa'nın kal'a-i Medâyin'de(?) vâki' Haremeynü'ş-şerîfeyn vesâir vücûh-ı hayrâta vakf ve şart eylediği vakf re'âyâları mîrî mezra'alar zirâ'at idüb beher sene Şeyrez(?) zâbiti olanlar mîrî mezra'aların zirâ'at iden vakfların re'âyâlarından üç yüz guruş ve ba'zı senelerde iki yüz guruş alagelmişler iken geçen sene Hama alaybeği vakfın re'âyâlarından üzerlerine âdemler ta'yîn idüb kânûn-ı kadîm ve sene-i sâbıkada viregeldiklerine muhâlif tahammüllerinden ziyâde şey talebiyle rencîde idüb hilâf-ı şer' ve kânûn ziyâde dokuz yüz guruşların alup küllî gadr itmeğle hilâf-ı şer' ve kânûn re'âyâ-yı vakfdan ziyâde alduğı dokuz yüz

guruşların bihasebi'ş-şer' girü re'âyâ-yı vakfa alıvırilüb ba'de'l-yevm rencide itdirülmemek bâbında emr-i şerîf virilmek recâsına i'lâm itmeğin mücebince şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 16

Hüküm No: 83

Özet: Müderris Mehmet'in eşi olan dayısının kızı Şerife'ye Kayseri sakinlerinden Seyyid Sunullah'ın iftira atması hakkında.

Kayseriye kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden olup müderrisinden kıdvetü'l-ulemâi'l-muhakkikîn Mevlânâ Mehmed 'arz-ı hâl idüb hâlâ bunun taht-ı nikâhında olan dayısı kızı Şerîfe Aişe nâm hâtûn için yine Kayseriye sâkinlerinden Seyyid Sunullâh nâm kimesne şirrete sülûk idüb mezbûre Şerîfe Aişe mukaddemâ benim nâmzedlim idi ve gâh senin lağvın(?) değildir cebren sana tatlık itdürüp ben alurum deyü hevâsına tâbi' Seyyid Abdurrahim ve Seyyid Mehmed ve Seyyid Ahmed ve Abdülkâdir ve Seyyid Abdülbâkî nâm kimesneler ile yekdil olup nizâ' itmeleriyle yine Kayseriye kâdîsı şer'le görüp mezbûrların da'vâları şirret ve lağv olmağla mu'ârazadan men' olmağla hüccet-i şer'iyeye virmeyüp lakin mezbûrlar yine kanâ'at itmeyüp dâimâ rencide itmeğle mûmâ ileyh Mehmed rikâba 'arz-ı hâl sunup husûs-ı mezbûrun görülmesi için hatt-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnum mücebince fermân-ı âlişânım sâdır olmağla bi'l-fi'l Rumili kâdîfaskerim olan a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn mevlânâ Hâmid edâmallâhu te'âlâ fezâilehu şer'le görüp yedinde olan hüccetleri ve fetvâ-yı şerîfeler ma'mûlün bih olmağla hüccetine imzâ idüb bu makûle bir def'-i şer'le görülüp fasl olunup hüccet-i şer'iyeye virilen da'vânın tekrâr istimâ'ı memnû' iken mezbûrlar yine fasl u rencideden hâlî olmadıkların hüccet-i şer'iyeler ve fetvâ-yı şerîfeler mücebince amel olunup mezbûrların dahl itdürülmemek bâbında emr-i şerîfim recâ eyledüğü ecilden hüccet-i şer'iyesi mücebince icrâ-yı hakk olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 16

Hüküm No: 84

Özet: Çemişgezek kazası zimmilerinden kanuna aykırı olarak fazladan vergi talep edilmesine dair.

Diyarbakir vâlisine ve Çemişgezek kâdîsına hüküm ki Dâr-ı bendegân-ı fermân-ı hümâyûn Çemişgezek kazâsı zimmîleri ‘arz-ı hâl sunup bunların mutasarrıflarında olan bağlarından defterde resm-i bâgâtı hâsıl yazılmağla öşre mu‘âdil resm-i bağların ve kovanlarından ve bostandan dahi resm-i kovan ve resm-i bostan yazılmağla bunlardan kânûn ve defter mûcebince virmeğe râzîlar iken hâlâ voyvodaları olanlar kanâ‘at itmeyüp hilâf-ı kânûn ve defter ziyâde talebiyle dahl u rencîde itmekden hâlî olmadıkların bildürüp kânûn ve defter mûcebince verdiklerinden sonra ol vechile ziyâde talebiyle dahl u rencîde itdirilmeyüp men‘ u def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden kânûn ve defterden ziyâde rencîde olunmayalar deyü fermân-ı âlîşân sâdır olmağla şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 16

Hüküm No: 85

Özet: Ümmühan ile validesi Hatice Hatun arasındaki toprak anlaşmazlığı ile ilgili.

Yalakabad nâibine hüküm ki Ümmühân nâm hâtûn ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi‘ Çağşak nâm karye toprağında vâki‘ vâlidesi Hadice nâm hâtûn tasarrufunda olan çiftliğin ve mülk evlerin hibe ve on kıt‘a tarlaların hüsn-i ihzârı ve sâhib-i ‘arz ma‘rifetiyle zabt ve tasarrufundan buna ferâğ ve tefvîz idüb bu dahi alup on iki seneden mütecâviz zabt u zirâ‘at idüb bir vechile dahl olunmak îcâb eylemez iken vâlidesi mezbûre şirrete sâlike olup ol çiftliği ve yerleri sana hibe ve ferâğ ve tefvîz eylediğime nâdim oldum rücû‘ iderim deyü da‘vâ eyledikde bundan akdem İstanbul kâdîsı olan Kebîrîzâde huzûrunda murâfa‘a ve şer‘ oldukda ol çiftlik ve tarlalar mezbûre Ümmühân’a hükm ve vâlidesi mezbûre mu‘ârazadan men‘ birle canib-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye virilmişiken vâlidesi mezbûre tekrâr ol hüccete mugâyir ol çiftlik ve cem‘-i terekelerin bin seksen (boş) senesinde fuzûlî zabt ve kabz idüb gadr eylediği ve bu bâbda yedinde fetvâ-yı şerîfesi olduğun bildirüp mûcebince amel olunup mahallinde şer‘le görülüp icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eylediği ecilden mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 16**Hüküm No: 86**

Özet: İzmir’de Mahmud Efendi evkafına ait dükkân ve mahzenlerin kiralarının ödenmemesine dair.

İzmir kâdîsına hüküm ki Zeynelabidin ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i Fındıklı’da medfûn mütevellisi olduğu cecdi defterdâr-ı sâbık Mahmûd Efendi evkâfının medîne-i İzmir’de vâki‘ kurşunlu hân ve mehâzin ve dekâkinin müste’cirleri cânib-i vakfa viregeldikleri icârâtı cânib-i vakfdan dârin kimesneye virmekte ta’allül itmeleriyle emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 17**Hüküm No: 87**

Özet: Mustafa Paşa’nın divan kâtibi Nabi Yusuf için yazılan yol hükmü.

Âsitâne-i sa’âdetden Şam-ı şerîf’e varınca yol üzerinde vâki‘ kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârı vesâir iş erlerine hüküm ki Düstûr-ı mükerrem musâhib ve dâmâd-ı şehriyârî Mustafa Paşa edâmallâhu te’âlâ iclâlehunun dîvân kitâbeti hıdmetinde olan iftihâr-ı erbâbü’t-tahiyyât ve’l-ilm Nâbî Yûsuf zîde mecdühû hatt-ı hümayûn-ı sa’âdet-makrûnla cânib-i râhda devvâne olmağın kânûn üzre yol hükmü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 17**Hüküm No: 88**

Özet: Rabia Hatun’un babası Halil’den kalan çiftlik yerlerinin Hacı Yahya tarafından zabt edilmesine dair.

Anadolu’da müfettiş olan (boş) paşaya ve Eyyubili ve Aksaray kâdîlarına hüküm ki Rabi‘a Hâtûn ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i Eyyubili’ne tâbî‘ Ortaköy nâm karye toprağında iki çiftlik yerleri selâtîn-i nâfi‘adan beri cecdi Mustafa’ya hibe ve temlik idüb mülknâme-i hümayûn virmeğle ol dahi tasarrufunda evlâd-ı evlâdına vakf idüb

mezbûrenin babası Halîl meşrûtiyet üzre mutasarrıfiken fevt olup fevtten mutasarrıf-ı mezbûreye intikâl itmişken Türkmân tâifesinden dahi Ahmedli kabîlesinden Hâcî Yahya fuzûlen zabt itmeğle emr-i şerîf recâ itmeğın şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 17

Hüküm No: 89

Özet: Nakşe’de Konstantin’in vefat eden kardeşinden annesine ve kendisine düşen mallarının kardeşinin zevcesi tarafından alınması hakkında.

Akdeniz’de kapûdân paşa vekîline ve Nakşe kâdîsına hüküm ki Kostantin ve vâlidesi Madrice ‘arz-ı hâl idüb cânib-i Nakşe’de karındaşı (boş) zimmî mürd olup metrûkâtı karındaşı mezbûr ile vâlidesi mezbûreye intikâl idüb cümlesin zevcesi (boş) kabz itmeğle hisseleri alıvirilmek recâ itmeleriyle mahallinde şer‘le görülmek fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 17

Hüküm No: 90

Özet: Kütahya’ya bağlı Beğli köyünde Ahmed ve diğerlerinin Derviş’in evini basıp eşyalarını gasp etmelerine ve boğazına ip takarak öldürmek istemelerine dair.

Kütahya kâdîsına ve mütesellime hüküm ki Dervîş (boş) ‘arz-ı hâl idüb Beğli nâm karyeden Ahmed ve Mûsâ ve Velî ve Mehmed bunun evin basup cümle emvâl ve erzâkın gâret idüb mukaddemâ ahar bir mahalle vardıkda sen emr(?) getürdün deyü bunu tutup darb ve boğazına kement takup helâk itmek isteyüp halâs olup tekrâr emr-i şerîf ihrâc idüb vardıkda icrâ olunmadığın bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer‘le görülmek fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 17

Hüküm No: 91

Özet: Hacı Abdullâh'ın memleketine dönmesi ve idareciler tarafından rencide ettirilmemesine dair.

Anadolu'da müfettiş paşaya ve Bozok kâdîsına hüküm ki Dergâh-ı mu'allam bevâblarından olup sarây-ı atîk mândelerinden kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hacı Abdullâh nâm nüvvâb 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûre vatan-ı aslıyesi olmağla sılâ-i rahm itmek için zâbitleri tarafından memhûr izn temessüki virildiğın bildirüp mîrmîrân ve mîrlivâ vesâir ehl-i örf tâifesi tarafından bilâ emr-i şerîf ve hilâf-ı kânûn rencide itdirilmemek bâbında hüküm-i hümayûnum recâ itmeğın kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 17

Hüküm No: 92

Özet: Hale Sultan'ın paşmaklık haslarından gelen gelirlerin kendisine ulaştırılması hakkında.

Âsitâne-i sa'âdetden ordu-yı hümayûna varınca yol üzerinde vâki' olan kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârı vesâir iş erlerine hüküm ki Seyyidetü'l-muhadderât ikliletü'l-muhassenât tâcü'l-mestûrât Hâle(?) Sultân dâmet ismetuhânın paşmaklık hâslarından gelen akça müşârün ileyhâya irsâl olunmağın her kangınızın taht-ı kazâsında dâhil olur ise bir münâsib ve mahfûz olan mahalle kondurup ve gicelerde bekciler ta'yîn idüb ve menâzil ve merâhilde yanına yarâr ve mu'temedun aleyh âdemler koşup emîn ve sâlim birbirinize irsâl ve müşârün ileyhâya îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlişân sâdir olmağla şürûtuyla yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 17

Hüküm No: 93

Özet: Trablusgarp'tan gelenlerin hediyeleri ile orduya gönderilmesi hakkında yol hükmü.

Âsitâne-i sa'âdetden ordû-yı hümayûna varınca yol üzerinde olan kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve iş erlerine hüküm ki Trablusgarb

tarafından gelen âdemler hediye ile rikâb-ı hümâyûna gönderilmeğin kânûn üzere şurûtuyla yol hükmü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 18

Hüküm No: 94

Özet: Ayni Hatun'un babasının vefat etmesi üzerine kendisine intikal eden bahçenin yeniçeri Seyyid Himmet tarafından zabt edilmesi ve meselenin mahkemede görüşülmesi hakkında.

Keşşâb kâdîsına hüküm ki Aynî nâm hâtûn 'arz-ı hâl idüb bundan akdem kazâ-i mezbûra tâbî' Bariha nâm karyede vâki' irs-i şer'le babası (boş) nâm müteveffâdan intikâl eyleyen bir kıt'a mülk bağçesini Seyyid Himmet nâm yeniçeri tagallüben zabt itmeğle bundan akdem Âsitâne-i sa'âdetde Galata mahkemesinde murâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında nısfı benimdür deyü şirret itmeğle bagylerine muslihûn tavassut idüb nısfı bunun ve nısf-ı âhiri merkûm Seyyid Himmet'in olmak üzere buna on dört buçuk guruş virüp ba'de'l-yevm nısfına müdâhale eylememek üzere kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet olmak için Galata kâdîsı imzâsıyla mûmzâ hüccet-i şer'iyeye virilmişiken merkûm Seyyid Himmet bin seksen (boş) senesinde varup bağçe-i merkûmun cümlesin zabt idüb gadr itmeğle tekrâr Asitâne-i sa'âdetimde düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem kâimmakâmım Abdurrahman Paşa edâmallâhu te'âlâ iclâlehu huzûrunda murâfa'a-i şer'-i şerîf olduklarında merkûm Seyyid Himmet ol bağçenin cümlesi bunun olmak üzere iddi'â eyledükde nısfı bunun ve nısf-ı âhiri merkûm Seyyid Himmet'in olmak üzere yedinde olan hüccet-i şer'iyesine nazar olunmağın mahallinde merkûm Seyyid Himmet bunun hissesine müdâhaleden men' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek bâbında fermân-ı âlişân sâdır olmağın şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 18

Hüküm No: 95

Özet: Malkara'da Mustafa'nın emanete bıraktığı kilitli sepetin açılması ve emanete bıraktıklarının verilmemesine dair.

Ma'alkara nâibine hüküm ki Mustafa nâm kıbtî 'arz-ı hâl idüb kasaba-i Ma'alkara'da sâkin tulumcu ve oğlu (boş) nâm zimmîlere mühürlü ve kilidli bir sepet ve içinde dokuz vukiyye gümüş vesâir eşyâ emânet virüp âhar diyâra gitmeğle bunu fevt oldu deyü emânet virdüğü sepetin kilidin kırup ve mührün bozup üç vukiyye ve yüz dirhem gümüş ve kırkar bin bakır evânı vesâir cihâz eşyâların çıkarup hâlâ bu diyâr-ı âhardan gelüp mezbûrân zimmîlere emânet virdüğü sepet vesâir eşyâların taleb eyledükde bî vech ta'allül üzre oldukların bildirüp şer'le görülüp alıvirilmeğın icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 18

Hüküm No: 96

Özet: Aydın kazası ahalisi ile tahrir için vekil tayin ettikleri kişiler arasındaki anlaşmazlığa dair.

Seferihisâr kâdîsına ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Kazâ-i mezbûr ahalîsi 'arz-ı hâl idüb kazâlarının hânesi izdiyâd olmağla müceddiden tahrîr için bin seksen sekiz senesinde taraflarından kazâ-i mezbûr serdârı Murtaza ve Hacı Sipâhî ve Hacı Mehmed ve Hacı Hüseyin nâm kimesneleri vekîl idüb üç bin guruşa değın harc u sarf eylemeniz makbûlümüzdür deyü yedlerine hüccet virüp mezbûrlar dahi tahrîrci getirüp tahrîr olunduktan sonra hevalarına tâbî' kâdîlar ile yekdil olup üç bin guruşa bi't-temâm edâ eyledüklerinden sonra kavillerinden ziyâde dört bin guruşların dahi alup gadr eyledüklerin bildirmeğın şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak recâ itmeleriyle mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 18

Hüküm No: 97

Özet: Büyükdere köyündeki Şehzade Sultan Memed Han evkafına ait olan bağlar için köy zabitanın oşr ve otlak resmi alırım diyerek bahçe ustalarından (boş) rencide etmesine dair.

Galata kâdîsına hüküm ki Bağçe ustalarından (boş) zîde kadrühû ‘arz-ı hâl idüb İstinye nâhiyesine tâbi‘ Büyükdere nâm karye toprağında merhûm Şehzâde Sultân Mehmed Hân evkâfi toprağında olan bağlarından defterde maktû‘ kayd olmağla karye-i mezbûr zâbitine maktû‘ın virmeğe râzî iken öşr alurum deyü te‘addî ve mer‘a yerlerinde gezen davarlarından otlak resmi alurum deyü rencîde eyledüğün bildirmeğün şer‘ ve kânûn ve defter mücebince amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Ra sene 89

Sahife No: 18

Hüküm No: 98

Özet: Tımar erbabından Mustafa’nın mutasarrıfı olduğu tarla ve sazlığın Halil tarafından zabt edilmesi hakkında.

İncik kâdîsına hüküm ki Erbâb-ı timârdan Mustafa ‘arz-ı hâl idüb Dumanlı nâm karye toprağında sâhib-i ‘arz temessüki ile mutasarrıf olduğu tarla ve sazlığını Halil nâm kimesne bin seksen dokuz senesinde fuzûlen zabt ve sazlığına dahl itmeğle fetvâ-yı şerîf ve hücceti ve tapu temessüki mücebince amel olunmak recâ itmeğün mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur diye yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 18

Hüküm No: 99

Özet: Mustafa’nın Nusret köyünde vergi vermesini gerektiren arazisi olmamasına rağmen ahali tarafından rencide edilmesi hakkında.

İncik kâdîsına hüküm ki Mustafa ‘arz-ı hâl idüb harâbe olan (boş) nâm ze‘âmet karyesinde tasarrufunda elli keyl tohum isti‘ab ider tarlaları olmağla tekâlîfi tahammülüne göre edâ idüb Nusret ... nâm karyede tekâlîf icâb ider emlâk ve yerleri olmayup dahl olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre ahâlîsi senin tasarrufunda olan yerler bizim vakf karyemiz toprağındadır ve gâh mukaddemâ ol tarlaları tasarruf iden bizim karyemizde sâkin olup bizimle tekâlîf verirdin deyü rencîde eylediklerin bildirmeğün hilâf-ı şer‘ ve kânûn rencîde itdirilmemek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Râ sene 89

Sahife No: 18

Hüküm No: 100

Özet: Ahmed'in eşi Hatice'yi boşaması ve tüm mallarını alması hakkında.

Filibe kâdîsına hüküm ki Hadice Hâtûn 'arz-ı hâl idüb zevci Ahmed tatlık idüb cümle emvâl ve erzâkın alup nikâhın dahi virmeyüp gadr eyledüğin bildürüp şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâil-i R sene 1089

Sahife No: 19

Hüküm No: 101

Özet: Hacı Halil'in İsmail'de olan sekiz yüz yetmiş beş kuruşluk alacağından arta kalan miktarı tahsil edememesine dair.

Baba-yı atîk kâdîsına hüküm ki Hâcî Halîl zîde kadrühû 'arz-ı hâl idüb İsmail nâm kimesnede sekiz yüz yetmiş beş guruş hakkı olup bundan akdem irsâl eylediği vekîli İbrâhîm'e beş yüz seksen guruşın virüp bâkîsini kethudâsı Mustafa nâm kimesneden bi'l-muvâcehe havâle ol dahi edâya ta'ahhüd idüb hâlâ ta'allül eylediğın bildirmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 19

Hüküm No: 102

Özet: Sultan Mehmet Han evkafının cizyesini toplamaya memur olan Hasan'a halkın vergilerini kanun olduğu üzere vermemesi hakkında.

(boş) kâdîsine hüküm ki Hasan 'arz-ı hâl idüb merhûm Ebu'l-Feth Sultan Mehmed Hân evkâfının bin seksen dokuz senesinde cizye cem'ine me'mûr olup kazâ-i mezbûr re'âyâsı virdükleri guruş ve istirbâhı cizyeye aldığı üzere virmekte ta'allül eyledüklerin bildirmeğın kadîmde aldığı üzere alıvirilmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 19

Hüküm No: 103

Özet: Malkara'da Mustafa'nın eşyalarını emanete bıraktığı Tulumcu ve oğlu ile olan davası hakkında.

Ma'alkara müfettişine hüküm ki Mustafa nâm kıbtî 'arz-ı hâl idüb Tulumcu ve oğlu (boş) nâm zimmîlerde emânet vaz' olunmuş ba'zı eşyâsı olup da'vâ-yı şer' ve taleb eyledükde himâye olunduğun bildirüp husûs-ı mezbûr için müvellâ ta'yîn olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin bir def'a şer'le görülmesi değil ise mahallinde nâyib ile ma'an şer'le görülmek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 19

Hüküm No: 104

Özet: Mehmet'in vefat eden kayınbabasından miras almamasına rağmen Güzelhisar kazası mahkemesinden Ali'nin bundan kısmet vergisi adı altında doksan kuruş alması hakkında.

Ayasulug ve Sabunca kâdîlarına ve Zavlı sancağı mütesellimine hüküm ki Mehmed nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb bundan akdem bunun kâinbabası Ebûbekir nâm kimesne fevt olup cümle vereseşi hayâtda olup bunun bir vechile dahl olunmak îcâb ider hâlî yoğiken bin seksen (boş) senesinde Güzelhisâr kazâsı mahkemesinde emîn olup hâlâ Sabunca kazâsında sâkin Alî nâm kimesne hilâf-ı şer'-i şerîf resm-i kısmet nâmıyla bunun doksan guruşun alup ziyâde zulm ve te'addî eyledüğün bildirüp şer'le görülüp doksan guruşa mezbûr Ali'den alıvirilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 19

Hüküm No: 105

Özet: Edirne’de Sultan Murat Han camisi ve imareti evkafına ait olan Uzuncaova Hasköy reayasının raiyet rüsümünü ve vakfa veregeldikleri yağı vermemelerine dair.

Uzuncaova Hasköy nâibine ve (boş) ve (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki İftihârü’l-havâss ve’l-mukarrebîn bi’l-fi’l dâru’s-sa’âdetim ağası Yûsuf Ağa dâme ulüvvühü ‘arz gönderüp taht-ı nezâretinde olup Edirne’de vâki’ merhûm Sultân Murâd Hân tâbe serâhunun binâ eylediği câmi’-i şerîf ve imâret-i âmireleri evkâfindan Uzuncaova Hasköy kazâsı sâkinlerinden vakfın defterde mukayyed ra’iyyet ve ra’iyyeti oğullarından her sene müşârün ileyhin evkâfi imâretine üçer vukiyye yağ viren vakfın re’âyâlarından ba’zıları kadîmî sâkin oldukları karyelerinden kalkup taht-ı kazânızda kasabât ve kurâda ve askerî çiftliklerinde tavattun eyleyüp her sene imâret-i vakfa viregeldikleri yağları ve rüsûm-ı ra’iyyetleri virmekde ta’allül ve muhâlefet eylemeleriyle vakfa noksân tertîb eylemeğin ol makûle vakfın defterde mukayyed ra’iyyet ve ra’iyyeti oğulları her kande bulunurlar ise üzerlerine edâsı lâzım gelen rüsûm-ı ra’iyyetlerin ve her sene imâret-i vakfa üçer vukiyye yağ viregelmişdir deyü emr-i şerîfim recâsına i’lâm itmeğin mücebince şer’ ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 19

Hüküm No: 106

Özet: İstanbul’da Şehsuvar mahallesinde bulunan vakf menzili ile Şeyh Ferhat mahallesinde bulunan mülk menzilinın değiştirilmesi hakkında.

İstanbul kâdîsına hüküm ki Sâbıkâ İstanbul kâdîsı olan Mevlânâ Mustafa mektûb gönderüp İstanbul’da Şehsuvar mahallesinde müteveffâ Yûsuf bin Abdullâh nâm yeniçerinin vakf eylediği bihesâb terbi’i iki yüz otuz üç buçuk zirâ’ arsayı vakf menzilin meşrûtiyet üzre mütevellîsi İmâm Ahmed’in vekîli İsmail meclis-i şer’a varup mahalle-i mezbûrdan Şeyh Ferhâd mahallesinde ma’lûmetü’l-hudûd mülk menzilin mâliki Hâcî Mehmed ile istibdâl itmek murâd idüb kıbel-i şer’den nâib ve mi’mâr ile varılup keşf olunup istibdâli vakfa enfa’dır deyü ‘arz itmeğin mücebince şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 20**Hüküm No: 107**

Özet: Akşehirde bulunan merhum Hasan Paşa caminin mütevellisinin bazı kişiler tarafından vazife talep edilerek rencide edilmesine dair.

Akşehir kâdısına hüküm ki Akşehir’de vâki‘ merhûm Hasan Paşa câmi‘i harâb olup ta‘mîre muhtâc olmağın mürtezikanın vazîfesi nısfîyet üzre virilüb fazlası câmi‘-i şerîfin ta‘mîrine harc u sarf olunmak üzre emr-i şerîfim virmeğle ba‘zıları tamâmen mütevellîden vazîfe talep idüb rencîde itmeleriyle ve ba‘zıları askeri tarafından berât ile vazîfe ihdâs idüb vakfa gadr eylemeleriyle hâliyâ mütevellînin yedine Haremeynü’ş-şerîfeyn hazînesinden virilen sûret-i defterde esâmîsi mastûr ve mukayyed olan murtezika-i vakfa nısfîyet üzre vazîfeleri alıvirilüb Haremeynü’ş-şerîfeyn hazînesinden virilen defterde esâmîsi mastûr ve mukayyed olmayan kimesnelere ve askerî tarafından berât ibrâz idüb ihdâs-ı vezâyif idenlere terâkim ve tarhiye virdürmemek için bi’l-fi‘l dâru’s-sa‘âdetim ağası olup nâzır-ı evkâf olan İftihârü’l-havass ve’l-mukarrebîn Yûsuf Ağa dâme ulüvvühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğle mukaddemâ virilen emr-i şerîf mûcebince amel olunmak emrim olmuştur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 20**Hüküm No: 108**

Özet: Ali Baba zaviyesinde eski zamanlardan beri misafirler ve komşular için pişirilen buğdayın zaviyenin bazı hissedarları tarafından evlerine götürölmek istenmesine dair.

Sivas kâdısına hüküm ki İftihârü’l-havâss ve’l-mukarrebîn bi’l-fi‘l dâru’s-sa‘âdetim ağası olan Yûsuf Ağa mektûb gönderüp kazâ-i mezbûrda müteveffâ Ali Baba zâviyesinin Üsküdar’da vâki‘ müşârün ileyhın nâzırı olduğı merhûm Atik Vâlide Sultân tâbet serâhânın evkâfından Yeniil mahsûlünden almak üzre yevmî dokuz akça vazîfe ve senede yedi müdd hinta ta‘yîn olup zıkr olunan hinta alınup kadîmü’l-eyyâmdan bu âna gelince zâviye-i mezbûrede tabh olunup zâviye-i mezbûrede bulunan müsâfir ve mücâvire harc u sarf olunagelmişiken zâviye-i mezbûrede hissedâr olanların ba‘zıları kadîme muhâlif biz hissemizi alup kendü evlerimizde

tabh itdirirüz deyü hâlâ zâviyedâr olan Mustafa'yı rencîde ve remîde eylemekden hâlî olmamalarıyla kadîmden olageldiği üzre amel olunup zikr olunan hinta zâviye-i mezbûreden merkûmun yediyle tabh olunup ayende ve rüvendeye harc ve it'âm olunup biz hissemizi alup evlerimizde tabh itdirirüz deyü mezbûr Mustafa'yı rencîde itdirilmek bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına i'lâm itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü şürûtuyla yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 20

Hüküm No: 109

Özet: Doğancıbaşı tayin edilen (boş) ve doğan hazinesinin Mısır'dan İstanbul'a gönderilmesi hakkında yol hükmü.

Âsitâne-i sa'âdetden ordû-yı hümayûna varınca kâdîlara ve kethûda yerleri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Hâliyâ dîvân-ı Mısır'dan doğancıbaşı nasb ve ta'yîn olunan (boş) zîde mecdühû ile Mısır'dan irsâl olunan doğan hazînesi hıfz u hirâset ve emîn ve sâlim irsâl ve îsâl olunmak için yol hükmü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 20

Hüküm No: 110

Özet: Elmalı kasabesindeki Mualimhane evkafının mütevellisi Yusuf'a vakfa ait dükkânların kiracılarının düşük ayarlı akçe ile kiralarnı vermelerine dair.

Elmalu kâdîsına hüküm ki Mu'allimhâne evkâfı mütevellîsi Yûsuf 'arz-ı hâl sunup vakf-ı mezbûrun Elmalu kasabesinde iken pazarında olan dükkânlarından vakf için icârelerin taleb eyledükde guruşa ziyâdeye ve kızıl kırkık akça teklîf itmeleriyle hazîne-i âmireye alındığı üzre emr-i şerîf recâ itmeğin vech-i meşrûh üzre yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 20

Hüküm No: 111

Özet: İsmail'in nikâh kıydığı İbrahim'in kızının kendisine verilmemesine dair.

Todurga ve Taraklı kâdîlarına voyvoda mütesellimine hüküm ki İsmail ‘arz-ı hâl idüb Todurga kazâsı sâkinlerinden İbrâhîm’in kızı (boş) nâm bîkr-i baliğayı mezbûrenin rızâsı ve babasının izniyle nikâh idüb halvet-i sahîh olmak için almak murâd eyledükde babası mezbûr sana virmem âhara nikâh ile virürüm deyü menkûhasın virmekte ta’allül idüb emr-i şerîf recâ itmeğle mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 20

Hüküm No: 112

Özet: Vefat eden Abdullah’ın oğlu Hamdi ve torunu arasındaki miras davası hakkında.

Görelle ve Yalakâbâd nâiblerine hüküm ki Hamdi ‘arz-ı hâl idüb babası Abdullâh fevt olup tasarrufunda olan mülk menzil ve yurt yerleri buna intikâl idüb lakin karındaşı İbrâhîm nâm müteveffânın oğlu dedem mezbûr ol menzil ve yurt yerlerinin nısfını babam İbrâhîme satmış ben zabt iderim deyü nizâ‘ idüb fetvâ-yı şerîfe mûcebince emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 20

Hüküm No: 113

Özet: Tabip Nikola’nın İstanbul’a gönderilmek için mübaşire teslim edilmesi hakkında.

Âsitâne-i sa‘âdetden Selanik’e varınca yol üzerinde vâki‘ kâdîlara hüküm ki Tabîb Nikola zimmînin Âsitâne-i sa‘âdete ihzârı lâzım gelmeğle her kangı menzilde bulunur ise emr-i şerîf ile ta’yîn olunan mübâşire teslîm idilmek fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 21

Hüküm No: 114

Özet: Edremid ve diğer kazaların sürsat mallarını vermemesi hakkında.

Edremid ve Kemer Edremid ve Ayazmend ve Kozak ma'a Kışlak ve Sındırgı ve İvrindi ve Kalmiye ve Bizakça kâdîlarına ve nâiblere ve Balıkesiri mütesellimine hüküm ki Karesi sancağında sürsât ve iştirâ cem'ine me'mûr olan Ahmed 'arz-ı hâl idüb mezbûr me'mûr olduğu üzre emr-i şerîfim mücebince zikr olunan kazâ re'âyâlarına sürsât mâlların iştirâ akçaların tamâmen virüp lakin beş altı aydan berü fermân olunan sürsât ve iştirâdan merkûm Ahmed buraya gelince bir nesne vermeyüp itâ'at-ı emr-i şerîf itmeyüp ve yeni mahsûl çıkmadıkca iktidârımız yokdur deyü cevâb eylediklerin bildirüp emr-i şerîfim virilmek recâ itmeğin mukaddemâ virilen emr ve defter mücebince ber vech-i ta'cîl tahsîl itdirilüp ince itdirilmemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuşdur deyü müekked ve meserred hüküm-i şerîf yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 21

Hüküm No: 115

Özet: Seferihisar ve diğer yerlerin ahâlilerinin bazı kişilerin kışkırtması neticesinde sürsat ödemek istememeleri hakkında.

Seferihisâr ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Hüdâvendigâr sancağında sürsât ve iştirâ tahsîline me'mûr olan Ahmed 'arz-ı hâl idüb Seferihisâr ve Karahisâr-ı Na'allı ve Kurtpazarı ve Günburnu ve Tartala ve Kırkağaç kazâları re'âyâları lâzım gelen sürsât ve iştirâğı Seferihisâr şehir kethudâsı gâh Muharrem ve Hacı Halîl ve Kayın nâm karyeden Emîn Hasan ve Çaytuzu nâm karyeden Hâcî Ramazân nâm şerîrlerin iğvâ ve ihlâlleri ile bizim şimdi sürsât ve iştirâ virmeğe iktidârımız yokdur deyü ta'allül itmeleriyle livâ-i mezbûrda teftîşe me'mûr olan gerek Mehmed ma'rifetiyle mezbûr şerîrler ihzâr olunmak recâ itmeğin mezbûrlar mâni' oldukları vâki' ise merkûm gerek Mehmed mübâşeretiyle Asitâne-i sa'âdete ihzâr olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 21

Hüküm No: 116

Özet: Kemer Edremid kazasından satın alınması hükmolan zahirenin acele gönderilmesi hakkında.

Kemer Edremid nâibi Ahmed'e hüküm ki Mektûb gönderüp işbu sene-i mübârekede kazâ-i mezbûr ahâlîsinden iştirâsı fermân olunan dört bin yedi yüz keyl şa'ir ve bin üç yüz keyl hinta için sâdır olan emr-i celîlü'l-kadrim ahâlî-i kazâ muvâcehelerinde karâbende olundukda edâ idelim lakin Anadolu Beğlerbeğisi emr-i şerîf vüsûlünden otuz gün mukaddem iki bin atlı ile gelüp kazâmızda beş gice yatup cemi'an arpararımızı yedirüp bu sâ'at kudretimiz yokdur ba'de'l-yevm me'mûr olan mübâşire teslîm itmek üzre ahvâlîmiz i'lâm eyle deyü ilhâk itdüklerin 'arz eyledüğün ecilden imdi mukaddemâ virilen emr ve defter mücebince ber vech-i ta'cîl tahsîl olunup bir vechile avk u te'hîr itdürülmekden ihtirâz eylesin deyü müekked ve meserred hüküm-i şerîf yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 21

Hüküm No: 117

Özet: Edremid kazasından sefer-i hümayun için satın alınması hükmolan zahirenin acale gönderilmesi hakkında.

Edremid nâibi İbrâhîm'e hüküm ki Mektûb gönderüp sefer-i hümayûnum mühimmâtiyçün kazâ-i mezbûrdan iştirâsı fermân olunan şa'ir ve hintanın isti'câli için müceddiden sâdır olan emr-i şerîf ahâlî-i kazâ muvâcehelerinde karâbende olundukda şa'ir ve hintanın bu sâ'at tedârüki mümkün olmamağla bulunan yerlerden akçamız ile iştirâ ve me'mûr olduğumuz iskeleye nakilde mazbatamız oldukda bir vechile tedârüke kâdir değilleriz hasadımızın vakti sâir memleketlerden mukaddem irişdüğüne binâen yeni hasâdda her nereye nakli fermân olunur ise nakl iderüz didüklerin 'arz eyledüğün ecilden imdi mukaddemâ virilen emr ve defter mücebince ber vech-i ta'cîl tahsîl olunup avk u te'hîr itdürmekden hazer eylesin deyü müekked ve müserrred hüküm yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 22

Hüküm No: 118

Özet: Yeni-il terekeleri malından rikab-ı hümayun ve vakf mühimmatı için gönderilen hazinenin ulaştırılması hakkında.

Yeniil kâdîsına hüküm ki Bi'l-fi'l dâru's-sa'âde ağası olan Yûsuf Ağa dâme ulüvvühû 'arz gönderüp Üsküdar'da vâki' merhûm Atfık Vâlide Sultân tâbe serâha evkâfindan Yeniil terekâtı mahsûli Ömer zîde mecdühû uhdesinde olup Yeniil terekâtı mâlından senede otuz bin iki yüz guruş rikâb-ı hümâyûn için celb ve yigirmi dört bin altı yüz guruş vakf mühimmâtiyçün ta'yîn olunup sene be sene tahsîl ve dâru's-sa'âdetü'ş-şerîfem hazînesine teslim oluna gelüp işbu bin seksen dokuz senesine mahsûb olmak üzere mûmâ ileyh Ömer meblağ-ı mezbûrî tahsîl ve bir gün evvel irsâl ve teslim-i hazîne itmek üzere kıdvetü'l-akrân (boş) nâm kapucu mu'tâd üzere merkûm Ömer'e bir kavî hil'at ile ta'yîn ve irsâl olunup vakt u zamânıyla hazîne terekâtı irsâl itmek için merkûm Ömer'e müsâmaha itdürülmek üzere emr-i şerîf virilmek recâsına i'lâm itmeğın mücebince hükm-i şerîf yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 22

Hüküm No: 119

Özet: Sefer mühimmatı için Balya'dan elli kantar maden gönderilmesi hakkında.

Balukesiri nâibine ve Balya kâdîlarına ve kethudâ yeri ve yeniçeri serdârı vesâir iş erlerine hüküm ki Hâliyâ mühimmât-ı sefer için Balya'dan numûnesi gelen ma'denin mevcûdundan elli kantar ma'den ber vech-i ta'cîl mîrî ücretleriyle bârgîrlere tahmîl ve Mudanya iskelesine acele üzere nakl itdirmek fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 22

Hüküm No: 120

Özet: Yeniçeri Himmet'in Sipahi Mehmet'te olan üç bin kuruş hakkının tahsil edilmesine dair.

(boş) ve (boş) ve (boş) kâdîlarına ve Hüdâvendigâr ve Aydın ve Saruhan mütesellimlerine hüküm ki Himmet nâm yeniçeri 'arz-ı hâl idüb hüccet-i şer'iyeye

mûcebince Mehmed nâm sipâhîde üç bin guruşu olup firâr itmeğle bulunduğu yerde hakkı tahsîl olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın bulunduğu mahallinde şer‘le görülmek fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 22

Hüküm No: 121

Özet: Cuma Fakihli ve Küçük Abdal cemaati reayalarına sipahiler tarafından zulmedilmesi hakkında.

Sivas beğlerbeğine ve Gedik Çubuk ve Sivas kâdîlarına hüküm ki Cuma Fakihli ve Küçük Abdal cemâ‘ati re‘âyâları ‘arz-ı hâl idüb sipâhîleri ikişer guruşu çift akçası ve her yüz koyuna üçer guruşın ve yegâne bir bir buçuk guruşun alup gadr itmeğle emr-i şerîf recâ eyledükleri ecilden şer‘ ve kânûn ve defter mûcebince amel olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 22

Hüküm No: 122

Özet: İnceğiz’de Mahmut’un üç aylık tayını kesen Mehmet ve kardeşlerinden akçe alınması hakkında.

Anadolu’da eşkiyâ müfettişine me’mûr olana ve Ankara nâibine hüküm ki Mehmed ve Himmət ve Velî nâm karındâşlar ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi‘ İnceğiz nâm karyeden Mahmûd nâm kimesnenin esâs-ı emr üç aylık bir tayını boğazlamışsın deyü bunların ba‘zısından on iki ve on sekiz ve altı guruşların alup gadr itmeğle emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 22

Hüküm No: 123

Özet: Dergâh-ı ali müteferrikası Mahmud’un tekâlîf-i şâkka talep edilerek rencide edilmesi hakkında.

Anadolu’da müfettiş paşaya ve Yalvaç Karaağaç kâdîsına hüküm ki Dergâh-ı âlî müteferrikaları mütekâ'idlerinden Mahmûd ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi’ Serde nâm karyede sâkin olup bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka teklîfi ile rencîde olunmağla emr-i şerîf recâ itmeğın bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka talebiyle rencîde olunmamak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 23

Hüküm No: 124

Özet: Mehmet’in Çatalca kazasına bağı Beğlik köyündeki Hacı Fazlı vakfindan altı yüz esedi kuruş hakkı olmasına dair.

Yenişehir-i Fenâr ve Çatalca kâdîlarına hüküm ki Mehmed ‘arz-ı hâl idüb Çatalca kazâsına tâbi’ Beğlik nâm karyeden yeniçeri nâmında Hacı Fazlı vakfindan altı yüz esedî gurus hakkı olup nakl-i şehâde mûcebince emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer‘le görülmek fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 23

Hüküm No: 125

Özet: Mehmet’in vefat etmesi üzerine topladığı mal-ı mirinin beytü’l-malcı tarafından zabt edilmesi hakkında.

Akhisâr kâdîsına hüküm ki Bergama’da zuhûr iden ma‘den ihrâcına me’mûr olan Ahmed zîde kadrühû ‘arz-ı hâl idüb Burgos ve Kulhân ve Karacakoyunlu mukâta‘ası berât-ı şerîfimle uhdesinde olmağla zâbiti tarafından Mehmed nâm kimesneye emâneten sipariş itmeğle mezbûr dahi cem‘ üzre iken Akhisâr’a dâhil oldukda fevt olmağla cem‘ eylediği mâl-ı mîrîyi beytü’l-malcı olan (boş) nâm kimesne zabt itmeğle emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 23

Hüküm No: 126

Özet: Hamid sancağında cizye tahsil eden Hakkı'nın misafir olduğu Osman Efendi'nin evinde bir kese akçesinin çalınması hakkında.

Anadolu'da müfettiş paşaya ve Isparta kâdısına hüküm ki Hamid sancağında cizye tahsiline me'mûr olan Hakkı 'arz-ı hâl idüb nefs-i Isparta'da Mîrî Efendi oğlu dimeğle ma'rûf olup Osman Efendi dimeğle meşhûr kimesnenin evinde misâfir olmağla bir kise akçası sirka olunup mezbûrun âdemisi hakk-ı vustası(?) olmağla mezbûr Osman tefahhus ve suâl itmeyüp ihmâl ve müsâmaha idüb ve mezbûrun kethudâsı Abbâs İvaz nâm kölesin izlâl idüb kendü yanında alıkoyup gadr itmeğle emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 23

Hüküm No: 127

Özet: Nakş'e de Marko'nun vefat etmesi üzerine babası Florence ve annesi Haroşa Masko arasında yaşanan miras davası hakkında.

Akdeniz'de kapudan vekiline ve Nakşa kâdısına hüküm ki Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Florance nâm zimmî 'arz-ı hâl idüb bundan akdem kazâ-i mezbûr sâkinlerinden oğlu Marko nâm zimmî mürd olup emvâl ve erzâk ve nükûd akçası ve mülk arsa yerleri buna ve zevcesi Haroşa Masko nâm zimmîye intikâl idüb lakin mezbûre zimmî cümlesin kabz idüb buna hisse-i şer'iyyesin vermeyüp ziyâde zulm ü te'addî eyledüğın bildürüp şer'le görölüp hisse-i şer'iyyesi mezbûrdan alıvirilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf recâ eyledükleri ecilden şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 23

Hüküm No: 128

Özet: Ahmet Halife'nin Konya'da bulunan Mustafa Ağa vakfindan vakıf şartlarına aykırı olarak günlüğü iki akçeden vazife alması hakkında.

Konya kâdîsına ve Karaman mütesellimine hüküm ki Medîne-i Konya'da müteveffâ Mustafa Ağa nâm vâkıfın hângâh câmi'-i şerîfinde tilâvet olunmak için vakf eylediği (...) şerîf evkâfî nükûdunun ber müceb-i şart-ı vâkıf mütevellîsi olan İsbâ 'arz-ı hâl idüb vakf-ı mezbûrun kurâ ve mezârî'i olmayup müsâ'adesi dahi yoğiken şart-ı vâkıfda mu'tazen(?) vazîfesi ta'yîn olunmuş değil iken hâliyâ Ahmed Halîfe hilâf-ı şart-ı vâkıf yevmî iki akça mu'tazen(?) vazîfe ihdâs ve ta'ahhüdünden vazîfe taleb idüb murâfa'a-i şer' oldukda hilâf-ı şart-ı vâkıf mu'arazadan men' birle hüccet-i şer'iyeye virilmiş iken kanâ'at itmeyüp tekrâr nizâ'dan hâlî olmamağla emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görölmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 23

Hüküm No: 129

Özet: Hayrabolu voyvodasının Sultan Selim Han evkafı köylerine müdahale etmesi hakkında.

Hayrabolu kâdîsına hüküm ki Merhûm Sultân Selîm Hân evkâfî karyelerinden kazâ-i mezbûrda vâki' Emîr Ya'kûb ve tevâbi'i karyelerinin zâbiti Mustafa 'arz-ı hâl idüb evkaf-ı mezbûre karyelerinin rüsûm-ı serbestiyesine Hayrabolu voyvodası ve yavacısı taraflarından dahl olunmağla imdi Selâtîn-i izâm evkâfî karyeleri mefrûzü'l-kalem ve maktû'u'l-kadem serbestdir ahardan dahl olunmak kat'a câiz değildir deyü fermân üzre yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 24

Hüküm No: 130

Özet: Canik sancağı müteselliminin Amasya'da bulunan Sultan Bayezid-i Velî evkafı köyleri reayasını tekâlîf-i şâkka talep ederek rencide etmesi hakkında.

Ökse kâdîsına hüküm ki İftihârü'l-havass ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn bi'l-fi'l dâru's-sa'âdetim ağası olup nâzır-ı evkâf-ı selâtîn olan Yûsuf Ağa dâme ulüvvühü súde-i sa'âdetüme 'arz gönderüp Amasya'da vâki' merhûm Sultân Bâyezîd-i Velî tâbe serâhunun câmi'-i şerîf ve imâret-i âmireleri evkâfindan Canik sancağında Ökse kazâsında vâki' Karabađçe mukâta'ası nâmında üç bâb

evkâf-ı mezbûr karyelerinin re'âyâları mefrûzü'l-ilm ve maktû'u'l-kadem serbest olup üzerlerine edâsı lâzım gelen a'sâr-ı şer'iyeyin ve rûsûm-ı örfiye vesâir her ne ise taraf-ı vakfa virüp teslîm idüb beğlerbeği ve sancakbeği ve mütesellimleri vesâir ehl-i örf tâifesi dahl u ta'arruz olunmak îcâb eylemez iken hâliyâ Canik sancağı mütesellimi olan (boş) nâm kimesne hilâf-ı şer'-i şerîf evkâf-ı mezbûr karyeleri re'âyâsı tekâlîf-i şâkka talebiyle rencîde ve cürm-i cinâyet nâmıyla akçaların alup perâkende ve perîşân olmağla bâ'is olup vakfa gadr itmeğle evkâf-ı selâtîn-i izâm min külli'l-vücûh serbest olup Canik sancağı mütesellimleri vesâir ehl-i örf tâifesi min ba'd tekâlîf-i şâkka ve cürm-i cinâyet nâmına akça talebiyle rencîde ve remîde itdürülmemek bâbında emr-i şerîfim recâsına i'lâm itmeğın vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 24

Hüküm No: 131

Özet: Şeyh Mehmet'in vefat eden babasından kalan malları alması için Seyyid Nasuh'u vekil tayin etmesi hakkında.

Şeyhlü kâdîsına ve nakîbü'l-eşrâf kâimmakâmı olan (boş) zîdet (...) hüküm ki

Bundan akdem Şeyh Mehmed nâm kimesne bin seksen (boş) senesinde kazâ-i mezbûrda müteveffâ babası Mehmed nâm kimesneden intikâl iden eşyâsını ahz u kabzına kazâ-i mezbûreden Seyyid Nasûh nâm kimesneyi vekîl idüb mezbûr dahi varup müteveffâ-yı mezbûrun eşyâsını ahz u kabz mezbûrun eşyâsından kabz eylediği mertebeden vekîl-i mûmâ ileyh Seyyid İbrâhîm Çavuş'a bi't-temâm alvirilüb gadr itdürmeyüp men' ider ise mezbûrun çavuş-ı mûmâ ileyhe teslîm ve bu tarafa ihzâr olunmak bâbında a'lemu'l-ulemâi'l-mütebahhirîn Âsitâne-i sa'âdetümde nakîbü'l-eşrâf olan Mehmed Seyyid el-Mecsi(?) edâmallâhu te'âlâ fezâilehu tarafından mühürlü mektûb virilmeğle vech-i meşrûh üzre amel olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 24

Hüküm No: 132

Özet: Sivas müteselliminin adamlarının Tokat'taki tımar köylerinin reayasını rencide etmesi hakkında.

Tokad kazâsında nâib olana hüküm ki Kazâ-i mezbûra tâbi' Kimesnecik ma'a Orhan karyesi ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb Tokad erbâb-ı tımar karyeleri re'âyası olup emr-i şerîfimle vâki' olan tekâlîfi virüp rencide olunmak îcâb itmez iken Sivas mütesellimi âdemleri gelüp ehl ü iyâleriyle sâkin oldukları evlerin üzerlerine konup müft ü meccânen yem ve yemek ve araba ve saman ve kılarını ve karyenizde göçer evler varmış deyü bilâ emr-i şerîf yiğirmişer ve otuzar guruşların alup te'addî etmeleriyle emr-i şerîf recâ eyledükleri ecilden şer' ve kânûn üzre amel olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 24

Hüküm No: 133

Özet: Kalacık kazasında meskun Şaban'ın idareciler ile işbirliği yaparak Seyyid Osman'ın akçesini alması hakkında.

Kal'acık ve Kekin kâdîlarına ve Kengiri sancağı mütesellimine hüküm ki Seyyid Osman 'arz-ı hâl idüb kendü hâlinde olup şer'an üzerine bir nesne sâbit olmamağın yine Kal'acık kazâsı sâkinlerinden Şa'bân nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb yoluma giderken mâlım gâret eyledin deyü ehl-i örf ile yekdil olup üç yüz guruşun ile altmış beş guruş kıymetli bir atın alup ve ehl-i örf aldırup gadr itmeğle fetvâ-yı şerîfe mûcebince emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır mezbûrlardan alıvirile deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 24

Hüküm No: 134

Özet: Bursa'da Abdülkadir'in vasisi Hacı Mustafa ve amcası Ali arasındaki dava hakkında.

Burusa kâdîsına hüküm ki Hacı Mustafa 'arz-ı hâl idüb karye-i mezbûrede vefât iden (boş) nâm müteveffânın sağır oğlu Abdulkâdir'in hüccet-i şer'iyeye ile vasisi

olup mâl-ı yetîmi ekl u bel' itmeyüp ammîsi Ali kâim-i vasî nasb olunmuş değil iken müdâhale itmeğle makbûl emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü şürûtuyla hükm-i şerîf yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 25

Hüküm No: 135

Özet: Görlük köyü reayasının mallarının Voyvoda Osman tarafından yağmalattırılmasına dair.

Kütahya ve Gördes kâdîlarına hüküm ki Gördes kazâsına tâbi' erbâb-ı tîmâr karyelerinden Görlük(?) karyesi ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb bunlar avâriz ve emr-i şerîfimle vâki' tekâlîfi virüp vakf toprağında alâkaları yoğiken Voyvoda Osmân siz çeltik re'âyâsız deyü rencîde itmeğle bundan akdem makbûl-i mâliyeden emr-i şerîf virilmişiken mezbûr Osmân tutup yüz elli gurus alup ve Kütahya mütesellimine gamz idüb Sâlih nâm kimesneyi ta'yîn idüb emvâl ve erzâk ve katır ve kısrak ve sığırklarını gâret itmeğle emr-i şerîf recâ etmeleriyle mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü şürûtuyla yazılup çavuş ta'yîn olunmuşdur

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 25

Hüküm No: 136

Özet: İsmail'in Yeniçeri Hacı Ahmet'e olan sekiz yüz on kuruş hakkı ile ilgili davanın yerinde görülmesi ve eğer çözülemezse İstanbul'a havale olunması hakkında.

Karamürsel nâibine ve yeniçeri serdârına hüküm ki Akcadan İsmail 'arz-ı hâl idüb Karamürsel'de sâkin Hacı Ahmed nâm yeniçeride hüccet-i şer'iyye ile sekiz yüz on gurus hakkı olup menzil ve bağların rehn virüp ve bey' idüb edâ-i deyn itmeğe Ahmed nâm kimesneyi vekâlet-i devriye ile vekîl itmişiken mezbûr Hacı Ahmed'in zevcesi (boş) nâm hâtûn sadr-ı a'zam huzûrunda murâfa'a olmak için hatt-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûn mücebince buyruldu-i şerîf alup lakin murâfa'a olmayup ihtifâ itmeğle mezbûr Ahmed menzil ve bâğı vekâlete bey' itmek için mezbûreyi menzil-i mezbûrdan ihrâc ile icrâ-yı hakk olunmaz ise Asitâne-i sa'âdete havâle

oluna deyü emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmaz ise Dîvân-ı hümayûna havâle olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır
Evâil-i R sene 89

Sahife No: 25

Hüküm No: 137

Özet: Şehzade Sultan Mehmet Han evkafına ait Heybeli ada reayalarının cizyelerini vermelerine rağmen Marmara adası kethüdası tarafından fazladan akçe talep edilmesi hakkında.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki Bi'l-fi'l dâru's-sa'âde ağası Yûsuf Ağa 'arz gönderüp İstanbul'da vâki' merhûm ve mağfûrın leh Şehzâde Sultân Mehmed Hân tâbe serâhunun câmi'-i şerîf ve imâret-i âmireleri evkâfindan olup Üsküdar kazâsına tâbi' Heğbeli adası re'âyaları üzerlerine edâsı lâzım gelen cizyeleri mukâbelesinde hîn-i tahrîrde mîrî oduna bağlı olup tahrîr olunduğu üzre odunların taraf-ı mîrîye teslim idüb bir vechile dahl olunmak îcâb eylemez iken hâlâ Marmara adası kethudâsı olanlar hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i defter beher karye başına altmışar akça talebiyle vakf-ı mezbûr re'âyâsın te'addîden hâlî olmadukların bildirüp cizyeleri mukâbelesinde olan odunların tahrîr olunduğu üzre cânib-i mîrîye virüp teslim eyledüklerinden sonra hilâf-ı şer' ve mugâyir-i defter cizye başına altı yüz akça ziyâde talebiyle Marmara kethudâları min ba'd rencîde eylememek bâbında emr-i şerîf recâsına 'arz itmeğin vech-i meşrûh üzre amel oluna deyü yazılmışdır
Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 25

Hüküm No: 138

Özet: Şehzade Sultan Mehmet Han evkafına ait Heybeli ada reayasından bazılarının eski yerlerine iskân ettirilmeleri hakkında.

Katırlı ve (boş) ve (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Bi'l-fi'l dâru's-sa'âdetim ağası Yûsuf Ağa 'arz gönderüp merhûm Şehzâde Sultân Mehmed Hân evkâfindan Heğbeli adanın defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından ba'zıları kadîmi sâkin oldukları yerlerden kalkup varup taht-ı kazânızda Katırlı ve ahar yerde sâkin olup harâcların vesâir tekâlîflerin virmeyüp vakfa gadr olmağla ol

makûle defterlü re‘âyâsı kadîmî karyelerine iskân itdirilmek bâbında emr-i şerîfîm recâsına i‘lâm itmeğın şer‘ ve kânûn mücebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 26

Hüküm No: 139

Özet: Sefer-i hümayun için Bursa’dan peksimed gönderilmesi hakkında.

Mudanya nâibine ve kethudâ yeri ve serdâr ve iş erlerine hüküm ki Hâliyâ sefer-i hümayûn için Burusa’da tabh olunan peksimâd ber vech-i ta‘cîl Mudanya iskelesine nakl olunmak üzere Mudanya’dan ihrâcî fermân olunan arabaların ücretlerin ta‘yîn olunan mübâşir yedinden virilmek üzere serî‘an ve âcilen ihrâc olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 26

Hüküm No: 140

Özet: Hüseyin’in vefat eden dayısının malları kendisine kalmasına rağmen bazı kişilerin müdahale etmesine dair.

Ankara nâibine ve Kal‘acık kâdîsına ve Ankara mütesellimine hüküm ki Sâbıkâ cebeciler kâtibi olan Hüseyin ‘arz-ı hâl idüb Kal‘acık kazâsı sâkinlerinden dayısı Mahmûd Beğ fevt olup muhallefâtı mezbûra münhasıra iken ba‘zı kimesneler fuzûlen kabz eylediklerin bildirmeğın mahallinde şer‘le görülüp icrâ-yı hakk olmaz ise dîvân-ı hümayûnuma havâle olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 26

Hüküm No: 141

Özet: Tabip Nikola’nın mübaşire teslim edilmesi ve İstanbul’a gönderilmesi hakkında.

Âsitâne-i sa'âdetden Selânik'e varınca yol üzerinde vâki' kâdîlara hüküm ki Tabîb Nikola zimmînin Asitâne-i sa'âdete ihzârı lâzım gelmeyle bundan akdem sâdır olan fermân-ı şerîfim mücebince kangı menzilde bulunur ise mübâşire teslim ve irsâl olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 26

Hüküm No: 142

Özet: Erezli köyünde Ayşe'nin eski kocası hakkında davacı olmasına dair.

Rodoscuk'da nâibü's-şer' olana hüküm ki Aişe 'arz-ı hâl idüb sâbıka zevci olup Erezli karyesinde sâkin İbrâhîm mihrini ve ba'zı eşyâsı üzerine ikrâhen hul' olup hâliyâ zevci olan Receb'i da'vâya vekîl ve fetvâ-yı şerîfe mücebince emr-i şerîf recâ itmeğin şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 26

Hüküm No: 143

Özet: Mehmet'in uzak diyara gitmesi üzerine eşinin bir zimmi ile nikâhlanması hakkında.

Ma'alkara kâdîsına hüküm ki Mehmed 'arz-ı hâl idüb bundan akdem zevcesi (boş) şeref-i İslâm ile müşerref olup mezbûr âhar diyâre gitmeyle mezbûre müessir olup kendüyi bir zimmîye tezvîc itdirmeyle fetvâ-yı şerîfe mücebince emr-i şerîf recâ itmeğin şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 26

Hüküm No: 144

Özet: Hûriye Hatun ile Yeniçeri Mehmet arasındaki dava hakkında.

İznikmid kâdîsına ve yeniçeri serdârına hüküm ki Hûriye nâm hâtûn ol tarafda sâkin yeniçeri nâmında Mehmed nâm kimesne ile da'vâ-yı şer'iyyesi olup Asitâne-i sa'âdetde görülmek iktizâ itmeyle mezbûr vâki'de yeniçeri olup yedinde mühürlü izn

mektûbı var ise Asitâne-i sa‘âdete gönderilmek bâbında bi’l-fi‘l sekbânbaşı olup yeniçeri ağası kâimmakâmı olan Mustafa dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğin mücebince amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 26

Hüküm No: 145

Özet: Gülhan Hacı mukataasına ait olan Gerede Beğrak dalyanı mutasarrıflarının dalyan resmini mukataa eminine vermelerine rağmen Kolyoz kıtası emininin kanuna aykırı müdahale etmesi hakkında.

Gelibolu nâibine hüküm ki İstanbul’da gümrük emîni Hâcî Hüseyin ‘arz-ı hâl idüb uhdesinde olan Gülhan Hâcî mukâta‘ası mülhakâtından kazâ-i mezbûrda vâki‘ Gerede Beğrak(?) dalyanı dimeğle ma‘rûf dalyanın tûr seneden berü mutasarrıflar resm-i dalyânı mukâta‘a-i mezbûre emînlerine viregelüp ve hâliyâ mutasarrıf olan Abdülkâdir Efendi dimeğle ma‘rûf kimesne dahi resmin mukâta‘a-i mezbûreye edâ idegelmişiken bundan kolyoz kıt‘ası emîni tarafından hilâf-ı şer‘ ve kânûn ve defter dahl olundukda şer‘le görülüp dalyan-ı mezbûrun resmin sene-i mezbûreden beri mûmâ ileyhın uhdesinde olan mukâta‘a emîni olanlara viregeldükleri zâhir olmağla kat‘a nizâ‘ olmak için cânib-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye virilmişiken hâliyâ Biga sancağı mütesellimi tarafından dalyan-ı mezbûrun rûsûmuna hilâf-ı defter dahl olduğun ve mukaddemâ men‘içün emr-i şerîfim virildüğün bildirüp hüccet-i şer‘iyye ve mukaddemâ virilen emr-i şerîf mücebince amel olunmak recâ itmeğın hüccet-i şer‘iyye mücebince şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 26

Hüküm No: 146

Özet: İstanbul’da Akbıyık mahallesinde bulunan vakf menzili ile mülk menzilinın değıştirilmesi hakkında.

İstanbul kâdîsına hüküm ki Mektûb gönderüp İstanbul’da Akbıyık mahallesinden Alî ve Fevzî Mahallesi imâmetine meşrûta (boş) nâm sâhibü’l-hayrın vakf eylediğı menzilin meşrûtiyet üzere mütevellîsi (boş) meclis-i şer‘a varup yine mahalle-i

mezbûrede ma'lûmetü'l-hudûd mülk menzilin mâliki ve Vâlide Sultân dâmet ismetuhânın kethudâsı Mustafa dâme ulüvvühû ile mübâdele olunmak recâsına 'arz itmeğin mücebince şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 27

Hüküm No: 147

Özet: Atranos kazasına ait köylerin reayasından bazılarının Subaşı Şahin'e iftira atması hakkında.

Burusa kâdîsına ve Atranos nâibine ve Kütahya mütesellimine hüküm ki Şâhîn zîde kadrühû gelüp bundan akdem bu bin seksen (boş) senesinde Artin nâm za'îmin mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinden Atranos kazâsına tâbi' (boş) ve (boş) ve (boş) ve tevâbi'i karyelerinin subaşısı olup ze'âmet-i mezbûrun Atranos kazâsına tâbi' Kayapa ve Peykari ve Kakşiman(?) nâm karyelerin defterde mukayyed ra'ıyyet ve ra'ıyyeti oğullarının öşre mu'âdil maktû'ların kânûn ve defter mücebince alup hilâf-ı şer' ziyâde akçaların almış değiller iken ve üzerlerine şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken zikr olunan karyeler ahâlîsi eşirrâdan ba'zı kimesnelerin i'dâlarıyla bizim sen mukaddemâ hilâf-ı şer' ziyâde akçalarımız almış idin deyü bir tarîkiyle emr alup cem'ıyyet memnû' iken cem'ıyyet idüb bunun üzerine varup hilâf-ı şer' rencîdeden hâlî olmamağla mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 27

Hüküm No: 148

Özet: Himmet'in Ağros kazasına bağlı Gönderli köyü ahalisi hakkında iftira atması ve idarecilere akçelerini aldırmasına dair.

Ağros kâdîsına hüküm ki Sen ki kâdîsın südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp kazâ-i mezbûra tâbi' Gönderli nâm karye ahâlîsi meclis-i şer'-i şerîfe varup karye-i mezbûre sakinlerinden Himmet nâm kimesne bunların ba'zılarına iftirâ idüb ve ehl-i örfе gamz idüb ve akçaların alup ve aldırmağâ bâ'is olup da'vâ eyledüklerin kendüsi ikrâr-ı i'tirâfiyla gamz ve fesâdâtı muhakkak olmayup sicil ve hüccet olunup takrîr

olunmuşiken ıslâh-ı nefis olup mezbûrun gamz ve fesâdâtlarından cümlesi peşîmân olmağa yüz tutup te‘addîden hâlî olmaduğın ilhâhlarıyla ‘arz eyledüğün ecilden bu def‘a tahkîk olup bundan sonra tahkîk olmayup hilâf-ı şer‘ te‘addîsi zuhûr eyledüğü şer‘an sâbit olur ise vukû‘ı üzre ‘arz olunmak fermân-ı âlîşânım sâdir olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 27

Hüküm No: 149

Özet: Edirne’de Sultan Bayezid evkafı köylerinden Yavuzdere reayasının öşürlerini ödememesi hakkında.

Edirne kâdîsına hüküm ki Medîne-i Edirne’de vâki‘ ceddîm merhûm Sultân Bâyezîd tâbe serâhu evkâfî karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbî‘ Yavuzdere nâm karye zâbiti olan kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân İbrâhîm zîde kadrühû ‘arz-ı hâl idüb vakf-ı mezbûr karyesi toprağına defterlü ve hâric-i re‘âyâdan zirâ‘at idüb hâsıl eyledükleri terekeleri getürdüp evlerin önünde harman yerinde öşürlerin virmeyüp gice ile evlerine götürüp ba‘dehu cüz’i nesne virmeğle vakf-ı mezbûr mahsûline gadr olunduğın bildürüp ol bâbda emr-i şerîfim recâ itmeğın şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i R sene 89

Sahife No: 27

Hüküm No: 150

Özet: Atranos’ta Bulgurcu Halil ve diğêrlerinin evlerinin soyulması hakkında.

Burusa kâdîsına ve Atranos nâibine hüküm ki ve Hudâvendigâr sancağı mütesellimine hüküm ki Bulgurcu Halîl ve İbrâhîm ve Ahmed ve Turgud nâm kimesneler ‘arz-ı hâl idüb Atranos sâkinlerinden Hacı Ali oğlu İbrâhîm ve Halîl ve Kara Bostan nâm şakîler bunların evin açup mâl ve erzâkların gâret idüb zulm ve fesâd itmeleriyle siz ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhâsız şer‘le görülmek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 28**Hüküm No: 151**

Özet: Kilâri Mehmet'in vefat eden Ali'den alacağıının varisleri tarafından ödenmemesine dair.

Antakya kâdîsına ve Haleb mütesellimine hüküm ki Sarây-ı atîk teberdârlarından Kilârî Mehmed 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrede Alî Ağa dimeğle ma'rûf kimesne zimmetinde dokuz bin beş yüz esedî gurus hakkı olup altı bin iki yüz gurusun edâ idüb zimmetinde üç bin üç yüz gurus hakkı kalup fevt olmağla zevcesi vesâir vârislerin nükûdı kalmamışdur emlâk ve eşyâsından edâ-yı deyn lâzım gelmez deyü ta'allül itmeleriyle mahallinde şer'le görölmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 28**Hüküm No: 152**

Özet: Şam'da Sultan Selim Han Camisi ve imareti evkafına dışarıdan müdahaleler olması hakkında

Şam paşasına ve kâdîsına hüküm ki Bi'l-fi'l dâru's-sa'âdetüm ağası Yûsuf dâme ulüvvühü 'arz gönderüp taht-ı nezâretinde olup Şam-ı şerîf'de vâki' merhûm ve mağfûrun leh Sultân Selîm Hân tâbe serâhunun câmi'-i şerîf ve imâret-i amireleri evkâfının berât-ı şerîfimle hatîbi olan Ahmed'in umûr-ı vakfda istikâmeti olup hıdmetinde tekayyüd ve ihtimâm üzre olduğundan gayrı şart-ı vâkıf üzre tahrîr-i cedîd mucebince vakfın bir kâtibden gayri kâtibi olmayup gerek kârhanne mukâta'asının kitâbeti ve gerek anbâr-ı galâl kitâbeti vesâyir vakf-ı şerîfe müte'allik olan kitâbet şart-ı vâkıf üzre merkûm Ahmed'e müte'allik oldu ol vechile âhardan dahl olunmak îcâb eylemez iken hâricden ba'zı kimesneler kitâbet-i merkûma bilâ vech fuzûlen müdâhale idüb mu'tâd-ı kadîm üzre kitâbet-i mezbûreye âid olan avâyidine mu'âraza olup gadr olunmağın şart-ı vâkıf üzre vakfın cüz'i ve küllî umûr-ı kitâbete berât-ı şerîfimle kâtib olan Ahmed görüp ve kitâbet-i mezbûra âid olacak avâyidine dahi min ba'd hâricden kimesnelere dahl u ta'arruz itdirilmemek bâbında hüküm-i hümayûnum virilmek recâsına ağa-yı müşârün ileyhe i'lâm itmeğın vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 89

Sahife No: 28**Hüküm No: 153**

Özet: Antalya gümrük emini mukataasından bazı vazifelilerin fazladan ücret alması hakkında.

Antalya kâdîsına hüküm ki Bin seksen yedi senesine mahsûb olmak üzere Antalya gümrük emîni olan Hasan zîde kadrühû ‘arz-ı hâl idüb mukâta‘a-i mezbûrdan vazîfeye mutasarrıf olan mütekâ‘idin ve du‘â-gû vesâir ehl-i vezâyif târîh-i mezbûrdan yoklama fermân olunmuşiken vazîfelerin temâmen alup muhâsebe görmeğe geldükde yoklama fermânı târîhinden tecdîd-i berât edinceye değin aldıkları vazîfelerin deynine mahsûb olduğuna eline mühürlü nişânlu muhâsebe defterlerinde sûret-i defter virilmeğın mücebince yoklama fermân olduğü günden tecdîd-i berât edinceye değin mâbeynlerinde kalup ziyâde aldıkları akçalar şer‘le girü emîn-i mezbûra alıvirilmek için mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmeğle mücebince dîvân-ı hümayûnum tarafından dahi emr-i şerîfim recâ itmeğın mâliye tarafından virilen emr-i şerîf mücebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Râ sene 89

Sahife No: 28**Hüküm No: 154**

Özet: Midilli kazasına bağılı Libroz köyündeki bir kadının ve kızının müslümanları yoldan çıkardığı hakkında.

Midilli kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Libroz karyesi ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb karye-i mezbûre sâkinelerinden nisâ tâifesinden (boş) ve kızı (boş) müslümanları izlâl idüb fisk u fücûr ve fesâddan hâlî değillerdir deyü ahvâllerin şer‘le tefahhus üzerlerine sübût bulan sicill ve hüccet ve Âsitâne-i sa‘âdete ‘arz olunmak bâbında emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden vech-i meşrûh üzere şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 29**Hüküm No: 155**

Özet: Yeniçeri Mehmet'ten Ramazan ve Ahmet'i katlettin denilerek akçe alınmasına dair.

Müfettiş paşaya ve Ma'mûriyye kâdîsına hüküm ki Mehmed nâm yeniçeri 'arz-ı hâl idüb üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken yine kazâ-i mezbûreden (boş) ve (boş) nâm kimesneler hevâlarına tâbi' ehl-i örf ile yekdil olup sen Ramazân ve Ahmed nâm kimesneleri katl etmişsin deyü mezbûrân Ramazân ve Ahmed hâliyâ hayâtda iken hilâf-ı şer' bin seksen (boş) senesinde ma'lûmu'l-aded akçasın almalarıyla emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 29

Hüküm No: 156

Özet: Eşini zımmi Faso ile yakalayan İstirati'nin Faso'yu katl etmesi ve Vize sancağı mütesellimi İbrahim'in İstirati'ye iftira atarak habs etmesi hakkında.

Vize'de nâibü's-şer' olana hüküm ki İstirati zimmî 'arz-ı hâl idüb Vize sâkinlerinden Faso zimmîyi gice ile zevcesi Sodot nâm zimmiye iken urup katl idüb ba'dehu şeref-i İslâm ile müşerref olup bunun üzerine katl husûsu sâbit olmuş değil iken hâliyâ Vize sancağı mütesellimi İbrâhîm bin seksen (boş) senesinde mücerred ta'cîz için sen katl eylemişsindir deyü iftirâ ve ahz u habs itmeğle bi gayr-ı hakk iki re's öküzü'n alup gadr itmeğle icrâ-yı hakk olunmak recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 29

Hüküm No: 157

Özet: İncik kazası ahalisine zulm eden İmam hatip Mehmet'in men olunması hakkında.

İncik kazâsında nâibü's-şer' olana hüküm ki Mektûb gönderüp kazâ-i mezbûr ahâlîsi meclis-i şer'a varup mukaddemâ Rodoscuk'da sâkin olup imâm ve hatîb olan Mehmed re'âyâ mesâlihi ile dâimâ mahkemeye varup zulm ve te'addîden hâlî

olmamağla men'iyçün emr-i şerîf virilmeğın varup İncik kazâsına tâbi' İsmaili nâm karyede çiftliğinde sâkin olmağla ahâlî-i karyeye iğvâ virüp ve ahâlî-i karye mesâlihi ile mahkemeye varup icrâ-yı hakk olmamağa mâni' olup zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmadığını bildirüp emr-i şerif recâsına 'arz itmeğın mahallinde şer'le görölüp zulm ve te'addîsi vâki' ise şer'le men' u def' olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 29

Hüküm No: 158

Özet: Bahçekapısı kethüdası tarafından azad edilen köle ve cariyelere iskelelerde kaçak muamelesi yapılmaması hakkında.

Karadeniz yalılarında (boş) ve (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Bağçekapu kethudâsı deyü 'arz-ı hal idüb mezbûrân esîrlerinden kendü mâlıyla iştirâ eyledüğü şeref-i İslâm ile müşerref olmamış üç nefer cariyeye ile devletlerin mâlından âzâd idüb zikr olunan dört nefer nasrâniyeler vilâyetlerine gitmek murâd itmeleriyle bindikleri sefine ile zâd ve zevâde almak için yanaşdıkları iskelelerde kaçgunsuz deyü rencîde olunmamak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın hilâf-ı kânûn rencîde olunmamak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 29

Hüküm No: 159

Özet: Vefat eden Hacı Mehmet'in çiftlik kethüdası Sarı Ali'ye Sivas mütesellimi Hasan'ın zulmetmesi hakkında.

Müfettiş paşaya ve Sivas kâdîsına hüküm ki Müteveffâ Hacı Mehmed'in çiftlik kethudâsı Sarı Ali 'arz-ı hâl idüb üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken hâliyâ Sivas mütesellimi Hasan bunu ahz ve işkence idüb hilâf-ı şer'-i şerîf seksen yedi gurusun alup gadr itmeğle akçası girü alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görölmeğ emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 29**Hüküm No: 160**

Özet: Piyade köyünden Muhsine Hatun'un eşinin Hacı Bayram oğlu Mustafa ve yanındakiler tarafından kaçırılması hakkında.

Ayazmend kazâsında nâibü'ş-şer' olana ve Karesi sancağı mütesellimine hüküm ki Mektûb gönderüp Piyâde nâm karye sâkinelerinden Muhsine Hâtûn meclis-i şer'â varup yine ol karyeden Hâcî Bayram oğlu Mustafa nâm şakî bin seksen dokuz senesinde bir oğlu ve bir hıdmetkârı ve iki kölesiyle vakt-i zuhrda mezbûrenin evin basup zevci Ahmed'i ahz ve asâ-yı kebîr ile her biri darb-ı şedîd iderek kendü menziline götürüp boğazına zencir ve ayağına (...) ve ellerin bağlayup bu hâl üzere iken zevci mezbûrun hayâtı ve memâtı nâ-ma'lûm olup bu dahi suâl eyledikde habsimde iken firar eyledi deyü cevâb virmeğle vâki'-i hâl karye-i mezbûre ve ol vakitte mevcûd bulunan müslimînden suâl olundukda merkûm Mustafa mezbûr Ahmed'in menzilin basup darb iderek oğlu ve köleleri ve hıdmetkârıyla kendü menziline götürüp vech-i meşrûh üzere habsinde iken hayâtı ve memâtı nâ-ma'lûm olduğun alâ tarîki'ş-şehâde meclis-i şer' de haber virmeleriyle icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın 'arz eylediği ecilden mahallinde şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 29**Hüküm No: 161**

Özet: Ahmet'in Maydos ahalisinde olan alacağıının geri kalan kısmının ödenmemesine dair.

Maydos nâhiyesinde nâib olana hüküm ki Ahmed 'arz-ı hâl idüb Maydos ahâlîsi zimmetlerinde k'arz-ı şer' den yüz yetmiş bin akça hakkı olup altmış bin akçasın alup kırk beş bin akça hakkı bâkî kalup taleb eyledükde virmekte ta'allüyleydüklerin bildirüp hüccet-i şer' iyyesi mücebince amel olunup icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 30**Hüküm No: 162**

Özet: Atina'da bulunan menzil manastırı rahiplerinden Atina hasları tahririne göre vergi alınması hakkında.

Atina kâdısına hüküm ki Vâlide Sultân dâmet ismetuhânın İstanbul'da müceddiden binâ eylediği câmi'-i şerîf evkâfından vilâyet-i Rumili'nde Eğriboz sancağında Atina nâhiyesinde vâki' menzil manastırı râhibleri üzerlerine ber vech-i maktû' iki bin vukiyye Atina aseli câmi'-i şerîf kilârına gönderüp eylemek üzere tahrîr ve deftere kayd olunup manastır-ı mezbûrun arâzîsi hudûdı dâhilinde eşcâr-ı zeytun ve resm-i kovan Atina hâsları tahrîrinde ne minvâl üzere tahrîr ve kayd ve ahz olunur ise ol minvâl üzere resm alınmak üzere bi'l-fi'l Dâru's-sa'âdetim ağası olan Yusuf dâme ulüvvühûnun 'arzı mûcebince mukaddemâ emr-i şerîf virilmeğin mûcebince vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı N sene 89

Sahife No: 30**Hüküm No: 163**

Özet: Zekeriya'nın Kimtuz karyesi ahalisinin kanuna aykırı bir şekilde bin kuruşlarını alması hakkında.

Gördus ve (boş) kâdîlarına ve Hulumec voyvodasına hüküm ki Görđus kazâsına tâbi' Kimtuz nâm karye re'âyâları 'arz-ı hâl idüb karye-i mezbûr a'yânından Zekeriyyâ nâm kimesne tegallüben hilâf-ı şer' bin guruşların almağla mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı N sene 89

Sahife No: 30**Hüküm No: 164**

Özet: Kürekçiler köyü çiftliklerinin sınırında bulunan Ereğli Bozet ve Şeyh dağlarından ağaç kesmenin kanuna aykırı olmasına rağmen başka yerlerden gelen Abdülfettah Reis ve diğerlerinin ormanlardan ağaç kesmeleri hakkında.

Cide kâdîsına ve Kastamonu mütesellimine hüküm ki Kürekciler nâm karye sâkinlerinden Süleymân ve Müfid ve Şa'bân nâm kimesneler ile karye-i mezbûre ahâlîsi gelüp bunların tasarruflarında olan çiftlik mezra'ası çiftliklerinin mümtâz ve mu'ayyen sınırı dâhilinde Ereğli Bozet ve Şeyh Dağları dimeğle ma'rûf ormana müştemil kadîmî resmli ormanlarından olup kadîmü'l-eyyâmdan beri sefine direği vesâyir keraste kat' olunagelmiş değil iken ve çiftlik-i mezbûrun arâzîleri dâhilinde dahi kırılmalık direk ve keraste çekilüp ve sudan yürüye gelmiş tarîk-i âmm yoğiken âhardan Abdülfettâh Reis ve Ak Mehmed Reis ve Mehmed Kâdî ve Hatîb ve Ahmed ve Çavuşoğlu Ali ve âhar kuzâtdan ba'zı kimesneler mücerred mübâh dağdır ve kadîmden direk ve keraste kat' idegeldük deyü bir tarîkle emr-i şerîf almağla bunların mahsûs ve müstakil ve resimli koruları iken fuzûlî eşcârların kat' idüb ve dağa gider bahânesiyle kırk elli çift su sığırı öküzlerin gerek tereke mahsûllerinin içine salıvirüp yedirüp ve çiğnetdirüp ve direk ve kerastelerin dahi mahsûlleri içinden çeküp zulm ü te'addî itmeleriyle bundan akdem murâfa'a olunmak için emr-i şerîfim virilüb varup mahallinde murâfa'a-i şer' olunduklarında bunların tasarruflarında olan çiftlik-i mezbûrun hudûdı dâhilinde olan mahsûs ve müstakil korularından olduğu sâbit ve zâhir ecânib-i şer' den hüccet-i şer' iyye virilmişiken mezbûrlar memnû' olmayup vech-i meşrûh te'addî ve tecâvüzden hâlî olmadukların ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık fetvâ-yı şerîfleri olduğun bildirüp fetvâ-yı şerife ve hüccet-i şer' iyyeleri mücebince amel olunup men' u def' olunup mezbûrların fuzûlî kat' eyledikleri eşcâr ile istihlâk eyledikleri tereke mahsûllerinin kıymeti alıvirilüb zulm ve te'addîleri men' u def' olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden şer' ve kânûn ve defter mücebince amel olunmak emrim olmuşdur

Evâil-i şehri Rebiülahir sene 89

Sahife No: 30

Hüküm No: 165

Özet: Bergama kasabasında cumartesi günü kurulan pazarın bazıları tarafından pazar günü kurulmak istenmesi hakkında.

Bergama kâdîsına hüküm ki Bergama kasabası ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb kasaba-i mezbûrun bazarı cum'a irtesi duragelmişiken (boş) ve (boş) ve (boş) nâm kimesneler yekdil olup kadîme muhâlif pazar gününe tebdîl iderüz deyü nizâ' itmeleriyle mâni'-i

şer'îsi yoğise ve men'ine mukaddemâ emr-i şerîf sâdır olmadın ise kadîmden olageldüğü üzre olmak fermânım olmuşdur deyü şürûtuyla yazılmışdır
Evâhir-i R sene 1089

Sahife No: 31

Hüküm No: 166

Özet: Bursa'da Sultan Murat vakfindan Edremid mukataasının zabiti Ali'nin zarar bahanesiyle vakıf malını vermemesi hakkında.

Edremid ve (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Burusa'da Sultân Murâd vakfindan Edremid mukâta'ası bin seksen dört ve seksen beş ve seksen altı senelerinde zâbiti Ali üç sene bir kefil ile mukaddemâ zâbiti Bayram'ın üç bin guruş zararından vakfa edâ eylemek şartıyla der'uhde idüb hâlâ üç sene zabt idüb zararım vardır deyü mâl-ı vakfı virmemegle (boş) nâm mütevellî ta'yîn olup mütevellî vekîlinin mübâşeretiyle üç sene (...) teftiş ve 'arz eylemek üzre Dâru's-sa'âde ağası mektûbı mücebince yazılmışdır

Evâhir-i R sene 89

Sahife No: 31

Hüküm No: 167

Özet: Harmanlı kasabasında bulunan Siyavuş Paşa evkafına ait öşr vergisine dışarıdan başka köy sipahisi tarafından müdahale edilmesi hakkında.

Uzuncaâbâd hâssı köyü nâibine hüküm ki Mektûb gönderüp kasaba-i Harmanlı'da müteveffâ Siyâvuş Paşa evkâfı mütevellîsi vekîli Hacı Ya'kûb meclis-i şer'a varup Küçük Örencik nâm vakf karyenin hudûdı dâhilinde olan bizlerin öşr-i resmine (boş) nâm karye sipâhîsi dahl itmeğle 'arz itmeğın defter mücebince şer' ve kânûn üzre amel olunmak fermânım olmuşdur deyü şürûtuyla yazılmışdır

Evâhir-i N sene 89

Sahife No: 31

Hüküm No: 168

Özet: Konya'da vefat eden yeniçerinin mirasının beytü'l-mala alınmasına dair.

Konya kâdisına ve serdârına hüküm ki Bundan akdem ol tarafda misâfîren fevt olan kırkınıcî bölükde (boş) nâm yeniçerinin metrûkâtı beytü'l-mâla âid olup sen ki serdârın izn-i şer'le voyvoda ma'rîfetiyle bezâzistâna emânet vaz' olunduğu istimâ' olunup sekbanbaşı olup (boş) ağası kâimmakâmı Mustafa tarafından (boş) ahz u kabz ve bu tarafa getürmek için mühürlü mektûb ile irsâl olunmağın mücebince yazılmışdır

Evâhir-i N sene 1089

Sahife No: 31

Hüküm No: 169

Özet: Amasya'da Sultan Bayezid Han evkafına ait Ankara'daki karyelerin reayalarının buldukları çiftliklerden kaldırılarak eski köylerine iskân edilmeleri hakkında.

(boş) ve (boş) ve (boş) ve (boş) kâdîlarına ve Ankara sancağı mütesellimine hüküm ki İftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtin bi'l-fi'l Dâru's-sa'âdetim ağası Yûsuf Ağa dâme ulüvvühû 'arz gönderüp taht-ı nezâretinde olan evkâfindan Amasya'da vâki' merhûm Sultân Bâyezîd Hân-ı velî evkâfindan Ankara kazâsında vâki' İstanos ve Yassıviran ve Erkeksemer(?) mukâta'ası vesâir tevâbi'i karyelerinin defterde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından ma'iyetleri kadîmî karyelerinden kalkup varup taht-ı kazânızda vâki' kazâ ve kurâda ahîr-i iktisâb olan zî-kudret kimesnelerin çiftliklerinde sâkin olup vakf-ı mezbûr mahsûlüne küllî gadr olmağla ol makûle ve mülk defteriyle mukayyed re'âyası kaldırılıp kadîmî karyelerine iskân itdirülmek bâbında hükm-i hümâyûnum recâsına ağa-yı müşârün ileyhe i'lâm itmeğle vech-i meşrûh üzre iskân itdürülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i N sene 89

Sahife No: 31

Hüküm No: 170

Özet: Kilercibaşı Mehmet'in eski saray'ın vakf akçesinden Ali'ye verdiği paradan geri kalan üç bin üç yüz akçenin Ali'nin vefat etmesi nedeniyle kardeşinden ve eşinden alınması hakkında.

Haleb ve Antakya kâdîlarına ve Haleb mütesellimine hüküm ki Sâbıkâ sarây-ı atîkde kılarcıbaşı olan Hacı Mehmed ‘arz-ı hâl idüb sarây-ı mezbûrun vakf akçasından Antakya sâkinlerinden Kürd Ali’ye k’arz dokuz bin beş yüz guruş virüp altı bin iki yüz guruş virüp fevt olmağla bâkî üç bin üç yüz guruş metrûkâtın kabz iden karındaşı Arslan zimmetinde ve zevcesinden alıvırmek recâ itmeğın mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i N sene 1089

Sahife No: 32

Hüküm No: 171

Özet: Ankara’da Yakup Abdal karyesi reayasının raiyet rüsümünü vermek istememesi hakkında.

Müfettiş paşaya ve Ankara müftisine ve nâyibine hüküm ki Âsitâne-i sa‘âdetde Başbâkî kulu olan Ahmed ‘arz-ı hâl idüb Rumili beğlerbeğisi hâsları perâkendesinden bin seksen sekiz ve dokuz senelerinde Ankara ve tevâbi‘i karyelerinden Ya‘kûb Abdâl karyesi re‘âyâları yekdil olup (boş) nâm vakf karyesi re‘âyâsı biz deyü rüsûm-ı ra‘iyyet virmekde ta’allül itmeleriyle vekîli İsa’ya alıvırmek recâ itmeğle defter mücebince şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i N sene 89

Sahife No: 32

Hüküm No: 172

Özet: Abdullah’a borcu olan Mustafa’nın firar etmesi ve meskun olduğu Timurtaş’ta mahkeme edilmesi hakkında.

Edirne kâdîsına hüküm ki Abdullah ‘arz-ı hâl idüb Mustafa nâm sipâhî zimmetinde hükm olunmuş hüccet-i şer‘iyye ile beş bin iki yüz elli esedî guruş hakkı olup kefâletden firâr idüb Timurtaş’ta sâkin olduğu bildirmeğın mahallinde zâbiti ma‘rifetiyle şer‘le görölüp ihkâk-ı hakk olmaz ise Âsitâne-i sa‘âdete havâle olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i N sene 1089

Sahife No: 32**Hüküm No: 173**

Özet: Yenice subaşısı Ali'nin emr-i şerife rağmen Harmancık köyüne müdahale ermesi hakkında.

Burusa kâdısına ve Harmancık nâibine hüküm ki Harmancık nâhiyesi ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb nâhiye-i mezbûr kurâları erbâb-ı timâr karyeleri olup Yenice nâm karye ze'âmetine mutasarrıf olan mutasarrıfa denk subaşısı Mahmûd nâhiye kurâlarının vakfda bâd-ı hevâsı ze'âmet-i mezbûra kayd olmuşdur deyü müdâhale idüb mukaddemâ emr-i şerîf virilüb men' olunmuşiken hâliyâ subaşısı olan Ali itâ'at itmeyüp ol vechile rencîde itmeğle defter mücebince şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü şürûtuyla yazılmışdır

Evâhir-i N sene 89

Sahife No: 32**Hüküm No: 174**

Özet: Piyade beylerinden Ahmet'in tasarrufunda bulunan zeamet karyelerinden Ümidili ve Kerbal'da ziraat yapan Süngioğlu İbrahim ve Mehmet'in dört seneden beri öşr vermemesi hakkında.

Kaymas nâibine hüküm ki Piyâde beğlerinden Ahmed 'arz-ı hâl idüb ze'âmeti karyelerinden Ümidili ve Kerbal nâm karyelerde vâki' çiftlikleri toprağında zirâ'at iden Süngioğlu İbrâhîm ve Mehmed nâm kimesneler dört seneden beri öşr vermeyüp şer'le hükm olunmuşiken ta'allül itmeleriyle mahallinde şer'le görülüp icrâ-yı hakk olmaz ise Âsitâne-i sa'âdete havâle olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i R sene 1089

Sahife No: 32**Hüküm No: 175**

Özet: Bergama kasabasında cumartesi günü kurulan pazarın bazıları tarafından pazar günü kurulmak istenmesi hakkında.

Bergama kâdısına hüküm ki Bergama kasabası ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb kasaba-i mezbûrun pazarı cum'a irtesi duragelmişiken (boş) ve (boş) ve (boş) nâm kimesneler

yekdil olup kadîme muhâlif pazar gününe tebdil iderüz deyü nizâ‘ itmeleriyle men‘iyçün emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden mâni‘-i şer‘îsi yoğise ve men‘ine mukaddemâ emr-i şerîf sâdır olmadı ise kadîmden olageldiği üzre olmak fermânım olmuştur deyü şürûtuyla yazılmışdır

Fî evâhir-i R sene 89

Sahife No: 33

Hüküm No: 176

Özet: Mısır’dan İstanbul’a doksan iki buçuk kantar keten gönderen Ahmet’in Malta korsanları tarafından esir edilmesi üzerine Arslan ve Abdi’nin mühürlü temessük düzenleyerek Ahmet’in ketenini alması hakkında.

Kütahya kâdîsına ve mütesellimine hüküm ki Ahmed ‘arz-ı hâl idüb bundan akdem bunun (boş) senesinde Mısır diyârında sefine reîslerinden İstefan nâm zimmî sefinesiyle mahrûse-i İstanbul’a doksan iki buçuk kantar kettân irsâl eyleyüp ba‘dehu mezbûr Ahmed bir ahar sefneye girüp İstanbul’a gelür iken Rodos kurbunda Malta küffârı esîr eyleyüp ba‘dehu halâs olup lakin Kula kasabasında sâkin Arslan nâm zimmi ile Uşşak’da sâkin Abdî nâm kimesne mühürlü temessük peydâ idüb İstanbul’a gelüp bunun zikr olunan kettânın Tophane’de sâkin Hâcî Mustafa nâm kimesne yedinde ahz eyleyüp hâliyâ mezbûr zimmî Kütahya’ya geldiği haberin almağla şer‘le terabbuh(?) iden kettânı alıvirilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer‘le görülmek için hükm yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 33

Hüküm No: 177

Özet: Sultan Alaeddin evkafı köylerinden Selime köyü ahalisinin Karaman beylerbeyi tarafından kanuna aykırı davranışlarla rencide edilmesi hakkında.

Konya kâdîsına hüküm ki Dâru’s-sa‘âde ağası ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrda vâki‘ merhûm ve mağfûrûn leh Sultân Alâeddîn evkâfi karyelerinden Selime nâm karye re‘âyâsı mefrûzü’l-kalem ve maktû‘u’l-kadem serbest olup üzerlerine edâsı lâzım gelen cizye ve ispenç vesâyir rüsûm-ı ra‘iyyet her sene cânib-i vakfa virüp mîrmîrân âdemleri ve subaşları vesâir ehl-i örf tâyifesi min ba‘d dahl u ta‘arruz

itmek üzere müte'addid hatt-ı hümayûn ile mazmûn evâmir-i şerîfeleri olup bir vechile dahl olunmak icâb itmez iken Karaman beğlerbeğisi hilâf-ı şer'-i şerîf karye-i mezbûre re'âyâsının üzerlerine konup müft ü meccânen yem ve yemeklerin yedirüp ve arpa akçası ve senede dörder yüz guruşların alup vakf-ı mezbûr re'âyâsına gadr itmeğle hilâf-ı şer' ve mugâyir-i hatt-ı hümayûn Karaman beğlerbeğisi vesâiri bu makûle me'kûlât ile rencîde itdirilmeyüp ve arpa akçası ve senede dörder yüz guruş talebiyle bir akça ve bir habbelerin alınmamak üzere emr-i şerîf virilmek recâsına i'lâm itmeğın şer' ve kânûn üzere amel olunmak için hükm yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 33

Hüküm No: 178

Özet: Boğdan'dan Lehistan'a gitmek isteyen İngiltereli Bonişin ve beraberindekilere müdahale olunmaması hakkında.

Âsitâne-i sa'âdetünden Karadeniz yalılarında vâki' olan kâdırlara hüküm ki Kıdvetü'l-ümerâi'l-milleti'l-Mesihyye Âsitâne-i sa'âdetümde mukîm İngiltere ilçisi hutimet avâkibuhu bi'l-hayr südde-i sa'âdetüme 'arz-ı hâl gönderüp tâife-i nisvândan Bonişin nâm İngiltereli avret deryâdan Boğdan'a ve Boğdan'dan Leh'e gitmek murâd itmeğle menâzil ve merâhilde kendüye ve âdemlerine ve esbâblarına ve davarlarına kimesne dahl u ta'arruz eylememek bâbında nâme-i hümayûn mücebince ve kadîmden olıgeldüğü üzere emr-i şerîfim virilmek recâ itmeğın hilâf-ı kânûn dahl u rencîde olunmamak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 33

Hüküm No: 179

Özet: Isparta kadısı Ali'nin Mustafa ve diğerlerinden kanuna aykırı akçe talep ederek zulm etmesi hakkında.

Ağrıbos müfettişine ve Kütahya mütesellimine hüküm ki Isparta kazası sâkinlerinden Mustafa ve Mehmed ve diğer Hacı Mustafa nâm kimesneler 'arz-ı hâl idüb Isparta kâdîsı olan Alî nâm kâdî bunların üzerlerine şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken hilâf-ı şer'-i şerîf her birlerinden yığirmişer ve otuzar

guruşların alup ve ehl-i örfe aldırdup ziyâde zulm u te‘addî eyledüğün bildürüp şer‘le görülüp kazâ-i mezbûrun bunlardan kendüsi aldığı guruşları alıvirilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 34

Hüküm No: 180

Özet: Hacta vefat eden Hacı Abdullah’ın eşini nikâhına alan yeniçeri Ahmet ile Hacı Abdullahın kardeşleri Hasan ve Osman arasında yaşanan anlaşmazlık hakkında.

Tire ve Güzelhisar nâiblerine hüküm ki ve Aydın mütesellimine hüküm ki

Hasan ve Osmân nâm karındaşlar ‘arz-ı hâl iderler bundan akdem hacc-ı şerîfde karındaşları Hacı Abdullah fevt olup metrûkâtı ve yanında mevcûd olan nükûd akçası bunlar ile zevcesi Saftere nâm hâtûna intikâl idüb bunlar dahi cümlesin taksîm ve herkes hissesin alup kat‘-ı alâka itmişler iken hâlâ mezbûre hâtûn Ahmed nâm yeniçeriye nikâh ile varmağla mezbûr Ahmed şirrete sülûk idüb zevcim mezbûre zevc-i sâbıkı olan mezbûr hacc-ı şerîfe gitdükde ba‘zı eşyâ alıvir deyü yüz guruş virmiş sizden alırım deyü hevâsına tâbi‘ ba‘zı kimesnelere istinâd itmeğle üzerlerine zûr şâhid olmağla dâimâ bunları hilâf-ı şer‘-i şerîf rencîdeden hâlî olmaduğun bildürüp ol vechile rencîde itdürülmeyüp men‘ u def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğün şer‘le görülmek için hüküm yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 34

Hüküm No: 181

Özet: Emekli yeniçeri Hacı Abdi’nin Bayram ve diğerlerine satın aldığı demiri taşıyan geminin Bartın yakınlarında batması ve Bartın kazasına tabi Sarıca köyünden emekli sipahi Mehmet’in kanuna aykırı olarak bu demirleri çıkarıp sahiplenmesi hakkında.

Bolı nâibine ve Bartın kâdîsına ve Bolı sancağı mütesellimine hüküm ki Dergâh-ı

mu‘allâm yeniçerileri mütekâ‘idlerinden Hacı Abdî nâm yeniçeri ‘arz-ı hâl idüb bundan akdem bin seksen (boş) senesinde bunun âdemi Bayrâm nâm kimesne bunun

içün iştirâ eyledüğü beş yüz çubuk demiri ve Mehmed nâm kimesnenin mâlıyla oğlu Durali iştirâ eyledüğü yüz seksen çubuk demiri ve Kâmile Hâtûnun oğlu Durali iştirâ eyledüğü kırk sekiz çubuk demiri mezbûrlar Varna iskelesinde dahi (boş) nâm reîsin seffinesine tahmîl idüb Bartın iskelesine karîb mahalle geldükde seffine-i merkûm helâk olmağla Bartın kazâsına tâbi‘ Sarıca nâm karyeden olup sipahi mütekâ‘idlerinden Mehmed nâm sipâhi ol mikdâr demirleri deryâdan ihrâc ve hilâf-ı şer‘ kendü ahz u kabz idüb gadr olunduğun bildürüp merkûm Mehmed ile mezbûre Kâmile ol mikdâr çubuk demirlerin merkûm Mehmed nâm sipâhîden da‘vâ ve taleb ve kuvvet-i şehâdet-i şer‘iyye ile bunu vekîl nasb eyledüğün bildürüp asâleten ve vekâleten vech-i meşrûh üzre teveccüh iden hakkı alıvirilüb ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledüğü ecilden şer‘le görülmek için hükm yazılmışdır Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 34

Hüküm No: 182

Özet: Etıbbâ-i hâssa doktorlarından (boş) akçeleri ile birlikte rehin alınması talebi hakkında

Asitâne-i sa‘âdetden ordu-yı hümâyûna varınca yol üzerinde vâki‘ kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârı vesâir iş erlerine hüküm ki Hâliyâ etıbbâ-i hâssadan (boş) nâm etıbbâ her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise bir mahfûz tavattun ve akçasıyla rehîn alıvirilmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmağla şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 34

Hüküm No: 183

Özet: Gemi reislerinden Mustafa ve İbrahim’in İstanbul için zahire satın almaları hakkında.

Enez ve Gümülcine kâdîlarına hüküm ki Sefine reîslerinden İbrâhîm ve Mustafa ‘arz-ı hâl idüb bunlar Akdeniz yalılarında taht-ı kazânızda vâki‘ iskelelere varup İstanbul’a zahîre almak üzre akçaları ile buğday ve arpa iştirâ ve seffinelerine tahmîl ve dürli kefereye bey‘ itmeyüp doğru İstanbul’a getürmek üzre kefilleri alınıp

yedlerine hüccet-i şer'iyeye virilmeğe mücebince amel olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 35

Hüküm No: 184

Özet: Kereste satın almak isteyen Şaban'a matrabaz taifesinin düşük bedel ile aldığı keresteyi yüksek bedel ile satmak istemesi hakkında.

Bolu Samako(?) kâdısına hüküm ki Sefîne reislerinden Şa'bân nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrda vâki' gulâm iskelesine sefinesiyle varup kerâste iştirâ eyledükde matrabaz tâifesinden ba'zıları iskele-i mezbûreye gelen tahta vesâir kerâste ve odunu kendüler noksân bahâ ile alup buna ziyâde bahâ ile bey' idüb gadr olunduğun bildürüp tâife-i mezbûrı iskele-i merkûmeye gelen keraste ve oduna müdâhale itdürmeyip men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eylediği ecilden mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 35

Hüküm No: 185

Özet: İstanbul'da bulunan Başcıbaşı İbrahim Efendi medresesi müderrisi Mevlana Mehmet'e ve danışmendlerine medresenin Bursa'da bulunan evkafının mütevellisi tarafından ücret verilmemesi hakkında.

Bursa kâdısına hüküm ki Mahmiye-i İstanbul'da vâki' Başcıbaşı İbrâhîm Efendi medresesinin bi'l-fi'l müderrisi olan kıdvetü'l-ulemâ'l-muhakkikîn Mevlânâ Mehmed zîde ilmühû 'arz-ı hâl idüb Bursa kazâsında medrese-i mezbûr evkâfının hâlâ mütevellîsi olan (boş) nâm kimesne mevlânâ-yı mûmâ ileyhın ve dânişmendilerinin müstehak oldukları vazîfe-i mu'ayyenelerin vakfin müsâ'adesi var iken virmekde bî vech ta'allül üzre olduğun bildürüp müstehak oldukları vazîfe-i mu'ayyeneleri alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 35**Hüküm No: 186**

Özet: Mihaliç ve Kirmasti kazalarında devlete ait bostanları işleyen ve mahsullerini iskelelere taşıyan Ayas ve diğer köyler ahalsininin bu hizmetleri yapmak istememeleri hakkında.

Mihaliç ve Kirmasti nâyiblerine hüküm ki İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim hâliya bostancıbaşı olan Mustafa dâme mecdühû 'arz-ı hâl sunup taht-ı kazânızda vâki' mîrî bostan yerlerin Ayas ve Büyük Kâdiköy ve Küçük Kâdiköy ve Çataklar nâm karye re'âyâsı kadîm üzre kendü çiftleriyle sürüp eşüp çapalayup kemâlin buldukdan sonra hâsıl olan mahsûlâtı arabalarına tahmîl ve ücretleriyle iskeleye getürdüp bu âna değin vech-i meşrûh üzre imdâd idegelmişler iken mukaddemâ sâdır olan fermân-ı şerîfe mugâyir hıdmet-i merkûmı edâda inâd ve muhâlefet üzre oldukların bildirüp ol bâbda emr-i şerîfim recâ eyledüğü ecilden şer' ve kânûn üzre amel olunmak fermânım olmuşdur deyü hükm yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 35**Hüküm No: 187**

Özet: Valide Sultan'ın İstanbul Bahçekapı'da yaptırdığı camii evkafından Atina'da yaşayan papazların yıllık olarak verecekleri dört bin vukiyye balın ücret karşılığında gemiler ile İstanbul'a taşınması hakkında

Eğriboz sancakbeğine hüküm ki Seyyidetü'l-muhadderât ikliletü'l-muhsanât tâcü'l-mestûrât zâtü'l-ulemâ ve's-sa'âdât(?) vâlidem sultân dâmet ismetuhânın bi'l-fi'l kethudâlığı hıdmetinde olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim Mustafa dâme ulüvvühû 'arz-ı hâl idüb müşârün ileyhın mahmiye-i İstanbul'da vâki' Bağcekapusı kurbında müceddiden binâ ve ihyâ eyledükleri câmi'-i şerîfleri evkâfından Atina kazâsına tâbi' minvâl-i mübâşeretde olan papazların mu'âfiyetleri mukâbelesinde senede câmi'-i mezkûr kilârına dört bin vukiyye asel virmek üzre hatt-ı hümayûnumla üzerlerine kayd ve tahrîr olup lakin zikr olunan dört bin vukiyye asel Eğriboz nâm mahalle varan sefînelere tahmîl olup sene be sene İstanbul'a getirilmek bâbında hükm-i hümayûnum virilmek recâsına i'lâm itmeğın bundan akdem ol mahalde ümerâdan her kim mevcûd bulunur ise beher

vukiyyesine birer akça ücretiyle seffinesine tahmîl eyleyüp getirile deyü emr-i şerîfim virilmeğin mukaddemâ emr-i âlî mücebince amel olunmak emrim olmuştur deyü hükm yazılmışdır

Fî evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 36

Hüküm No: 188

Özet: Bali mahallesinde bulunan Karayalı Camisi imam ve hatiplerine ücretlerinin vakfin mütevellisi Mustafa tarafından eskiden olduğu gibi verilmemesi hakkında.

Karamürsel nâibine hüküm ki Mektûb gönderüp Karamürsel mahallâtından Bâlî Mahallesi ahâlîsi meclis-i şer‘a varup mahalle-i mezbûrede Karayalı câmi‘i vakfının müsâ‘adesi olup yetmiş seksen seneden mütecâviz câmi‘-i mezbûrda imâm ve hatîb olanlara mütevellîleri dokuzar akça vazîfe viregelmişlerken hâliyâ mütevellî olan Hüseyin câbisi Mustafa'ya mektûb gönderüp vakfiyede üçer dirhem gümüş yazar üçer akça viresin deyü haber virmeğle câmi‘-i mezbûr kapatmak lâzım gelmeğin kadîmden viregeldükleri vazîfelerin virilmek bâbında emr-i şerîf recâ eyledüklerin ‘arz itmeğin şart-ı vâkıfa muhâlif olmayup vakfda müsâ‘ade var ise berâtları mücebince müstehak oldukları vazîfeleri virilmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 36

Hüküm No: 189

Özet: Halep’te bulunan kavakçıklar esnafının şeyhi Mahmut’a esnaftan bazılarının müdahale etmesi hakkında.

Haleb kâdîsına hüküm ki Hâcî Mahmûd ‘arz-ı hâl idüb Haleb'de vâki‘ kavakçılar esnâfi taraflarından şeyh olup kendüden rızâ ve şükrân üzreler iken esnâf-ı mezbûreden ba‘zıları bilâ temessük ve bilâ berât meşihât umûruna karışup dahl itmeleriyle men‘i için emr-i şerîf recâ itmeğin şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 36**Hüküm No: 190**

Özet: Tersane-i Amire'ye ocaklık olarak atanan köy ahalilerinden yerlerini terk edenlerin eski yerlerine iskân edilmeleri hakkında.

Kal'a-i Sultâniye ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Kal'a-i Sultâniye kazâsına tâbi' Tersâne-i âmireye ocaklık ta'yîn olunan katran mukâta'ası karyelerinden (boş) ve tevâbi'i karyelerinin zâbiti Mustafa 'arz-ı hâl idüb zikr olunan karyelerin defterlü re'âyâlarından ba'zıları kalkup varup zikr olunan kasabalarda ahar yerlerde sâkin olmalarıyla kaldırılıp kadîmî yerlerine iskân itdürülmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü şürûtuyla yazılmışdır Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 36**Hüküm No: 191**

Özet: Tire ve Aydın sancağında bulunan Bereket ve Güzelhisar arpalıkları dışındaki kazaların kassamı olan Fazlızade'nin makbuzunun alınması ve gönderilmesi hakkında.

Ulemâdan Hamza Ağazâde Mehmed'e ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Sene seb'a ve semânîn ve elf Cemâziye'l-ûlâsı guresinden nefsi Tire'nin ve Aydın sancağında vâki' Bereket ve Güzelhisar arpalıklarından mâ'adâ kazâların umûr-ı meşîhat ve mukaddemâ kassâmı olan Fazlızâde'nin makbûzı ahz ve irsâl olunmak üzre Anadolu kadıaskeri Mehmed efendi mektûbıyla mevlânâ-yı mezbûra sipâriş olmağla mücebince hüküm-i şerîf yazılmışdır Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 36**Hüküm No: 192**

Özet: Tokat'ta Halfek mahallesinde Müslümanların evlerini satın alan zımmilerin fesat çıkarmaları ve mescidin cemaatsiz kalması hakkında.

Sivas beğlerbeğisine ve Tokad kâdîsına hüküm ki Medîne-i Tokad'da Halfek(?) mahallesi mescidi imâmı Mustafa ve müezzini diğeri Mustafa 'arz-ı hâl idüb mescid-i

mezbûrun cevânib-i erba'ası müslüman evleri iken bir kaç seneden beri bey' olunan evleri zimmîler iştirâ idüb mescid cemâ'atsiz kaldığından mâ'adâ mezbûr zimmîler hamr ve arak bey' idüb ve evlerine eşkiyâ getirüp saz ve söz idüb te'addî ve fesâdlarından ehl u iyâlleri taşra çıkmakdan kalup emr-i şerîf recâ itmeleriyle mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 36

Hüküm No: 193

Özet: Biga ve diğer sancaklarda Dana Muharrem ve diğer kişilerin kışkırtması neticesinde halkın sürsat ve iştırâ toplanmasına karşı çıkması hakkında.

Biga ve Karesi ve Hüdâvendigâr sancaklarında vâki' kâdîlara ve Kütahya mütesellimine hüküm ki Zikr olunan sancaklarda sürsât ve iştırâ mübâşiri Ahmed 'arz-ı hâl idüb Seferihisar kazâsında şehir kethudâsı Dana Muharrem ve Batak Şa'bân ve karındaşı Mustafa ve Gökceoğlu İbrahim ve Zeynel İmam ve karye-i Etmekci'den Usta Süleymân ve Kızılcameşe karyesinden Ebubekir ve Memik karyesinden Tekyenişin oğlu Mustafa cem'iyet ve re'âyâyı tahrîk idüb virmezüz deyü mâni' olmalarıyla ve müselle-i mezbûr mübâşir ta'yin olunup tahsîl eylemek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin vech-i meşrûh üzre müselle-i mezbûr ma'rifetiyle tahsîl olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 89

Sahife No: 36

Hüküm No: 194

Özet: Sakız'dan satın alınan zahirenin gönderilmesi hakkında.

Sakız kâdîsına ve iş erlerine hüküm ki Gümrük emini Hacı Hüseyin 'arz-ı hâl idüb Sakız'ın nüzul? hânelerinden iştırâ zehâyiri nakli için navl? seffine için emîn-i mûmâ ileyhe havâle olunup tarafından irsâl eylediği mübâşire teslîm olunup tekâsül olunmamak recâ itmeğin mukaddemâ virilen emr ve defter mûcebince ber vech-i ta'cîl tahsîl itdirilüp avk u te'hîr olunmamak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 36**Hüküm No: 195**

Özet: Seferihisar ahalisinden sürsat ve iştırta tahsilinin bir an önce yapılması hakkında.

Seferihisar kâdısına hüküm ki Mektûb gönderüp kazâ-i mezbûrda bin seksen dokuz senesine mahsûb olmak üzere tahsîli fermân olunan sürsât ve iştırâyı kasaba-i Seferihisar ve kurâ ahâlîleri şimdi kudretimiz yokdur deyü mübâşir Hasan'dan iki ay mühlet talep idüb ta'allül eyledüklerin 'arz itmeğle ber vech-i ta'cîl tahsîl olunup bir vechile ta'allül itdürülmemek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı R sene 1089

Sahife No: 37**Hüküm No: 196**

Özet: Atina kazasında bulunan bazı köy ahailerinin zabitleri tarafından öşür vergisi talep edilerek rencide edilmesi hakkında.

Atina kâdısına hüküm ki Vâlide Sultan dâmet ismetühânın kethüdâsı Mustafa dâme ulüvvühû 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrda üç bin akça yazusu olan Beraka nâm karyenin mümtâz ve muayyen sınuru dâhilinde Davud manastırı ve Anuse mezra'asına varınca ve andan Kahune'den(?) Matşa'ya(?) varınca ve Aktoprak'dan Çardak Deresi'ne varınca ve yine nâhiye-i mezbûre tâbi zikrolunan (...) Kokulu nâm karyenin (boş) mezra'asının hudûdu dâhilinde manastır menâzil-i der-yed-i keşîşân(?) deyü(?) hatt-ı hümayûn-i sa'âdet-makrûn müşârun ileyhânın câmi'-i şerîfleri evkâfına mülhak olan yerlerin a'sâr-ı şer'iyyesi ve sâyir hukûk ve rüsûmâtına (boş) nâm karye zâbiti (boş) nâm mezra'a yerleridir deyü öşr-i kadîmi için re'âyâların rencide itmeğle dahl ittürülmemek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-i R sene 89

Sahife No: 37**Hüküm No: 197**

Özet: Vefat eden Mehmet'in bazı kişilerde olan alacaklarının çocuklarına verilmemesi hakkında.

Gelibolu nâibine hüküm ki Ahmed gelüp yeniçeri ocağı kethüdâsı Süleyman'ın oğlu müteveffâ Mehmed'in evlâd-ı sıgarının vâsîleri olmağla müteveffâ-yı mezbûrdan sagîr olan evladlarına intikâl idüb kazâ-yı mezbûra tâbi Şehriköy nâhiyesinde Mirkalane(?) nâm karye zimmîlerinden Meşhu(?) Zakrin(?) ve Papa Yani ve Raki Reis ve Manoli Kiryadi ve Pertanoz ve Hiristaki Karaca ve Todori veledi Patok ve Kostantin Terzi ve Yorgaki ve İstefani ve Manol ve Otlani ve Kurt Kassab ve Yanaki Boyacı ve Havre Kassab Yanaki Boyacı ve Yanidin ve Verane Yorgaki nâm zimmîlerde asıl mâl esedi gurus ve onu on bir buçuk hesâbı üzere devr-i şer'î olunmuş doksan esedi gurus ki mecmû'ı altı yüz doksan gurus hakları olduğuna nâhiye-i mezbûre nâibinin hatt-ı hatmi ile mûmzâ ve mahtûm hüccet-i şer'iyeleri olup târih-i hüccetden sene tamâmına değin edâ etmeye müteahhidler iken üç seneden berü mâl-ı eytâmı virmeyp te'allül etmeleriyle Âsitane-i Sa'âdetüme ihzâr olunmaları bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın şer'le kuyûda olan hakkın virmekte te'allül iderler ise mezbûrlar Âsitane-i Sa'âdetüme ihzâr olalar deyü hükm yazılmışdır

Evâsıt-ı N 1089

Sahife No: 37

Hüküm No: 198

Özet: Hulumec mukataası zabiti İbrahim'e ait olan palamut ağaçlarının bazı kişiler tarafından kesilmesi hakkında.

Hulumec kâdîsına hüküm ki İbrahim az-ı hâl idüb bin seksen sekiz senesine mahsûb olmak üzere Hulumec mukâta'ası uhdesinde olup mukâta'a-i mezbûre toprağına vâki' eşcâr-ı palamud arasında bazı çiftlikler ahalisi ve kışlaya gelen çobanlar eşcâr-ı palamudı kat' itmeleriyle şart-ı iltizâmına gadr olmağın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı N 89

Sahife No: 37

Hüküm No: 199

Özet: Arhos'ta meskûn Murtaza'nın ahalinin zorla bin kuruşunu alması hakkında.

Arhos kâdîlarına ve Hulumec voyvodasına hüküm ki Arhos kazası ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb nefsi Arhos a’yânından Mürtezâ tegallüben bin guruşların alup gadr itmeğin mahallinde şer’le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâsıt-ı R 1089

Sahife No: 37

Hüküm No: 200

Özet: Biga sancağı mukataası Kolyoz emini Yusuf’tan izin alarak Ayni Nikola dalyanında balık tutmak isteyen Mustafa’ya Kemer köyü sakinlerinden Halil ve İbrahim’in engel olmaları hakkında.

Lâpseki kâdîsine ve Biga nâibine ve Biga mütesellimine hüküm ki Mustafa ‘arz-ı hâl idüb Biga sancağı mukâta’âtında kolyoz emîni olan Yusuf’dan Biga kazâsında Kemer nâm karye limanında bir tarafı mağara altı bir tarafı Aynî Nikola dimeğle ma’rûf dalyan yerinde ağarın(?) kurup sayd-ı mâhî itmeğe izin temessüki alup Kemer karyesi sâkinlerinden Halil ve İbrahim nâm kimesnelerin dalyanlarıyla zararı şer’îsi yoğiken mezbûrlar nâmı ile yekdil olup zararı vardır deyü tekayyüd itmeleriyle mahallinde şer’le görülmek emrim olmuştur.

Evâsıt-ı N 89

Sahife No: 38

Hüküm No: 201

Özet: Nasuh’a vefat eden amcası Mehmet’ten kalan mülk menzilin vakf edildiği iddiaları hakkında.

Akşehir kâdîsına hüküm ki Nasûh ‘arz-ı hâl idüb ammisi Mehmed vefât idüb muhallelâtı buna aid eylemeğin mülk-i menzili için (boş) nâm kimesne zûr şâhidler ile ol menzilin nısfını mahallemiz (...) vakf eylemişdir deyü nizâ’ itmeğle mahallinde şer’le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R 1089

Sahife No: 38

Hüküm No: 202

Özet: Salih'e ait olan Arslan Ağa çiftliğinin ziraat yapılan yerlerine reayadan bazılarının ev yapması hakkında.

Mora sancakbeğine ve kâdîsına hüküm ki Sâlih 'arz-ı hâl idüb tasarrufunda olan Arslan Ağa çiftliği demekle ma'rûf çiftliğin zirâ'at olunur yerleri üzerine re'âyâdan bazı kimesneler evler binâ itmeğle mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâhir-i N 1089

Sahife No: 38

Hüküm No: 203

Özet: Ayşe'nin Ahyolu emini Dimitraki'de olan üç yüz otuz beş kuruşluk hakkına karşılık eşya teklif edilmesine dair.

Bostancıbaşı Mustafa dâme mecdühûye ve Ahyolu kâdîsına hüküm ki Âişe nâm hatun 'arz-ı hâl idüb hâlen Ahyolu emîni Dimitraki zimmîde üçyüz otuz beş guruş hakkı vâride ile eşyâ teklîf itmeğle mahallinde şer'le görölüp ihkâk-ı hak olunmaz ise Âsitâne-i Sa'âdete havâle olunmak emrim olunmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Z 1089

Sahife No: 38

Hüküm No: 204

Özet: Yanbolu ve diğer kazaların celb-i keşan defterini elinde bulunduran Hacı Ömer oğlu Mehmet'te kalan akçenin sefer için alınması hakkında.

Edirne kâdîlarına ve Edirne bostancıbaşısına hüküm ki Kassabbaşı vekîli Mehmed 'arz-ı hâl idüb bin seksen dokuz senesine mahsûb olmak üzere Yanbolu ve nevâhî Yanbolu ve İslimye ve Misviri Hâtunâbâd kazâlarının celb-i keşân defteri Edirne'de hâdim Timurtaş mahallesinde Hacı Ömer oğlu Mehmed deruhde idüb zimmetinde bâkî kalan üç yük iki bin dört yüz akça sefer-i hümâyûn için katından iştirâsına Deli Niko nâm zimmîye havâle olunmak mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı N 1089

Sahife No: 38**Hüküm No: 205**

Özet: Sakız kazasına ait Anbarcı çiftliklerinden at ve tay getiren Osman ve beraberindekilerin emin ve salim bir şekilde gönderilmesi ile ilgili yol hükmü.

Âsitâne-i Sa'âdetten Çorum sancağında Sakız kazâsına varınca yol üzerinde vâki' kâdîlara ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdarları iş erlerine hüküm ki Hâliyâ Vezîr-i A'zam Mustafa Paşa edâmellâhü te'âlâ iclâlehûnün İstanbul'da alakoyup Sakız kazâsına tâbi Anbarcı çiftliklerine irsâli fermân olunan yigirmi üç kısrak ile altı tay ve dört re's tohumluk atları ve beş nefer âdemisiyle tayin olunan Osman kangınızın taht-ı kazasında dâhil olursa emîn ü sâlim birbirinize irsâl eylesiz deyü kanun üzre şurûtuyla yol hükmü yazılmışdır

Evâhir-i R 89

Sahife No: 38**Hüküm No: 206**

Özet: Kütahya beylerbeyinin zahire bahası adı altında altı yüz kuruş alarak reayayı rencide etmesi hakkında.

Kapudağı nâibine hüküm ki Kapudağı ve tevâbi'i nâhiyelerinde Pereme ve Muhanya ve Kestel Şahin ve Bergos ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb Bandırma ve Erdek nâm mahalli Kütahya beğlerbeğisi zahîre bahâ deyü altı yüz guruş alup te'addî itmeğle nâibler re'âyâ ile yekdil olup meblağ-ı mezbûri size dahi tevzî' ideriz deyü rencide itmeleriyle ol vecihle rencide olmayalar deyü dâru's-sa'âde ağası Yusuf Ağa dame ulüvvühû mühürlü mektûb virdüğün bildürüp şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü men'iyçün içün yazılmışdır

Evâhir-i R 89

Sahife No: 38**Hüküm No: 207**

Özet: Kütahya beylerbeyinin çeşitli bahanelerle halktan altıyüz kuruş alarak halkı rencide etmesi hakkında.

Kapudağı nâhiyesine hüküm ki Kapudağı ve tevâbi'inden Pereme ve Muhanya ve Kestel ve Şahin ve Bergos ahâlisi 'arz-ı hâl idüb Bandırma ve Erdek ahâlîlerinden Kütahya beğlerbeğisi ve Hüdâvendigâr sancağı zahîre baha ve nakl-i baha ve sâyir bahane ile altıyüz guruş alup meblağ-ı mezbûrı bizimle ma'an virün deyü nizâ' idüb mürâfa'a oldukları men' birle hüccet-ı şer'iyeye virmişken rencideden hâlî olmadığı ecilden şer'le görölmek emrim olmuştur deyü men'iyçün yazılmışdır
Evâhir-i R 89

Sahife No: 39

Hüküm No: 208

Özet: Amasya' da bulunan Sultan Bayezid Han evkafına ait Ankara'daki köylerin reayalarının buldukları çiftliklerden kaldırılarak eski köylerine iskân edilmeleri hakkında.

(boş) ve (boş) ve (boş) kâdîlarına ve Ankara sancağı mütesellimine hüküm ki Bi'l-fi'l dâru's-sa'âde ağası Yusuf Ağa dame ulüvvühû 'arz-ı hâl gönderüp Amasya'da vâki' merhûm Sultan Bâyezid Hân tâbe serâhü evkâfindan Ankara kazâsından İstanos ve Yassıviran ve Ürkeksu mukâta'ası ve tevâbi'i karyeleri re'âyâları kadîmi karyelerine birağup etrafta olan kasaba ve eyâletten kimesnenin çiftliklerinde sâkin olup ve gadr olmağın mezbûrlar kadîmi karyelerine gönderülüp iskân ittürmeğın recâsına i'lâm itmeğın mücebince kânûn üzre iskân ittürmek emrim olmuştur deyü şurûtuyla yazılmışdır
Evâhir-i Z 89

Sahife No: 39

Hüküm No: 209

Özet: Şehzade Sultan Mehmet Han evkafına ait Anadolu Biga köyündeki ekinleri Dikilitaş yörükler obasının davarlarına otlattırması hakkında.

Biga kâdîsına ve mütesellimine hüküm ki Bi'l-fi'l dâru's-sa'âde ağası dame ulüvvühû 'arz-ı hâl gönderüp İstanbul'dan merhûm Şehzâde sultan Mehmed Hân evkâfindan Galata kazâsına tâbi Marmara nâhiyesi mülhakâtında Anadolu Biga nâm karye vakf-ı mezbûrun olup bundan akdem Biga kazâsına tâbi Dikilitaş dimekle ma'rûf birkaç Yörükler obası gelüp fuzûlî davarların vakfın hudûdı sınırı dâhilinde

olan yerlerine salıvirüp zirâ'at ve hırâset eyledikleri ekinleri yedürüp vakfa küllî gadr emr-i şerîfle mahall-i nizâ'ın üzerine varılıp vakfa ma'mûlün bihâlarıyla hudûd-ı tâmmeleri huzûr-ı şer' de ibrâz olundukda civârında olan kurâ ahâlîlerinden bi-garaz müslümanlar meclis-i şer' de vakfin olduğuna şehâdet idüb hüccet-i şer' iyye virülüp fasl-ı nizâ' ve taraf-ı vakıfda zabt olunurken kanâ'at itmeyüp vakfin hudûd dâhilinde olan re'âyâyı vakfin tarlalarına davarlarını salıvirüb ekinlerini yedürüp vakfa ve re'âyâya gadr olmağın hilâf-ı şer' yedirdikleri ekinlerin tazmîni ve bundan akdem virilen hüccet ve sâdır olan emr-i şerîf mücebince taraf-ı vakfa zabt ittürülmek recâsına i'lâm itmeğın mücebince şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i N 1089

Sahife No: 39

Hüküm No: 210

Özet: Sefer-i hümayun için satın alınması hükmolan arpanın bir an önce gönderilmesi hakkında

Eflak kâdısına ve iştirâ mübâşirine ve kethüdâ yeri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Hâliyâ sefer-ı hümayûn için bundan akdem emr-i şerîf ve mevkûfât defteri mücebince iştirâsı fermânım olan şa'îr bu âna değın irsâl olunmadığı istimâ' olunmağın imdi mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mücebince mevkûfât defterinde üzerine tasrîh olunan şa'îri bir gün evvel tahmîl ve ta'yîn olunan iskeleye nakl ittirilüp tehhür ittürmemek fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i N 89

Sahife No: 39

Hüküm No: 211

Özet: Bursa sakinlerinden tüccar Hacı Ahmet'e eşi Saliha Hatun'un babası Hacı Hüseyin tarafından iftira atılması hakkında.

Bursa (boş) ve (boş) kâdılarına hüküm ki Medîne-i Bursa sâkinlerinden olup tüccâr tâyifesinden Hacı Ahmed nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb bu kendü hâlinde olup kimesneye hilâf-ı şer'-i şerîf te'addîsi olmayup bunun zevce-i mutallakası Sâliha nâm hâton ve kayınatası Hacı Hüseyin bununla mürâfa'a-ı şer' olmayup ve bunun

üzerine bi-hasebi'ş-şer'i'ş-şerîf şühûd(?) ve adûl ile bir fitne sâbit ve zâhir olmayup şer'an dahl ü rencide olmak îcâb itmez iken bundan akdem mezbûr Hacı Hüseyin buna garaz ve adâvet itmeğle sen ki hizmetkârın için zevce-i mutallakasin ba'de't-talâk zinâ kasd ider ve kasd-ı livâta idüb ve lisânında kelime-i küfür sâdir olmuşdur deyüp mücerred bunun eriyle dimesiyle sen müttehim olmuş olursun deyü dahl-i hizmetkârı mezbûr meclis-i şer'a da'vet olunup bunun keyfiyyet-i hâlinde tafahhus olundukda mezbûr Mehmed bunun için küfür söylediğini işitmedim livâta ittüğün görmedim ve zinâ için şehâdet itmedim (...) adam bilürüm deyüp ve benden ol vecihle (...) (...) deyü meclis-i şer'de alâ-tarîkı'ş-şehâde haber virüp bunun yedine cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye virilmekliğün (...) hüseyin kanâ'at itmeyüp bu ticâret tarîkiyle vardığı taht-ı kazâlar(?) buna ol vecihle ve rencideden hâlî olmaduğün ve bu bâbda şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe olduğün bildürüp murâfa'a olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğün mücebince men'iyçün hükm-i şerîf yazılmışdır Evâhir-ı N 1089

Sahife No: 40

Hüküm No: 212

Özet: Zile kadısı Salih'in halkın fazladan akçesini alması hakkında.

Yüzdepâre ve Ortapâre kâdîlarına ve Sivas mütesellimine hüküm ki Vâlide sultan dâmet ismetühânın kethüdâsı Mustafa dâme ulüvvühû müşârun ileyhânın kâdîlarından Zile kâdîsı olan Sâlih nâm kâdî resm-i kısmet ve hüccet nâmıyla re'âyânın küllî akçaların alduğundan mâ'adâ iki hasım da'vâya vardıkda nâ-hakk olan kimesnenin akçasın alup ol tarafa meyl idüb havâss-ı mezbûr re'âyâlarına hakları üzerine alduğün bildürüp hilâf-ı şer' ve kânûn alduğı hakları her ne ise girü ashâbına alıvrilmek bâbında recâ itmeğün vech-i meşrûh üzre yazılmışdır Evâhir-i N 1089

Sahife No: 40

Hüküm No: 213

Özet: Zile hassı reayasının vergisini voyvodalarına ödemesine rağmen Kadı Salih'in dışarıdan müdahalede bulunması hakkında.

Ortapâre ve Yüzdepâre (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Vâlide sultan dâmet ismetühânın kethüdâsı Mustafa dame ulüvvühû ‘arz-ı hâl idüb müşârun ileyhânın hâslarından Zile hâssı re‘âyâlarının üzerine Murâd Efendi tahrîr eylediği defter mücebince beher nefer başına rüsûm-i ra‘îyyetleri mukâbili senede beş buçuk riyâl guruş ve birer vakıyye revgan-ı sâde bu âna deĝin gürihteleriyle voyvodaları cem‘ u tahsîl idüb âhardan bir ferd müdâhale ve mu‘âraza olunmaz iken hâlâ Zile kâdîsı Sâlih nâm kâdî şirrete sülûk idüb firâr iden ve fevt olan re‘âyâların gürihtelerin virmem deyü havâss-ı mezbûr ve voyvodası umûruna karışup ihtilâl üzre olmaĝın mukaddemâ sâdir olan emr-i şerîf ve tahrîr defteri mücebince mâl-i mîrîleri gürihteleriyle cem‘ u tahsîl olunup hilâf-ı emr ve defter kâdî-i mezbûr müdâhale ittürülmeyüp men‘ u def‘ olunmak bâbında recâ itmeĝin vech-i meşrûh üzre yazılmışdır

Evâhir-i N 1089

Sahife No: 40

Hüküm No: 214

Özet: Zile hassı reayasının birun resmini vermek istememesi hakkında.

Zile ve Ortapâre ve Yüzdepâre kâdîlarına ve Sivas mütesellimine hüküm ki

Vâlide sultan dâmet ismetühânın kethüdâsı Mustafa dame ulüvvühû ‘arz-ı hâl idüb müşârun ileyhânın hâslarından Zile hâslarında muharrir ta‘yîn olunan Murâd Efendi resm-i bîrunî deyü taşradan gelen re‘âyâdan hâsıl kayd idüb bu âna deĝin kânûn ve defter mücebince cem‘ u tahsîl olunup bir vecihle te‘allül eylemezler iken mevâciblerin virmekte te‘allül üzre olmaĝın tahrîr defteri mücebince resm-i bîrûnlarını tahsîl olunup bir ferde muhâlefet ettirilmemek bâbında emr-i şerîf recâ itmeĝin şer‘ ve kânûn ve defter mücebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R 1089

Sahife No: 40

Hüküm No: 215

Özet: VeziriazamŞehit Mehmet Paşa evkafına ait Hasan Paşa hanında dellallık edenlerin ve dellalbaşının vakfın zabiti tarafından tayin edilmesi hakkında.

Amed kâdîsına ve Diyârbekir mütesellimine hüküm ki Bundan akdem vezîr-i a'zam iken şehîd olan Mehmed Paşa evkâfının evlâdiyyet üzere mütevellî-i kebîri Ali zîde mecdühû 'arz-ı hâl idüb vâkîf-ı müşârun ileyhın akarâtından nefsi-i Diyârbekir'de Hasan Paşa hanı demekle ma'rûf handa dellâllık idenler ve dellâlbaşı olanlar vakfiyesinde mütevekkîf vakf-ı mezbûr zâbiti tarafından nasb olunup hâricden kimesnenin alâkası yoğiken ve bu bâbda emr-i şerîf sâdır olmuşken hâliyâ mütegalibeden bazı kimesneler imdâdiyle hân-ı mezbûr içinde (boş) nâm zimmî dellâlbaşı nasb olunup mahsûl-i vakfa zarar olduğın bildürüp şart-ı vâkîf üzere hân-ı mezbûrda dellâl ve dellâlbaşı olanlar hân-ı mezbûr zâbiti olanlar murâd ettikleri kimesneleri nasb idüb hâricden dahi mezbûr ve âharı müdâhale ittürülmemek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır Evâhir-i R 1089

Sahife No: 40

Hüküm No: 216

Özet: Çankırı sancağında adet-i ağnam vergisi toplamaya memur olan Ahmet'e bazı kişilerin çeşitli bahanelerle vergilerini vermemesi hakkında.

Kangırı ve tahtında ve (boş) ve (boş) kâdîlarına ve Kangırı sancağı mütesellimine hüküm ki Ahmed 'arz-ı hâl idüb Mihrişah(?) Sultan damet ismetühânın Kangırı sancağında âdet-i ağnâm için me'mûr olup livâ-i mezbûrun cümle âdet-i ağnâmı müşârun ileyhâya dahi ta'yîn olunmayup bazı kimesneler kâdî ve tekyenişîn ve zâviyedâr voyvoda ve koloğlu ocakzâde ve emîriz deyü resm-i ganem virmekte te'allül itmeleriyle kânûn ve defter mücebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R 1089

Sahife No: 40

Hüküm No: 217

Özet: Vekili yeniçeri Hasan tarafından Mehmet'e nikâhlanan Şehminaz Hatun'un Hasan'ı vekil etmediğini ileri sürmesi hakkında.

Gelibolu nâibine hüküm ki Mehmed 'arz-ı hâl idüb kazâ-yı mezbûra tâbi Kilidü'l-Bahr kasabası mahallâtından Meydan Mahallesi'nde sâkine Şehminaz(?) nâm hatunu

vekîl-i şer'îsi Hasan nâm yeniçeri buna nikâh idüb lâkin mezbûre bazı kimesnelerin iğvâsıyla mezbûrî vekîl itmedim deyü şirret itmeğle emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görölmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R 1089

Sahife No: 41

Hüküm No: 218

Özet: Anadolu beylerbeyi hassına ait Sarı köyü ahalisinden vovodaları tarafından kanuna aykırı akçe alınması hakkında.

Tavas kâdîsına hüküm ki Anadolu beğlerbeğisi hâssı karyelerinden Sarı nâm karye ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb hâliyâ voyvodaları olan Mehmed hilâf-ı şer' ve kânun akçaların alup zulüm ve te'addî eyledüğın bildürüp hilâf-ı şer' ve kânûn ve defter aldığın girü red ittürölmeğın bâbında emr-i şerîf recâ itmeleriyle mahallinde şer'le görölmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R 1089

Sahife No: 41

Hüküm No: 219

Özet: Sarıbeğ köyü ahalisinden bazılarının Kirmasti kazası ahaliyle birlikte vergi vermek istememesi hakkında.

Kirmasti nâibine hüküm ki Mektûb gönderüp kazâ-i mezbûr ahâlîsi meclis-i şer'a varub Sarıbeğ nâm karye ahâlîsi kadîmden vâki' olan tekâlîfi kazâ-yı mezbûr ahâlîsi ile ma'an viregelmişler iken hâliyâ hâneleri dahi kazâ-yı mezbûre olduğın mukırr ve mu'terifler iken ahâlî-i karyeden bazıları biz karyemizi Mihaliç kazasına ilhâk eyledik deyü bunlar ile ma'an tekâlîf virmekde te'allül eylediklerin bildürüp emr-i şerîf recâ eylediklerin 'arz itmeğın mahallinde şer'le görölmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R 1089

Sahife No: 41

Hüküm No: 219a (Numaralandırılmamış bu hükme 219a numarası verilmiştir.)

Özet: Rodoscuk sınırında olan Recep mezraasının öşrünü Rodoscuk'a mutasarrıf olanlar alırken İncecik kazası mutasarrıfı Yusuf'un subaşı Mehmet'in müdahalede bulunması hakkında.

Rodosçuk'da nâibü'ş-şer' olana hüküm ki Mutasarrıf Ahmed zîde mecdühû 'arz-ı hâl idüb berât-ı şerîfle mutasarrıf olduğu ze'âmeti karyelerinin defter berâtında karye fasl-ı Âhmed tâbi Rodoscuk deyü mestûr olan karyenin sınırı dâhilinde Receb mezra'ası dimeğle ma'rûf mümtâz mu'ayyen yerlerin öşr ü resminde bu âna değın ze'âmet-i mezbûre mutasarrıf olanlar alagelmişken mirâlem olan Yusuf zîde mecdühûnün İncecik kazâsında mutasarrıf olduğu ze'âmeti subaşı Mehmed ol yerler için mezbûr Yusuf'un İncecik kazâsında mutasarrıf olduğu Receb karyesi yerlerindedir öşrün alırım deyü dahl idüb şer'le görüldükde ol yerler bunun berât ve sûret-i defterde mukayyed karyesinin sınırı dâhilinde olan Receb mezra'ası yerlerinde olduğu şer'le sâbit ve zâhir olması mezbûr mu'ârazadan men' birle hüccet virilmişken âna mugâyir dahl eyledüğün bildürüp men' olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın berât ve defter mücebince şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R sene 1089

Sahife No: 41

Hüküm No: 220

Özet: Tuzlarını pazarda belirlenen fiyata göre satmaya razı olan Kirmasti kazası ahalisinin Kızılca Tuzla emini tarafından rencide edilmesi hakkında.

Kirmasti nâibine hüküm ki Mektûb gönderüp kazâ-yı mezbûr ahâlîsi meclis-i şer'a varup Kızılca Tuzla emini (boş) nâm kimesnenin yedine virilen emr-i şerîfde hâsıl olan tuz ovası olan kazâlara narh-ı cârî üzre tarh u tevzî' oluna deyü mestûr olmakla bunlar ber-mûcib-i emr-i şerîf ol tuz kasaba-i Kirmasti'ya götürülüp narh-ı cârî üzre sûk-ı sultanîde tarh u tevzî' olunmağa râzılar iken emîn-i mezbûr elbette konup ve göçüp karye be karye tarh u tevzî' iderim deyü rencide eyledüğün bildürüp ahvâllerin i'lâm olumak recâ eylediklerin 'arz itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R sene 1089

Sahife No: 41**Hüküm No: 221**

Özet: Bağdat ve Halep gibi yerlerden Bursa'ya gelen tüccar taifesinin Mudanya iskelesinde gümrüklerini vermesine dair.

Bursa kâdısına hüküm ki İstanbul gümrük emin Hacı Hüseyin 'arz-ı hal idüb kadîmden bu âna gelince Acem tarafından ve Bağdad ve Haleb vesâyir diyârdan Bursa'ya gelen tüccâr metâ'ları ile Mudanya gümrüğine gelüp gümrükleri virdükden sonra Bursa'ya gidegelmişler iken hâliyâ mezbûrlar Mudanya iskelesine gelüp gümrük virmekde te'allül iderler ise eşyalarıyla Âsitâne-i Sa'âdetüme ihzâr olunmaları bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin kadîmden olugeldiği üzre yine Mudanya iskelesine geldikde gümrüklerin virmekde te'allül ederlerse eşyalarıyla Âsitâne-i Sa'âdetüme ihzâr olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R sene 1089

Sahife No: 41**Hüküm No: 222**

Özet: Sultan Selim Han imaretinde aşçıbaşı olan Hüseyin ve Silifke vergi tahsildarı Mehmet'e ücretlerinin hazineye alındığı gibi verilmesine dair.

Konya kâdısına hüküm ki Hazret-i Mevlânâ dervişlerinden Mehmed Hüseyin 'arz-ı hâl idüb merhum Sultan Selim Hân imâretinde merkûm Hüseyin aşçıbaşı ve mezbûr Mehmed Silifke câbîsi olup mütevellî-i vakıf vazîfeleri için mezbûra akça teklîf eylediğün bildürüp emr-i şerîf recâ itmeleriyle hazîne-i âmireye alduğı üzere alvirilmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R sene 1089

Sahife No: 42**Hüküm No: 223**

Özet: Anadolu'da bulunan Sungur Bey köyü reayalarından Berkoğlu ve Toy Ahmet yörüklerinin adet-i ağnam ve raiyet rüsumu gibi vergilerini ödememesi hakkında.

Şeyhlü ve (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Dâru's-sa'âde ağası Yusuf Ağa dâme ulüvvühü 'arz gönderüp İstanbul'da vâki' merhûm Sultan Murâd Hân türbesi

evkâfindan Anadolu'da Sungur Beğ ve tevâbi'i karyeleri re'âyâlarından olup Yörük tâifesinden Berkoğlu ve Toy Ahmed cemâ'atleri resm-i ra'iyet ve âdet-i aġnâm ve sâyir rüsûmların zâbitlerin 'arz zîde kadruhûya virmekde te'allül ve vakfa gadr olmakla tahsîl ve taraf-ı vakfa teslîm ittürölmek bâbında emr-i şerîf recâsına i'lâm itmeġin şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâhir-i R sene 89

Sahife No: 42

Hüküm No: 224

Özet: Girit adasında Sûfi Mehmet Paşa evkafının mütevelliyesi olan İsmihan Hatun mutasarrıf iken Hasan tarafından müdahale edilmesi hakkında.

Kandiye muhâfazasında olan İbrahim Paşa'ya ve Kandiye vâlisine hüküm ki Dâru's-sa'âde ağası Yusuf Ağa 'arz gönderüp Girid cezâresinde müteveffâ Sûfi Mehmed Paşa evkâfının evlâd-ı vâkıfdan mütevelliyesi İsmihan Hâtun berât-ı şerîfle mutasarrıf iken Hasan bir tarikle emr-i şerîf ibrâz idüb dahl ve gadr itmeġle yedinde olan berât-ı şerîf mücebince mezbûrenin vekîline zabt ittürölmeyüp Hasan ve âharı dahl ittürölmek bâbında emr-i şerîf recâsına i'lâm itmeġin vech-i meşrûh üzre yazılmışdır

Evâhir-i R 1089

Sahife No: 42

Hüküm No: 225

Özet: Uhdesinde bulunan Bergama mukataasınına ait Çandarlı iskelesi mukataasını Mehmet'e ve Güzelhisar mukataasını İbrahim'e veren Salih'in bunlardan parasını tahsil edememesine dair.

Maġnisa ve Bergama ve Soma kadılarına ve Ayazmend ve Güzelhisar naiblerine ve Anadolu mütesellimine hüküm ki Bostancı Hasekilerinden Sâlih 'arz-ı hâl idüb havâs-ı mezbûrdan nefsi-i Bergama ve tevâbi'i mukâta'ası bin seksen yedi senesinde berât-ı şerîfle uhdesinde olup mukâta'a-i mezbûr mülhakâtından Çandarlı İskelesi mukâta'asın sene-i mezbûrede Mehmed'e ve Güzelhisar mukâta'asın İbrahim'e (boş) guraşa virüp yedine temessük virüp varup zabt ve mahsûlâtın kabz idüb meblaġ-ı mezbûrun bir mikdârını virüp bir mikdârı zimmetlerinde kalup temessükleri

mûcebince taleb eyledüĝin virmekte te'allül etmeleriyle (boş) nâm kimesneyi vekil nasb idüb emr-i şerîf recâ itmeĝin şer'le görülmek emrim olmuştur ve nefsi-i Bergama'nın Vasdak(?) kazâsına tâbi Boncuklu karyesinin öşr-i bâĝ ve bostanı dakik ve penbe ve sisamı hâsıl-ı kayd olup sene-i mezbûrede ashâbı zimmetlerinde kalmaĝla vekîl-i mezbûra alıvirilmek recâ itmeĝin şurûtuyla yazılmışdır

Evâhir-i R 89

Sahife No: 42

Hüküm No: 226

Özet: Ömer'in eşi Fatma'nın kanuna aykırı bir şekilde kadı tarafından Abdüllatif'e nikâhlanması hakkında.

İznikmid kazâsında askerî kassâma hüküm ki Ömer 'arz-ı hâl idüb kasaba-i İznikmid sâkinlerinden fevt olan Hasan'ın kızı Fatıma nâm sagîreyi velî-i akrebi ve vasîsi büyük vâlidesi Rahîme Hâtûn ve ammîsi oĝlu Receb bin seksen dokuz senesinde meclis-i şer'de rızâlarıyla buna nikâh ile virüp cânib-i şer'den hüccet olunup üç ay mürûrundan sonra Süleymân ve Pabuccı Büyük dimeĝle ma'rûf kimesnelerin mezbûr Receb'i tahrîk ve ihtilâl idüb buna nikâh iden toprak kâdîsına bir mikdâr akça virmeĝle bunun taht-ı nikâhında olan mezbûreyi Abdüllatif nâm kimesneye mezbûr kâdî hilâf-ı şer' nikâh itdüm dimeĝle zevcesi mezbûreyi canın çeküp alup te'addî eyledüĝin ve şeyhülislâmdan fetvâ-yı şerîfesi olduĝun bildürüp fetvâ ve hüccet mûcebince amel olunup zevcesi mezbûra alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeĝin sen ki kassâm-ı askerîsin şer'le görmen emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R sene 1089

Sahife No: 42

Hüküm No: 227

Özet: Bendekli kazasında Saime Hatun'un oĝlu Mehmet ile diĝer Mehmet arasında yaşanan toprak anlaşmazlığı hakkında.

Bendekli kâdîsına ve sâbıkâ Bergos kâdîsı olan Ramazân'a hüküm ki Müteveffâ Mehmed'in sagîr oĝlu Mustafa'nın vasîsi olan ceddese Sâime Hâtûn 'arz-ı hâl idüb mezbûrenin oĝlu mezbûr Mehmed Bendekli kazâsına tâbi' (boş) nâm

mevzi'de diğeri Mehmed ile ber vech-i iştirâk tarlalara mutasarrıfiken mezbûr Mehmed'in hissesin oğlu mezbûr almağa tâlib iken âhardan Ebûbekir nâm yeniçeriye virüp oğlu mezbûr murâfa'a-i şer' olup beş sene meremmet itmemeğle müştereki hissesi bunun oğlu mezbûra hükm olunup sâhib-i 'arz temessüki ve canib-i şer'den hüccet virilüb oğlu mezbûr mutasarrıfiken mezbûr Ebûbekir hevâsına tâbi' Mehmed nâm kâdîyi müvellâ ta'yîn itdürdüm deyü ol yerleri mukaddemâ sâhib-i 'arzdand almış idim deyü fuzûlî bin seksen (boş) senesinde zabt idüb ba'dehu oğlu mezbûr fevt olup ol yerler oğlu sagîre intikâl itmeğle bu dahi vesâyeti hasebiyle sagîr-i mezbûre için zabt itmek istedu'de ta'allül eylediğın bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğın şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R sene 1089

Sahife No: 42

Hüküm No: 228

Özet: Çandarlı kazasında bulunan vakf Tuzla mukataasını ortaklaşa zabt eden Salih ve Mehmet'in tuzu çıkardıktan sonra hisselerini bölüşmelerine rağmen Deli Nasuh ve diğerlerinin Salih'e iftira atması hakkında.

Mağnisa kâdîsına ve Ayazmend nâibine ve Karesi sancağı mütesellimine hüküm ki Bostancı hasekilerinden Sâlih 'arz-ı hâl idüb Burusa'da Murâdiye evkâfindan Ayazmend kazâsına tâbi' Çandarlı kazâsında vakf Tuzla mukâta'asını bin seksen senesinde Mehmed ile iştirâken alup ve tuzun meydâna çıkardukda ol tuzun reisi olan Deli Nasuh ve birkaç bî-garaz Müslümanlar ile üzerine varılıp tahmîn olundukda bin iki yüz guruş tahmîn olunmağla müştereki Mehmed'e hissesi altı yüz guruşa bi't-temâm edâ ve teslîm idüb ve yedinden temessük alup âharın te'addîsi yoğiken Çandarlı'da sâkin mezbûr Deli Nasuh ve Kara Hasan ve Aşçı (boş) nâm kimesneler bin iki yüz guruşluk tuzu bunun izinsiz fuzûlî fûrûht idüb ancak iki yüz guruş hâsıl oldu deyü cevâb virüp gadr eyledüklerin ve (boş) nâm kimesneyi vekîl nasb eylediğın bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i R sene 89

Sahife No: 42

Hüküm No: 229

Özet: Gelibolu'da Hacı Hamza Mahallesi sakinlerinin Hacı Ali'yi rencide etmesi hakkında.

Gelibolu nâibine hüküm ki Hâcî Ali 'arz-ı hâl idüb kazâ-i Gelibolı'da Hacı Hamza mahallesinde sâkin olup mahalle-i mezbûreden ba'zı kimesneler bizim hissemize düşen tekâlîfi sen vir biz ribhiyle sana virirüz deyü rencîdeden hâlî olmadukların bildürüp ol vechile rencîde itdürülmeyüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin şer' ve kânûn üzre amel oluna deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i R sene 89

Sahife No: 43

Hüküm No: 230

Özet: Esir taciri Zali'nin azat ettiği Mustafa'ya kefil olan Ahmet'te olan alacağının tahsil edilmesi hakkında.

Akdenizde kapudân vekiline ve İzmir kadısına hüküm ki Esir bazerganlarından Zali nâm zimmî 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi' Toz(...) karyesinden Mustafa ve Ahmed Kenan esirler olup deyü bu varup Mustafa'yı rızâsıyla altı yüz kuruş ve Ahmed'i dört yüz guruş bahâ ile halâs idüb dâru's-selâma getirüb Mustafa bahasından(?) iki yüz yetmiş guruş virüp mezbûrlar Ahmed Mustafa'nın bâkî kalan akçasına kefil-i bi'l-mâl olup ba'dehû bir tarikle karar idüb deryâ beğlerinden İbrahim nâm mirlivânın seffinesinde olmağla hüccet mücebince hakkı alıvirilmek recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 43

Hüküm No: 231

Özet: Padişah için İstanbul'dan Rikab-ı hümayuna gönderilen içeceklerin emin ve salim bir şekilde ulaştırılması hakkında.

Âsitâne-i sa'âdetten rikâb-ı hümayuna varınca kadılara ve kethüdâ yerleri ve ve yeniçeri serdarları ve iş erlerine hüküm ki Nefs-i nefis-i şehriyârî için âsitâne-i sa'âdetten rikâb-ı hümayûna irsâl olunan eşribe kankınızın taht-ı kazâsına vâsıl olur ise bir mahfûz ve münâsib mahalle kondurup gider oldukda yarar ve mu'temed

âdemler koşub emîn ü sâlim rikâb-ı hümâyûnuma îsâl eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 43

Hüküm No: 232

Özet: Bekir ve Beğguni köyünden İbrahim'in ehl-i örf ile ittifak ederek Karacaviran ahalisinin mallarını alması hakkında.

Müfettiş Paşa'ya ve Karacaviran kadısına hüküm ki Kazâ-yı mezbûra tâbî' Karacaviran karyesi ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb Kilise nâm karyeden Bekir ve Beğguni karyesinden İbrahim ehl-i örf ile müttefik olmağla bi-vech ve hilâf-ı şer' arpa ve koyun ve bal ve yağ ve sâyir kendi emsâli ba'de'l-hesâb (boş) gurusluk eşyalarını alup gadr etmeleriyle şer'le alıvirmek recâ eyledikleri ecilden mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 43

Hüküm No: 233

Özet: Padişah için ücretleri karşılığında alınan meyvelerin acele gönderilmesi hakkında.

İzmir kadısına hüküm ki Hâliyâ nefis-i nefis-i şehriyârî için Hamuzirişen tarafında meyvelerden kavun ve karpuz ve üzüm ve kayısı ve taze incir bahalarıyla tedârik kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân (boş) zîde kadruhû ile ta'cîl-i ale't-ta'cîl irişdirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 43

Hüküm No: 234

Özet: Belkıs Hatun'un Başbaki kulu zimmetinde olan oğlu Abdurrahman Çavuş'un alıkonulması hakkında.

Bergos kadısına hüküm ki Belkıs Hâtun ‘arz-ı hâl idüb bunun oğlu Abdurrahman Çavuş oğlu baş bâkî kulu zimmetine olup bu tarafa gelürken yolda refîz(?) olan kimesne oğlu mezbûra habâset idüb ol tarafda alıkodurup gadr itmeğle emr-i şerîf recâ itmeğle ihzâr olunub dîvân-ı hümâyunumda şer’le görölmeğın emrim olmuştur diyu yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 44

Hüküm No: 235

Özet: Valide Sultan’ın haslarında sakin olan şakiler, Budak Kethüda ve Yusuf kethüda’nın vergi vermemesi ve reayaya da verdirmemesi hakkında.

Müfettiş paşaya hüküm ki Vâlide Sultan dâmet ‘ismetühânın kethüdâlığı hizmetinde olan Mustafa dâme ulüvvühû ‘arz-ı hâl idüb müşârun ileyhânın hidmetlerinden Reşvan hizmetlerine tâbi hâss-ı mezbûr sâkinlerinden Oturakda Sirke(?) Ali oğlu Budak Kethüdâ Bereket oğlu Yusuf Kethüdâ nâm şakîlerin bölükbaşılardan olup havâs-ı mezbûrun re’âyâ oğlu re’âyâları iken üzerlerine edâsı lâzım gelen mâl-i mîrîlerin virmeüyüp ve re’âyâyâ dahi virdürmeüyüp dâimâ hâss-ı mezbûrun re’âyâların tahrîk ve izlâl idüb ve cem’iyyet memnû’ iken cem’iyyet idüb havâss-ı mezbûr voyvodası umûruna karuşup mâl-i mîrî cem’ine mâni olup ta’addî ve tecâvüz üzre olmalarıyla mezbûrlar behemehâl elegetürölüp mâl-i mîrî tahsîl ve ıslâh-ı nefis idince Maraş kal’asında kal’abend olup fermân-ı şerîf sâdir olmadıkca ıtlâk olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın vech-i meşrûh üzre yazılmıştır.

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 44

Hüküm No: 236

Özet: Akdeniz’den gelenlere bekçi ve kılavuz tutan Karacaviran köyü reayasına diğerköylerin ücretlerin ödenmesinde yardımcı olmaması hakkında.

Karacaviran ve (boş) kadularına hüküm ki Karacaviran kazasına tâbi Karacaviran karyesi ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb Akdeniz’de hazîne ve yol emirleriyle gelenlere bunlar kendü halleriyle sekbân ve bekçiler ve kılavuzlar tutup harc ü sarfları kazâ-yı mezbûr kurâları ma’an virmek üzre yedlerinde emr-i şerîf virilmeğın ol emr-i şerîfe mugâyir

vermekde te'allül itmeleriyle ma'an hisselerine düşeni ma'rifet-i şer'le alvirilmesi bâbında emr-i şerîf recâ itmeleriyle şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 44

Hüküm No: 237

Özet: Sivas kazasında sakin Musa'nın seyyid olduğunu iddia etmesi hakkında.

Meşâyıhdan Seyyid Şeyh Mahmûd'a hüküm ki Sivas kazasında Musa hîn-i teftişde ol tarafda bulunmadım deyü nizâ' idüb siyâdet iddi'âsında olmağla mezbûrun keyfiyet-i hâli kemâ-hüve hakkuhû 'arz vukû'ı üzre i'lâm eylemek bâbında bi'l-fi'l nâkıbü'l-eşrâf olan Mevlânâ Mehmed Sa'îd el-Hüseynî edâme'llâhü te'âlâ fazâilehü tarafından mühürlü mektûb virilmeğın mücebince amel eylemek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 44

Hüküm No: 238

Özet: Üsküdar kazasında bulunan Gebze kasabası naibi Veli'nin yaptığı fenalıklar nedeniyle kasaba ahalisi tarafından istenmemesine dair.

Üsküdar kadısına hüküm ki Kazâ-yı mezbûre tâbi Gekbuze kasabası ahâlîsi muhızır gönderüp sâbıka kasaba-i mezbûrede nâib olan Veli bî-namaz ve lûtî ve şâribü'l-hamr olup kasaba-i mezbûre nâib oldukda dâimâ hilâf-ı şer' celb-i mâl içün tarafeyne hükm idüb ihtilâl virüp halkı birbirine düşürdüp perişan olmamız mukadder deyü niyâbet(?) zimmetinde istihdâm olmamak bâbında emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden mezbûr min-ba'd niyâbet hizmetlerinde istihdâm olunmamak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 45

Hüküm No: 239

Özet: Nasrani Matifeski'nin Eflak'a gitmek isteyen Leh tercümanına ehli-i örf tarafından müdahale olunmaması hakkında.

Âsitâne-i Sa'âdetten Eflak sınırına varınca vâki' kâdîlarına hüküm ki Matifeski nâm nasrânî 'arz-ı hâl idüb mezbûrun Leh tercümanın kendi âdemlerindenim deyü hâliyâ bir musâlaha için Eflak memleketine gitmek murâd itmeğle yollarda Âsitâneye taarruz ve yolcular vesâyir ehl-i örf tâyifesi dahl u rencide eylemek bâbında emr-i şerîf recâ kanun üzerine amel olunmak emrim olmuştur (boş) vüsûl buldukda sâdır olan emrim üzre amel idüb zimmî-i mezbûr harac-güzâr tâyifesinden olmayup fi'l-vâki' Leh keferesinden ise mademki hilâf-ı şer'-i şerîf derdest olmaya hilâf-ı şer' ve kânûn esbablarına yavecileri(?) vesâyir ehl-i örf tâyifesini müdâhale ve şer'-i şerîfe mugâyir kendüye kimesneye gidüb rencide itdürmesün deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 45

Hüküm No: 240

Özet: Armutcuk köyü sınırı dâhilinde ziraat yapan reayanın Eşmağdin köyü mutasarrıfı Abidin'in subaşısı Şahin tarafından rencide edilmesi hakkında.

Anadolu beğlerbeğine ve Atranos nâibine hüküm ki Sen ki paşasın mektûb gönderup kazâ-i mezbûra tâbi Amrudcuk karyesi ahalisi meclis-i şer'e varup mezbûrlar karye-i mezbûrenin mümtâz ve muayyen sınuru dâhilinde zirâ'at idüb sâhibi olan terekelerinin öşrü karye-i mezbûre mutasarrıfı olan (boş) nâm sipahiye virüp civârında vâki' Eşmağdin(?) nâm karyeye mutasarrıf olan Abidin nâm za'îmin subaşısı Şâhîn sizin karyeniz toprağında Ortancık dimeğle ma'rûf yerler İsmail nâm karye yerleridir deyü bin seksen (boş) senesinde fuzûlen (boş) keyl terekelerini alup Amrudcuk karyesi sipahisi ile mürâfa'a olduklarında mezbûr Şahin'in asla alâkası olmayup nizâ' olunan yerler Amrudcuk nâm karyenin sınuru dâhilinde olup öşr ü resmin Amrudcuk sipahisine aid olduğu şer'an sâbit ve hâsıl olmağla mu'ârazadan men' birle huccet ve öşürleri bunlara hükm olunub lakin virmekte te'allül eyledüğün bildürüp şer'le görülüp fuzûlen aldığı tereke girü ashabına aliverilmek bâbında emr-i şerîf recâsın 'arz itmeğün hilâf-ı şer' aldığı sâbit olur ise girü red ittürülmek emrim olmuştur deyü yazılmıştır.

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 45

Hüküm No: 241

Özet: Mestanlar köyünün subaşı Süleyman'a reayanın öşr-i kovan vergisini vermemesi hakkında.

Hayrabolu kadısına hüküm ki Süleyman 'arzuhal edüp subaşı olduğu Mestanlar nâm karyede öşr-i kovan defterde hâsıl yazılıp talep eyledikde te'allül eylediklerin bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğin şer' ve kanun ve defter mücebince amel olunması emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 45

Hüküm No: 242

Özet: İbrahim'e babası Halil'den intikal eden malların düzenlenen sahte hüccet ile Fatma'ya hibe edildiği iddiası hakkında.

İznikmid kadısına hüküm ki (boş) İbrahim 'arzuhal idüb babası Halil'den intikâl eden nisf çitliğin menkûhasını Fatıma'ya hibe eylemiş değil iken hibe eyledi deyü sahte hüccet peydâ idüb Âsitâne-i Sa'âdette mürâfa'a olduklarına şahidlerim vardır deyü cevap idüb yiğirmi günde nihâyet karar itmeğle emr-i şerîf reca itmeğin ihzâr olunmak emrim olmuştur deyü yazılmıştır.

Evâil-i Ca sene 1089

Sahife No: 46

Hüküm No: 243

Özet: Seyyid Osman'ın Kalecik sakini Şaban'dan üç yüz kuruşluk alacağıının alınmasına dair.

Kalecik (boş) ve kadılarına hüküm ki Seyyid Osman 'arzuhal idüb Kalecik sâkinlerinden Şaban'da yerlerinde ve üç yüz gurus hakkı olup şer'le alıverilmesinde hâliyâ ehl-i örf yekdil olmağla girü almak murâd itmeğle emr-i şerîf recâ itmeğin

mahallinde şer'le memnû' olmaz ise divân-ı hümâyûnuma havâle olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca sene 1089

Sahife No: 46

Hüküm No: 244

Özet: Tokat eski kadısı Kazaklızade'nin Sultan Bayezid Han evkafına ait Samatlı ve Sarıçurcuk köylerine kurduğu değirmenin reayanın tarlalarına zarar vermesi hakkında.

Bursa kadısına hüküm ki Sarây-ı cedîd ağası Yakup Ağa dâme ulüvvühû 'arz-ı hal gönderüp merhum Sultan Bayezid Hân evkâfı karyelerinden Samatlı ve Sarıçurcuk karyeleri hududunda sâbıkâ Tokad kadısı olan Kazaklızâde nâmında kimesne bir değirmen ihdâs idüb karye-i mezbûreler mahsûlâtına zarar isabet idüb ve zirâ'at ve hirâsete kâbil olan araziyi ifsâd idüb vakfa küllî zarar olup zarar-ı şer'îsi def' olunmak emr-i şerîf recâ itmekliğin mahallinde şer'le görmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca sene 1089

Sahife No: 46

Hüküm No: 245

Özet: Mustafa'nın Sinekli köyünde sakin olan Hırıtaki ve diğerlerindeki alacağının tahsiline dair.

Mudanya'da nâibü's-er' nâibine hüküm ki Mustafa 'arz-ı hâl idüb Sinekli(?) nâm karyede Papa Yorgili Stavkoz ve Hırıtaki ve Melho ve Polad oğlu Mavridi nâm zimmîlerde hüccet-i şer'îye mücebince odun akçasından (boş) hakkı olup te'allül itmeleriyle emr-i şerîf recâ idilmiş divan-ı hümâyûnumda şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 46

Hüküm No: 246

Özet: Eğriboz cizyedarı Mustafa'nın topladığı cizyenin gönderilmesi hakkında.

Eğriboz'dan Âsitâne-i Sa'âdete gelince kadınlara ve kethüda yerleri ve yeniçeri serdarları ve iş erlerine hüküm ki Eğriboz cizyedârı Musa 'arz-ı hâl idüb cem' u tahsîl idüb Âsitâne-i Sa'âdete irsâl eylediği cizye-i mezbûre-i bâkî için yol hükmü recâ itmeğin kanun üzre hıfz u hırâset için hüküm yazılmıştır.

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 46

Hüküm No: 247

Özet: Malatya' da bulunan Anif mukataası reyasından bazılarının vergi toplanmasına mani olması ve bazılarının vermek istememesi hakkında.

Malatya kadınlara ve voyvodasına hüküm ki Hüseyin çavuş 'arz-ı hâl idüb Malatya'da Anif(?) mukâta'ası bin seksen dokuz senesinde tahrîr olmağla a'şâr-ı rusûma ba'zıları mâni' olup ve ba'zıları virmeyüp te'allül itmeleriyle şer'le görülüp a'şâr-ı rüsûmu alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin şer' ve kanun ve defter mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmıştır.

Evâil-i Ca 1089

Sahife No: 47

Hüküm No: 248

Özet: Davud Paşa evkafına ait olan hamamın hamakcısı Abdülfettah'ın hamamı icraya vermek istemesi hakkında.

Medîne-i Münevvere kâdisına hüküm ki Davud Paşa evkâfindan olan hammâmın hamakcısı Abdülfettâh 'arz-ı hâl idüb hammâm-ı mezbûra kadîmden cârî olan suyu kesmek ile hammâm-ı mezbûra icrâ eylemek murâd eyledükde ve hüccet-i şer'iyyesi ve ma'mûlün bih temessüki olduğun bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğin şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 47

Hüküm No: 249

Özet: Rodoscuk' da bulunan Yenizade mahallesi civarındaki mahalle ahalilerinden bazılarının zeyit dökerek israfa bulunmaları hakkında.

Rodoscuk'da nâibü'ş-şer' olan nâyibine hüküm ki Kasaba-i Rodoscuk'da Yenizade mahallesi ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb ahar mahalleden ba'zı kimesneler zeyt ve fişkı döküp isrâf idüb zarar ve isrâfdan havfları olmağla mütenebbih olmuşiken memnû' olmalarıyla dökülen izn-i şer'le kaldırılıp ve ba'de'l-yevm dökürülmemek bâbında emr-i şerîf recâ itmeleriyle vech-i meşrûh yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 47

Hüküm No: 250

Özet: Avarız toplamaya memur olan Halil'in fazladan vergi talep ederek Kütahya sancağı ahalisini rencide etmesi hakkında.

Kütahya ve Şeyhlü ve (boş) kâdîlarına ve Kütahya mütesellimine hüküm ki İstanbul'da vâki' merhûm Gâzî Sultân Murâd Hân evkâfî re'âyâları 'arz-ı hâl idüb Kütahya sancağında bedel-i avâriz ve bedel-i mütekâ'idîn cem'ine me'mûr olan Halil yediyle vârid olan emr-i şerîf mücebince bedel-i avâriz ve bedel-i mütekâ'id için virmeğe râzılar iken ziyâde talebiyle rencide eyledüklerin bildirüp emr-i şerîf recâ itmeleriyle hilâf-ı emr ve defter te'addîsi var ise şer'le men' u def' olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 47

Hüküm No: 251

Özet: Bahçekapı Camisi evkafı mukataalarından olan Ardin sakinlerinden Papaz Nikola ve diğerlerinin ahaliyi kışkırtması ve vergi toplanmasına mani olmaları hakkında.

Rumili'nde müfettiş olan paşaya ve Ardin ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Vâlîde Sultân dâmet ismetuhânın kethudâsı Mustafa dâme ulüvvühû 'arz-ı hâl idüb müşârün ileyhânın Bağçekapısı'nda müceddiden binâ eyledüğü câmi'-i şerîf evkâfî mukâta'alarından Ardin sâkinlerinden Beğzâde ve Kôr Mûsâ Efendi ile Papaz Nikola

nâm zimmî şirret ve şekâvet üzre olup dâimâ evkaf re'âyâların tahrîk ve ihtilâl ve voyvoda umûruna karışup mâl-ı vakfin cem' ve tahsiline mâni' ve cem'iyet memnû' iken cem'iyet idüb ihtilâl virmeleriyle min ba'd cem'iyet ve voyvoda umûruna karışmayup te'addîleri men' u def' olunup haklarında şer'an lâzım gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin vech-i meşrûh yazılmışdır
Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 47

Hüküm No: 252

Özet: Kırk birinci bölükten Mustafa çavuş ile Ayazmend'te meskûn yirmi altıncı bölükten Süleyman arasındaki dava hakkında.

Ayazmend'de yeniçeri serdârına hüküm ki Kırk bir bölüğün Mustafa Çavuş 'arz-ı hâl idüb Ayazmend sâkinlerinden yigirmi altı bölüğün boybaşı geçinen Süleyman ile şer'î da'vâsı olup bundan akdem mezbûr Süleymân'ın nefesine kefil olduğun i'lâm olunup mezbûr Süleymân'ın bu tarafa gelmesi lâzım olmağın ihzâriyçün on sekiz bölüğün Mustafa Çavuş zîde kadrühû ta'yîn olunup mezbûr Süleymân'ı kefâletin hasebi ile bî vech-i gân bulup çavuş-ı mezbûra teslîm ve ihzâr eylemek için sekbân başı olup yeniçeri ağası kâimmakâmı Mustafa dâme mecdühû mühürlü mektûb virmeğin mücebince amel eylemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 48

Hüküm No: 253

Özet: Bahçekapı Camisi mukataası köyleri reayasının yerleştikleri çiftliklerden kaldırılarak eski karyelerine iskân edilmesi hakkında.

Yenişehir-i Fenar ve Alatonya(?) ve Arkadya(?) kâdîlarına ve Arfalbe(?) mütesellimine hüküm ki Vâlîde Sultân dâmet ismetuhânın kethudâsı Mustafa dâme ulüvvühû 'arz-ı hâl idüb müşârün ileyhânın Bağcekapusu'nda müceddiden binâ eylediği câmi'-i şerîf evkâfî mukâta'alarından (boş) mukâta'ası sâkinlerinden Mûsâ Efendi oğlu ve Kazancı Hüseyin ve ahûr kethudâsı Kör (boş) nâm kimesneler Ardin mukâta'asına tâbi' Veşkat(?) nâm karyenin defterlü ra'iyet ve ra'iyeti oğullarının

ba‘zıları kadîmî karyelerinden kaldırıp kendü çiftliklerine götürüp iskân itdürüp evkâf-ı mezbûre voyvodası varup mezbûrları kaldırıp kadîmî karyelerine iskân itdirmek istedikde mezbûrlar mâni‘ olmağla kaldırılıp kadîmî karyelerine iskân itdirmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın kânûn üzre iskân itdürülmek için hüküm yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 48

Hüküm No: 254

Özet: Yenişehir kadısı İvaz’ın halktan fazla akçe alması hakkında.

Konya kâdîsına hüküm ki ve Yenişehir mütesellimine Yenişehir kazâsı ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb hâliyâ kâdîları olan İvaz her bir karyeden hilâf-ı şer‘ küllî akçaların alup ve ba‘zıların ahz ve birer bahâne ile kırkar gurusumuz alup ve bir hüccete on iki ve on gurusların alup ve izn kâğıdı için dörder ve beşer gurusların alup ziyâde zulm itmeğle hilâf-ı şer‘-i şerîf aldığı girü alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ eyledükleri ecilden sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin husûs-ı mezbûrı mahallinde şer‘le görmen emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 48

Hüküm No: 255

Özet: Vezirizam Hüseyin Paşa’nın Beşiktaş’ta bulunan Paşa mahallesine vakf eylediğı suyu Ortaköyde sakin bazı Yahudilerin evlerine çekmesi hakkında.

Galata kâdîsına hüküm ki Beşiktaş’da vâki‘ Paşa mahallesi ahâlîsi ve mevlevî dervişleri ‘arz-ı hâl idüb Vezîr-i a‘zam-ı sâbık Hüseyin Paşa’nın mahalle-i mezbûr atşânına ve mevlevî hâne dervişlerine bir mikdâr su vakf ve icrâ idüb ol suyun yolları harâb olup derûnundan ve mürûr ve ubûr iden atşân mukayyed olmamağla Ortaköy’de olan yahûdilerden ba‘zıları kendü evlerine getirüb gadr itmeleriyle mahallinde su nâzırını ma‘rifetiyle keşf olunup ke’l-evvel icrâ olunan mevâzî‘a icrâ olunmak bâbında emr-i şerîf recâ eyledükleri ecilden mahallinde su nâzırını ma‘rifetiyle şer‘le keşf olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 48**Hüküm No: 256**

Özet: İzmir'den memleketine gitmek isteyen İngiltereli Gullemu ve eşine kimsenin müdahalede bulunmaması hakkında.

İzmir ve (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Âsitâne-i sa'âdetde İngiltere ilçisi 'arz-ı hâl idüb İngilterelülerden Gullemu(?) nâm âdemi zevcesi ile İzmir'e ve İzmir'den vilâyetine gitmek murâd itmeğle kendüye ve esbâb ve intikâllerine ve avretine ve yanında olan âdemlerine menâzil ve merâhilde deryâda ve karada kimesne dahl u ta'arruz eylememek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 48**Hüküm No: 257**

Özet: Hacı Mustafa'nın Bilecik'te yaptığı menzilin zelzelede çökmesi neticesinde evleri yıkılan Sarı Demirci ve eşinin vefat etmesi nedeniyle varislerinin diyet talep etmesine dair.

Bilecik'de nâibü'ş-şer'a hüküm ki Hacı Mustafa 'arz-ı hâl idüb kasaba-i mezbûrede menzil binâ idüb müceddiden divarın yapıldıkda yerleşmeden zelzelede Sarı Demirci nâm kimesnenin evi üzerine yıkılıp kendüsi ve zevcesi helâk olup şer'an dem ve diyet lâzım gelmez iken vârisleri dem ve diyet talebiyle rencîde itmeleriyle yedinde olan fetvâ-yı şerîfe mücebince men' olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 48**Hüküm No: 258**

Özet: Silahtar Mustafa Paşa evkafının nazırı olan Süleyman'ın vakfın muhasebesinin görülmesi talebi hakkında.

Malatya kâdîsına hüküm ki Sarây-ı Galata hadîkası ustası Süleymân 'arz idüb Silahdar Mustafa Paşa evkâfının nâzırı olup tarafından vakf-ı mezbûra Seyyid

Osmân nâm kimesneyi vekîl idüb dört sene zabt idüb muhâsebesin görmeyüp hâliyâ tarafından İsmail nâm kimesneyi vekîl itmeğle şer‘le muhâsebesi görülmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır
Fî evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 49

Hüküm No: 259

Özet: Kütahya’dan Bursa’ya satmak için cevahir taşlar getiren bir zımminin İstanbul’a gönderilmesine dair.

Burusa monlâsına hüküm ki Âsitâne-i sa‘âdetümde gümrük emini olan Hacı Hüseyin zîde mecdühû Südde-i sa‘âdetüme ‘arz-ı hâl idüb Kütahya tarafından bir zimmî Burusa’ya furuht için cevâhir taşlar getürdüğün bildirüp merkûm zimmî yedinde olan taşlarıyla Asitâne-i sa‘âdetüme ihzâr olunmak bâbında hükmi hümayûnum recâ itmeğın vech-i meşrûh üzre ihzâriyçün hüküm yazılmışdır
Fî evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 49

Hüküm No: 260

Özet: Kayseri sancağı mutasarrıfı Dilaver’in mütesellimi olan Ahmet’in Ergelan köyü ahalisinden fazla akçe alması hakkında.

Kayseriye kâdîsına hüküm ki Kayseriye kazâsına tâbi‘ Ergelan nâm karye ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen hukûk ve rüsûmların kânûn ve defter mücebince virmeğe râzılar iken Kayseriye sancağına mutasarrıf olan Dilaver dâme ikbâlühû mütesellimi olan Ahmed hilâf-ı şer‘-i şerîf ve fuzûlî bunların yedi yüz yigirmi guruşların ve bir def‘a dahi yetmiş beş guruşların ve ceviz bahâsı yedi yüz yigirmi guruşların ve odun bahâsı deyü elli beş guruşların ve âdemim karyenüze vardıkda ri‘âyet eylememişsiz deyü yüz kırk dört guruşların ve bal ve yağ akçası deyü iki yüz guruşların alup ziyâde zulm ve te‘addî ve tecâvüz eyledüğün ve bu bâbda da‘vâlarına mutâbık fetevâ-yı şerîfelerin olduğun bildirüp fetevâ-yı şerîfe mücebince amel olunup fuzûlî alınan hakların girü bunlara alıvirilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden mahallinde şer‘le görölüp ihkâk-ı hakk olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 49

Hüküm No: 261

Özet: Atranos ahalisinin eşyalarını ve akçelerini alarak zulm edenlerin men olunması hakkında.

Atranos nâibine hüküm ki Südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp kazâ-i mezbûr ahâlîsi meclis-i şer'-i şerife varup Anadolu beğlerbeğisi ve Burusa sancağı beği ve mütesellimleri taraflarından müsvedde ile mübaşir ve bevvabları ziyâde atlar ve kontrat ile kazâ-i mezbûra gelüp fukarânın cevizin bir bahâne ile ahz u habs ve âhar kazâyâ götürüp ve katır ve bargirlerin sürüp hilâf-ı şer'-i şerîf yüz elli ve iki yüz guruşların aldıklarından gayrı ehl u iyâlleriyle sâkin oldukları evlerine konup müft ü meccânen yem ve yemek koyun ve kuzu ve bal ve yağ vesair zahîrelerin ve konak akçası beşer onar guruşların alup ziyâde zulm u te'addî itmeğle re'âyâ fukarâsının perâkende ve perîşân olmalarına bâdî olup gadr eyledüklerin bildirüp mezbûrların vech-i meşrûh üzre zulm ü te'addîleri men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına 'arz eyledüğün ecilden mahallinde şer'le görülüp bu makûle hilâf-ı şer'-i şerîf ve bilâ emr te'addîleri vâki' ise şer'le men' u def' olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 49

Hüküm No: 262

Özet: Kuşadası'nda bulunan Varusina Mahallesi reayasından Hacı Yunus ve diğerlerinin müteveliye verdikleri avarızı geri istemesi hakkında.

Kuşadası kazâsında nâibü's-şer' olan (boş) zide ilmühûya hüküm ki Kuşadası Varusina(?) mahallesi ahâlîsi ile avârizlarına vakf olan nükûdun mütevellîsi olan (boş) nâm kimesne südde-i sa'âdetüme 'arz-ı hâl idüb bundan akdem mahalle-i mezbûre sâkinlerinden Hâcî Ahmed ve Hacı Yunus ve Hâcî Abdurrahman ve Hâcî Mehmed ve ba'zıları otuz seneden mukaddem avârizları için bir mikdâr akça teslîmü'l-mütevellî ve tescîl-i şer'î birle vakf idüb vakf-ı mezbûrun tebdîl ve tağyîri kendülere meşrûta değil iken hâlâ mezbûrlar mahalle-i mezbûreden kalkup Kuşadası

kal'asında sâkin olmağla şirrete sâlik olup bir kal'a içinde uyuruz mu'âflarız ol takrîrce mukaddemâ avârızımız için vakf eyledüğümüz kendü akçamızı ve âharın vakf eylediği akçayı sizden ve mütevellî-i merkûmdan alıruz deyü hilâf-ı şer'-i şerîf nizâ' oldukların bildürüp mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 50

Hüküm No: 263

Özet: Girit metropolidi Okatos'un vergi vermek istememesi hakkında.

Kandiye muhâfazasında olan İbrâhîm Paşa'ya ve kâdîsına hüküm ki İstanbul patriki Dibokastos(?) 'arz-ı hâl idüb cezîre-i Girid metropolidi Okatos nâm rahib üzerine lâzım gelen mîrî rüsûmı virmekte ta'allül itmeğle Asitâne-i sa'âdete ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın vech-i meşrûh üzre hüküm yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 50

Hüküm No: 264

Özet: Yenişehir mütesellimi İbrahim'in adamlarıyla Seydişehir ve diğer kazalar üzerine giderek ahalinin mallarını ve akçesini alması hakkında.

Konya kâdîsına hüküm ki ve Konya mütesellimine hüküm ki Yenişehri ve Kaşıklı ve Karalı ve Göçü ve Bor ve Seydişehri ve Bozkır kazâları ahâlîleri ile Hacı Yûsuf ve Gök Hasan ve Bodor Halil ve Ahmed ve Receb nâm yeniçeriler 'arz-ı hâl iderler hâlâ Yenişehri sancağı mütesellimi olan İbrâhîm bin seksen dokuz senesinde altı bayrak sekbân ile bunların üzerlerine gelüp Yenişehir'den bin iki yüz guruş ve Kaşıklı kazâsından beş yüz guruş ve Seydişehri kazâsından bin iki yüz guruş ve Karalı kazâsından bin guruş ve Göçü kazâsından dokuz yüz guruş ve Bor kazâsından dört yüz guruş âhar bir kurâdan balık akçası deyü on beşer yiğirmişer ve otuzar guruşların ve resm-i otlak nâmına dahi hilâf-ı kânûn her birlerinden onar on beşer guruşların mîrlivâ için alduğundan gayri kendü için dahi arpa akçası nâmıyla nefsi-i Yenişehir kazâsından bin yedi yüz guruş ve Seydişehri kazâsından bin üç yüz guruş ve Karalı kazâsından dokuz yüz guruş ve Göçü kazâsından sekiz yüz otuz guruş ve

yağ bahâsı deyü Kaşıklı kazâsından yedi yüz guruş ve Bozkır kazâsından beş yüz guruş ve küçük arpası deyü tekrâr yedi yüz guruş ve Lütfullâh'ın yüz elli guruş ve Seydişehir'den dört yüz ve Göçü'den dört yüz guruş ve Kayralıt'dan beş yüz guruş ve Kaşıklı kazâsından üç yüz guruş ve Bozkır kazâsından üç yüz guruş aldığından mâ'adâ mezkûr Hâcî Yusuf'dan yüz guruş ve Köle Hasan'dan elli beş guruş ve Bodur Halîl'den otuz beş guruş ve Ahmed yeniçeriden altmış guruş ve Recep yeniçeriden yigirmi beş guruş ve Sefer nâm kimesneden elli guruş alup ziyâde zulm ve te'addî ve hayf eyledüğün bildirüp şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledükleri ecilden sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin husûs-ı mezbûra müvellâ olup şer'le görüp ihkâk-ı hakk eylemen fermânım olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 50

Hüküm No: 265

Özet: Gerede kazasından zahire toplamaya memur olan Süleyman'a menzilci reayasının arpa vermek istememesi hakkında

Gerede kâdîsına kazâ-i mezbûrda vâki' a'yân-ı vilâyet vesâir iş erlerine hüküm ki İşbu sene-i mübârekede kazâ-i mezbûrda iştirâ cem'ine me'mûr olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Süleyman zîde kadrühû 'arz-ı hâl yedinde olan emr-i şerîf ve mevkûfât defteri mücebince Gerede kazâsına yedi bin beş yüz keyl şa'îr fermânım olup vilâyet kâdîsı ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ma'rifetiyle altı bin üç yüz kîlesi kazâ-i mezbûr kurâlarına tahmîl ve cem' itdirilüp ve bin iki yüz keyl şa'îri nefsi kasabada menzilci re'âyâsına tahmîl olunup yedine hüccet-i şer'iyye ve kâdînın tevzî' defteri virilmişiken biz menzilci re'âyâsıyız deyü virmekde ta'allülve inâd eyledüklerin bildirüp yedinde olan emr-i şerîf ve mevkûfât defteri mücebince ve tahsîl itdürülmek bâbında hükm-i hümayûnum recâ itmeğin yedlerinde olan emr-i şerîf-i âlişânım ve sûret-i defter ve mevkûfât defteri mücebince tahsîl itdürülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 51**Hüküm No: 266**

Özet: İstanbul'dan rikab-ı hümayuna gönderilen hazinenin emin ve salim bir şekilde ulaştırılması hakkında.

Âsitâne-i sa'âdetümden rikâb-ı hümayûna varınca yol üzerinde vâki' kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve iş erlerine hüküm ki Hâliyâ Asitâne-i sa'âdetümden rikâb-ı hümayûnuma irsâl olunan hazîne her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise bir münâsib olan mahalle kondurup gider oldukda yanına mu'temedün aleyh âdemler ta'yîn ve emîn ve sâlim rikâb-ı hümayûnuma îrsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 51**Hüküm No: 267**

Özet: Musa'nın zeamet köylerinde subaşı olan Sefer Çavuş'un Arslan'a olan üç bin üç yüz seksen dört buçuk kuruş borcunu ödememesi hakkında.

İznikmid kâdîsına ve Yalakâbâd ve Görele ve İznik ve Karamürsel nâiblerine hüküm ki Arslan yehûdî 'arz-ı hâl idüb Yalakâbâd ve Görele kazâlarında Mûsâ nâm za'îmin ze'âmeti karyeleri subaşısı Sefer Çavuş zimmetinde olan üç bin üç yüz seksen dört buçuk guruş hakkı için emr-i şerîfimle mübâşir vardukda ben çavuşum zâbitim tarafından âdem ve kâğıd oldukca gitmem deyü hakkın virmeyüp emr-i şerîfe itâ'at itmeyüp ve hüccet defterinde muharrer idüğün bildirmeğün Asitâne-i sa'âdetüme ihzâr olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 51**Hüküm No: 268**

Özet: Mahmut'un İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Ünye'de olan otuz bir bölüğün yeniçeri çavuşlarından Mustafa Çavuş'a hüküm ki Satılmış kazâsına tâbi' Bulmân karyesinde Yeniçeri nâhiyesinde Mahmûd'un bu tarafda sâkinleri olup ihzârı lâzım gelmeğle âdem gönderüp merkûmı getürdüp

göresin vâkıfda yeniçeri olup yedinde memhûr izn mektûbı var ise yanına âdem koşup acele üzre Asitâne'ye ihzâr eylesin deyü sekbânbaşı olup ağası kâimmakâmı Mustafa dâme mecdühû mühürlü mektûb virilmeğle mücebince amel eylemen emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 51

Hüküm No: 269

Özet: Mustafa'nın yeniçeri Hacı Hüseyin'den iki yüz kuruşluk hakkını tahsil edememesine dair.

Kemer Edremid kazâsı nâibine ve yeniçeri serdârına hüküm ki Mustafa nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb yeniçeri nâmında(?) Hacı Hüseyin zimmetinde üç yüz yigirmi guruş hakkı olup kırk birinci Mustafa Çavuş mübâşeretiyle yüz yigirmi guruşun alup bâkî iki yüz guruşa kefil virüp kefliyle firar itmeğle on sekizinci bölükde Mustafa Çavuş mübâşir ta'yîn olunup hakkın virmekde ta'allül itmeleriyle çavuş-ı merkûma koşup Asitâne-i sa'âdete ihzâr olunmak için bi'l-fi'l sekbânbaşı olup yeniçeri ağası kâimmakâmı olan Mustafa dâme mecdühû mühürlü mektûb virmeğle mücebince amel olunmak fermânım olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evail-i Câ sene 1089

Sahife No: 51

Hüküm No: 270

Özet: Kirmasti kazasından altı bin iki yüz kile arpa satın alan Mahmut'un ahalinin parasını ödememesine dair.

Ayazmend kazâsı nâibine ve serdâra hüküm ki Kazâ-i mezbûr ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb yigirmi beşinci bölüğün yoldaşı geçinen Mahmûd bin seksen (boş) senesinde iştirâsı fermân olunan altı bin iki yüz keyl şa'irin beher kilesi üçer semen(?) olmak üzre ahâlî-i kazâdan cem' u tahsîl ve mahalline teslim ve mîrînden akçasın alup ashâbına virmeyüp ta'allül eyledüğün bildürüp sekizinci bölüğün Mustafa Çavuş mübâşeretiyle zimmetinde olan ashâb-ı hukûkun hakları ma'rifet-i şer'le ashâbına alıvrilmek için bi'l-fi'l sekbanbaşı olup yeniçeri ağası kâimmakâmı olan Mustafa

dâme mecdühû mühürlü mektûb virmeğle mücebince amel olunmak emrim olmuşdur
deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 51

Hüküm No: 271

Özet: Bolu'dan satın alınması hükmolan yüz bin kile arpanın gönderilmesi gereken Özi'ye nakl edilmediği hakkında.

Bolu sancağında vâki' kâdîlara ve mütesellim ve iştirâ mübâşirine hüküm ki

Livâ-i mezbûrdan iştirâsı fermân olunan yüz bin keyl şa'ir bundan akdem Özi cânibine nakl olunmak üzre emr-i şerîf sâdır olmuşiken bu âna değın ol mikdâr şa'ir tekmi'l olunmadığı ordû-yı hümayûn tarafından ihzâr olunmağla kâdîlar ve kethudâ yerleri ve serdârlar ve iş erleri (...) olmuşlardır imdi mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf ve mevkûfât defteri mücebince ta'yîn olunan yüz bin keyl şa'irden ne mikdâr şa'ir Özi'ye irsâl ve ne mikdârı bâkî ve ne mikdârı mevcûd ise aynıyla siz ki kâdîlarsız 'arz ve defter idüb ve kûsûr kalan şa'irin dahi bir gün mukaddem ta'yîn olunan mahalle irsâl ve kabza me'mûr olanlara teslîm itdürmeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuşdur deyü müekked hüküm-i şerîf yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 52

Hüküm No: 272

Özet: Üsküdar'da bulunan merhum eski Valide Sultan evkafının reayası olan Yani'nin Kalavarta kazasına tabi Kerşi köyü ahalisi tarafından tekâlîf talep edilerek rencide edilmesi hakkında.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki Yani? zimmî 'arz-ı hâl idüb mezbûr Üsküdar'da vâki' merhûme Vâlide-i cedîd Sultân evkâfının defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından olmağla resm-i ispence vesâir hukûk ve rûsûmî cânib-i vakfa edâ idüb Kalavarta kazâsına tâbi' Kerşi nâm karye toprağında avâriz vesâir tekâlîf îcâb ider emlâk ve yerleri yoğiken karye-i mezbûre ahâlîsi sen üç seneden mukaddem karyemizde sâkin imişsin seni kaldırırız veyahud senden tekâlîf

aliruz deyü rencide eyledüklerin bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğin şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü şürûtuyla yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 52

Hüküm No: 273

Özet: Abdi'nin Rodoscuk'ta mutasarrıfı olduğu köyün mahsulüne İbrahim'in müdahale etmesi hakkında

Rodoscuk'da nâibü's-şer‘ olana hüküm ki Re‘âyâdan Abdi ‘arz-ı hâl idüb berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu ze‘âmeti karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi‘ (boş) ve tevâbi‘i karyelerinin berâtı mûcebince bin seksen (boş) senesinde tahvîl ve târîhine düşen mahsûlüne İbrâhîm dahl itmeğle sene-i mezbûre mahsûli subaşısi Mehmed’e ahz u kabz itdürülmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü şürûtuyla yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 52

Hüküm No: 274

Özet: Menzil hizmetine tayin olan Karacaviran ve Çardak karyesi ahalisinin bu hizmetleri karşılığında vergiden muaf olmasına rağmen beylerbeyleri tarafından tekâlif-i şakka talep edilerek rencide edilmesine dair.

Karacaviran (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Karacaviran kazâsına tâbi‘ Karacaviran ve Çardak nâm karye ahâlîleri ‘arz-ı hâl idüb bunların karyeleri yol üzerinde vâki‘ olmağla menzile ta‘yîn olunup hıdmetleri mukâbelesinde avârız-ı dîvâniye ve tekâlif-i şâkkadan mu‘âfiyet üzre yedlerine sûret-i defter ve emr-i şerîfüm virilüb ol vechile dahl ü rencide olunmak îcâb eylemez iken hâliyâ mîrmîrân tarafından devir ve selâmiye ve kaftân bahâ ve yaylak ve konak harcı ve bunun emsâli tekâlif-i şakka talebiyle te‘addî olunduğun bildürüp emr-i deftere mugâyir te‘addîleri men‘ u def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 52**Hüküm No: 275**

Özet: İsakçı halicinde bulunan hassa kayıkları için gerekli olan mühimmatın bir an önce rikab-ı hümayuna gönderilmesi hakkında.

Balçık ve Varna ve (boş) ve (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l tersâne-i âmirem emîni olan Eyyûb dâme mecdühû 'arz-ı hâl idüb hâliyâ İsakcı nâm haliçde olan hâssa kayıklar için kalkan ve ateş(?) lâzım gelmeğle rikâb-ı hümayûnum tarafından sâdır olan fermân-ı âlişânım mücebince ba'zı mühimmât deyü bahâ-i mütenevvi'a ile üstâdlar tersâne-i âmirem çavuşlarından İbrahim Çavuş mübâşeretiyile Memi Paşazâde Bereket'e vaz' olunup irsâl olunmağla her kangınızın taht-ı kazâsına varup dâhil olur ise bir ân fevt itdürmeyüp ber vech-i ta'cîl ordu-yı hümayûnuma nakl itdürmek bâbında hüküm-i hümayûnum recâ itmeğın üç nefer âdem ve yüz on vukiyye boya mübâşir elinden ücreti virilmek üzre irsâl olunmak emrim olmuşdur deyü şürûtuyla yazılmışdır

Fî evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 52**Hüküm No: 276**

Özet: Avarız ve sürsat toplamaya memur olanların Karacaviran kazasına tabi köy ahalilerinin mallarını alarak ahaliye zulm etmesi hakkında

Karacaviran (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Karacaviran kazâsına tâbi' kurâlar ahâlîleri 'arz-ı hâl idüb avâriz ve nüzl ve sürsât cem'ine me'mûr olanlar kânûn ve defter mücebince virmek ve uykularında üzerlerine konup kendüler için müft ü meccânen yem ve yemek ve koyun ve kuzu ve otlak ve yağ ve bal taleb idüb rencîde itmeleriyle men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeleriyle şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 53**Hüküm No: 277**

Özet: Sefer-i hümayun için Yenişehir ahalisinden istenen sekiz deveyi ahali adına satın alan Cezayirli Hasan'ın zimmetinde kalan yedi yüz yirmi kuruşu ödememesine dair.

Konya kâdısına ve mütesellimine hüküm ki Yenişehir kazâsı ahâlîleri 'arz-ı hâl idüb sefer-i hümayûn için kazâ-i mezbûrdan sekiz deve ferman olundukda yerlüden Cezayirli Hasan deveyi ben iştirâ idüb tarafınızdan mîrîye vireyim deyü bin altı yüz guruşların alup yüz onar guruşa sekiz deve iştirâ idüb mîrîye cem'an sekiz deveye virdüğü sekiz yüz seksen guruş olup zimmetinde yedi yüz yigirmi guruşları kalmağla virmekde ta'allül itmeğle emr-i şerîf recâ eyledükleri ecilden mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 53

Hüküm No: 278

Özet: Yeniçeri Hacı Mehmet'in İzmirde naib olan Kuduz Mehmet'ten seksen dokuz buçuk kuruşluk hakkını tahsil edememesine dair.

Tire'de nâibü's-şer' olana ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Hacı Mehmed nâm yeniçeri 'arz-ı hâl idüb sâbıkâ İzmir'de nâib olan Kuduz Mehmed'e kürek bahâsından seksen dokuz buçuk guruş hakkı olup İzmir'de hakkın talep eyledükde virmediğinden gayrı harr-ı şedîd ile harr idüb ba'dehu dîvân-ı hümayûnumda murâfa'a olmak üzre iken firâr idüb hâliyâ Aydın Güzelhisar'ında nâib olmağla hakkı alıvirilmek recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 53

Hüküm No: 279

Özet: Çankırı kadısı Halil'in reyanın kanuna aykırı akçelerini alması hakkında.

İskilib kâdısına ve Kangırı sancağı mütesellimine hüküm ki Kangırı kazâsı ahâlîsi 'arz-ı hâl iderler hâliyâ kâdîları olan Halîl umûr-ı şer'iyeye icrâsından asl-ı sahîhinden mukaddem beşer ve onar guruş almayınca bir da'vâ istimâ' itmeyüp ve

mîrîye müte'allik olan tekâlîfden kendü için kırkar ve ellişer guruş alup ve bir kimesne suya gark olup yahud gayrı tarikiyle ma'zûl bulunsa keşf akçası nâmıyla otuzar kırkar guruşların alup ve müteveffanın vârisleri kebîr olup kısmet talep itmezler iken bi gayr-ı hakk akçaların alup zulm bahânesi olmamağla hakları alıvrilmek recâ eyledükleri ecilden sen ki İskilib kâdîsısın müvellâ ve sen ki mütesellimsin mübâşir ta'yîn olunup mahallinde şer'le görülmek ihkâk-ı hakk eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır
Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 53

Hüküm No: 280

Özet: Menzil hizmetine tayin olan Karacaviran ve Çardak karyesi ahalisinin bu hizmetleri karşılığında vergiden muaf olmasına rağmen ehl-i örf tarafından tekâlîf-i şakka talep edilerek rencide edilmesine dair.

Karacaviran ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Karacaviran kazâsına tâbi' Karacaviran ve Çardak nâm karyeler ahâlîsi 'arz-ı hâl iderler bunlar menzile ta'yîn olunup hıdmetleri mukâbelesinde avârız-ı dîvâniye ve tekâlîf-i şâkkadan mu'âf olmak üzere yedlerine emr-i şerîf ve sûret-i defter virilmişiken beğlerbeği âdemleri ve sancakbeği subaşlıları vesâir ehl-i örf tâifesi devr-i selâmiye ve kaftân bahâ ve yaylak ve konak harcı ve bunun emsâli bilâ emr-i şerîf tekâlîf-i şakka teklîfi ile rencide itmeleriyle men'iyçün emr-i şerîf recâ itmeğle şer' ve kânûn üzere amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 54

Hüküm No: 281

Özet: Ankara'da bulunan Tahte'l-kalem ve Sinekli hamamlarından her yıl rikab-ı hümayuna gönderilen akçenin Ankara sakinlerinden birinin hamamları zabt etmesi nedeniyle iki yıldır gönderilmemesi hakkında.

Ankara kâdîsına ve mütesellimine hüküm ki Kıdvetü'l-havass ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn bi'l-fi'l sarây-ı cedîdim ağası Ya'kûb Ağa dâme ulüvvühû südde-i sa'âdetüme 'arz-ı hâl sunup taht-ı nezâretinde olan evkâfından

Burusa İnegöl'ünde vâki' merhûm İshak Paşa-yı Velî evkâfî mülhakâtından Ankara'da vâki' Tahte'l-kalem hammâmı ve Sinekli hammâmı dimeğle ma'rûf hammâmıların senevî kastları rikâb-ı hümâyûn-ı sa'adet-makrûnuma gelecek akçaya beher sene bedel olmak üzere mu'tâd-ı kadîm iken yine Ankara sâkinlerinden (boş) nâm kimesne defter ve sicilde yoğiken askerî berâtıyla on akça cibâyet vazîfesi ihdâs eyledüğinden mâ'adâ cibâyetim hasebiyle hammâm-ı mezbûrları zabt itdürmem deyü bilâ temessük hammâm-ı mezbûrları zabt idüb iki sene rikâb-ı hümâyûn-ı sa'adet-makrûnum akçasın göndermemeğle bilâ temessük zikr olunan hammâmı zabt iden (boş) nam câbî yedinde olan berâtıyla Asitâne-i sa'adetüme ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın vech-i meşrûh üzere ihzâr olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 54

Hüküm No: 282

Özet: Yenişehir sancağı müteselliminin ahaliden kanuna aykırı bin yedi yüz kuruş istemesi ve mütesellime verilmek üzere toplanan bu paranın teslim edildiği Hacı Mehmet'in de meblağı mütesellime vermemesi hakkında.

Konya kâdîsına ve mütesellimine hüküm ki Yenişehir kazâsı ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb hâliyâ Yenişehri sancağı mütesellimi olan (boş) bunlardan hilâf-ı şer'-i şerîf bin yedi yüz guruş taleb eyledükde bunlar dahi meblağ-ı mezbûrî tamâmen kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Hacı Mehmed nâm kimesneye mütesellim-i mezbûra virmek üzere teslîm idüb mezbûr Hacı Mehmed dahi kabz ve tamâmen mütesellim-i mezbûra virdüm deyü cevâb idüb hâliyâ bunlar dahi meblağ-ı mezbûrî mütesellim-i mezbûrdan da'vâ taleb itmek sadedinde olmalarıyla şer'le görülüp mütesellim-i mezbûr gerek birinizden almadım deyü cevâb ider de merkûm Hacı Mehmed mütesellim-i mezbûra edâ ve teslîm eyledüğün bi'l-muvâcehe isbâta kâdir olur ise hakları mütesellimden alıvirilmek isbâta kâdir olmaz ise Hacı Mehmed'den tahsîl olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 54**Hüküm No: 283**

Özet: Rodoscuk kazasına tabi Kaşıkçı, Avşar ve Hacı Kolgerli köylerinin mahsulünün sipariş edildiği Mustafa ile bunun kendisine sipariş edildiğini belirten İbrahim arasındaki anlaşmazlığa dair.

Rodoscuk nâibine hüküm ki Mustafa ‘arz-ı hâl idüb za‘imeden Abdî mutasarrıf olduğu ze‘âmeti karyelerinden kazâ-i mezbûra tâbi‘ Hâcı Kolgerli ve Kaşıkçı ve Avşar nâm karyelerinin bin seksen dokuz senesinde vâki‘ olan mahsûlât ve rüsûmâtını iki yüz seksen guruşa der‘uhde idüb ve sipâriş idüb meblağ-ı mezbûrı ahz u kabz ve yedine temessük virüp mezbûr Mustafa dahi sene-i mezbûrenin vâki‘ olan a‘şâr-ı şer‘iyyesin kabz itmek için tarafından âdemi Mehmed nâm kimesneyi gönderüp vardıkda İbrâhîm nâm kimesne zuhûr idüb ze‘âmet-i mezbûrenin sene-i mezbûrede olan a‘şâr-ı şer‘iyye vesâir rüsûmun bana dahi der‘uhde ve sipâriş idüb ile temessük virilmiştir kayd-ı nizâ‘ itmeğle gadr eyledüğün bildürüp tarafeynin temessüküne nazar idüb göresin her kangısının temessüki târîhce mukaddem ise vâki‘ olan a‘şâr-ı şer‘iyyeyi âna ahz u kabz itdürmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 55**Hüküm No: 284**

Özet: İznik kazasında vefat eden Abdullah Bey’in terekesinin tahrir edilmesi hakkında.

Kocaili sancağında kassâm-ı askerî Ali’ye hüküm ki İznik kazâsında fevt olan Abdullah Beğ’in mülhakâtı kısmet-i askeriyesinde nâibin alâkası yoğiken fuzûlî tahrîr eylediği istimâ‘ olunmağla husûs-ı mezbûrı müstakillen sana sipâriş idüb irsâl olunan Çukadar Mehmed ile üzerine varup tahrîr (...) tevzî‘ ve nâib-i merkûmun tereke-i mezbûreyi tahrîr idüb resm-i mu‘tâdında irsâl eyledüm didükde rızâ eylesin deyü Anadolu kâdfâskeri Mevlânâ Mehmed mühürlü mektûb virmeğle mucebince amel eylemen emrim olmuştur deyü yazılmışdır Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 55**Hüküm No: 285**

Özet: Hafız Ali'nin nikâhına aldığı Fatma'nın nafaka ve elbiseye ihtiyacı olduğu ve Edirne'de olan Ali'nin İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Edirne kâdısına hüküm ki Mısır çavûşlarından Nasuh 'arz-ı hâl idüb kızı Fatıma'yı Mısır'da Hafız Ali nikâh ile alup dört seneden beri mezbûr (...) idüb mezbûrenin nafaka ve kisve muhtâc olup mezbûr Ali Edirne'de olmağla Asitâne-i sa'âdete ihzâr olunmak recâ itmeğın ihzâr olunup ahvâlleri dîvân-ı hümâyûnumda şer'le görölmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır çavuş ta'yın olunmuşdur

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 55**Hüküm No: 286**

Özet: Yenişehir mütesellimi İbrahim'in reayadan Ahmet Çavuş ve Hacı Yusuf'un eşyalarını ve akçelerini kanuna aykırı olarak alması hakkında.

Konya ve Yenişehir kâdılarına hüküm ki Yenişehirî sâkinlerinden Ahmed Çavuş ve Hacı Yusuf 'arz-ı hâl idüb bunlar oda sahibi olup ayende ve revende it'âm-ı ta'âm idüb üzerlerine şer'an bir nesne sâbit ve zâhir olmadığın Yenişehirî mütesellimi İbrâhîm sizin evinize bir misâfir konmuş sefersiz deyü bunların evlerin basup bi gayr-ı hakk altmış gurus ve ba'zı eşyâların alup gadr itmeğle eşyâ ve akçaların girü alıvırlmek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın mahallinde şer'le görölmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 55**Hüküm No: 287**

Özet: Sefer için Selanik'ten satın alınması hükmolan arpa ve buğdayın acele gönderilmesi hakkında.

Selanik kâdısına ve Selanik sancağında vâki' olan kâdılara ve iştirâ mübâşirine hüküm ki Hâliyâ sefer-i hümâyûn için livâ-i mezbûrdan iştirâsı fermân olunan şa'ir ve hinta mukaddemâ sâdir olan emr-i şerîf ve mevkûfât defteri sûretinde ta'yın ve

tasrîh olunduğu üzere ber vech-i ta'cîl tahmîl ve irsâl olunmak fermân olmuştur deyü yazılmışdır

Evail-i Câ sene 1089

Sahife No: 55

Hüküm No: 288

Özet: Sefer için Eğriboz'dan satın alınması hükmolan arpa ve buğdayın acele gönderilmesi hakkında

Eğriboz sancağında vâki' kâdîlara hüküm ki Hâliyâ sefer-i hümâyûn için Eğriboz sancağında iştirâsı fermân olunan şa'ir ve hinta mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf ve mevkûfât defteri sûretinde ta'yîn ve tasrîh olunduğu üzere ber vech-i ta'cîl tahmîl ve irsâl olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 55

Hüküm No: 289

Özet: Hamit'ten gönderilen hazinenin emin ve salim bir şekilde İstanbul'a ulaştırılması hakkında.

Hamid'den Asitâne-i sa'âdete gelince vâki' olan kâdîlara ve kethudâ yerleri ve serdâr vesâir iş erlerine hüküm ki Şehremîni Mustafa 'arz-ı hâl idüb livâ-i mezbûrdan bin seksen dokuz senesi avârızı ve bedeli nüzl mâllarından Çatalca ve Yapağıcı bağçelerinde vâki' binâ-i hümâyûna sarf olunmak için havâle olunup irsâl olunan hazîne her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise bir münâsib mahalle kondurup gider oldukda mu'temed ve yarâr âdemler koşup emîn ve sâlim irsâl eylemeniz fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 56

Hüküm No: 290

Özet: Hamid sancağından avarız ve nüzul toplamaya memur olan Osman'ın bir akçe dahi göndermediğine dair.

Hamid sancağında vâki' kâdîlara ve Hamid mütesellimine hüküm ki Şehremîni Mustafa zîde mecdühû 'arz-ı hâl idüb livâ-i mezbûrun bin seksen dokuz senesi avârizı ve nüzl mâlından on yedi yük otuz beş bin akçası işbu sene-i mübâreke Sâlihli ve Bergama bâğçelerinde vâki' binâ-i hümayûnuma sarf olunmak üzere ta'yîn ve havâle olunup me'mûr olan Osmân bu âna değın bir akça getürmeyüp tekâsül üzere olup binâ-i hümayûn ta'tîline bâ'is olmağla emr-i şerîf recâ itmeğın ber vech-i ta'cîl tahsîl ve tarafeynden (boş) nâm âdemisine teslîm ve bir gün evvel irsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşanım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 56

Hüküm No: 291

Özet: Hassa emininin emin ve salim bir şekilde rikab-ı hümayuna gönderilmesine dair.

Asitâne-i sa'âdetden rikâb-ı hümayûna varınca kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdarları ve iş erlerine hüküm ki Hassa emini olan (boş) dame mecdühû rikâb-ı hümayûna teveccüh ve azîmet itmeğle emîn ve sâlim birbirinize irsâl ve rikâb-ı hümayûnuma îsâl eylemeniz fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 56

Hüküm No: 292

Özet: Seferde bulunan Vezirazam Mustafa Paşa dönünceye kadar pazartesi ve perşembe günleri dua edilmesi hakkında.

Mağnisa ve İzmir ve Tire ve Kuşadası ve Sakız ve Rodoscuk ve Çardak ve Kal'a-i Sultâniye ve Kilidü'l-bahr ve Mihaliç kâdîlarına hüküm ki Asâkir-i islâm-ı nusret-şî'âr düstûr-ı ekrem müşir-i efham vezîr-i a'zam ve serdâr-ı ekrem Mustafa Paşa edâmallâhu te'âlâ iclâlehu ile Moskov keferesi üzerine irsâl olunup hudûd-ı a'dâya karîn olmağla mu'tâd üzere isneyn ve hamsîn günlerinde avdet-i sefere dek ulemâ ve sulehâ ve meşâyih ve fukarâ ve etfâl-i sıbyân cevâmi'-i şerîfede ale's-seher cem' ve tazarru' ve niyâz eyleyeler deyü başka başka hüküm-i şerîf yazılmışdır

Fî evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 56**Hüküm No: 293**

Özet: Balıkesir mütesellimi Abdurrahman'ın Haseki Sultan'ın hasları reayasından Mehmet ve diğerlerinin mallarını haksız yere alması hakkında.

Balıkesri kâdîsına ve Kütahya mütesellimine hüküm ki Haseki Sultân dâmet ismetuhânın hâsları re'âyâlarından Himmet ve Mehmed ve Metin ve Nasuh 'arz-ı hâl idüb Balıkesri mütesellimi Abdurrahman hilâf-ı şer' bunları tutup bir doru at ve iki re's kısırak ve bir aba ve bir sim hançer ve bir kilim ve bir sarıkların alup zulm ve gadr eyledüğün bildürüp girü kendülere alıvirilmek recâ itmeleriyle mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 56**Hüküm No: 294**

Özet: Palan Mustafa Paşa evkafına ait Halbahçe karyesinin şeri ve örfi vergilerini alan vakıf mütevellisi ile vakfın Gelibolu'da yaptırdığı medresenin müderrisi Abdülkerim arasındaki anlaşmazlığa dair.

Menemen Güzelhisâr kâdîsına hüküm ki Müteveffâ Palan Mustafa Paşa evkâfının bi'l-fi'l berât-ı şerîfle mütevellîsi olan Mustafa zide kadrühü 'arz-ı hal idüb vakf-ı mezbûr karyelerinden kaza-i mezbûra tâbi' Halbağçe nam karyenin kadîmden şart-ı vâkıf üzre a'sâr-ı şer'iyeye ve rüsûm-ı örfiyenin mütevellîsi olanlar zabt ve hâsıl olan gallesinden vâkıf-ı mezbûrun Gelibolu'da binâ eyledüğü medresesinin müderrisi olanların vazîfesin virdükden sonra fazla kalanın mühimmât üzre ve vakfa sarf olunagelmiş iken hâliyâ medrese-i mezbûrenin müderrisi olan Abdülkerîm nâm kimesne karye-i mezbûreyi vazîfem mukâbelesinde zabt iderim deyü dahl idüb mukaddemâ virilen fermân-ı hümâyûn ve fetvâ-yı şerîfe mücebince murâfa'a-i şer' olduklarında karye-i mezbûreyi kadîmü'l-eyyâmdan mütevellî olanlar zabt ve hâsıl olan gallesinden müderrisler vazîfelerin alıgeldüğü sâbit ve zâhir olup hüccet-i şer'iyeye virilmişiken müderris-i mezbûr kanâ'at itmeyüp tekrâr dahl ve nizâ'dan hâlî olmadığın bildürüp hüccet-i şer'iyesi mücebince amel olunmak emrim olmuştur

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 57**Hüküm No: 295**

Özet: Hacı Ali ve diğer kişinin sahte temessük ile Mustafa ve Ahmet'i rencide etmeleri hakkında.

Balya kâdısına ve Biga mütesellimine hüküm ki Mustafa ve Ahmed nâm karındaşlar 'arz-ı hâl idüb ber vech-i iştirâk berât-ı şerîfle mutasarrıf oldukları bin iki yüz kırk dokuz akça ticâretinin bin seksen dokuz senesi mahsûlünde ve hukûk ve rüsûmun Himmet nâm kimesneye virüp sûret-i berât ve temessük vormeleriyle âhardan Hacı Ali ve (boş) nâm kimesneler tezvîr-i temessük peydâ idüb bir dahi sonradan almış idün deyü dahl itmeleriyle emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görüle deyü kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Ca sene 89

Sahife No: 57**Hüküm No: 296**

Özet: Rodos kazasına tabi Meyis Haziresi'nde vefat eden zimminin varislerinden kassamların fazladan akçe talep etmesi hakkında.

Rodos kâdısına hüküm ki Kazâ-i mezbûra tâbi' Meyis haziresi zimmîleri 'arz-ı hâl idüb bunların akrabaları mürd olup vârislerinden sagîr ve sagîre ve âbid ve âbide olup metrûkâtları kısmet olunmak lâzım geldükde resm-i kısmet binde on beş akça virmeğe râzîlar iken kassâmlar ziyâde talebiyle rencide eyledüklerin bildürüp emr-i şerîf recâ itmeleriyle kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 57**Hüküm No: 297**

Özet: Sedaret kaymakamı İbrahim Paşa'nın selam çavuşu olan Mustafa için verilen yol hükmü.

Âsitâne-i sa'âdetden rikâb-ı hümâyûna varınca kâdîlara ve kethudâ yirleri ve yeniçeri serdârları ve iş erlerine hüküm ki Düstûr-ı mükerrer rikâb-ı hümâyûn

sadâret-i uzmâ kâimmakâmı İbrâhîm Paşa'nın selâm çavuşu Mustafa Çavuş hazine ile rikâb-ı hümâyûna müteveccih olmağla mu'tâd üzre yol hükmü virilmiştir
Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 57

Hüküm No: 298

Özet: İstanbul'dan rikab-ı hümayuna gönderilen hazine için verilen yol hükmü.

Âsitâne-i sa'âdetden Rikâb-ı hümâyûna varınca kâdîlara ve kethudâ yerleri ve serdârları ve iş erlerine hüküm ki Âsitâne-i sa'âdetden rikâb-ı hümâyûna irsâl olunan hazîne hıfz u hirâset için mu'tâd üzre yol hükmü verilmiştir

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 57

Hüküm No: 299

Özet: Yenişehir sancağı müteselliminin Numan nahiyesi reayasını fazladan akçe talep ederek rencide etmesine dair.

Yenişehri kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûra tâbi' Numan nâhiyesi ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb bunlar mîrlivâya resm-i hâsıl kayd olunan yaylağına yaylak zamânında davarlarıyla çıkup yaylaları otundan ve suyundan intifâ' ider değiller iken hâliyâ Yenişehir sancağı mütesellimi (boş) resm-i yaylak ve bilâ akrâba(?) akçası talebiyle rencide eyledüklerin bildirmeğin şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 57

Hüküm No: 300

Özet: Bayramiç kadısı Musa'nın kimseye vereceği olmamasına rağmen bazı kimseler tarafından borçlu muamelesi yapılarak rencide edilmesine dair.

Biga kâdîsına hüküm ki Hâliyâ Bayramiç kâdîsı Mûsâ 'arz-ı hâl idüb kimesneye vireceği yoğiken eşirrâdan (boş) nâm kimesne sen benim akçamı aldın deyü (boş)

nâm kimesne ile yekdil olup mütesellime gamz idüb rencîde eyledüğün bildirmeğün şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 58

Hüküm No: 301

Özet: Ali'nin Selanik ve diğer yerlerden İstanbul için buğday satın alması hakkında.

Selanik ve Kavala ve Siroz ve Koloz ve Ermiye ve Talat kâdîlarına hüküm ki Sefîne reislerinden olup medîne-i Gelibolı'da Kapudan mahallesinde Hacı Veli ve Deriski kazâsına tâbi‘ kasaba-i Çardak'dan Ali ‘arz-ı hâl idüb taht-ı kazânızda buğday iştirâ ve sefinelerine tahmîl ve Asitâne'ye götürüb dürlü kefereye bey‘ itmemek için kefilleri alınıp İstanbul kâdîsı hüccet virilmeğle mûcebince şurûtuyla yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 58

Hüküm No: 302

Özet: Çorlu sakinlerinden Mustafa ve beraberindeki birkaç eşkiyanın Ereğli nahiyesinde bulunan Sultan Mehmet Han evkafı subaşısı Ahmet'in odasını basması hakkında.

Çorlu kâdîsına hüküm ki Haslar kazâsına tâbi‘ Ereğli nâhiyesinde merhûm Sultân Mehmed Hân evkâfı subaşısı olan Ahmed ‘arz-ı hâl idüb Çorlu sâkinlerinden Mustafa vakfin mahsûlünden alâkası yoğiken da‘vâcı olmağla bunun gıyabında birkaç eşkiyâ ile gelüp odasın basup toprağında olan arıyı bilâ emr ve bilâ temessük alup götürüp te‘addî itmeğle mahallinde şer‘le görölüp icrâ-yı hakk olmaz ise Asitâne-i sa‘âdetüme ihzâr olunmak fermânım olmuştur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 58

Hüküm No: 303

Özet: Hacı Osman'ın uhdesinde olan Kızılca müsellimliklerini sattığı Mustafa ve diğer kişilerin zimmetlerinde kalan iki yüz altmış kuruşu vermemesi hakkında.

Edirne kâdîsına hüküm ki Hâcî Osmân ‘arz-ı hâl idüb Hadîce Sultân hâslarından Kızılca müsellimlikleri bin seksen yedi senesinde uhdesinde olup Mustafa ve Seyyid ve (boş) nâm kimesnelere fûruht idüb zimmetlerinde bâkî kalan iki yüz altmış guruşu virmekden ta’allül eyledüklerin bildirmeğın mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 58

Hüküm No: 304

Özet: Hamid sancağından avarız ve nüzul toplamaya memur olan Osman’ın bir akçe dahi göndermediğine dair.

Hamid sancağında vâki‘ kâdîlara ve Hamid sancağı mütesellimine hüküm ki Şehremini Mustafa dâme mecdühû ‘arz-ı hâl idüb livâ-i mezbûrun bin seksen dokuz senesine mahsûb olmak üzere avâriz ve nüzl mâllarından on yedi yük otuz beş bin akçası Çatalca ve Yapağcı bağçelerinde binâ-yı hümâyûn masrafına havâle olunup avâriz ve nüzl cem‘ine me’mûr olan Osmân bir akça göndermeyüp binanın ta‘tîline bâ‘is olmağla ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle tahsîl ve kendü âdemleriyle bir gün evvel irsâl eylemeniz bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın vech-i meşrûh üzere yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 58

Hüküm No: 305

Özet: Kudüs kadısı Hicazizade Seyyid Abdullah’ın vekili Acemzade Salih’in zimmetinde ne kadar akçe varsa alınması hakkında.

Haleb monlâsına_ve mütesellimine hüküm ki Muvakkaten Kudüs-i şerîf kâdîsı olan Hicâzîzâde Seyyid Abdullah ‘arz-ı hâl idüb Haleb’de olan alâkası üzerine vekîli olan Acemzâde Sâlih mahlûlâtından ve düyûnundan iki bin guruş karîb akça alup sarfına mâni‘ olmağla ba‘de’l-hesâb zimmetinde ne mikdâr akça zâhir olur ise tahsîl olunmak recâ itmeğın şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 59

Hüküm No: 306

Özet: Selfin kasabasından Hidayetoğlu Ağırca Ali'nin sattığı altı kıta zeytin ve incir ağaçlarının parasını almasına rağmen bunu inkâr etmesi hakkında.

Haleb ve Selfin kâdîlarına ve Haleb mütesellimine hüküm ki Muvakkaten Kudüs-i şerîf kâdisı olan Hicâzîzâde Seyyid Abdullah 'arz-ı hâl idüb Selfin kasabasında sâkin Hidayetoğlu Ağırca Ali iki sene mukaddem Selfin nâhiyesinde mülk zeytunlüklerinden altı kıt'a zeytin ve incir eşcârların bin guruşa fûruht idüb akçasın alup Haleb'e varup bey'in inkâr idüb ve eşcârların teslîm itmeyüp ve hüccet-i şer'îyye ile zimmetine üç yüz seksen guruş hakkın dahi virmemeğle meblağ-ı mezbûr ve mülk-i müşterâsı olan eşcârlar alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 59

Hüküm No: 307

Özet: Kudüs kadısı Hicazizade Seyyid Abdullah'ın Ma'denü'l-Masîrîn'e tabi bazı köy ve nahiye ahalisinden alacağıının alıverilmesi hakkında

Haleb ve Ma'denü'l-Masîrîn kâdîlarına ve Haleb mütesellimine hüküm ki Muvakkaten Kudüs-i şerîf kâdisı olan Hicâzîzâde Seyyid Abdullâh 'arz-ı hâl idüb Ma'denü'l-Masîrîn'de nâhiye-i Yanbu(?) ve Küfr-i Tecmûl(?) ve Küfriya(?) nâm karye ahâlîleri zimmetlerinde hüccet-i şer'îyye ile hakkı olup tutup nesne teslîm idüb zimmetlerinde bâkî kalan akçası alıvirilmek bâbında recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 59

Hüküm No: 308

Özet: Kudüs kadısı Hicazizade Seyyid Abdullah'ın anbarından buğday, arpa ve pamuğunun Yanbu köyü sakinlerinden Abdullah ve diğerleri tarafından çalınması hakkında.

Haleb ve Ma‘denü’l-Masîrîn ve Haleb mütesellimine hüküm ki Muvakkaten Kudüs-i şerîf kâdîsı olan Hicâzîzâde Seyyid Abdullah ‘arz-ı hâl idüb Ma‘denü’l-Masîrîn kazâsına tâbî‘ Yanbu nâm karyede birkaç bin kile keyl buğday ve arpa ve birkaç kantar penbe der-anbâr idüb İstanbul’a geldikde ol karyeden Abdullah ve Himmet ve Şerud ve Ahmed ve Besat ve Mehmed ve Süleyman anbârın kırup buğdayı penbesini serîka itmeleriyle tahsîli bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin şer‘le görölmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 59

Hüküm No: 309

Özet: Mekke-i Mükerrerme’de bulunan Vezirazam Mehmet Paşa evkafına ait oda ve dükkânların bazılarını eski mütevellî Hacı Ahmet’in zabt etmesi ve vakfn mütevellisi Hacı Mustafa’ya müdahale ettirmemesi hakkında.

Mekke-i Mükerrerme kâdîsına hüküm ki Vezîr-i a‘zam-ı sâbık Mehmed Paşa evkâfının mütevellî-i kebîri olan İbrâhîm Hânzâde Ali ‘arz-ı hâl idüb vâkıfın Mekke-i Mükerrerme’de olan musakkafâtından atîkâ ve evlâd-ı atîkâya oda ve dekâkîn şart ve tevliyet olunmuş değil iken vakf-ı mezbûra bundan akdem mütevellî olan Hacı Ahmed el-Vehbâi Gufûdî(?) mütevellî olan selefi Hacı Ya‘kûb’un kızın alup ol kız müteveffîye olup üç evlâdı olmağla merkûm Hacı Ahmed vakfın kadîmden mütevellîler sâkin olduğu vakf odayı ve bir iki dükkânı zabt idüb evlâdların atîkâ kızındandır ânlar meşrûtadır deyü hâlen mütevellî olan Hacı Mustafa’ya müdahale itdürmeyüp gadr itmeğle şerîf hazretleri ma‘rifetleriyle şer‘le zabt ve ecr-i misli ile icârü’l-icâresi taraf-ı vakfa ahz itdürölmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin şer‘le görölmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 59

Hüküm No: 310

Özet: Mahmut’a borcu olan zımmi Tirkahrarı Kiru’nun firar etmesi hakkında.

Çorlu kâdîsına hüküm ki Mahmûd ‘arz-ı hâl idüb Tirkahrarı Kiru zimmîde hakkı olup hesâbın görmeden firâr idüb kazâ-i mezbûrda olmağla ihzârı için emr-i şerîf

recâ itmeğin mahallinde şer‘le görülüp icrâ-yı hakk olmaz ise ihzâr olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 60

Hüküm No: 311

Özet: Mekke-i Mükerrerme’de bulunan Vezirazam Şehit evkafının eski mütevellisi el-Hâcc Ahmedü’l- Vehbâi’nin mütevellilik yaptığı esnada malından vakfın tamirine harcadığını iddia ettiği bin üç yüz altmış kuruşu istemesi hakkında.

Mekke-i Mükerrerme kâdîsına hüküm ki Vezîr-i a‘zam-ı sâbık Şehîd evkâfının mütevellî-i kebîri İbrâhîmzâde Ali ‘arz-ı hâl idüb vâkıfın Mekke-i Mükerrerme’de vâki‘ evkâfına seksen yedi Zi’l-hiccesi temâmına değin beş altı sene mütevellî olan mütevellî el-Hâcc Ahmedü’l-Vehbâi’nin berâtında beher şehr vakfın mâl-ı zevâyidi musakkafâtının ta‘mîrât ve termîmâtı için hıfz ve iktizâ iden meremmâtına sarf olunmak üzere izn virilüb mâl-ı zevâyid kifâyet ider ise mütevellî-i kebîre i‘lâm ve mütevellî-i kebîrin izni olmadıkca akça harc olunmağa izn virilmediği mestûr iken beher sene mektûb ile tenbîh olunmuşiken merkûm Hâcî Ahmed mâl-ı vakf ekl ve ehl-i vezâif müstehakkının vazîfe ve ta‘yînlerin noksân üzere virdüğü sâbit olup azl ve seksen sekiz Muharremi’nde tevliyet ve meşrûtiyet üzere evlâd-ı atîkâdan birine tevcîh olunmağla Hâcî Ahmed azlim târîhine gelince mâl-ı zevâyid kifâyet itmeyüp ta‘mîrâta mâlımdan bin üç yüz altmış gurusu harc itdüm deyü vakfdan akça talep itmeğle şerîf hazretleri ma‘rifetleriyle şer‘le men‘ olunmak recâ itmeğin şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 60

Hüküm No: 312

Özet: Mekke-i Mükerrerme’de bulunan Vezirazam Mehmet Paşa evkafının mütevellisi Hacı Yakup’un vefat etmesi üzerine yerine mütevellî olan damadı Hacı Ahmet’in vakfın hamamı için gelen yeni kazan ile eski kazanı satması hakkında.

Mekke-i Mükerrerme kâdîsına hüküm ki Vezîr-i a‘zam-ı sâbık Mehmed Paşa evkâfının mütevellî-i kebîri Ali ‘arz-ı hâl idüb vâkıfın Mekke-i Mükerrerme’de vâki‘

evkâfına mütevellî olan Hâcî Ya'kûb'un vakfın hammâmının kebîr kazgânı tecdîd olunmak lâzım gelüp cedîd kazgân irsâl olunup vâsıl oldukda Hâcî Ya'kûb sâhib-i ferrâş olup yerine vaz'ü'l-tekye dâmâdı Hâcî Ahmedü'l-Vehbâî'yi vekîl idüb mevzi'ine konulmadan Hacı Ya'kûb fevt olup tevliyet Hacı Ahmed'e virilüb Kazgan-ı cedîdi yerine komayup köhne kazganın yerine küçük kazgân koyup kazgân-ı atîk ve cedîdi fûruht ve akçasın ekl idüb küçük kazgan münâsib olmamağla su alınmayup hammâma girenler mütezarrır oldukların i'lâm olundukda tevliyetden azl olunmağın fûruht eylediği kazganlar ve mütevellî târîhine gelince îrâd ve mesârifinin muhâsbesi görölüp zimmetinde zuhûr iden şerîf hazretleri ma'rifetleriyle şer'le tahsîli (boş) nâm âdemîsine alıvirilmek recâ itmeğın şer'le görölmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 60

Hüküm No: 313

Özet: Mekke-i Mükerrerme'de bulunan Vezirazam Mehmet Paşa evkafının malları için mütevellî Ahmet'in divani para ile kira almasına rağmen vazife ve tayinler için düşük ayarlı para vermesi hakkında.

Mekke-i Mükerrerme kâdîsına hüküm ki Vezîr-i a'zam-ı sâbık Şehîd Mehmed Paşa evkâfının mütevellî-i kebîri Ali 'arz-ı hâl idüb vâkıfının Mekke-i Mükerrerme'de olan akârâtı icâresi kadîmden dîvânî pâre alınup vezâyif ve müstehakına dîvânî pâre virilemişiken bin seksen yedi Zi'l-hiccesi tamâmına değın beş altı sene vakf-ı mezbûra mütevellî olan Mütevellî el-Hâcc Ahmedü'l-Vehbâî icârâtdan dîvânî pâre alup vezâyif ve ta'yînâta mahsûs pâre virmeğle noksânı hesâb olunup şerîf hazretleri ma'rifetiyle şer'le tahsîl ve ehl-i vezâyif müstehakına noksânı redd itdürölmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın şer'le görölmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 60

Hüküm No: 314

Özet: Mekke-i Mükerrerme'de bulunan Vezirazam Şehit Mehmet Paşa evkafının eski mütevellisi Hacı Ahmet'in mütevelliliği esnasında vakfın tamiri için kendi malından

para harcadığını söyleyerek yeni mütevellî Hacı Mustafa'ya yaptığı müdahalenin men olunması hakkında.

Mekke-i Mükerrerme kâdîsına hüküm ki Vezîr-i a'zam-ı sâbık Şehid Mehmed Paşa evkâfının mütevellî-i kebîri Ali 'arz-ı hâl idüb vâkıfın Mekke-i Mükerrerme'de olan evkâfına bin seksen yedi Zilhiccesi temâmına dek beş altı sene mütevellî olan mütevellî el-Hâcc Ahmedü'l-Vehbâî'nin vakfa zararı olmağla ref' ve yerine evlâd-ı atîkâdan Hacı Mustafa meşrûtiyet üzere mütevellî nasb olunup Hacı Ahmed'in zamânında vâridât ve ihrâcât ve ta'mîrât ve termîmâtı muhâsebesin görmeğe Hacı Mustafa me'zûn ve vekîl iken Hacı Ahmed vakfın musakkafâtı üzerine nâyib ve mi'mâr ile Hacı Mustafa'yı cebren götürüb ta'mîr ve termîme akça harc itdüm deyü Hacı Mustafa muvâcehesinde hüccet itdürüp lakin Hacı Ahmed mütevellî oldukda musakkafât-ı mezbûrun mâl-ı zevâyidi ile ta'mîr ve termîm olmağa kifâyet ider ise mütevellî-i kebîre bildüre me'zûn olmadıkca mâl-ı zevâidden ziyâde akça harc olunmaya deyü berâtında musarrah olmağla vakfdan akça talebinden şerîf hazretleri ma'rifetleriyle şer'le men' olunmak için emr-i şerîf recâ itmeğın şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 89

Sahife No: 61

Hüküm No: 315

Özet: Aksaray kazasına tabi Kirveli ve diğer köyler ahalisine bazı kimseler tarafından yapılan müdahalenin men olunması hakkında.

Aksaray kâdîsına hüküm ki Kasaba-i Aksaray ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûr kurâlarından Karakukapu ve Mehmed Beğli ve Bölük ve Kirveli ve Erse karye ve Keteklebe ve Seferihisar ve Selimiye ve Ihlara ve Yuva ve Karaviran vesâyir kurâ ahâlîleri müfettiş ve mîrmîrân ve mîrlivâya virdükleri tekâlîf-i şâkkadan beş yüz guruşdan bunların zimmetlerin ibrâ ve cânib-i şer'îden hüccet virüp kat'-ı nizâ' olunmuşiken ba'zı eşirrâ Yenisemer beğleriyle nizâ' idüb hüccet-i şer'iyeleri mûcebince men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeleriyle şer' ve kânûn üzere amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 61**Hüküm No: 316**

Özet: Müderris Abdullahın vefat etmesi üzerine kardeşi Osman ve eşi Saliha'ya kalan mirasının İzmir naibi tarafından taksimatı yapılmışken Anadolu Kadıaskeri Mehmet tarafından tayin olunduğunu söyleyen birinin yeniden taksimat yapmak istemesi hakkında.

İznic kazâsı nâibine hüküm ki Hayreddîn Paşa evlâdından Osman nâm kimesne ile Sâliha Hâtûn 'arz-ı hâl idüb mezbûr Osmân'ın müderrislikden karındaşı Abdullah fevt olup muhallefatı ırs-i şer'le mezbûr Osman ile zevcesi mezbûre Saliha'ya intikâl idüb vereseden sagîr ve sagîre ve gâyib ve gâyibe olmayup bunlar dahi derkenâr olup kendü rızâlarıyla sen ki nâib-i mezbûr muhallefâtın sana taksîm itdürüp hisselerin almışlar iken (boş) nâm kimesne ben a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn Anadolu kâdîaskeri Mevlânâ Mehmed edâmallâhu te'âlâ fezâilehu mektûbuyla muhallefât-ı mezbûreyi tahrîr ve taksîm ve ta'yîn olundum tekrâr taksîm iderim deyü te'addîden hâlî olmaduğun bildürüp men'iyçün emr-i şerîf recâ itmeleriyle hilâf-ı şer'-i şerîf ta'arruz itdürülmemek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır
Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 61**Hüküm No: 317**

Özet: Edirne bostancıbaşısının tüccar Kirko ve Vesim'in elmas taşlarını alması ve bunları habs etmesi hakkında.

Edirne kâdîsına ve bostancıbaşısına hüküm ki Tüccâr tâifesinden Kirko ve Vesim nâm zimmîler 'arz-ı hâl idüb bunların yigirmi dokuz kıt'a elmâs taşlarında sen ki Edirne bostancıbaşısı mûmâ ileyhsin zimmetinde olup mezbûrı habs ve taşların zabt eyledüğün bildürüp taşları ile mahbûs-ı mezbûr Asitane-i sa'âdetüme ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden taşlar ile ma'an mezbûr dîvân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır
Evâsıt-ı Ca sene 89

Sahife No: 61**Hüküm No: 318**

Özet: Palan Mustafa Paşa evkafına ait Cemal Bahçe köyünün şeri ve örfi vergilerini alan vakıf mütevellisi ile vakfın Gelibolu'da yaptırdığı medresenin müderrisi Abdülkerim arasındaki anlaşmazlığa dair.

Menemen Güzelhisârı kâdîsına hüküm ki Müteveffâ Palan Mustafa Paşa evkâfının mütevellîsi Hâcî Mustafa 'arz-ı hâl ider vakf-ı mezbûr karyelerinden Cemal Bağçe nâm karyenin a'şâr ve rüsûm-ı örfîyesin mütevellî olanlar zabt ve gallesinden vâkıf-ı mezbûrun Gelibolı'da vâki' medresesinin müderrisi olanların vazîfesin virdükden sonra (...) mühimmât-ı lâzime vâkıfa sarf olunagelmişiken hâliyâ müderrisi Abdülkerim karye-i mezbûreyi vazîfem mukâbelesinde zabt iderim deyü dahl idüb murâfa'a olup görüldükde karye-i mezbûreyi mütevellî olanlar zabt ve gallesinden müderrisler vazîfelerin alıgeldüğü sâbit olmağla hüccet virilmişiken kanâ'at itmeyüp dahl itmeğle hüccet mûcebince amel olunmak emrim recâ itmeğın hüccet-i şer'îyyesi mûcebince amel olunmak emrim olmuştur

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 61**Hüküm No: 319**

Özet: Seferihisar kadısı Mustafa'nın Yusuf ve diğerlerinden kanuna aykırı akçe alması hakkında.

İzmir kâdîsına ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Seferihisâr sâkinlerinden Hacı Mehmed ve Yusuf ve Mustafa ve (boş) 'arz-ı hâl idüb hâliyâ Seferihisâr kâdîsı Mustafa bunların her birinden sıhhiye harcı deyü hilâf-ı şer' ve kânûn otuz guruş alup zulm itmeğle girü alıvirilmek recâ eyledikleri ecilden şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 62**Hüküm No: 320**

Özet: Sıddık İmam'ın ehl-i örf ve kadı ile ittifak ederek Aksaray ahalsinin haksız yere akçesini alması hakkında.

Müfettiş paşaya ve Aksaray kâdîsına hüküm ki Kasaba-i Aksaray ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb Sıddık İmam nâm kimesne dâimâ kâdî ve nâib ve subaşı ve ehl-i örf tâifesi yanlarına varup fukarâyı gamz idüb ve nâ-hakk yere akçasın ve medhali olmaduğı il mesâlihine karışup bundan akdem men‘iyçün emr-i şerîf virilmişiken mütenebbih olmayup zulm ve te‘addîsinin nihâyeti olmadığın bildürüp mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 62

Hüküm No: 321

Özet: Çankırı sakinlerinden Niğde eski kadısı Mustafa ‘nın mütesellim Ömer ile birlikte hareket ederek ahalinin haksız yere bin seksen kuruşlarını alması hakkında.

Kangırı kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûr ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb Kangırı sâkinlerinden sâbıka Niğde kâdîsı olan Mustafa mütesellim Ömer ile yekdil olup bi gayr-ı hakk zulmen bin seksen guruşların alup bundan akdem yine Kangırı sâkinlerinden olup emr-i şerîf ile Bor kâdîsı huzûrunda murâfa‘a olduklarında dört yüz elli guruşların ikrâr idüb hüccet virilüb bâkî hakların isbât itmek üzre iken Bor kâdîsı mezbûr dahi elli guruşların alup gadr eyledüklerin bildürüp mezbûr kâdîlardan alvirilmek bâbında recâ itmeleriyle şer‘le müteveccih olan hakların virmekte ta‘allül ider ise Asitâne-i sa‘âdetüme havâle olunmak emrim olmuşdur deyü yazılıp çavuş ta‘yin olunmuşdur

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 62

Hüküm No: 322

Özet: Çirmen sancağı mutasarrıfı Osman’ın haslarından olan İncik mezrasını zabt etmek için bedelini peşin ödeyen Ali’ye Hasan ve Mehmet’in engel olması hakkında.

Edirne bostancıbaşısına ve Rodoscuk nâibine hüküm ki Ali zîde kadrühü ‘arz-ı hâl idüb emirü’l-ümerâi’l-kirâm ber vech-i arpalık Çirmen sancağına mutasarrıf olan Osman dâme ikbâlühû haslarından İncik mezra‘asının bin seksen dokuz senesi Martı ibtidâsından bir sene temâmına değin zabtında (boş) bin akçaya deruhde ve meblağ-ı mezbûrî ber vech-i peşin edâ idüb yedine zabtıçün mühürlü temessük

virilüb bu dahi varup vâki‘ olan mahsûlât ve rûsûmâtın ahz u kabz itmek istedikde Hasan ve Mehmed nâm kimesneler mezra‘a-i mezbûrı mîrmîrân-ı mûmâ ileyden aldık deyü muahhar târîhle temessük ibrâz idüb zabtına mâni‘ olmalarıyla bundan akdem rikâb-ı hümâyûnumdan temessüki mûcebince zabtıyçün yedine emr-i şerîfim virilmişiken itâ‘at-ı emr-i şerîf itmeyüp hevâlarına tâbi‘ İncecik nâibi ile yekdil olup gadr eyledüklerin bildürüp yedinde olan emr-i şerîf ve temessüki mûcebince zabt itdürülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 62

Hüküm No: 323

Özet: Karahisar sakinlerinden Niğde eski mütesellimi Ömer’in Karahisar reayasının haksız yere akçelerini almasına dair.

Karahisâr kâdîsına hüküm ki Niğde kazâsı ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb Karahisâr sâkinlerinden olup sâbıkâ Niğde sancağı mütesellimi olan Ömer yedlerinde Hatt-ı hümâyûn ile mu‘anven emr-i şerîfe itâ‘at itmeyüp bi gayr-ı hakk bir mikdâr akçaların alup gadr eyledüğün bildürüp hakları alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeleriyle mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuşdur

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 63

Hüküm No: 324

Özet: Niğde sancağı müteselliminin halktan haksız yere akçe alması hakkında.

Niğde kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûr ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb hâliyâ Niğde sancağı mütesellimi olan (boş) yedlerinde olan hatt-ı hümâyûn ile mu‘anven emr-i şerîfe itâ‘at itmeyüp müsvedde ve bilâ emr-i şerîf zahîre nâmıyla ziyade akçaların almağla hilâf-ı şer‘ aldığı girü red itdürülmek recâ itmeleriyle mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılıp çavuş ta‘yîn olunmuşdur

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 63

Hüküm No: 325

Özet: İngiliz tacir Mars Parov ve beraberindekilere ticaret amacıyla yaptıkları yolculukları esnasında müdahale olunmaması hakkında.

Âsitâne-i sa‘âdetden İzmir’e deryâdan ve karadan varup gelince kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Asitâne-i sa‘âdetden mukîm İngiltere ilçisi ‘arz-ı hâl gönderüp ingiliz bazergânlarından Mars Parov nâm bazergân ticâret tarîkiyle Engür ve Beğbazarı ve İzmir ve Burusa ve Haleb’den memâlik-i mahrûseye gitmek murâd itmeğle muhâtara olan yerlerde elde cüz ve başına sarık sarınmak istedikde kendüye ve zevâtında olan âdemlerine ve eytâmı ve davarlarına menâzil ve cevânib ahidnâme-i hümâyûna muhâlif kimesneye dahl ü ta‘arruz eylemeyüp emin ve sâlim mürûr u ubûr itdürülmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 63

Hüküm No: 326

Özet: İngiliz tacir Avlelmonik ve beraberindekilere ticaret amacıyla yaptıkları yolculukları esnasında müdahale olunmaması hakkında.

Asitâne-i sa‘âdetden İzmir’e deryâdan ve karadan varup gelince kâdîlara ve kethudâ yeri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Asitâne-i sa‘âdetde mukîm İngiltere ilçisi ‘arz-ı hâl idüb İngiltere tüccârlarından Avlelmonik(?) nâm bazergân ticâret tarîkiyle Ankara ve Beğbazarı ve İzmir ve Burusa ve Haleb vesâir memâlik-i mahrûseye gitmek murâd itmeğle muhâtara olan yerlerde elde cüz(?) ve başına sarık sarınmak istedikde kendüye ve yanında olan âdemlerine ve esbâb ve davarlarına menâzil ve merâhilde ahidnâme-i hümâyûna muhâlif dahl ü ta‘arruz eylemeyüp emîn ve sâlim mürûr-ı ubûr itdürülmek recâ itmeğın kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 63

Hüküm No: 327

Özet: Aksaray’a tabi Bölcek Mahallesi sakinlerinden Abdurrahman ve diğerlerinin atalarımız bölük sipahisiydi diyerek avarız ve tekâlif vermek istememelerine dair.

Aksaray kâdîsına hüküm ki Mektûb gönderüp Bolicek mahallesi ahâlîsi şer‘a varup mahalle-i mezbûr sâkinlerinden askerîlikde alâkaları olmayan zî-kudret kimesnelerden Abdurrahman ve Abdülhalîm bin Hasan ve Ali ve Ya‘kûb bin Hasan ve Mustafa bin Mehmed ve Hüseyin bin Abdülkerim ve Mahmud bin Bekir ve Bekir bin Mustafa ve Şaban ve İbrâhîm ve Veli nâm kimesnelerin mahalle-i mezbûrede avârız ve tekâlîf îcâb ider emlâk ve yerleri var iken babam ve dedelerimiz bölük sipahisi idi biz dahi askerîleriz deyü virmeyüp ve kethudâ yiri dahi koloğullarındadır deyü virdirmeğe mâni‘ olduğun ‘arz itmeğin şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 63

Hüküm No: 328

Özet: Girit Adası’nda Sultan İbrahim Han evkafına ait hane ve dükkânlar kira ile tasarruf olunurken bazı mutasarrıfların bu hane ve dükkânları mukaata olarak kabul etmesi hakkında.

Kandiye muhâfazasında olan İbrahim Paşa’ya ve Resmu kâdîsına hüküm ki Dâru’s-sa‘âde ağası Yûsuf Ağa ‘arz gönderüp Girid cezîresinde taht-ı nezâretinde merhûm Sultân İbrâhîm Hân evkâfindan Resmu varoşlarında vâki‘ hâne ve dekâkîn bu âna dek icâre-i mu‘accele ve müeccele ile tasarruf olunurken mutasarrıf olanlardan ba‘zıları mukâta‘adır deyü hilâf-ı inhâ emr alup def‘-i gadr olmağın gerek hâne ve gerek dekâkîn kadîmden zabt olunduğu üzre icâre-i mu‘accele ve müeccele ile zabt itdirilmeyüp mukata‘adır deyü nizâ‘ itdirilmemek recâsına i‘lâm itmeğin şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 64

Hüküm No: 329

Özet: Mahmut’un Mustafa ve oğlu Osman’a verdiği iki yüz altını alamamasına dair.

Edirne kâdîsına hüküm ki Mahmud ‘arz-ı hâl idüb Mustafa ve oğlu Osman nâm kimesnelere emâneten iki yüz yıldız altını virüp mezbûrların düyünü olmağla taleb eyledükde dâyinleri garet(?) üzre al deyü mâni‘ olmalarıyla hakkı tamâmen

alivirilmek recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 64

Hüküm No: 330

Özet: Tırnova köyünde yaşayan Yorgi üzerine düşen avarızı vermesine rağmen köy ahalisinin Yorgi ile birlikte yaşayan oğullarından da avarız istemesi hakkında.

Yenişehir-i fenâr kâdîsına hüküm ki Mefayir ve (boş) ve (boş) nâm zimmîler 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi' Tırnova nâm karyede babaları Yorgi nâm zimmî ile bir yerde sâkin olup babaları mezbûr mutasarrıf olduğu emlâk ve arâzînin avâriz vesâir teklîfin virüp bunların tasarruflarında emlâk ve arâzîleri yoğiken karye ahâlîsi bunlardan dahi başka teklîf taleb idüb men'iyçün emr-i şerîf recâ itmeleriyle şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 64

Hüküm No: 331

Özet: Balıkesir kazasına bağlı bir köyde menzilde kalan Nişancı hassı voyvodası İbrahim'i köy sakinlerinden bazılarının rencide etmesi hakkında.

Balıkesri nâibine hüküm ki Bi'l-fi'l Nişancı hâssı voyvodası olan İbrâhîm zîde kadrühû 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi' (boş) nâm karyede (boş) nâm kimesnenin menzilinde kira ile sâkin olup şer'an kimesneye zarar ve te'addîsi yoğiken karye-i mezbûre sâkinlerinden ba'zı kimesnelerin buna garaz ve adâmeti olmağla senin menzil-i mezbûrede sâkin olduğun istemeziz deyü hilâf-ı şer'-i şerîf rencide itmekden hâlî olmadukların bildürüp men' u def' olunmak emr-i şerîfim recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 64

Hüküm No: 332

Özet: Muslı'nın Gelibolu kazasına tabi Şehirköy nahiyesinde bulunan Süleyman köyünün şeri ve örfi vergilerini bir yıllığına alması hakkında.

Gelibolu nâibine hüküm ki İstanbul kâdîsı Mevlânâ Mehmed zîdet fezâilehu mektûb gönderüp taht-ı nezâretinde olup İstanbul'da Kadırga limanı kurbında Gâzî Yahya Paşa'nın binâ eyledüğü mukîm(?)hâne evkâfına kâimmakâm-ı mütevellî olan Hasan vakf-ı mezbûrî Gelibolu kazâsına tâbi' Şehirköy nâhiyesinde Süleyman nâm karyenin bin seksen dokuz senesi Martı ibtidâsından bir sene temâmına değin hâsıl olacak a'şâr-ı şer'îyye ve rüsûm-ı örfiyesin Muslî nâm kimesneye deruhde idüb zabtna temessük virilmeğle âhardan bir ferd dahl ve ta'arruz eylemeyüp temessüki mûcebince zabt itdürülmek recâsına 'arz itmeğın temessüki mûcebince zabt itdirilmek emrim olmuştur

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 64

Hüküm No: 333

Özet: Arslan ve Azril'in Sefer Çavuş'ta olan üç bin üç yüz seksen dört buçuk kuruşluk haklarını alamamasına dair.

Yalakâbâd ve Görele nâiblerine hüküm ki Arslan ve Azril nâm yahûdîler 'arz-ı hâl idüb Sefer Çavuş zimmetinde üç bin üç yüz seksen dört buçuk guruş hakları olup kayınatası Osman kefil olup İstanbul kâdîsı huzûrunda murâfa'a olduklarında inkâr ve firâr idüb mezbûr Bazar köyünde olmalarıyla ihzâr olunmak recâ itmeleriyle mezbûrlar ve kefilî Osmân Çavuş Dîvân-ı hümâyûnuma ihzâr olunup şer'le görülmek emrim olmuştur deyü hükm-i şerîf yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 65

Hüküm No: 334

Özet: Gazi İsa Bey'in yaptırdığı cami evkafından bazı kimselerin askeri beratla vazife talep ederek vakfın mütevellisini rencide etmesi hakkında.

Birgi kazâsında nâib olana ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Saray-ı cedîd ağası Ya'kûb Ağa dâme ulüvvühû 'arz-ı hâl idüb taht-ı nezâretinde olan

evkâfdan Yerlik'den ve Kilis ve Ayanluğ'da vâki' Gazi İsa Beğ binâ eylediği câmi'-i şerîfleri evkâfı zevâyidinden almak üzere ba'zı kimesneler ihlâs-hevân ve du'âgû nâmıyla kâdî ve nâib 'arzıyla askerî berâtıyla vazîfe ihdâs idüb üç kıt'a câmi' harâba müşrif olup ve rikâb-ı hümâyûn akçası dahi gelmeyüp noxsân tertîb idüb usûl-i vakfdan Anadolu muhâsesinden ihrâc olunan nişanlı ve tuğrâlı sahîh sûret-i defterde yeri olmayan muhdes vazîfe virilmeye deyü bir iki kıt'a emr-i şerîf ihrâc olunmuşiken mütevellî-i vakfı rencîde eyledüklerin bildürüp men'iyçün emr-i şerîf recâ itmeğin mukaddemâ virilen emr-i âlî ve sûret-i defter mûcebince şer' ve kânûn üzere amel olunmak emrim olmuştur

Evâsıt-ı Ca sene 1089

Sahife No: 65

Hüküm No: 335

Özet: Osman ve Kara Mustafa'nın Niğde kazası ahalisinden müfettiş paşa akçesi ve harcı adıyla haksız yere aldıkları akçeleri ödememesine dair.

Niğde kâdîsına ve Niğde mütesellimine hüküm ki Medîne-i Niğde sâkinlerinden Hacı Mustafa ve Hacı Mehmed ve diğer Hacı Mustafa ve Hacı Emrullah ve Hacı Zülfikâr ve Hacı Durhasan ve Lütfullah ve Şaban ve Hasan ve Yazıcı Ali ve İvaz vesâirleri ve kurâ ahâlîsinden karye-i Tar'dan Mustafa ve Konak nâm karyeden Hacı Mustafa ve Hızır ve Osman ve Taksan nâm karyeden Yusuf Ali ve Uluğaç nâm karyeden Topal nâm zimmî ve Arnason nâm karyeden Receb ve Kılan nam karyeden Kemal ve Abdülmümin ve Kazlı nâm karyeden Hasan ve Şaban ve Adaklı nâm karyeden Safa ve Süleyman ve Mevlud ve Ervani nâm karyeden Hacı Todoris ve Zahriye ve Kortonos nâm karyeden Tiryaki ve Güftercioğlu vesâirleri sūdde-i sa'âdetüme 'arz-ı hâl idüb yine kazâ-i mezbûra tâbi' Germiyan nâm karyeden Osmân ve Erderuson nâm karyeden Kara Mustafa nâm kimesneler bin seksen (boş) senesinde müfettiş paşa akçası ve harcı nâmıyla kazâ-i mezbûrun on dörtten eksik hânelerinden beher hânedan on üçer guruşdan yüz altmış dokuz aded guruşların mezbûrlar ahz ve kendüler ekl ü bel' idüb gadr itmeleriyle bundan akdem şer'le taleb eyledüklerinde ba'de'l-hesâb mezbûrların zimmeterinde ol mikdâr akça hakları olduğu zâhir olduğundan gayrı kendüler dahi meblağ-ı merkûmı ekl-i bel' eyledüklerin ikrâr ve i'tirâf idüb meblağ-ı mezbûr bunlara hüküm birle taraf-ı şer'den

hüccet-i şer'iyeye virilmişiken edâsında muhâlefet üzere oldukların bildürüp şer'le görülmek emrim olmuştur

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 65

Hüküm No: 336

Özet: Niğde kazasından Abdullah ve diğerlerinin yanlarına kadı ve ehl-i örf taifesini alarak halktan haksız yere akçe almaları hakkında.

Niğde kâdısına ve mütesellimine hüküm ki Kazâ-i mezbûrdan Ebubekir ve Abdurrahim nâm kâdılar ile sâyirleri 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrdan Sagir Abdullah ve İsmail ve Hacı Ramazan ve Osman Dede ve Keşoğlu nâm kimesneler dâimâ kâdî ve nâib ve ehl-i örf tâifesi yanlarına varup mevâdd isnâdıyla gamz ve hilâf-ı şer' kırk ve elli ve yüzer gurusların aldırmağa bâ'is olup bundan akdem keyfiyet-i ahvâlleri ehl-i kazâda suâl olundukda te'addîleri sâbit ve itâ'at-ı şer'-i şerîf itmedikleri hüccet olunmağla hüccet-i şer'iyeye mücebince emr-i şerîf recâ itmeleriyle şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 66

Hüküm No: 337

Özet: Yedidivan sakinlerinden Halil'in Ahmet ve diğerleri tarafından rencide edilmesi hakkında.

Yedidivan ve (boş) kâdılarına ve Yedidivan serdârına hüküm ki Yedidivan sâkinlerinden ulemâdan Halil 'arz-ı hâl idüb mezbûrun üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken Yedidivan'dan yeniçeri nâmında Ahmed ve Mustafa ve Osman Efendioğlu Yahya ve Hasan nâm kimesneler hilâf-ı şer' rencide itmeleriyle men'iyçün sekbanbaşı olup yeniçeri ağası kâimmakâmı Mustafa dâme mecdühû mektûb virmeğle mücebince yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 66

Hüküm No: 338

Özet: Bağdat ve Meşheddin-i Şerif'te bulunan seyyidlerin muhafaza edilmesi görevinin Nakibü'l-eşraf Mevlana Seyyid Mehmed Said el-Hayrani tarafından Seyyid Ebubekir el-Atreri'ye verilmesi hakkında.

Bağdad paşasına ve kâdısına hüküm ki Seyyid Ebûbekir el-Atreri 'arz-ı hâl idüb eyâlet-i Bağdad'da ve meşhedîn-i şerîfnde olan sadât-ı kirâmın hıfz u hirâset ve zabt u rabtların Nakîbü'l-eşrâf Mevlânâ Seyyid Mehmed Said el-Hayrânî tarafından kendüye sipariş olunup mühürlü mektûbıyla kâimmakâmlığı ihfâ ve mukarrer olunduğun bildürüp emr-i şerif recâ itmeğin müşârün ileyhın mektûbı mücebince amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 66

Hüküm No: 339

Özet: Hatice'nin firar eden cariyeleri ve kölesinin Viranşehirde sakin birisi tarafından alıkoyulması hakkında.

Viranşehir kâdısına ve Bolı nâibine ve Bolı mütesellimine hüküm ki İznikmid bağçesi ustası müteveffâ Osman'ın zevcesi Hadice 'arz-ı hal idüb bin seksen sekiz senesinde Gülistan ve Kahraman nâm câriyeleriyle Yusuf nâm abd-i memlûkı firâr idüb Helvacı Mehmed'in akrabası olup sâbıkâ Bolı nâzırı olan Viranşehir'de sâkin (boş) nâm kimesne ahz itmeğle emr-i şerîf recâ itmeğin şer' ve kânûn üzre amel olunmak fermân olunmağla kânûn üzre şurûtuyla yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 66

Hüküm No: 340

Özet: Gemlik ahalisinin ücret karşılığında tuttuğu on iki nefer martolos için Armutlu karyesi ahalisinden akçe talep edilmesi hakkında.

Gemlik nâibine hüküm ki Armutlu ahâlisi 'arz-ı hâl idüb bunlar Gemlik kazâsına on sâ'at ba'd mahalde olup nefsi-i Gemlik ahâlisinin ücret ile tuttukları on iki nefer martolosun hıfz ve hirâsetinde karyelerinde yoğiken mezbûrlar için bunlardan akça

taleb idüb men'iyçün emr-i şerif recâ itmeleriyle şer'le görülmek emrim olmuşdur
deyü bilâ emr-i şerîf mücânebet olunmaya deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 66

Hüküm No: 341

Özet: Kaliçeli cemaatinden Abdülhalim'in kız kardeşi Rahime'nin oğluna verilmemesini kabullenemeyen Karakaya cemaatinden Hacı Abdullah'ın adamlarıyla birlikte Abdülhalim'in obasını basması hakkında.

Karaağaç ve (boş) ve (boş) ve (boş) kâdîlarına ve Hamid sancağı mütesellimine hüküm ki Kaliçeli cemâ'atinden Abdülhalim 'arz-ı hâl idüb Karakaya cemâ'atinden Sarı Monla dimeğle ma'rûf Hacı Abdullah bundan akdem baban senin kızkarındaşın Rahime'yi oğluma vereyim demiş idi deyü da'vâ ve murâfa'a olduklarında mezbûre Rahime ben âkileyim karındaşımı vekîl itmedim didükde hüccet olmuşiken kanâ'at itmeyüp hevâsına tâbi' eşkiyâ ile obasın basup katl eylemek kasd itdükde kendüni mahlas için mezbûrlar ile mukâvemet idüb üzerine şer'an bir nesne sâbit olmuş değil iken ol mahalde âdemimiz katl eyledün deyü te'addî idüb fetvâ-yı şerîfesi mücebince emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 66

Hüküm No: 342

Özet: Hatice Sultan'ın haslarından Edirne'de sakin Hacı Süleyman'ın zimmetinde kalan bin kuruşun alıverilmesi hakkında.

Edirne kâdîsına ve Edirne mütesellimine hüküm ki Seyyidetü'l-muhadderât Hadîce Sultân dâmet ismetuhânın bi'l-fi'l kethudası olan Mustafa zîde kadrühû 'arz-ı hâl idüb müşârün ileyhânın mutasarrıf olduğu hâslarından Edirne'de vâki' Mizan(?) cezâresinde bin seksen dokuz senesinde kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Hacı Süleymân nâm kimesne deruhde ve havâss-ı mezbûr mâlından zimmetinde bin guruş bâkî kalup bu âna değın irsâl eyledüğün bildürüp şer'le alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 67

Hüküm No: 343

Özet: Bostancı Mehmet'in Çay kazasında bulunan bir köydeki mülk menziline sakin olan hizmetkârlarının tekâlif-i şakka talep edilerek rencide edilmesi hakkında.

Çay kâdısına hüküm ki Hâssa-i bostancı hasekilerinden Mehmed nâm bostancı 'arz-ı hâl idüb bunun kazâ-i mezbûra tâbi' (boş) nâm karyede mülk menzili üzerinde sâkin olan hizmetkârlarından bilâ emr-i şerîf tekâlif-i şakka teklîfi ile rencide olunmak îcâb eylemez iken hâliyâ karye-i mezbûr ahâlisi üzerlerine ehl-i örf tarafından bilâ emr-i şerîf tekâlif-i şakka vâki' oldukda hizmetkârları mezbûrlara dahi teklîf olup dahl ü rencîdeden hâlî olmadıkların bildürüp şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 67

Hüküm No: 344

Özet: Sivas'ın sürsat ve nüzul bedeli mallarından gönderilen hazinenin emin ve salim bir şekilde İstanbul'a ulaştırılması hakkında.

Sivas'dan Asitane-i sa'âdete gelince yol üzerinde vâki' olan kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve iş erlerine hüküm ki Binâ-yı hümâyûnum için havâle olunan Sivas'ın sürsât ve bedel-i nüzl mâllarından hâliyâ irsâl olunan hazîne her kangınızın taht-ı kazâsına gelüp ve ahz olur ise bir me'men ve mahfûz kondurup gice ile bekledüp gider oldukda dahi yerlûden kifayet mikdârı mu'temedun aleyh ve mütesellim âdemler koşup hıfz ve hırâset itdürerek birbirinize irsâl ve emîn ve sâlim Asitane-i sa'âdetüme îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 67

Hüküm No: 345

Özet: Ahmet'in daha önce kaptan olan Ali Paşazade Mehmet Bey'de olan bin kuruşluk hakkını alamamasına dair.

Akdeniz'de kapûdân vekîline ve Eğriboz kâdîsına hüküm ki Ahmed nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb bundan akdem kapûdân iken fevt olan Ali Paşazâde Mehmed Beğ zimmetinde bunun hüccet-i şer'iyeye ile bin guruş hakkı olup hâliyâ mezbûrdan taleb eyledükde edâsında ta'allül ve inâd eylediğın bildürüp şer'le görölüp hüccet-i şer'iyeye mücebince amel olunup zimmetinde zuhûr iden ol mikdâr guruş hakkı alıvırilüb ta'allül ve nizâ' itdürülmemek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğın şer'le görölmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 67

Hüküm No: 346

Özet: Seyyid Hasan'ın Huzurdem köyünün şeri ve örfi vergilerini bir yıllığına iki yüz kuruş karşılığında Mustafa'ya vermesine rağmen Mustafa'nın karye mahsulünü zabt etmesine engel olması hakkında.

Vize kazâsında nâibü's-şer' olana hüküm ki Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafa zide kadrühû 'arz-ı hâl idüb Vize sâkinlerinden Seyyid Hasan nâm kimesne berât-ı şerifle mutasarrıf olduğı (boş) zâviyesi vakfından yine kazâ-i mezbûra tâbi' Huzurdem nâm karyenin bin seksen dokuz senesi Martı ibtidâsından bir sene temâmına değın vâki' olan a'şâr-ı şer'iyeye ve rüsûm-ı örfiye vesâyir hukûk ve rüsûmun iki yüz guruşa buna deruhde ve meblağ-ı mezbûrı bi't-temâm kabz ve yedine memhûr temessük virüp bu dahi varup çayır mahsûlün kabz itmişiken mezbûr Seyyid Hasan gelüp kendüm zabt iderüm deyü dahl idüb gadr ve te'addî eylediğın bildürüp elinde olan memhûr temessüki mücebince zabt itdürölüp mezbûrı dahl ü ta'arruz itdürülmemek bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğın mahallinde şer'le görölmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 67

Hüküm No: 347

Özet: Yeniçeri Ali'nin Kastamonu kazasında sakin Yeniçeri Mehmet ve Köse Mumcu'da olan yetmiş kuruşluk alacağını tahsil edememesine dair.

Kastamonu kâdîsına ve kazâ-i mezbûrede yeniçeri serdârına hüküm ki Ali nâm yeniçeri 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi' sâbıkâ yeniçeri serdârı Mehmed ve Köse Mumcu dimeğle ma'rûf yeniçeriler zimmetlerinde yetmiş guruş olup taleb eyledükde virmeyüp birbirlerine salup avk itmeleriyle mezbûrları şer'-i şerîfe ihzâr idüb teveccühlerinde hakkın şer'le alıvirilüb ve eğer virmeyüp ta'allülider ise Asitâne-i sa'âdetüme havâle eylesin dîvân-ı hümâyûnumda şer'le görülmek için sekbân başı Mustafa dâme mecdühû tarafından mektûb virilmeğle mücebince hükm yazılmışdır Fî evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 68

Hüküm No: 348

Özet: Hassa mimarbaşı Mustafa'nın mutasarrıfı olduğu Göncü köyü sınırında olan yerlerin öşür vergisinin Biga sancağında bulunan Ayşe Sultan evkafi mütevellisi Mustafa ve vekili Hasan tarafından alınmak istenmesine dair.

Lapseki kâdîsına ve Biga kâdîsına ve Biga sancağı mütesellimine hüküm ki Sâbıkâ hâssa mi'mârbaşı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mustafa dâme mecdühû 'arz-ı hâl idüb Lapseki kazâsına tâbi' Göncü nâm karyeye ber vech-i mülkiyet mutasarrıf olup karye-i merkûmun hudûdı Değersarın kara dere başı ve Kula depesi ve Korudere başı ve Yörük konağı ve sıra çamları ile mahdûd ve mümtâz olup hudûd-ı mezbûr ile mahdûd olan yerlerin öşr ü resmin karye-i mezbûreye mutasarrıf olanlar alagelüp âhardan kimesnenin kat'-ı alâkası yoğiken Biga kazâsında vâki' Aişe Sultân evkâfi mütevellîsi Mustafa ve vekîli Hasan karye-i mezbûrun sınırı dâhilinde olan Kula depesinde Korudere başına varınca olan yerler için evkâf-ı mezbûre toprağındandır deyü hevâlarına tâbi' kâdîya istinâd ve zûr şâhid ikâmetiyle eline hüccet almağla bî vech nizâ' eyleyüp bundan akdem mübâşir birle emr-i şerîfim virilüb hüccet-i nizâ'ın üzerine varılıp vaz'-ı alâyim olunmak üzre Gelibolı müfettişi Süleyman zide fezâilehu müvellâ ta'yîn olundukda karye-i mezbûrun sınırları musinn u ihtiyâr ve bîgaraz ve mu'temedun aleyh kimesnelerin ihzârıyla hudûdın tahrîr ve alâmât-ı kadîmesi tecdîd ve kadîmî sınırları üzerlerine vaz'-ı alâyim olunup evkâf-ı mezbûrenin kat'-ı alâkası olmamağla kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet birle taraf-

ı şer'eden hüccet-i şer'iyye virilmişiken mezbûrlar yine ol hüccete muhâlif bivech mu'arazadan hâlî olmadukların bildürüp yedinde olan hüccet-i şer'iyye ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şer'îm mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 68

Hüküm No: 349

Özet: Vefat eden amcasının kızı Fatma'nın velayeti Receb'te olmasına rağmen Fatma'nın rızası olmaksızın büyükannesi Rahime tarafından Ömer'e nikâhlanması hakkında.

İznikmid kâdîsına ve Kocaili sancağına mutasarrıf olan dâme ikbâlehuya hüküm ki Receb nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb bundan akdem bunun fevt olan ammîsi (boş) nâm kimesnenin sagire kızı Fatıma'nın bu velî-i akrebi olup velâyet ve inkâh bunun iken büyük vâlidesi Râhime nâm hâtûn bunun izn ve rızası yoğıken kefri olmayan Ömer nâm kimesneye nikâh idüb bu dahi kefri olmamağla izn-i şer'le akd-i mezbûrı nesh ve izn-i şer'le kefri olan (boş) nâm kimesneye nikâh idüb bir vechile dahl olunmak icâb itmez iken hâlâ mezbûr Ömer mukaddemâ büyük vâlidem mezbûre bana nikâh itmişdir deyü da'vâ idüb husûs-ı mezbûr şeyhü'l-islâmda istifsâr olundukda velî-i akrebi ammîsidir büyük vâlidesi velî-i akrebi olmaz deyü fetvâ-yı şerîf virilmişiken murâfa'a-i şer' oldukda fetvâ-yı şerîf mûcebince akd-i mezbûr fesh ve mûcebince hüccet-i şer'iyye virilmişiken hâlâ mezbûr Ömer ile mezbûre Rahime dahl ü nizâ'dan hâlî olmadukların bildürüp mûcebince amel olunup men' u def' olunmak babında emr-i şer'îm recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 68

Hüküm No: 350

Özet: Berat-ı şerifle taamiyye vazifesine mutasarrıf olan Ali ve diğerlerine zaviye mütesellimi tarafından vazifelerinin verilmemesi hakkında.

Malatya kâdîsına ve Malatya sancağı mütesellimine hüküm ki Ali ve Mehmed ve Ahmed ve (boş) ve (boş) ve (boş) nâm kimesneler ‘arz-ı hâl idüb bunlar berât-ı şerîfimle ta‘âmiyye vazîfesine mutasarrıflar iken berâtları mücebince müstehakk oldukları vazîfelerin taleb eyledüklerinde zâviye-i mezbûre mütevellîsi olan (boş) nâm kimesne virmekde ta‘allül itdüğün bildürüp berâtları mücebince müstehakk oldukları vazîfelerin şer‘le alıvirilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Sahife No: 68

Hüküm No: 351

Özet: Ahmet’in Selanik ve diğer kazalardan İstanbul için zahire satın alması hakkında.

Selanik kâdîsına Karaağaç ve Kavala kâdîlarına hüküm ki Sefine reislerinden Ahmed Reis nâm kimesne ‘arz-ı hâl idüb bu İstanbul zahîresi için taht-ı kazânızda vâki‘ iskelelerde bulunan yerlerde narh-ı cârî üzre akçasıyla tereke alup kimesne tahmîl idilmeyüp dürlü kefereye bey‘ itmeyüp doğru İstanbul'a gelmek üzre kefilî alınu mukaddemâ İstanbul kâdîsı olan akzâ kuzâtî'l-müslimîn Mevlânâ Mehmed zîdet fezâilehu hüccet virmeğle vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 69

Hüküm No: 352

Özet: İslamiyeti kabul eden kura ahalilerinin yasak olmasına rağmen camisi ve mescidi bulunan Bandırma’ya gemilerle şarap getirmesi hakkında.

Bandırma nâhiyesi nâibine hüküm ki Kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Bandırma ve Erdek iskeleleri gümrükcisi Beşir ile nâhiye-i mezbûr ahâlîleri südde-i sa‘âdetüme ‘arz-ı hâl idüb cevâmi‘-i ehl-i islâm ile müşerref olan büldân ve kasabât ve kurâda hamr ve ark bey‘ ü şirrâ ve şürb ve tenâvül olunmayup ve meyhâneler hedm ve kal‘ olunmak üzre emr-i şerîfim virilüb men‘ olunmuş iken cevâmi‘-i ehl-i İslâm ile müşerref olan kurâ ahâlîleri cevâmi‘ ve mesâcidi olan Bandırma kasabasına sefinelere tahmîl iderüz deyü hamr u ark getirüb te‘addî ve fesâddan hâlî

olmadukların bildürüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 69

Hüküm No: 353

Özet: Dergah-ı muallam yeniçerilerinden sekizinci bölükten Mehmet Ahmet'e emeklilik izni verilmesi hakkında.

Akçakızanlık kâdısına ve kazâ-i mezbûrede yeniçeri serdârına hüküm ki Kazâ-i mezbûra tâbi' Aklıhayli nâm karye sâkinlerinden olup dergâh-ı mu'allam yeniçerilerinden sekizinci bölükde yevmî beş akça ulûfe ile mütekâ'id olan Mehmed Ahmed nâm mütekâ'ide izn virilüb bi'l-fi'l Asitâne-i sa'âdetümde sekbân başı olup Dergâh-ı mu'allam yeniçerileri ağası kâimmakâmı olan Mustafa dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğle mûcebince amel olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 69

Hüküm No: 354

Özet: Belgrad ve Sofya'da gümrük vermemek için mallarını saklatan Bazı Frenk ve Ermeni tüccarların mallarıyla beraber İstanbul'a gönderilmeleri hakkında.

Belgrad ve Sofya monlâsına hüküm ki İstanbul gümrüğü emîni olan Hâcî Hüseyin zîde mecdühû 'arz-ı hâl idüb birkaç nefer frenk ve ermeni tâciri ve (...) alup çıkardıkları dîbâ ve kumaşı sandıklarıyla İstanbul'a getürmeyüp taht-ı kazânıza geldiklerinde gümrük virmemek için metâ'ların saklatup mâl-ı mîrîye gadr itmeleriyle bundan akdem mezbûr tâcirler meks eyledükleri mahallerde yedlerinde olan metâ'larıyla kaldırılıp Asitâne-i sa'âdetüme gelmeleriçün emr-i şerîfim ile mübâşir gönderilmişiken ta'allül eyledüklerin bildürüp mübâşir-i merkûm ile mezbûrlar Asitâne-i sa'âdetüme ihzâr itdürölmek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak emrim olmuşdur

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 69

Hüküm No: 355

Özet: Bazı kimselerin fazladan akçe talep ederek Aksaray ahalisine zulm etmesi hakkında.

Aksaray kâdîsına ve Aksaray sancağı mütesellimine hüküm ki Aksaray kasabası ahâlîsi ‘arz-ı hâl iderler kasaba-i mezbûr ahâlîsi üzerlerine emr-i şerîfle tekâlîf vâkı‘ oldukda kadîmden olıgeldüğü üzre her mahallenin imâmı ve ehl-i mahalleden i‘timâd eyledükleri bir kimesnenin muvâcehelerinde a‘lâ ve evsat ve ednâ i‘tibâriyle herkesin tahammüllerine göre ma‘rifet-i şer‘le tevzi‘-i cem‘a me‘mûr olunmak emr ve defterde ta‘yîn ve tasrîh olduğı üzre teslîm idegelmişler iken ahâlî-i kasabadan ba‘zı zî-kudret olan (boş) ve (boş) ve (boş) nâm kimesneler mütegaliben kendü murâdları üzre ziyâde tahsîl ve ziyâdesin kendüler ekl ü bel‘ idüb zulm ve te‘addîden hâlî olmadukların bildürüp şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 70

Hüküm No: 356

Özet: Ömer’in mutasarrıfı olduğı Çuka köyünün mahsulünün köyün eski mutasarrıfı Mercan’ın subaşısı Hüseyin tarafından gasb edilmesi hakkında.

Bergos kâdîsına hüküm ki Erbâb-ı tîmârdan Ömer nâm sipâhî gelüp berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğı timârı karyelerinden Bergos kazâsına tâbi‘ Çuka nâm karyesinin bin seksen sekiz senesinde berâtı mücebince tahvîl târîhine düş mahsûlde Bergos sâkinlerinden tîmâr-ı mezbûra sâbıkâ mutasarrıf olan Mercân nâm kimesnenin subaşısı olan Hüseyin nâm kimesne fuzûlî ahz u kabz idüb gadr eyledükde ve yedinde fetvâsı olduğun bildirüp berâtı mücebince tahvîl târîhine düşüp fuzûlî kabz olunan mahsûl alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın mahallinde şer‘le görülmek için hükm yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 70**Hüküm No: 357**

Özet: Hasan'ın İznikmid'te inşa eylediği iskelesine başkaları tarafından müdahale olunmaması hakkında.

İznikmid kâdîsına hüküm ki Hasan nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrda başiskele ve sekbanbaşı iskelesinin kurbunda Burgaz çiftliği dimeğle ma'rûf çiftliğe vürûdunda kendü mâlıyla emr-i şerîfimle binâ eylediği iskelesiyçün (boş) nâm kimesne gayûr deyü nizâ' eylemeğle murâfa'a-i şer' olup görölmeğın merkûm Mehmed'in bir vechile alâkası olmaduğın zâhir olup iskele-i merkûmân buna hükm olunup cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye virilmişiken ol hüccete mugayir bilâ emr-i şerîf fuzûlî rencîde ve müdâhaleden hâlî olmaduğın bildürüp hüccet-i şer'iyyesi mûcebince amel olunup hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde ve müdâhale itdürülmemek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın şer'le görülmek içün hükm yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 70**Hüküm No: 358**

Özet: İznikmid'e tabi Orhanlı köyündeki caminin vaiz ve nasihatçısı olan Mevlana Şeyh Süleyman'ın Baba Sultan Zaviyesi'nden ücretini almasına zaviyadar ve mütevellî olan Mustafa'nın engel olması hakkında.

Kocaili sancağına mutasarrıf olan (boş) dâme ikbâlehuya ve İznikmid kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûra tâbi' Orhanlı karyesinde vâki' câmi'-i şerîfde vâ'iz ve nâsîh olan kıdvetü'l-kuzzât Mevlânâ Şeyh Süleymân zide takvâhu südde-i sa'âdetüme 'arz-ı hâl idüb mûmâ ileyhın vazîfe-i va'ziyyesi şey'-i kalîl olmağla karye-i mezbûrede vâki' Baba Sultân zâviyesi bir cihete meşrûta olmamağla mahsûlünden kendüye yevmî yigirmi akça vazîfe tevcih olunup hulûlünde ruus mûcebince yedine kalemiyeden berât-ı şerîfim virilüb edâ-yı hıdmet idüb müstehakk olduğın vazîfenin zâviye-i mezbûr mahsûlünden almak istedikde hâliyâ zâviyedâr ve mütevellî olan Mustafa virmekde ta'allül eylediğın bildürüp alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın şer'le görülmek içün yazılmışdır

Fî evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 70**Hüküm No: 359**

Özet: Mehmet ve Halil'in gemileri ile İstanbul için Karaağaç ve diğer yerlerden zahire satın almaları hakkında.

Selanik ve Karaağaç ve Kavala ve Siroz ve Çayağzı kâdîlarına hüküm ki Sefîne reislerinden Mehmed ve Halîl 'arz-ı hâl idüb bunlar İstanbul zahîresi için taht-ı kazânızda vâki' Karaağaç ve Kavala ve Siroz ve Selanik ve Çayağzı vesâyir iskelelerde bulunan yerlerde narh-ı cârî üzre akça ile tezkere alup çenber ta'bir olunur üç kıt'a sefinelerine tahmîl idüb dürlü kefereye bey' itmeyüp doğru İstanbul'a götürmek üzre kefilî alınıp bi'l-fi'l İstanbul kâdîsı olan Mehmed zîdet fezâilehu hüccet virmeğle vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır Fî evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 70**Hüküm No: 360**

Özet: İstanbul'da bulunan Şehzade Sultan Mehmet Han Camisi ve imareti evkafına ait Bertuş köyü ahalisinin faizli borçları olan dört bin kuruşu senede sekiz yüz kuruş olmak üzere beş taksitte ödemelerine dair.

Galata kâdîsına hüküm ki Dâru's-sa'âde ağası Yusuf Ağa dâme ulüvvühû 'arz gönderüp taht-ı nezâretinde olup İstanbul'da vâki' Şehzâde Sultân Mehmed Hân câmi'-i şerîf ve imâreti evkâfından kazâ-i mezbûra tâbi' Marmara'da vâki' yerler Bertuş karyesi ahâlîsinin ba'zı ashâb-ı düyûna dört bin guruş mikdârı murâbahalı deynleri olup re'âyaları perâkende olup câmi' hâneleri müceddiden tahrîr olunup birkaç nefer re'âyâ yerine gelüp dâyinleri üzerlerine hüccüm idüb zimmet-i edâ-i deyne iktidârları olmaduğundan tekrâr perâkende olmak ihtimâli vardır deyü meblağ-ı mezbûr beher sene dâyinlerine sekizer yüz guruş virilüb beş senede tadrîcle cümlesi edâ olunmak için emr-i şerîf recâ itmeğın vech-i meşrûh üzre yazılmışdır Fî evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 71**Hüküm No: 361**

Özet: Velayeti Receb'te olan Fatma'nın rızası olmaksızın büyükannesi Rahime tarafından Ömer'e nikâhlanması ve daha sonra nikâhı şerle fesh olan Fatma'nın başka biriyle nikâhlanmasına Aşçı Bekir ve diğerlerinin fetva-i şerife aykırı olarak müdahale etmeleri hakkında.

Kocaili sancağına mutasarrıf olan dâme ikbâlehuya ve İznikmid kâdısına hüküm ki Receb 'arz-ı hâl idüb İznikmid'de ammîsi kızı Fatıma nâm sagirenin velâyet-i inkâhı Receb'in iken vâlidesinin vâlidesi Rahime Receb'in rızâsı ve izni yoğiken kefri olmayan Ömer'e nikâh idüb şeyhülislâmdan istiknâh olundukda velî-i akrebi Receb olup murâfa'a-i şer' olduklarında mezbûrenin eyledüğü nikâh şer'le fesh olup kefri olan (boş) nâm kimesneye nikâh ile virilmiş iken fetvâ-yı şerîfe ve hüccet-i şer'ıyyeye mugâyir Aşçı Bekir ve Mumcî Süleyman ve Abacı oğlu Mahmud ve (boş) ve (boş) nâm kimesneler medhalleri yoğiken husûs-ı mezbûra karışup ihtilâl virmeleriyle mezbûrlar husûs-ı mezbûra karışmakdan men' olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Fî evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 71

Hüküm No: 362

Özet: Seyyid Mehmet ve kardeşlerine babalarından intikal eden çiftlik arazisi üzerine Seyyid Ahmet tarafından menzil inşa edilmesi ve mahsullerine zarar verilmesi hakkında.

Çemaş ve Karahisar kâdılarına ve Karahisar mütesellimine hüküm ki Seyyid Mehmed ve Ahmed ve diğer Ahmed nâm karındaşlar 'arz-ı hâl idüb Çemaş kazâsında Gümrük karyesinde babalarından intikâl iden çiftlik arazisi üzerine Seyyid Ahmed fuzûlen menzil binâ idüb ve koruların eşcârın kat' idüb ve evlâdı çıkup yolların kapayup ve davarların bunların otlak ve mahsûlleri arasına salıvirüp zarar ve ziyândan hâlî olmayup fetvâ-yı şerîf mücebince zararları men' olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeleriyle şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur
Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 71

Hüküm No: 363

Özet: Vezirizam Şehit Mehmet Paşa evkafından Bor kazasında bulunan camiye ait boyahanenin kiracılarının voyvoda tarafından akçe talep edilerek rencide edilmesi hakkında.

Bor kâdısına hüküm ki Vezir-i a'zam-ı sâbık Şehid Mehmed Paşa evkâfının meşrûtiyet üzere mütevellî-i kebîri İbrâhîm Hânzâde Ali 'arz-ı hâl idüb evkâf-ı mezbûrdan Bor kazâsında vâki' câmi'-i şerîf musakkafâtından bir bâb boyahânenin müste'cirlerini bilâ emr-i şerîf fermân defterdârı tarafından voyvoda olanlar beher mâh gelüp akça talebiyle rencide idüb dükkân-ı mezbûr hâlî olmağla men' için emr-i şerîf recâ itmeğın şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 71

Hüküm No: 364

Özet: Erzurum, Pulman ve Çemaş ahalisi vergilerini vermeye razı iken İlbasanlı Ömer ve diğerlerinin ahaliden fazladan akçe talep etmesi hakkında

Erzurûm vâlisine Pulman ve Çemaş kâdîlarına hüküm ki Kazâ-i mezbûrân ahâlîleri 'arz-ı hâl gönderüp bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen tekâlîflerin cem'ine me'mûr olanlara virmeğe râzîlar iken İlbasanlı Ömer ve Mehmed ve Ekşi Mahmûd ve Çapanır'dan Süleyman oğlu Mustafa ve diğer Süleyman oğlu Dişi Mustafa ve Çerkes Aliş ve Kocaoğlu diğer Mustafa ve Kurd Mehmed ve Kocaoğlu'nun oğulların vâki' olan tekâlîfi kendüleri kesüp alup ba'dehu ziyâde atlu ve âdem ile karyeye götürüb fukarânın ehl ü iyâlleriyle sâkin oldukları evlerine konup müft ü meccânen yem ve yemek vesâir zahîrelerin ve küllî akçaların alduktan gayrı mütesellim ve subaşı ve emîn-i vekîliyiz deyü fukaranın evin basup kayd-ı bend ile âhar kazâyâ götürüb cerîmelerin alup bunun emsâli zulm ve te'addîlerinden fukarâ perâkende ve perîşân olmağla mezbûrlar kendü hâllerinde olup vech-i meşrûh üzere olan te'addîleri men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 89

Sahife No: 71

Hüküm No: 365

Özet: Sefer için İstanbul'dan Tuna'ya sevk olan zahirenin ihtiyaç olmaması nedeniyle İstanbul'a geri gönderilmesi talebine rağmen Parmaksızoğlu Mustafa Reis'in zahireyi Trabzon'a götürerek satması hakkında.

Trabzon eyâletine mutasarrıf olan Mehmed Paşa'ya ve Trabzon ve Rize kâdîlarına hüküm ki Gümrük emîni Hacı Hüseyin 'arz-ı hâl idüb sefer-i hümayûn için İstanbul'dan Tuna'ya irsâl olunan zehâyirden Rize'de sâkin Parmaksızoğlu Mustafa Reis ile üç bin iki yüz keyl hintanın navlın alup Tuna'ya götürüp zahîre lâzım olmamağla birkaç sefineleriyle İstanbul'a gönderilüp mezbûr Mustafa İstanbul'a gelmeden Trabzon'a gidüb hintayı fûruht itmeğle tarafından giden âdemisine virmekde ta'allül ider ise ihzâriyçün emr-i şerîf recâ itmeğın tahmîl itdiği hüccet-i şer'îyye mücebince mîrî hintayı virmekde ta'allül ider ise Asitâne-i sa'âdetüme ihzâr olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 72

Hüküm No: 366

Özet: Öküz Mehmet Paşa evkafından Ulukışla'da bulunan vakf hanın tamire ihtiyacı olması nedeniyle vakfın mütevellisi Hacı Mustafa'nın tayin ettiği vekilin tamir için harcadığından daha fazla akçe talep etmesi hakkında.

Muvakkat Kilis kâdîsı mevlânâ Hacı Sâfi'ye ve Ulukışla kâdîsına hüküm ki Vezir Gürci Mehmed Paşa'nın oğlu olup meşrûtiyet üzere mütevellî Öküz Mehmed Paşa evkâfının mütevellîsi olan Dergâh-ı mu'allam müteferrikalarından kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim Hacı Mustafa zide mecdühü 'arz-ı hâl idüb müteveffâ-yı müşârün ileyhânın Ulukışla'da binâ eyledüğü vakf hânın ba'zı yeri meremmâta muhtâc olmağla hân-ı merkûmı meremmât etmek için (boş) nâm kimesneyi vekîl idüb mezbûr dahi varup meremmât ve yigirmi sekiz buçuk guruş sarf idüb ve husûs-ı mezbûra ne mikdâr akça sarf vakfın mürtezikalarının ma'lûmları iken mezbûr mücerred mâl-ı vakfı ekl ü bel' itmek için kendüsi defter idüb yerlûden hevâsına tâbi' naibine? hüccet itdürüp yüz yetmiş guruş sarf olundu deyü mâl-ı vakfı almak isteyüp vakfa gadr eyledüğün ve husûs-ı mezbûr için tarafından (boş) nâm kimesneyi vekîl nasb ve ta'yîn eyledüğün bildürüp hân-ı merkûmun meremmâtı ol diyârın ehl-i vukûf ve bî-garaz ve mu'temedun aleyh kimesneler ile tekrâr keşf ve tahrîr ve hüccet

olunmak bâbında emr-i şerifim recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 72

Hüküm No: 367

Özet: Mustafa'nın beş yüz kuruş alacağı olan Andriya ve kefilî Yanaki'nin Mudanya'ya firar etmesi hakkında.

Mudanya kâdîsına nâibü's-şer' olana hüküm ki Mustafa nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb Mudanya sâkinlerinden Andriya nâm zimmînin üzerinde k'arz-ı şer'den beş yüz guruş hakkı olup virmekde ta'allül üzre olmağla mukaddemâ murâfa'a-i şer' olduklarında kâyını Yanaki nâm zimmî kefil-i bi'l-mâl olup va'desi hulûl itmeden mezbûrlar Mudanya'ya firâr eyledüklerin bildürüp mezbûrân zimmîler Asitâne-i sa'âdetüme havâle olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ itmeğin mahallinde şer'le görölüp icrâ-yı hakk olmaz ise Dîvân-ı hümâyûnuma havâle olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 72

Hüküm No: 368

Özet: Öztimur köyü ahalisinin Dergah-ı muallam müteferrikalarından Ali'nin de kendileriyle birlikte avârız vermesini isteyerek Ali'yi rencide etmeleri hakkında.

Gülbazlaryeri kâdîsına Bolı sancağı mütesellimine hüküm ki Dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Müteferrika Ali zîde mecdühû 'arz-ı hâl idüb bu hıdemât-ı hümâyûnumda mevcûd olup bir vechile dahl olunmak icâb itmez iken kazâ-i mezbûra tâbi' Öztimur nâm karye ahâlîsi mücerred ta'mîr için karyemizde sâkin olursan ol takdîrce vâki' olan avârız vesâir tekâlîf bizimle ma'an vir deyü dahl idüb bu dahi kendünün avârız vesâir tekâlîflerin murâbahası virilmek üzre teslîm-i mütevellî ve tescîl-i şer'î birle (boş) guruş vakf idüb murâbahası bunun hissesine düşen tekâlîfine kifâyet ider iken hâliyâ mezbûrlar şirrete sülûk idüb bundan ve hıdmetkârlarından tekâlîf taleb idüb dâimâ dahl ü rencîdeden hâlî oldukların ve bu bâbda elinde hüccet-i şer'iyeye olduğun bildürüp hüccet-i şer'iyesi

mûcebince amel olunmayup ol vechile dahl ü rencîde olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledüğü ecilden şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 72

Hüküm No: 369

Özet: Debbâğ taifesinden bazı kimselerin İznikmid’te kesilen koyun derilerinden Hacı Ahmet ve diğerlerine hisse vermemesi hakkında.

İznikmid kâdîsına hüküm ki Debbâğ tâifesinden Hacı Ahmed ve Mehmed ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i İznikmid’de zebh olunan koyun derilerinden kadîme muhâlif taife-i mezbûreden (boş) ve (boş) ve (boş) nâm kimesneler bunlara hisse virmeyüp nizâ‘ itmeleriyle emr-i şerîf recâ itmeleriyle şer‘ ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 73

Hüküm No: 370

Özet: Mısır’dan İstanbul’a gelirken Yorgi’nin gemisinde vefat eden yeniçeri Mehmet’in varisi olmadığından mirasının beytül mala alınması hakkında.

Gelibolu kazâsında nâib olana Seddü’l-bahr kal‘ası didzârına hüküm ki Bundan akdem mahrusse-i Mısır’dan İstanbul’a gelir iken Yorgi nâm zimmînin sefinesinde bi emrillâhi te‘âlâ fevt olan doksan sekizinci cemâ‘atden Mehmed nâm yeniçerinin vârisi olmayup metrûkâtı cânib-i beytü’l-mâle âid olmağın şer‘le ahz u kabz itmek için kıdvetü’l-akrân (boş) zîde kadrühû ta‘yîn olunmağın müteveffâ-yı mezbûrun metrûkâtı sen ki didzârsın merkûmenin yedinde makbûz olmağla ma‘rifet-i şer‘le her nesin zabt eylemiş isen aynı ile bu tarafa mübâşir-i mezbûr ile irsâl eylemen bâbında iftihârü’l-emâcid ve’l-ekârim sekbânbaşı olup Asitâne-i sa‘âdetümde Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası kâimmakâmı Mustafa dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb virilmeğle mûcebince amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 73

Hüküm No: 371

Özet: Rikab-ı hümayun'a davet edilen Sultan Mehmet Han Camisi vaizi Abdükerim'in emin ve salim bir şekilde ulaştırılması hakkında.

Asitâne-i sa'âdetden rikâb-ı hümayûna varınca yol üzerinde vâki' kâdîlara hüküm ki Rikâb-ı hümayûna da'vet olunan merhum Sultan Mehmed Han câmi'-i şerîfi vâ'izi olan Abdülkerim Efendi her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise bir münâsib olan mahalle kondurup emîn ve sâlim rikâb-ı hümayûnuma îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı Câ sene 1089

Sahife No: 73

Hüküm No: 372

Özet: Vilayetlerinin tahriri için Ahmet'ten üç yüz kuruş alan Marakol ve diğerlerinin borçlarını ödememesine dair.

Ahyolu kâdîsına hüküm ki Ahmed nâm kimesne dergâh-ı mu'allama 'arz-ı hâl idüb bundan akdem bin seksen (boş) senesinde kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Yani veledi Mihalaki Kokoş ve Manolaki Leferi veledi Alekden ve Armioğlu Yanaki Yazıcı ve Marakol nam zimmîler vilâyetleri tahrîri için bundan üç yüz guruş k'arz alup mukaddemâ meblağ-ı mezkûrı mezbûrlardan taleb eyledükde virmeyüp ta'allül ve inâd eyledüğün bildürüp şer'le görülüp üç yüz guruş mezbûrlardan alıvirilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledüğü ecilden mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 73

Hüküm No: 373

Özet: Kütahya'da bulunan Karagöz Paşa Camisi imamı ve diğer çalışanlarına mütevellî tarafından ücretlerinin hazineye alındığı gibi verilmesi hakkında.

Kütahya kâdîsına hüküm ki Kütahya'da vâki' müteveffâ Karagöz Paşa câmi'nin bi'l-fi'l berât-ı şerîfimle imâm ve hafîbi ve müezzin ve kayyımı vesâir mürtezikaları

‘arz-ı hâl idüb berâtları mûcebince hıdmetleri mukâbelesinde müstehak oldukları vazîfeleri akçaların vakf-ı mezbûrun mütevellisinden Asitâne-i sa‘âdetden hazîne-i âmireye alındığı üzere taleb eyledüklerinde vakf-ı mezbûrun mütevellîsi olan kimesne guruş iki yüz altmışa ve semeni yiğirmi iki akçaya ve pâreyi altı buçuka tekâlîf eyledüğün bildürüp mîrîye alındığı üzere alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ eylediği ecilden imdi Asitâne-i sa‘âdet-medârımda her kâmil guruş yüz yiğirmişer akçaya ve esedî guruş yüz onar akçaya ve hâlisü’l-ayâr akça alınup ve mîrîye dahi o minvâl üzere alınup ve virilmeğle vech-i meşrûh üzere alıvirilmek emrim olmuştur
Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 74

Hüküm No: 374

Özet: Yirmi üç ay Kula kadılığı yapmış olan Mehmet’in ahaliden fazladan akçe alması hakkında.

Tire kazâsında nâib olana ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Kula kazâsı ahâlîsi ‘arz-ı hâl iderler hâliyâ Tire sâkinlerinden olup bin seksen sekiz senesinde kâdîları olan Alaşehirli Nurullahzade dimeğle ma‘ruf Mehmed nâm kâdî kaza-i mezbûra yiğirmi üç ay kâdî olup emr-i şerîfimle vâki‘ olan tekâlîflerin her birimizden emr ve defterden ziyâde yüzer ve ikişer yüzer guruşların aldığından gayrı keşf vâki‘ oldukda yiğirmişer ve otuzar guruş ve hüccet akçası otuzar kırkar guruşların alup ziyâde zulm ve te‘addî eyledüğün bildürüp hilâf-ı şer‘ ve kânûn aldığı akça ashâbına redd itdirilüp icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 74

Hüküm No: 375

Özet: Vize’de Ayaş köyü ahalisinden Hüseyin’in çalınan dört adet sığırının İpsala’da Veli ve Mehmet’e bulunması ve bunların sığırları iade etmek istememesine dair.

İpsala kâdîsına hüküm ki Hüseyin ‘arz-ı hâl idüb Vize’de Ayvaş nâm karyede sâkin olup bundan akdem dört re’s sığırların sirka olunup İpsala’da Veli ve Mehmed nâm kimesnelerde bulup taleb eyledükde virmemek için Yörük beği emânet virdi ve

gâh akçasın ile satun aldık deyü ta'allül idüb emr-i şerîf recâ itmeğle şer'le görölmek
emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 74

Hüküm No: 376

Özet: Alioğlu İvaz Reis ve Cezayirli İstirati'nin İstanbul için Gümülcine ve diğer yerlerden buğday satın almaları hakkında.

Selanik ve İnöz ve Ilıca ve Gümülcine ve Kavala ve Siroz kâdîlarına hüküm ki

Sefine reislerinden Alioğlu İvaz Reis nâm kimesne ile Cezayirli İstirati nâm zimmî 'arz-ı hal idüb mezbûrlar sefineleriyle varup taht-ı kazanızda vaki İnöz ve Ilıca ve Gümülcine ve Kavala ve Siroz ve Selanik iskelelerinde buğday iştirâ idüb sefinelerine tahmil eyledüklerinden sonra ahâr diyara götürmeyüp ve dürli kefereye bey' itmeyüp doğru İstanbul'a götürmeğın kefil alınup akzâ kuzâti'l-müslimîn bi'l-fi'l İstanbul kâdîsı olan Mevlânâ Mehmed zîdet fezâilehu tarafından hüccet-i şer'iyeye virildiğın bildürüp mücebince amel olunup kimesne mâni' olmamak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ eyledükleri ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü şurûtuyla hükm-i şerîf yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 74

Hüküm No: 377

Özet: Kula kasabası sakinlerinden Suhteoğlu Mustafa ve diğerlerinin kasabaya gelen kadılar ile anlaşarak ahaliden fazla akçe almaları hakkında.

Kula kâdîsına ve Kütahya mütesellimine hüküm ki Kazâ-i mezbûr ahâlîsi âdem

ve 'arz-ı hâl gönderüp Kula kasabası sâkinlerinden Suhteoğlu Mustafa ve ebnâ-i sipâhîden Receb ve Ahmed ile yekdil olup varan kâdîları odalarına kondurup tekâlîf vâki' oldukda kendü murâdları üzre emr ve defterden ziyâde tevzî' idüb ziyâdesin ekl ü bel' idüb ziyâde gadr ve te'addî itmeleriyle fukarânın tekâlîfleri umûruna karışmayup te'addîleri men' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledükleri ecilden hilâf-ı şer'-i şerîf te'addîleri vâki' ise men' olunup şer' ve kânûn üzre amel oluna deyü hükm yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 74

Hüküm No: 378

Özet: Asador ve kardeşi Gazel'e babalarından kalan mirasın tamamının Gazel tarafından zabt edilmesi hakkında.

Divriği kâdîsına hüküm ki Asador zimmî 'arz-ı hâl idüb babası mürd olup metrûkâtı buna ve karındaşı Gazel zimmîye intikâl itmişiken cümlesin Gazel zabt idüb hissesin taleb eyledükde ta'allül idüb emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmaz ise Asitane-i sa'âdetüme havâle olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 75

Hüküm No: 379

Özet: Konya'da satılan beyaz, kırmızı ve siyah keçi tiftiğinin satın alınması küllahçı taifesine mahsus iken Hacı Süleyman ve diğerlerinin satın alması hakkında.

Konya'da nâibü'ş-şer' olana ve Karaman mütesellimine hüküm ki Medîne-i Konya'da külahcı tâifesi 'arz-ı hâl idüb nefsi-i Konya'da bey' olunan beyaz ve kırmızı ve siyah keçi tiftiğinin iştirâsı bunlara mahsûs olup buldukları yerde narh-ı cârî üzre iştirâ idüb dahl olunmaz iken Mehmed Efendi dimeğle ma'rûf kimesne ve Hacı Üveys ve Hacı Süleyman ve Hacı Şa'bân ve Yazıcıoğlu Musa a'yân-ı vilâyetden Şeyh Ali ve Şeyh Abdullah ve (boş) ve (boş) nâm kimesnelerin mu'âvenetleriyle gelen derz(?) tâifesine mahsûs olan tiftiği bunlara aldırılmayup kendüler alup ve kurâya âdemler gönderüp cem' idüb bunlar bağlayup frenk vilâyetlerine gönderüp bunların kâr u kisblerine müzâyaka virüp ve bunları mütesellim ve ehl-i örfe takdîm ve tahrîm itdürüp te'addîden hâlî olmadukların bildürüp emr-i şerîf recâ itmeleriyle kadîmden olı geldiği üzre mahallinde şer'le görölmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 75**Hüküm No: 380**

Özet: Manisa sakinlerinden şaki Sarıgüznel Yusuf ve yirmi dokuz nefer atlının köy köy gezerek halkın akçesini alarak zulm etmeleri ve Karacaşehir köyünden Mehmet'i katletmeleri hakkında.

Ayazmend nâibine hüküm ki Ayazmend kazâsı ahalîsi 'arz-ı hâl gönderüp Mağnisa sâkinlerinden Sarıgüznel Yusuf dimeğle ma'rûf şakî yigirmi dokuz nefer atlı ile bayrak açup resmi cem'ine me'mûrum deyü karye be karye gezüp müft ü meccânen yem ve yemek ve konak ve küçük akçası deyü onar on beşer gurusu alup ziyâde zulm ve te'addî itmeğle mezbûr kazâ-i mezbûrdan çıkup zulm ü te'addî eylememek üzre cânib-i şer'eden tenbîh olunmuşiken mezbûr itâ'at-ı şer' itmeyüp Arablar karyesine varup altmış gurusu kesub ve Karacaşehir nâm karyeye varup Sarı Mehmed nâm kimesneyi katl ve Halil nâm kimesnenin bir kolun mecrûh idüb gadr eylediğinden gayrı hâliyâ Karesi sancağı ve Anadolu beğlerbeğisi taraflarından hilâf-ı şer'-i şerîf öşr-i deyn talebiyle rencide ve remide eyledüklerin bildürüp Kütahya mütesellimi tarafından öşr-i deyn talebiyle re'âyâ fukarâsına te'addî olunmamak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evahir-i Câ sene 1089

Sahife No: 75**Hüküm No: 381**

Özet: Akhisar kasabasından Mirza'nın menziline basan otuz kırk nefer eşkiyanın Mirza'nın mallarını yağmalaması ve eşini katl etmesi hakkında.

Mağnisa kâdîsına ve Saruhan sancağı mütesellimine hüküm ki Mirza nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb mezbûr Akhisar kasabasında sâkin olup lakin kendüsi âhar yerde iken otuz kırk nefer harâmî eşkiyâsı bunun menzilin basup ve hâtûnın katl eyledüklerinden gayrı emvâl ve erzâkın gâret itmeleriyle Akhisar sâkinlerinden (boş) ve (boş) nâm kimesneler olunmağla şer'le görülüp icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 75

Hüküm No: 382

Özet: Mehmet'in İstanbul için Selanik ve diğer yerlerden zahire satın alması hakkında.

Selanik monlâsına ve Kavala ve Koloz ve Ermiye ve Çayağzı ve Zehne kâdîlarına hüküm ki ve Siroz ve Gümülcine kazâları nâiblerine hüküm ki Sefîne reislerinden Mehmed Reis 'arz-ı hâl idüb mezkûr İstanbul zahîresiyçün taht-ı kazanızda vâki' iskelelerde bulunan yerlerde akçasıyla buğday iştirâ ve sagîr ta'bir olunur seffinesine tahmîl idüb doğru İstanbul'a götürüb dürlü kefereye bey' eylemeyüp doğru İstanbul'a götürmek üzere kefilleri alınıp akzâ kuzâtî'l-müslimîn bi'l-fi'l İstanbul kâdîsı olan Mevlânâ Mehmed zîdet fezâilehu yedine hüccet-i şer'îyye virilmeğle mücebince amel olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyledüğü ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur

Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 75

Hüküm No: 383

Özet: Hazret-i Mevlana evkafına ait köylerin olur olmaz ecnebilere verilmesi nedeniyle harap olması hakkında.

Konya'da Hazret-i Mevlânâ evkâfının mütevellîsi Şeyh Tâhir zîde salâhûya hüküm ki Evkâf-ı mezbûre karyelerinin sene be sene zabtın ba'zı olur olmaz ecnebî âdemlere virüp vakf-ı mezbûr karyelerinin harâbiyeti ol vechile ba'is olunmağın vakf-ı mezbûr re'âyâları i'lâm eylemeğın ba'de'l-yevm vakf-ı mezbûr karyelerin hâricden kimesneye fûruht eylemeyüp kendin zabt eylemen bâbında iftihârü'l-havass ve'l-mukarrebîn bi'l-fi'l Daru's-sa'ade ağası olan Yusuf dâme ulüvvühû tarafından memhûr mektûb virilmeğle vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmuştur

Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 76

Hüküm No: 384

Özet: Bilecik'te Oğlancıklar Meşhedi sınırı dâhilinde ziraat yapılan yerlerin öşürünü vakıf mütevellisi alırken bu yerlerin mutasarrıfı olan Seyyid Mustafa ve diğerlerinin mütevellî olan Seyyid Hüseyin'e üç yıl öşür vermemeleri hakkında.

Bilecik nâibine hüküm ki Kazâ-i mezbûrede vâki' Oğlancıklar Meşhedi dimeğle ma'rûf mezra'anın bi'l-fi'l berât-ı şerîfimle mütevellîsi olan sâdât-ı kirâmdan Seyyid Hüseyin zîde şerefuhû 'arz-ı hâl idüb mezra'a-i mezbûrun mümtâz ve mu'ayyen sınuru dâhilinde zirâ'at ve hirâset olunup öşr-i resmin mütevellî-i vakf olanlar alıgeldikleri yerlerin mutasarrıfı olan Seyyid Mehmed ve (boş) ve (boş) nâm kimesneler bunun zamânında üç seneden berü hâsıl eyledükleri terekelerinin öşrin virmeyüp zimmetlerinde kalmağla mahsûl-i vakfa gadr eyledüklerin bildirüp şer' ve kânûn üzre üç seneden berü vakfa âid olan öşrin alıvirilüb icrâ-yı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın şer'le görülmek emrim olmuşdur
Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 76

Hüküm No: 385

Özet: Amasya'da bulunan Şeyh Elvan zaviyesi vakfına ait Bekş köyü sınırı dâhilinde olan yerlerin mutasarrıfı Veli'nin üç sene öşür vermemesine dair.

Zünnûnâbâd kâdîsına Amasya sancağı mütesellimine hüküm ki Kazâ-i mezbûrda vâki' Şeyh Elvân zâviyesinin bi'l-fi'l berât-ı şerîfimle zâviyedârı olan Osman 'arz-ı hâl idüb zâviye-i merkûm vakfı karyelerinden Bekş nâm vakf karyenin mümtâz ve mu'ayyen sınuru dâhilinde kadîmden öşr ve resmin vakf-ı merkum tarafından alınagelen yerlerin mutasarrıfı olan Velî nâm kimesne üç seneden berü hâsıl eylediği terekelerinin öşrin virmeyüp bî vech ta'all ülüzre olduğun bildirüp mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur
Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 76

Hüküm No: 386

Özet: Öküz Mehmet Paşa evkafından Ulukışla'da bulunan vakf hanın tamirinin sipariş edildiği kişinin tamir için harcadığından daha fazla akçe harcadığını iddia etmesine dair.

Kilis kâdîsı müteveffâ Mevlânâ Hızır Sâfi'ye ve Ulukışla kâdîsına hüküm ki Vezir Öküz Mehmed Paşa'nın oğlu ve evkâfının mütevellîsi Mustafa zîde mecdühü 'arz-ı hâl idüb vâkıfın Ulukışla'da vâki' vakf hânının ta'mîrine tarafından sipâriş eylediği (boş) cümle mürtezikanın beheri sekiz buçuk sarf eylediği ma'lûmları iken hevâsına tâbi' nâib ile yekdil olup kendü murâdı üzre yüz yetmiş gurus sarf eyledim deyü defter idüb hüccet almağla vuku'ı üzre keşf ve tahrîr olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâsıt-ı Ca sene 89

Sahife No: 76

Hüküm No: 387

Özet: Mosko'nun vefat etmesi üzerine eşi Anazu ve çocuklarına kalan mirasın gece evlerini basan İbrahim tarafından zorla alınmasına dair.

Kıbrıs ve Sakız ve Midillü ve (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Anazu nâm nasrâniye 'arz-ı hâl idüb Kıbrıs'da Nimosonya'da sâkin zevci Mosko dahi mürd oldukda bir kızı ve iki oğlu ve buna intikâl iden eşyâların kimini sirka ve kimini cebren İbrâhîm nâm kimesne gice evin basup gâret ve firâr itmeğle emr-i şerîf recâ itmeğin bulunduğu yerde Asitane-i sa'âdetime ihzâr olup şer'le ihkâk-ı hakk emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 76

Hüküm No: 388

Özet: Recep'in Gelibolu'da çingene harcı toplamaya memur olan Mahmut'tan iki bin kuruşluk hakkını tahsil edememesine dair.

Gelibolu nâibine hüküm ki Receb 'arz-ı hâl sunup Gelibolu'da Cingane haracı cem'ine me'mûr olan Mahmûd zimmetinde bâkî kalmış iki bin yüz gurusını edâda ta'allül itmeğle mahallinde şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmaz ise Asitane-i saadetüme havâle olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 76**Hüküm No: 389**

Özet: Bilecik'te Oğlancıklar Meşhedi mezrasında ziraat yapan Seyyid Mehmet'in üç yıl öşür vermemesi hakkında.

Bilecik nâibine hüküm ki Oğlancıklar meşhedi mezra'ası mütevellîsi Hüseyin 'arz-ı hâl idüb mezra'a yerlerin zirâ'at iden Seyyid Mehmed bunun zamânında üç seneden berü öşür vermeyüp zimmetinde kalmağla emr-i şerîf recâ itmeğın şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 77**Hüküm No: 390**

Özet: Manisa sakinlerinden Sarıgüznel Yusuf ve beraberindeki yirmi dokuz nefer atlının köy köy gezerek ahalinin akçesini ve mallarını alarak zulm etmeleri hakkında.

Ayazmend kazâsında nâibü'ş-şer' olana hüküm ki Sen ki nâibsin Dergâh-ı mu'allama mektûb gönderüp kazâ-i mezbûr ahâlîsi meclis-i şer'-i şerîfe gelüp Mağnisa kazâsı sâkinlerinden Sarıgüznel Yusuf dimeğle ma'rûf kimesne yigirmi dokuz nefer atlu sarıca ve sekban tâifesi bayrak açup ben timurciyan resmi cem'ine me'mûrum deyü zuhûr idüb mahkemeye varup elinde olan mâliye berâtını ve emr-i şerîfi ibrâz idüb ahâlî-i vilâyet huzûrunda okunmayup (...) ağızdan takrîr-i kelâm idüb karye be karye gezüp müft ü meccânen ve yem ve yemek ekl eyledüğinden gayri her karyeden konak ve küçük akçaya deyü onar ve on beşer guruş alup zulm ve te'addî idüb kazâ-i mezbûr ahâlîsi meclis-i şer'-i şerîfe varup kadîmü'l-eyyâmdan bu âna gelince kazâ-i mezbûr kurâsında timurciyan resmi nâmına cem' olunduğu mesmû'imız olmamışdır deyü işâret eyledüklerinde mezbûr Yusuf kurâsıyla irsâl olunup da'vet olundukda itâ'at-i emr-i şerîf itmeyüp Garibad karyesine varup ahâlîsinden altmış guruş kesup ve Karacaşehir nâm karyeye gelüp Sarı Mehmed nâm kimesneyi hilâf-ı şer' katl idüb ve Halil nâm kimesnenin bir kolunu urup mecruh idüb bunun emsâli zulm ve te'addîsinin nihâyeti olmadığın ihbâr eyledüklerin ecilden mezbûrun zulm ve fesâdı men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim virmek recâsına ilhâh eyledüklerin 'arz eyledüğün ecilden hilâf-ı şer' ve kânûn ve defter

ahâlî-i vilâyet ve re'âyâ-yı fukarâyâ rencide olunmamak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 77

Hüküm No: 391

Özet: Mirahur-ı evvel'in hizmetne verilmiş olan Bulgar oğlanı Mustafa'nın firar ederek Kırkkilise'de Kurnacı Hüseyin Çavuş'un yanına gitmesi ve Hüseyin'in de Mustafa'yı vermek istememesi hakkında.

Kırkkilise kazâsı nâibine hüküm ki Mîrâhûr vekîli Hasan zîde kadrühû 'arz-ı hâl idüb bundan akdem huzûr-ı hümayûnumda şeref-i İslâm ile müşerref olan Mustafa nâm kimesne Bulgar oğlanı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim mîrâhûr-ı evvel olan (boş) dâme mecdühûya virilmeğle ol dahi İstanbul'a gönderüp hânesine dâhil olduğu gice merkûm Mustafa firâr ve Kırkkilise'da sâkin Kurnacı Hüseyin Çavuş'un yanına varup taleb olundukda mezbûrun şeref-i İslam ile müşerref olduğu meclis-i şer' de sâbit olmuşiken mezbûr Hüseyin Çavuş virmekde ta'allül üzre olmağla alıvirilmek bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden imdi mezbûr Hüseyin virmekde ta'allülider ise zâbiti ma'rifetiyle Asitâne-i sa'adete ihzâr olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 77

Hüküm No: 392

Özet: Seddülbahr kalesi muhafızlarının timar köylerinden olan Eceabad kazasına tabi yerlerin öşr ve resmini Sinan Paşa evkafı mütevellilerinin defterlere aykırı olarak alması hakkında.

Gelibolu kâdîsına ve Eceabad kazâsı nâibine hüküm ki Seddü'l-bahr kal'ası müstahfizları südde-i sa'âdetüme âdem ve 'arz-ı hâl gönderüp ber vech-i iştirâk berât-ı şerîfle mutasarrıf oldukları müstahfizlık timarı karyelerinden Eceabad kazâsında vâki' defter-i cedîd-i hakânîde ve berâtlarında mukayyed olup kadîmden öşr ve resmin aldıklarına dâir şehdimeğle ma'rûf yerlerin öşr ve resminde âharın alâkası yoğiken civârında vâki' Sinan Paşa evkâfı mütevellîsi olanlar hilâf-ı defter ol

yerler evkâf-ı mezbûreden (boş) nâm vakf karye toprağındandır öşr ve resmin ben alırum deyü dahl ve nizâ' eyledüğün bildirüp sen ki müftî-i mûmâ ileyhsin müvellâ ta'yîn olunman bâbında hükm-i hümâyunum recâ eyledükleri ecilden şer' ve kânûn üzere amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 78

Hüküm No: 393

Özet: Kosta'nın Mudanya'da bulunan Terane köyünde Papa Çakır Kaserbo'dan aldığı menzile Manol tarafından verilen zararın men olunması hakkında.

Mudanya nâibine hüküm ki Nâhiye-i mezbûra tâbi' Terane nâm karyeden Kosta nâm zimmî 'arz-ı hâl idüb karye-i mezbûrede Papa Çakır Kaserbo nâm râhibden iştirâ eylediği mülk menzilin tarîk-i âmm tarafından iki zirâ' mikdârı sârkadem olup zikr olunan menzilin karşusuna Manol nâm zimmî çıkarup pencerelerinin bunun menziline şer'an havâlesi olmağla vâki' olan zarar-ı şer'iyyesi def' olunmak için bundan akdem taraf-ı şer'den tenbîh olunmuşiken mezbûr zimmî mütenebbih olmayup küllî zarar ve te'addî eyledüğün bildirüp mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i Câ sene 1089

Sahife No: 78

Hüküm No: 394

Özet: Ahmet'in mutasarrıfı olduğu Santorin adaları sancağı hassı reayalarının vergilerini ödememesi hakkında.

Akdeniz'de kapudan paşaya ve (boş) kâdısına hüküm ki Ümerâ-i deryadan kıdvetü'l-ümerâi'l-kirâm Ahmed dâme izzühü 'arz-ı hâl idüb mutasarrıf olduğu değirmenin ve Santorin adaları sancağı hâssı re'âyâlarının viregeldükleri üzere üzerlerine edâsı lâzım a'şâr-ı şer'iyye ve resm-i ra'iyet vesâir hukûk ve rüsûmı şer' ve kânûn ve defter mûcebince talep eyledükde edâsında ta'allül üzere oldukların bildürüp şer' ve kânûn ve defter mûcebince amel olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 78

Hüküm No: 395

Özet: Padişah için işlenen cevahir dökmelerin bedeli için Sufla sancağı nüzul malından on iki bin ayni esedi kuruş havale olunmuşken nüzul toplamaya memur olan Osman'ın hurda akçe teklif etmesine dair.

İzmir kâdîsına hüküm ki Gümrük emîni Hacı Hüseyin 'arz-ı hâl idüb nefis-i nefis-i şehriyârî için mûmâ ileyhin ma'rifetiyle işlenen çaprazların(?) cevâhir dökmeleri bahâsiyçün Sufla sancağının bedel-i nüzûl mâlından on iki bin aynî esedî guruş havâle olunmuşiken cem'ine me'mûr olan Bayram hurde akça teklîf eyledüğün bildürüp ücreti imdi alıvirilmek recâ itmeğün sâdır olan emr-i şerîfim mücebince cânib-i şer' den virilmek fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evahir-i Câ sene 1089

Sahife No: 78

Hüküm No: 396

Özet: Amasya kazasında bulunan Çelebi evkafının mütevellisi Osman'dan amcası oğullarının askeri beratla tevleviyeti ve kanuna aykırı bin akçesini almaları hakkında.

Zünnûnâbâd kâdîsına ve Amasya mütesellimine hüküm ki Osmân 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrede şeyh olan Çelebi evkâfının mütevellîsi iken ammîsi oğulları tevliyet-i mezbûrî askerî berâtıyla aldıklarından gayrı hilâf-ı şer'-i şerîf bunun bin akçasın alup gadr itmeğle alıvirilmek recâ itmeğün elinde olan mâliye berâtı mücebince şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 78

Hüküm No: 397

Özet: Karlili'nden toplanan paranın gönderilmediği hakkında.

Karlı sancağında vâki' zâtlara ve Karlili sancağı mütesellimine hüküm ki Bin seksen dokuz senesine mahsûb olmak üzre livâ-i mezbûrun (boş) mâlından on yedi yük on beş bin sekiz yüz yetmiş beş akça Çatalca ve Yapağıcı bağçelerinde binâ-yı

hümâyûna havâle olunup cem'ine me'mûr olan (boş) bu âna değin bir akça göndermeyüp eyâlet-i hümâyûnun teklîfine bâ'is olduğun şehremîni Mustafa dâme mecdühû i'lâm itmeğın imdi meblağ-ı mezbûr mu'accelen tahsîl ve kendü âdemiyle irsâl ve fâyizine me'mûr olana bir gün evvel edâ ve teslîm itdürmek fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 79

Hüküm No: 398

Özet: Karlili'nden gönderilen hazinenin İstanbul'a emin ve salim bir şekilde ulaştırılması hakkında.

Karlili sancağından Asitane-i sa'adete gelince yol üzerinde vâki' olan kâdîlar ve kethudâ yerlerine ve yeniçeri serdârına ve iş erlerine hüküm ki Livâ-i mezbûrdan Asitâne-i sa'âdetüme gelen hazîne her kangı kazâyâ dâhil olur ise bekleddürüp âdemler ta'yîn idüb hıfz u hirâset itdürüp emîn ve sâlim Asitâne-i sa'âdetüme îsâl ve irsâl eylesin deyü kânûn üzre yol hükmü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 1089

Sahife No: 79

Hüküm No: 399

Özet: İncek kadısının Mehmet'e olan borçlarını ödememesine dair.

Tekfurdağı nâibine hüküm ki Mehmed 'arz-ı hâl idüb hâliyâ İncek kâdîsı Seyyid Mehmed'de ber vech-i k'arz on iki bin akça ve zahîre bahâsından üç bin akça hakkı olup edâsına ta'allül itmeğle şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 79

Hüküm No: 399a (Numaralandırılmamış bu hükme 399 a numarası verilmiştir.)

Özet: Yerli halktan birinin naib olması yasakken İncek yerlilerinden İbrahim'in naib olması ve halktan fazladan akçe alması hakkında.

İncik kâdîsına hüküm ki Kazâ-i mezbûr ahâlîsi ‘arz-ı hâl idüb yerlûden nâib olmak memnû‘ iken yerlûden İbrahim her gelen kâdîya kâtib olup da‘vâları hakk üzere görmeyüp ehl-i örf tâifesiyle ihtilât idüb bi gayr-ı hakk akçaların alup ve aldırdu bunun emsâli zulm ve te‘addîsinin nihâyeti olmamağla niyâbetden ref olunmak recâ itmeleriyle şer‘ ve kânûn üzere amel olunmak fermânım olmuşdur
Evâhir-i Câ sene 89

Sahife No: 79

Hüküm No: 400

Özet: Akçaağılı köyü reayalarına ait olan Çölyazısı yaylağının Karakozağılı köyü reayaları tarafından alınması ve haksız oldukları anlaşılan Karakozağılı reayalarının men edilmesi hakkında.

Ortapare kâdîsına hüküm ki Seyyidetü’l-muhadderât ikliletü’l-muhassenât tâcü’l-mestûrât zâtü’l-âlî ve’l-ifâdât vâlidem sultân dâmet ismetuhânın kethudâlığı hıdmetinde olan iftihârü’l-emâcid ve’l-ekârim câmi‘ü’l-mehâmid ve’l-ekârim Mustafa dâme ulüvvühü ‘arz-ı hâl sunup müşârün ileyhânın mutasarrıf olduğu hâslarından Zile hâssına tâbi‘ Ortapare kazâsı musakkafâtından Akçaağılı nâm karye re‘âyâsı mukaddemâ perâkende ve perîşân olmağla defterde mukayyed Çölyazısı dimeğle ma‘rûf yaylaklarına ahar kazâdan Karakozağılı nâm karye ahâlîsi çıkup yayladup mukaddemâ mezbûrdan Akçaağılı karye ahâlîsi yerlerine gelüp yaylakların mezbûrlardan alup mezbûrlar dahi nizâ‘ itmeğle murâfa‘a-i şer‘ olup görüldükde zikr olunan yaylak-ı mezkûrdan Akçaağılı karyesi ahâlîsinin kadîmden yaylak zamânında koyun vesâir davarlarıyla çıkup yaylayup otundan ve suyundan intifâ‘ idüb yaylak resmin tahammüllerine göre havâss-ı mezbûr zâbiti olanlara icrâ geldikleri defterde mukayyed yaylakları olduğu şer‘an sâbit ve zâhir olup mezbûrlar mu‘ârazadan men‘ olunup kat‘-ı nizâ‘ ve fasl-ı husûmet olunup cânib-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye virilüb ba‘dehu on altı seneden berü mahsûs ve müstakil mutasarrıflar iken mezbûrûn Karakozağılı karyesi ahâlîsi şirrete sülûk idüb ol hüccete mugâyir dahl ü nizâ‘ itmeleriyle mezbûrları ol vechile dahl ü nizâ‘ itdürülmeyüp men‘ u def olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum virilmek recâsına i‘lâm itmeğın vech-i meşrûh ve kânûn üzere amel olunmak emrim olmuşdur deyü hüküm yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 79

Hüküm No: 401

Özet: Padişah için Sakız adasından turfanda evan ve enar toplanması hakkında.

Sakız kâdisına hüküm ki Sakız cezîresinde vâki‘ bağçelerden ol ayrış(?) turfanda enârlardan nefis-i nefîs-i şehriyârî için iki bin evân ve bin kısa anârları Sakız gümrüğü emîni akçasıyla cem‘ eyleyüp kimesne mâni‘ olmamak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 80

Hüküm No: 402

Özet: Sadakrin kapısı evkâfî çalışanlarının vazifelerinin karşılığını vakfa ait olan köylerin mahsulünden almak istemeleri hakkında.

Konya nâibine hüküm ki Sadakrin(?) kapısı evkâfî mütevellîsi Abdurrahman ‘arz-ı hâl idüb vakf-ı mezbûr mürtezikası bu âna değin berâtları mücebince müstehak oldukları vazîfelerin mütevellî yedinden alagelmişler iken vakf karyeleri ta‘şîr idüb vazîfemizin mahsûlünden alıruz deyü müdâhaleden hâlî olmadukların bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 80

Hüküm No: 403

Özet: Padişah için hazırlanan cevâhir dökmelerin ücretinin havale olunması ile ilgili yol hükmü.

Sufla sancağından Asitane-i sa‘âdete gelince kâdîlara ve kethudâ yeri ve yeniçeri serdarı ve iş erlerine hüküm ki Nefs-i nefîs-i şehriyârî için gümrük emîni ma‘rifetiyle işlenen cevâhir dökmeler için Sufla sancağının nüzûlî mâlından havâle olunan iki bin guruş gelmek iktizâ itmeğle menâzil ve merâhilde hıfz u hirâset için yol hükmü virilmişdir

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 80

Hüküm No: 404

Özet: Mustafa Efendi tarafından yazılan mektub neticesinde Ahmed' e bin beş yüz kuruş veren Mustafa'nın parasını tahsil edememesine dair.

Kayseriye kâdısına ve mütesellimine hüküm ki Hâcî Mustafa 'arz-ı hâl idüb Musa Efendi dimeğle ma'rûf kimesne kendi kalemiyle buna mektub tahrîr idüb derûn-ı mektûbında hâmilü'l-varaka Ahmed Efendi'ye bin beş yüz guruş viresin dahi ziyâde lâzım gelür ise dâfi' itmeyesin meblağ-ı mezbûr bu tarafda kime havâle edersen bilâ tevakkuf edâ ve teslîm olunuruz dimeğle bu dahi mektûbı mücebince mezbûr Ahmed bin beş yüz guruş teslîm idüb taleb eylediğimde bir buçuk seneden mütecâviz edâsında ta'allül itmeğle emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görölüp icrâ-yı hakk olmaz ise Asitane-i sa'âdetüme havâle olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 80

Hüküm No: 405

Özet: Hoca Emrullah Bey camisine ait olan vakf arsası üzerine Yahya ve diğerleri tarafından müteveli izni olmaksızın bina yapılması hakkında.

Müfettiş paşaya vilâyet müftisine ve kâdısına hüküm ki Lavenden'de(?) Garraoğlu Hacı Emrullah Beğ câmi' evkâfı mütevellîsi Hacı Mehmed 'arz-ı hâl idüb Gözübüyük oğlu Hatib Ahmed ve Kürd Yahya ve Semerci oğlu Mehmed ve Kaynahioğlu İbrahim cami-i mezbûrun vakf arsası üzerine bilâ izn-i mütevellî binâ ihdâs itmeleriyle ihdâs eyledükleri binânın vakf arsası vakf için zabt itdürölmek recâ itmeğın mahallinde şer'le görölmek emrim olmuştur

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 80

Hüküm No: 406

Özet: İstanbul Bahçekapı Camisi evkafından Alasofya hassı voyvodasının bin seksen sekiz senesinden kalma dört bin beş yüz kuruşu ödememesine dair.

Rumilinde askerî ihrâcına me'mûr olan Bosna Paşa'ya ve Yenişehir-i Fenar kâdîsına hüküm ki Vâlide Sultân dâmet ismetuhânın kethudâsı Mustafa dâme ulüvvühû 'arz-ı hâl idüb müşârün ileyhânın İstanbul'da Bağçekapısı'nda müceddiden eylediği câmi-i şerîfi evkâfından Alasofya ve tevâbi'i hâslarına bin seksen sekiz senesinde voyvoda olup Yenişehir seferde sene-i mezbûre mahsûb olmak üzere dört bin beş yüz guruş kalup virmekde ta'allül ider ise Asitane-i sa'âdetüme ihzâr olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 80

Hüküm No: 407

Özet: Sofbad mezrasına gelen Türkmenlerin yaylak ve kışlak resmini vermemesine dair.

Edirne kâdîsına hüküm ki Hacı Halil 'arz-ı hâl idüb ze'âmeti karyelerinden Veysal nâm karyesine tâbi' Sofbad mezra'asına Türkmen tâifesi gelüp yaylayup kışlayup defter mücebince tahammüllerine göre yaylak kışlak resmin virmekde ta'allül itmeleriyle emr-i şerîf recâ itmeğin kânûn ve defter mücebince amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 81

Hüküm No: 408

Özet: Karapınar mukataasında toprak tasarruf edenlerin vefat etmesi üzerine Mahmut ve diğerlerinin bu toprakların tapu ile verilmesine mani olmaları hakkında.

Güzelhisar kâdîsına ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Merhûm Sultân Murâd Hân türbesi evkâfından kazâ-i mezbûra tâbi' Karapınar mukâta'ası zâbiti Hacı Mustafa 'arz-ı hâl idüb mukâta'a-i mezbûr toprağında yerler tasarruf iden bîgaraz kimesneler bunun zamânında fevt olup oğulların kalmayup yerleri tapuya müstehak olmuşiken eşirrâdan Mahmud vesâir yerleri âhara virdürmezüz ve (...) ve zu'l-yedd deyü tapu ile virmeğe mâni' oldukların bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğin şer' ve kanun üzere amel olunmak emrim olmuştur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 81

Hüküm No: 409

Özet: Karapınar mukataası reayasından bazılarının vergi toplanmasına mani olmaları hakkında.

Güzelhisar kâdısına ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Gazi Sultan Murad Han türbesi evkâfından kazâ-i mezbûra tâbi‘ Karapınar mukâta‘ası zâbiti Hacı Mustafa ‘arz-ı hâl idüb mukâta‘a-i mezbûr re‘âyâlarının lâzım gelen öşr-i bâğ ve öşr-i meyve ve vakfa âid rüsûmâtın taleb eyledükde Kotakçı Mehmed ve Emin Mehmed Efendi ve Hamza Ağazâde Mehmed Efendi ve Düzenoğlu Mehmed ve Konyalı Mustafa Efendi ve Kızılca karyesinden Ramazan ve Hasan ve Ali ve Hacı İbrahim ve Karapınar’dan Timurcu oğlu Mehmed ve Sarıkcı karyesinden Kocaoğlu Mustafa ve Ali Efendi dimeğle ma‘rûf kimesneler cem‘iyyet idüb mahsûl-i vakfı cem‘a mâni‘ oldukların bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğın şer‘ ve kânun ve defter mücebince amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 81

Hüküm No: 410

Özet: Çölyazısı yaylağında ziraat yapanlardan icab eden öşrün alınması hakkında.

Ortopare ve Zile kâdîlarına hüküm ki Vâlide Sultân dâmet ismetuhânın kethudâsı Mustafa dâme ulüvvühû ‘arz-ı hâl idüb müşârün ileyhânın hâslarından Zile hassı toprağında Çölyazusı dimeğle ma‘rûf yaylakda ba‘zı kimesneler kerhîden yerler açup zirâ‘at itmeleriyle hâsıl olan terekelerinden teveccüh iden öşrleri voyvodaya alıvırmek bâbında emr-i şerif recâ itmeğın şer‘le görülmek emrim olmuştur

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 81

Hüküm No: 411

Özet: Şeyh Mehmet’in beratla mutasarrıfı olduğu surreden ücretlerinin vekili tarafından alınmasına dair.

Şam-ı şerif paşasına ve kâdîsına hüküm ki Şeyh Mehmed ‘arz-ı hâl idüb Şam havâlisinden medîne-i (...) irsâl olunan surrenden berât-ı şerîfmle mutasarrıf olduğu vazîfeleri bin seksen dokuz senesine mahsub olmak vekîli (boş) nâm kimesneye alıvrılmek recâ itmeğin şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 81

Hüküm No: 412

Özet: İstanbul’dan orduya gönderilen yirmi leh esirin sağ salim yerlerine ulaştırılmasına dair.

Asitane-i sa‘âdetden rikâb-ı hümayûna varınca kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Hâliyâ Asitane-i sa‘âdetden rikâb-ı hümayûna irsâli fermânım olan yiğirmi nefer leh esirleri her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise kimesneye müdâhale itdürmeyüp birbirinize irsâl ve rikâb-ı hümayûna îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 82

Hüküm No: 413

Özet: Mekce köyündeki vakfın mütevelliyesi olan Emine Hatun’un vekili Ömer ve Hisarcık karyesi zabiti Abdurrahman arasındaki toprak anlaşmazlığı hakkında.

İznik ve Akhisar Geyve nâiblerine hüküm ki Südde-i sa‘âdetüme mektûb gönderüp merhum ve mağfurun leh Sultan Orhan tâbe serâhunun Akhisar Geyve kazâsına tâbi‘ Mekce nâm karyede olan vakfına meşrûtiyet üzere mütevelliyeye olan Emîne nâm hârunun vekîl-i şer‘îsi bekcisi olan kıdvetü’l-emâsil ve’l-akrân Ömer ve İznik nâhiyesinde yine vakf-ı mezbûrdan iken nişâncı kalemiyle nesh olunup hâss-ı hümayûna ilhâk olunan Hisarcık karyesi zâbiti olan Abdurrahman meclis-i şer‘a varup sen ki Akhisar nâibi Osmân’sın Hüdâvendigâr sancağında Akhisar nâhiyesinde bin altı yüz akça yazusu olan yaylak-ı Kakim nâm-ı diğêr Hisarcık ma‘a karye-i Esedler nâm vakf karyeyi merkûm Abdurrahman için hâss-ı hümayûn karyesi olmak üzere fuzûlen zabt eyledi deyü ‘arz idüb ve sen ki İznik nâibi Abdülbakisin hâss-ı hümayûnum karyesinden Kocaili sancağında merkum Abdurrahman’ın hâlâ zâbiti

olduğı İznik nâhiyesinde olan Hisarcık karyesi merkur Ömerindir deyü fuzûlen zabt eyledüğin ‘arz eyledükleri ecilden imdi Hüdâvendigâr sancağında Akhisar nâhiyesinde Kakim nâm-ı diğer Hisarcık nâm vakf karyeyi mezbûr Ömer zabt ide ve hâss-ı hümayûnumdan Kocaili sancağında İznik nâhiyesinde olan Hisarcık karyeyi mezbûr Abdurrahman zabt idüb ehadühümâ âhara dahl eylememek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 82

Hüküm No: 414

Özet: Sefer için Balya’dan numunesi gelen hediyein iskelelere naklolunması ile ilgili.

Balıkesri nâibine ve Balya kâdısına ve kethudâ yeri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Hâliyâ mühimmât-ı sefer-i hümayun için Balya’dan numûnesi gelen hediyein mevcûdundan yüz kantar mukaddemâ ber vech-i ta‘cîl mîrî ücretleriyle bârgîrlere tahmîl ve Mudanya iskelesine acele üzre nakl itdürölmek bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 82

Hüküm No: 415

Özet: Viyong tarafından gelen ermeni ve frenk tüccarların mallarıyla beraber İstanbul’a gönderilmelerine dair.

Edirne kâdısına hüküm ki Gümrük emîni Hacı Hüseyin ‘arz-ı hâl idüb bundan akdem Viyong(?) tarafından gelen birkaç ermeni ve frenk tüccarın çıkardıkları emti‘alarıyla doğru Asitane-i sa‘âdete gelmeleri için bundan akdem ihzârlariyçün emr-i şerîf ile mübâşir irsâl olunmuşiken hâlâ mâni‘ olduğun bildürüp mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince Asitane-i sa‘âdetüme ihzâr olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 82**Hüküm No: 416**

Özet: Mehmet'in müderrislik rûusu olmamasına rağmen Hacı İbrahim vakfından müderrislik vazifesi talep etmesine dair.

Burusa kâdîsına hüküm ki Başcı Hacı İbrahim vakf mütevellîsi Mustafa 'arz-ı hâl idüb Mehmed nâm kimesneye vakf-ı mezbûrdan almak üzere müderrislik ruusu verilmiş değil iken müderris vazîfesi talep eylediğün bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğün şer'le görülmek emrim olmuştur

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 83**Hüküm No: 417**

Özet: Karapınar mukataası zabiti Mustafa'nın reaya tarafından rencide edilmesine dair.

Güzelhisar kâdîsına ve Aydın mütesellimine hüküm ki Hacı Mustafa 'arz-ı hâl idüb bin seksen sekiz ve dokuz senelerinde merhûm Sultân Murâd Hân-ı Gâzî türbesi evkâfi karyelerinden kazâ-i mezbûrda Karapınar ve tevâbi'i mukâta'ası zâbiti olup vakf-ı mezbûrun defterli re'âyâsından kânûn ve defter mûcebince resm ve a'sâr-ı şer'îyye vesâir hukûk ve rüsûmun ve vakfın toprağında zirâ'at iden hâric re'âyânın öşr ile sâlâriyeleri şer' ve kânûn üzere cem' idüb dahl olunmak îcâb itmez iken re'âyâsı tâifesine mukaddemâ zâbitimiz olanlardan nefer başına sekizer ve onar semen virmek üzere hüccetimiz vardır deyü aldığın girü alıruz deyü rencîde idüb emr-i şerîf recâ itmeğün şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 83**Hüküm No: 418**

Özet: Resul'un oğlunun Derviş Ahmet ve diğerleri tarafından katledilmesine dair.

Amasra kâdîsına ve Bolu mütesellimine hüküm ki Resul 'arz-ı hâl idüb ticâret tarîkiyle oğlu Ramazân Halil ve diğer Halil ve Derviş Ahmed (boş) ve (boş) nâm kimesneler ile bir sefîneye girüp Karabiga nâm mevzi'a gidüb sefîne ile gelür iken

oğlını sandalda urup katl idüb deryâya atup esbâb ve eskâlin ve akçasın alup gadr ve fesâd itmeleriyle emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâil-i C sene 89

Sahife No: 83

Hüküm No: 419

Özet: Kilitülbahr ve Sultaniye kalelerindeki topların humbara yapılmak için İstanbul'a gönderilmesine dair.

Kilitü'l-bahr ve Sultâniye kal'aları dizdârlarına hüküm ki Zikr olunan kal'alarda mevcûd olan amel-mânde kırk demir toplardan ne mikdâr var ise humbara yapılmak için Asitane-i sa'âdete gelen sefînelere tahmîl ve ne mikdâr tahmîl olunduğın ba'de'l-vezn defteri ile ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle Asitane-i sa'âdetüme irsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 83

Hüküm No: 420

Özet: Tersane zabitlerinden Zülfikar'ın alacaklılarının olduğu ve İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

Gelibolu nâibine ve yeniçeri serdârına hüküm ki Tersaneli zümresinden Zülfikar'ın bu tarafda dâyinleri olup Asitane-i sa'âdete ihzâr olunmak için zâbiti tarafından çavuş ta'yîn olunmuşken mezbûr bu tarafa gelmemek için yeniçerilik iddi'a itmeğle sen ki serdârsın mezbûr yeniçerilik iddi'â ider ise mezbûrun yanına âdem koşup bu tarafa gönderesin eğer yeniçerilik iddi'â itmez ise zâbiti tarafından ta'yîn olunan çavuşa teslîm eyleyesin deyü sekbânbaşı olup yeniçeri ağası kâimmakâmı Mustafa dâme mecdühû mektûb virmeğle mücebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 83

Hüküm No: 421

Özet: Rikab-ı hümayuna gönderilen iki cariye'nin sağ salim irsal olunması hakkında.

Asitane-i sa'âdetden rikâb-ı hümayûna varınca kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârlarına ve iş erlerine hüküm ki Hâliyâ rikâb-ı hümayûna irsâli lâzım gelen iki cariye her kangınızın taht-ı kazâsına varup dâhil olur ise mahfuz mahalle kondurup mahûf yerlerde yanına âdemler koşup irsâl ve îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdir olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 84

Hüküm No: 422

Özet: Taşöz reayasının fazladan akçe talep edilerek rencide edilmesine dair.

Taşöz kâdîsına hüküm ki Taşöz re'âyâsı 'arz-ı hâl idüb tasarruflarında olan bağlarda ve zirâ'at eyledükleri yerlerde ve besledikleri gediklerinden defterde öşr yazılmışiken zâbitleri üzerlerine bıragub ta'yîn-i kesm nâmıyla akça talep idüb rencide itmeğle emr-i şerîf recâ itmeleriyle şer' ve kânûn ve defter mücebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâil-i C sene 89

Sahife No: 84

Hüküm No: 423

Özet: Bergos kazası arabacılarının arabacıbaşları olan Katırcı Ali'ye hizmet etmemek için firar eden Eyyüp ve Köse Mustafa'ya görevlerinin yaptırılmasına dair.

Çekmece-i sagîr nâibine ve Çatalca ustasına hüküm ki Sen ki nâibsin südde-i sa'âdetüme mektûb gönderüp Bergos kazâsı arabacılarının arabacıbaşları olan Katırcı Ali nâm kimesne mîrî çayır emini olan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed zîde kadrühü iltimâsıyla meclis-i şer'a varup nâhiye-i mezbûra tâbi' Menekşe ve Kilyos mîrî çayırları anbâr-ı âmireye nakl için Bergos kazâsından ihrâcî fermânım olunan otlak arabalarından Bergos kazâsına tâbi' Karamusalla nâm karyeden Eyub nâm kimesne karye-i mezbûrenin üç aded arabası bedelin ve yine kazâ-i mezbûra tâbi'

Sayık nâm karyenin üç aded arabası bedelin Köse Mustafa nâm kimesne alup zikr olunan çayırklar der anbar olunmağla hıdmet itmeği iltizâm ve deruhde itmişler iken mezbûrlar edâ-yı hıdmet itmeden firâr idüb edâ-yı hıdmet itdürülmek bâbında emr-i şerîfim recâsna ‘arz ve i‘lâm eyleye deyü ebrâh ve ilhâh itmeleriyle ‘arz eyledüğün ecilden imdi mezbûrlar deruhde eyledükleri üzre edâ-yı hıdmet itdirilüp ta’allül itdürülmemek fermânım olmuşdur deyü hüküm yazılmışdır

Sahife No: 84

Hüküm No: 424

Özet: Molla Fenari evkafının sicil terekesinin Hızır tarafından haksız yere alınması hakkında.

Gördos kâdîsına ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Monla Fenârî evkâfının İstanbul’da ve âhar diyarda vâki‘ evkâfının evlâdiyet ve meşrûtiyet üzre mütevellîsi olan müderrislerinden Ahmed zîde fazluhu ‘arz-ı hâl idüb evkâf-ı mezbûreden kazâ-i mezbûrede vâki‘ vakfın (boş) sicil terekesin Hızır nâm kimesne fuzûlen kabz itmeğle tarafından vekîl eyledüğü (boş) nâm vekîline alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğün şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır
Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 84

Hüküm No: 425

Özet: İbrahim’in vefat eden babasından kendisine ve kız kardeşine kalan mirasın amcası Sarı Mehmet tarafından alınması ve iade edilmemesi hakkında.

Biga kazâsında nâib olana hüküm ki İbrahim nâm bostancı ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi‘ Devcek nâm karyeden babası Halil fevt olup emvâl ve erzâkı buna ve kız karındaşı Ümmügülsüm’e intikâl idüb bu sagîr bulunmağla ammisi Sarı Mehmed kabz idüb hâliyâ taleb eyledükde ta’allül idüb hisse-i şer‘iyyesi alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğün mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 84**Hüküm No: 426**

Özet: Müslüman olup Hüseyin'in hizmetine giren Mustafa'nın firar etmesi ve bulunduğu yerde yakalanarak İstanbul' a gönderilmesi hakkında.

Kırkkilise kâdîsına ve kethudâ yeri ve yeniçeri serdarına hüküm ki Hüseyin Çavuş 'arz-ı hâl idüb huzûr-ı hümayûnda müslüman olan Mustafa merhum Hüseyin'in hıdmetinde olup Asitane'ye ihzâr olunmak için emr-i şerîf sâdır olmağla mezbûr Hüseyin mezbûr mahkemeye gönderirken firâr ve hafıyyât idüb hâlâ mezbûr Hüseyin İstanbul'da habs olunmağla mezbûr Mustafa şer'le ta'arruz ve ihzâr olunmak recâ itmeğın mezbûr bulunduğu yerde ahz ve Asitane-i sa'âdetüme ihzâr olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 85**Hüküm No: 427**

Özet: Hersekzade Ahmet Paşa evkafının mütevellisi Mehmet'in vakfın işlerini yapmak için vekil tayin ettiği Mustafa'nın harcadığı akçenin belirlenmesi hakkında.

Karamürsel'de nâib olana hüküm ki Mehmed 'arz-ı hâl idüb Hersekzâde Ahmed Paşa evkâfının mütevellisi olup bin seksen sekiz senesinde tarafından vekîl nasb eylediği Mustafa vakf-ı mezbûrun iki cânibin virilmeğle ve su yolun ve bir hammâmın ta'mir idüb hâliyâ mahallesi görüp dâhilinde olan mâl-ı vakf taleb eyledükde ta'mîre ziyâde akça sarf olundu deyü kırup nesne virmeğle mezbûrun sarf eylediği akça ma'rifet-i şer'le keşf ve hüccet olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 85**Hüküm No: 428**

Özet: Reis Hacı İbrahim'in Selanik ve diğer kazalardan İstanbul için zahire satın alması hakkında.

Selanik ve Kavala ve Kesendire ve Siroz ve Koloz ve Ezdin ve Talanet ve Eğriboz kâdîlarına hüküm ki Reis Hacı İbrahim ‘arz-ı hâl idüb zikr olunan kazâlarda vâki‘ iskelelerden İstanbul’a zahîre için akçasıyla tereke iştirâ idüb küffâra bey‘ eylememek üzere kefli alınıp İstanbul kâdîsı Mehmed Efendi hüccet virmeğle mûcebince şurutuyla yazılmışdır

Evâil-i C sene 1089

Sahife No: 85

Hüküm No: 429

Özet: Reis Osman’ın Kavala ve diğer kazalardan İstanbul için zahire satın alması hakkında.

Selanik ve Kavala ve Siroz ve Gümülcine kâdîlarına hüküm ki Reis Osman ‘arz-ı hâl idüb zikr olunan kazâlarda vâki‘ iskelelerden İstanbul’a zahîre için akçasıyla iştirâ eyledüğü tereke küffâra bey‘ eylememek üzere kefli alınıp İstanbul kâdîsı Mehmed Efendi hüccet virmeğle mûcebince şurûtuyla yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 85

Hüküm No: 430

Özet: Sultan Mehmet Han evkafına ait Ereğli köyündeki bağların ölçülmesi için iki başı mühürlü urgan gönderilmesi hakkında.

Ber vech-i arpalık Haslar kazâsına mutasarrıf olana hüküm ki Ebu’l-feth merhûm Sultân Mehmed Hân evkâfi mütevellîsi Hacı Hüseyin mektûb gönderüp vakf-ı mezbûrdan kazâ-i mezbûra tâbi‘ Ereğli ve tevâbi‘i karyeleri toprağında olan bağlardan defterde resm ve kassâm kayd olup yedinden geçüp hasâd olmayup muhtell ve müşevveş olmağla misâha olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın hazîne-i âmireden virilen iki başı mühürlü urgan ile misâha olunmak üzere şurûtuyla yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 85

Hüküm No: 431

Özet: Bursa'da bulunan Yıldırım Bayezid Han evkafı mütevellilerinden on beş bin kuruş borç alan Terlepe köyü reayasının aynı köydeki bazı zimmiler tarafından tefecilik neticesinde perişan edilmesi hakkında.

Ber vech-i arpalık Mudanya kazâsına mutasarrıf olan şeyhülislâm-ı sâbık Mevlânâ Mehmed edâmallâhu te'âlâ fezâilehuya hüküm ki Bi'l-fi'l sarây-ı cedîd ağası Ya'kûb Ağa 'arz-ı hâl gönderüp taht-ı nezâretinde olan evkâfdan Burusa'da vâki' merhûm Sultân Yıldırım Bâyezîd Han câmi'-i şerîfi ve medrese ve imâret ve dâru'ş-şifâsı evkâfı karyelerinden Mudanya kazâsına tâbi' Terlepe nâm vakf karye re'âyâsı ba'zı vakfın mütevellilerinden on beş bin kuruş k'arz alup beher sene üzerlerine devr-i şer'î olup lâzım gelen murabahayı virmeğe râzîlar iken karye-i mezbûreden olup iştirâdan Kafakıroğlu Kostantin ve Kalemyolioğlu Mavridi ve Manoloğlu Senahir ve Yosefli nâm dört nefer zimmîler re'âyânın deyni olan vakf akçanın murâbahasını iki kat olmak üzere re'âyâya satup nisfin vakfa virüp ve nisf-ı âharın kendüler ekl eyledüklerinden gayrı emr-i şerifle vâki' tekâlîfi dahi iki kat satup ziyâdesin dört nefer mezbûr zimmîler ekl itmeleriyle karye-i mezbûre re'âyâlarını perâkende ve perişân olup ve kuvvetle bu makûleye karışmayalar deyü emr-i şerîf sâdır olmuşken kendü hallerinde olmayup zulm ve te'addîlerinin nihâyeti olmadığını bildirmeğin mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır Evâil-i C sene 89

Sahife No: 86

Hüküm No: 432

Özet: Esrafi kazasına bağlı köylerin öşrünü toplayan Odunkapılı Hacı Mehmet ile bunları emanete bıraktığı Kapucioğlu Hacı Yusuf arasında çıkan anlaşmazlık ve firar eden Yusuf'un yakalanması için gönderilen Hüdavendigâr müteselliminin bölüğünün ahalinin mallarını ve akçelerini zorla alması hakkında.

Ersafi ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Ersafi kazâsına tâbi' Küçük Karapürçek ve Büyük Karapürçek ve Portan nâm karyeler re'âyâları 'arz-ı hâl idüb mezbûrlar hâssa kayıklar kira(?) senesi gelmeğe bağlu olup bundan akdem Odunkapılı Hacı Mehmed nâm sipahi karyeniz timarımdır deyü öşr-i mahsûllerin alup ba'dehu Kapucioğlu Hacı Yusuf emânet virüp mezbûr Hacı Mehmed ile Hacı Yusuf müdâhale ve nizâ'a düşüp mezkûr karyeleri niçün aldın sen mâl bulmuşsun ânunçün aldın deyü

yerlerini Kütahya ve Hüdavendigâr mütesellimlerine gamz idüb müsvedde gönderdikde mezbûr Hacı Yusuf havfa düşüp üzerine bölük gelmezden evvel firâr idüb Hüdavendigâr müteselliminin bölüğü gelüp merkûmı bulmakiçün bunların ehl ü iyâllerine fi'l-i şetûm ve sayd(?) ve müft ü meccânen yem ve yemek ve cebren ve zulmen ellîşer ve altmışar guruşların alup zulm ve te'addî eyledüklerin bildirüp mezbûr gammâzların keyfiyet-i ahvâllerin teftîş ve tefahhus ve şer'le lâzım gelen icrâ olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeleriyle ol karyeler bi'l-fi'l bostancıbaşı olan Mustafa dâme mecdühûya ocaklık ta'yîn olunan karyelerden olmağın mûma ileyh tarafından mübâşir ta'yîn olan (boş) zide kadrühû ma'rifetiyle mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evasıt-ı C sene 1089

Sahife No: 86

Hüküm No: 433

Özet: Halep'te Haremeynü'ş-şerîfeyn evkâfı çalışanlarının mütevellinin verdiği ücrete itiraz ederek eskiden beri aldıklarını iddia ettikleri yetmiş akçeyi istemeleri hakkında.

Haleb kâdîsına hüküm ki Halep'de vâki' Haremeynü'ş-şerîfeyn evkâfı mütevellîsi Mehmed 'arz-ı hâl idüb vakf-ı mezbûrdan vazîfeye mutasarrıf olanlara vazîfeleriyçün (boş) guruşa hazîne-i âmireye alındığı üzre virmeğe zâmin iken kadîmden yetmiş akçaya alurduk yine ol vechile alırız deyü nizâ' eyledüklerin bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğın hazîne-i âmireye alındığı üzre alınmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâil-i C sene 89

Sahife No: 86

Hüküm No: 434

Özet: Seferihisar hassına ait mahsüle kadı Mustafa'nın el koyması ve bunların tekrar voyvoda tarafından iade alınması talebi hakkında.

Tire nâibine ve Aydın sancağı mütesellimine hüküm ki Valan muhâfazasında olan (boş) paşanın kethudâsı Sefer 'arz-ı hâl ider müşârün ileyhın hıdmetlerinden Seferihisar hâssının a'şâr-ı şer'iyye ve rüsûm-ı örfiye ve cürm-i cinâyet ve yava ve abdâllık vesâir mahsûlâtına kâdî olan Mustafa nâm kâdî vâz-ı yedd idüb Valan

voyvodaya zabt itdürdüğün bildürüp hilâf-ı şer‘ ve kânûn aldığı teftîş olunup voyvoda olan (boş) nâm kimesne alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın şer‘le görölmek emrim olmuşdur

Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 86

Hüküm No: 435

Özet: Afife Hatun’un Gelibolu piskoposu Atnasyos’da olan bin sekiz yüz elli kuruş hakkı ile ilgili meselenin yerinde görüşülmesi çözülemese İstanbul’a havale olunması hakkında.

Gelibolu nâibine hüküm ki Afife nâm hâtûn südde-i sa‘âdetüme ‘arz-ı hâl idüb hâliyâ Gelibolu piskoposı olan Atnasyos nâm râhib zimmetinde bin sekiz yüz elli guruş hakkı olup emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer‘le görölüp icrâ-yı hakk olunmaz ise dîvân-ı hümayunuma havâle olunmak babında emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evasıt-ı C sene 1089

Sahife No: 86

Hüküm No: 436

Özet: Ahmet’in Ali’den aldığı sekiz yüz kuruşu ödemesine rağmen Ali’nin fazladan akçe talep etmesi hakkında.

Rodoscuk nâibine hüküm ki Ahmed ‘arz-ı hâl idüb bin seksen sekiz senesine mahsûb olmak üzre kazâ-i mezbûrun tavuk hıdmetinde mîrîsin edâ ve sekiz yüz guruş deyn virmek üzre Ali nam kimesneden alup mîrîsini edâ idüb ve sekiz yüz guruş deyn virüp zimmetinde edâ ideceği yoğiken dahi akça talep itmeğle yedinde olan fetvâ-yı şerîfesi mücebince emr-i şerîf recâ itmeğın hilâf-ı şer‘-i şerîf ta‘arruz olunmamak emrim olmuşdur

Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 87

Hüküm No: 437

Özet: Kuzâtdan Arif Mehmet'in Aydın kazasına müdahalesinin yasaklanmasına rağmen bazı kişileri müftü Nurullah Mehmet Efendi aleyhine kışkırtması ve fesad çıkarması nedeniyle İstanbul'a mahkemeye gönderilmesi hakkında.

Aydın sancağı mütesellimine ve Viranşehir kâdısına hüküm ki Sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp kazâ-i mezbûr civârında vâki' Kula kazâsından olup yine vakf-ı mezbûr kazâ-i mezbûr müfti olan kuzâtdan Arif Mehmed nâm kâdî kazâ-i mezbûra terkîn-i hulul itmedikce dahl eylemeye deyi' a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'în bi'l-fi'l Anadolu kadıaskerim olan Mevlânâ Mehmed edâmallâhu te'âlâ fezâilehu tarafından men' olunmak için mektûb vârid olup mücebince dahi emr-i şerîfim sâdır olmuşiken emr-i şerîfime muhâlif kazâ-i mezbûra dâhil olup ba'zı eşirrâyı tahrîk idüb harcırâh ve bargir virüp hâliyâ müfti olan kuzâtdan Nurullâh Mehmed Efendi'den şikâyet idün deyi' tahrîk eylediğin sikât ihbâr eylediğinde haberdâr olmağla mücerred kazâda bulunmamak için civârında vâki' Atla kazâsına tâbi' üç sâ'at mesâfe olan Emreh nâm karyede oturup mevlânâ-yı mûmâ ileyhi teftîş itmek için Asitane-i sa'âdetden tahrîk itdükleri ecilden şikâyeti ile emr-i şerîf alup küllî te'addî ve gadr ve zulm ve hayf eylediğin der-devlet-i medârıma 'arz ve i'lâm eylemek bâbında mevlânâ-yı mûmâ ileyh Mehmed Efendi'nin ilhâhıyla mezbûrun fesâd ve şenâ'ati zâhir ve nümâyân olmağın sen ki mütesellim ve kâdısın mezbûrî dîvân-ı hümâyûna murâfa'aya şer'le havâle eylemen bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyi' şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 87

Hüküm No: 438

Özet: Nasuh Beyoğlu İbrahime tevcih olunan Aksaray sancağı mahsulünün sipariş edildiği İbrahim ve Mehmet arasında yaşanan anlaşmazlık hakkında.

Kangırı kâdısına ve Kangırı sancağı mütesellimine hüküm ki İbrâhîm nâm kimesne südde-i sa'âdetüme 'arz-ı hâl idüb bin seksen sekiz senesinde Aksaray sancağı Nasuh Beğoğlu İbrahim dâme izzühûya tevcîh olunup sene-i mezbûrede vâki' olan havâss-ı mahsûlün vesâir hukûk ve rüsûmı buna dört kise akçaya deruhde idüb akçasın alup bu dahi varup dört ay kadar zabt idüb ba'dehu Ramazan nâm kimesneye

dahi sene-i mezbûre mahsûlün deruhde idüb mezbûr Ramazan gelüp bununla muhâsebe görüp bin beş yüz yigirmi guruş alup bunun dört ay makbûz iki bin yigirmi beş guruş idüb yine târîh-i mezbûrda livâ-i mezbûr mahsûlün Mehmed nâm kimesneye sipariş idüb mezbûr Mehmed dahi gelüp sene-i mezbûrun hassı mahsulün mirlivadan bana tevcîh olundu deyü sene-i mezbûre mahsûlün sen kabz eyledin deyü akça taleb idüb gadr itdüğün bildürüp merkûm İbrahim dâme izzühû Asitane-i sa'âdete ihzâr olunup muhâsebesi görülüp ahar tarafeyne zulm olunmamak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğün Asitane-i sa'âdete ihzâr olunmak fermânım olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 87

Hüküm No: 439

Özet: Fetva vermeden men olunan Ehadzâde Mehmet'in fetva vermeye devam ettmesi hakkında.

Bafra kâdîsına hüküm ki Kıdvetü'l-ulemâi'l-muhakkikîn kazâ-i mezbûrda bi'l-fi'l me'zûn-ı bi'l-iftâ olan Mevlânâ Mehmed zîde ilmühû 'arz-ı hâl idüb bundan akdem ol tarafda me'zûn-ı bi'l-iftâ olan Ehadzâde Mehmed iftâdan men' olunup yine iftâ idüb ihtilâl virmeğle min ba'd iftâ eylemek üzre bi'l-fi'l şeyhülislâm olan a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'in Mevlânâ Alî edâmallâhu te'âlâ fezâilehu tarafından virilen mektûb mücebince emr-i şerîfim virilmişiken memnû' olmayup yine iftâ idüb nice mesâlih-i müslimîn ibtâl idüb ihtilâlden hâlî olmaduğün bildürüp men' u def' olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğün mukaddemâ virilen emr-i şerîfim mücebince men' olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 87

Hüküm No: 440

Özet: Derya Mehmet'in vefatı üzerine çocukları İsmail ve Hatice'ye düşen mirasın babalarından olma üvey kardeşleri Mustafa tarafından alınması hakkında.

Sakız kadısına hüküm ki Ali Paşa ocağının sâbika mütesellimi olan Derya Mehmed nâm müteveffanın evladı İsmail ve Hadice nâm sagirlerin valide-i vasileri Aişe ‘arz-ı hal idüb müteveffa-yı merkumun cümle muhallelfatın li ebb karındaşları Mustafa kabz ve sagirlere bir nesne virmeğe üç defa emr-i şerifimle vekil gönderüp bir vechile icra-yı hakk mümkün olmamağla Asitane-i sa‘âdete ihzâr olunmak recâ itmeğın ihzâr olunmak fermanım olmuştur deyü şurutuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 88

Hüküm No: 441

Özet: Ankara ahalsinin üç yüz kuruşu almak için vekil tayin ettiği Sefer ve diğerlerine meblağın verilmemesine dair.

Ankara sancağına mutasarrıf olana ve Ankara nâibine hüküm ki Sefer ve (boş) ve (boş) ‘arz-ı hâl idüb Ankara ahalsi ba‘zı musalihlerin yörükleri için taraflarından mezbûrları vekîl ve Asitane’ye irsâl ve eda-yı hıdmet itmek üzere üç yüz guruşa kavîl itmeleriyle bunlar dahi varup musalihlerin görüp meblağ-ı mezbûrı talep eyledükde ta’allül idüb murafa‘a olduklarında iki yüz guruşun virmek üzere sulh olmuşlar iken emr-i şerif ve fetva-yı münif ile varup talep eyledüklerinde ba‘zuların iğvasıyla virmeyüp gadr itmeleriyle emr-i şerif reca eyledükleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 88

Hüküm No: 442

Özet: Yeniçeri Hasan’ın kiraya verdiği çiftliğinin kira bedelini tahsil edememesine dair.

Rodoscuk nâibine hüküm ki Hasan nâm yeniçeri ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûrda Köse İlyas karyesinde vâki‘ çiftliği içinde olan ve hayvanat ve tohum ve tarlalarıyla senede yüz otuz guruş ücret virmek üzere Selhak nâm zimmiye virüp mezbûr dahi kabul ve iki sene zabt idüb icâresin zarar itdüm deyü virmekte ta’allül itmeğle ihzâriyçün emr-i şerif reca itmeğın mahallinde şer‘le görölüp icra-yı hakk olmaz ise Asitane-i saadete ihzar olunmak fermanım olmuştur deyü yazılmışdır

Evasıt-1 C sene 89

Sahife No: 88

Hüküm No: 443

Özet: Sefer için koyun satın almak maksadıyla Menteşe sancağından havale olunan nüzul bedelinden Mustafa'nın zimmetinde kalan doksan bin akçenin tahsil edilememesine dair.

Yalakabad nâibine ve (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Kassabbaşı vekili Mehmed 'arz-ı hâl idüb sefer-i hümâyûna koyun iştirâsiyçün Menteşe sancağı bedel-i nüzûlı mâlından havâle olunan akçadan Mustafa zimmetinde bir yük doksan bin akça olup tahsili için mübaşir ta'yîn olunmuşiken mübaşir yedinden kazâ-i mezbûra firâr idüb ta'allül itmeğle mezbûrun ihzâriyçün emr-i şerîf recâ itmeğın Asitane-i sa'âdetüme ihzâr olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-1 C sene 1089

Sahife No: 88

Hüküm No: 444

Özet: Saruhan sancağı avarız malından toplanan hazinenin Rikab-ı hümayuna emin ve salim bir şekilde ulaştırılması hakkında.

Asitane-i sa'âdetden Rikâb-ı hümâyûna varınca kâdîlara ve kethudâ yeri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Saruhan sancağı avâriz mâlından cem' olunup rikâb-ı hümâyûnuma irsâli lâzım olan hazîne mahfûz mahalle getirilüp ve yollarda yanına âdemler ta'yîn ve emîn ve sâlim mahall-i mezbûra îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâsıt-1 C sene 1089

Sahife No: 88

Hüküm No: 445

Özet: Havva Hatun'un kocası Veli Beşe'nin katl edilmesi hakkında.

Ayasakı kâdîsına hüküm ki Havva Hatun 'arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi' Küçük Karapürçek nâm karyede zevci Veli Beşe dimeğle ma'rûf kimesne katl

olunup katili nâ ma'lûm olmağla fâtinü't-tırâz eyledüklerinden şer'le tefahhus ve kâtili ma'lûm oldukda Asitane-i sa'âdete ihzâr olunmak recâ itmeğın karye-i mezbûreden fâtinü't-tırâz olunanlar ahz olunup üzerlerine şer'le sübût olan mevâdd-ı sicill ve hüccet olunup hüccetleriyle Asitane-i sa'âdetüme ihzâr olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 88

Hüküm No: 446

Özet: Zimmi Asador'un vefat eden babasının bütün mallarının kardeşi Gazel tarafından gasb edilmesi hakkında.

Divriği kâdîsına ve mütesellimine hüküm ki Asodor zimmî 'arz-ı hâl idüb babası mürd olup cümle metrûkâtın karındaşı Gazel zimmî kabz idüb hissesin virmemeyeğle ihzârıyçün emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görölüp icrâ-yı hakk olunmazsa Asitane-i sa'âdetüme ihzâr olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 88

Hüküm No: 447

Özet: Ayşe'nin Gelibolu piskoposunda olan bin sekiz yüz elli kuruş alacağıının piskopostan ya da kefillerinden tahsil edilmesine dair.

Gelibolu nâibine hüküm ki Aişe 'arz-ı hâl idüb Gelibolu piskoposı zimmetinde bin seksen sekiz senesinde bin sekiz yüz elli guruş hakkı olup doksan gün tamamında teslîm itmek üzre Papa Nikola ve Papa Ferri ve Boyacı Tafri ve Panayot ve Katakoz ve Selinatoğlı ve Mavrodoğlı kefil-i bi'l-mâl olmalarıyla piskoposdan yahud küfelâsından tahsil olunmak recâ itmeğın şer'le görölmeğ emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i C sene 1089

Sahife No: 89

Hüküm No: 448

Özet: Haleb evkafına ait olan Halcuye köyü ve vakf değirmeni iltizam eden Gazze sancağı mutasarrıflarının verdikleri senelik iki yüz elli kuruşun ödenmemesine dair.

Şam paşasına ve kadısına hüküm ki Vezir-i a'zam-ı sâbık Şehid Mehmed Paşa evkafına evladiyet ve meşrutiyet üzere mütevellî-i kebîri İbrahim Hanzâde Ali dâme mecdühû 'arz-ı hâl idüb vâkıf-ı müşârün ileyhin Haremeyn-i muhteremeyne irsâliyesi için ta'yîn eylediği Haleb evkâfi akârâtından Gazze'ye tâbi' Halcuye nâm vakf karye ve vakf değirmeni Gazze sancağına mutasarrıf olanlar senevî iki yüz elli esedî guruşa üzerlerine maktû'iyet üzere deruhde ve iltizâm idüb sene be sene meblağ-ı mezbûrı Haleb evkâfi mütevellîlerine edâ ve teslîm idegelmişler iken hâliyâ Gazze'ye mutasarrıf olan bin seksen yedi ve seksen sekiz senelerinde olan mâl-ı maktû'ı virmeyüp ta'allül idüb zimmetinde kalmağla Haremeyn-i muhteremeyne irsâliyesinin maktû'ın ve te'ehhürüne bâ'is olmağın zikr olunan iki senenin maktû'ı kadimden olıgeldiği üzere Haleb evkâfi mütevellîsi olan Abdurrahman'a alıvirilmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 89

Hüküm No: 449

Özet: Halep'te bulunan Haremeynü'ş-şerîfeyn evkafından ücrete mutasarrıf olanların ücretlerini mütevelliden almaları hakkında.

Haleb kâdisına hüküm ki İftihârü'l-havass ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn bi'l-fi'l dâru's-sa'âdetim ağası Yusuf Ağa dâme ulüvvühû 'arz gönderüp müşârün ileyhin taht-ı nezâretinde olup Haleb'de vâki' Haremeynü'ş-şerîfeyn evkâfindan vazîfeye mutasarrıf olanlar vazîfelerin ellerinde olan berâtları mücebince mütevellî yedinden almağa râzılar olmayup her biri vakfın musakkafâtından kendü yedleri ile taleb idüb ve alup ahvâl-i vakfi muhtell ve müşevveş idüb vakfa gadr olmağın vakf-ı mezbûrdan vazîfeye mutasarrıf olanların ellerinde olan berât-ı âlîşân ve Haremeynü'ş-şerîfeyn vazîfesinden ihrâc olunmuş sûret-i defter mücebince müstehakk oldukları vazîfelerin mâh be mâh mütevellîleri yedinden alup min ba'd vakfın köylerine musakkafâtına müdâhale itdürülmemek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 89**Hüküm No: 450**

Özet: Halep'te bulunan Haremeynü's-şerîfeyn evkafından bazı kimseler tarafından vazife talep edilmesi hakkında.

Haleb kâdîsına hüküm ki Bi'l-fi'l Dâru's-sa'âdetim ağası olan iftihârü'l-havass ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn Yusuf Ağa dâme ulüvvühû Dergah-ı mu'allama 'arz gönderüp müşârün ileyhın taht-ı nezâretinde olup Haleb'de vaki' Haremeynü's-şerîfeyn evkâfından ba'zı kimesneler birer tarikle berât ibrâz idüb ihdâs-ı vezâyif eyleyüp mütevellî-i vakfdan vazîfe taleb idüb vakf-ı mezkûra ziyâde gadr eyledüklerin bildürüp ol makûle muhdesi vezâyif taleb eyledüklerinde Haremeynü's-şerîfeyn mukâta'asından ihrâc olunan sûret-i defterde ismi mastûr ve mukayyed olmayanlara vazîfe virilmeyüp mütevellî-i vakfa hilâf-ı şer'-i şerîf rencîde itdürülmemek bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına 'arz itmeğin vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 89**Hüküm No: 451**

Özet: Bozlatin tüccarlarından Havade ve Alilmer'in Edirne'de bulunan Yakob ve diğer Yahudilerde olan alacaklarının ödenmemesine dair.

Edirne kâdîsına hüküm ki Kıdvet-i ümerâi'l-müslimîn Asitâne-i sa'âdetümde mukîm Bozlatin ilçisi (boş) hazret-i avâkıbuhu'l-hayr südde-i sa'âdetüme 'arz-ı hâl idüb Bozlatin tüccârından Havade(?) ve Alilmer(?) nâm bâzergânların Edirne'de sâkin Mosi ve Yakob ve Samuel ve Mordehay nâm yahûdîlerde bey' u şirrâdan ma'lûmetü'l-aded hakları olup edâsında ta'allül eyledüklerin bildürüp inâd iderler ise Asitane-i sa'âdetüme ihzâr olunmaların bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin mahallinde şer'le görülüp ihkâk-ı hakk olunmaz ise dîvân-ı hümâyûnuma ihzâr olunmak bâbında fermân-ı âlîşânım sadır olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 90**Hüküm No: 452**

Özet: Eski Başdefterdar Hacı Mehmet'in mutasarrıfı olduğu Halep Defterdarlığı haslarına ait Halep Sancağına tabi köylerde sakin reyanın eski köyelerine yerleştirilmesi hakkında.

Ağraz ve Kilis ve Mar'aş sancaklarında vâki' kâdîlara hüküm ki Sâbıkâ Asitane-i sa'âdetde baş defterdâr olan iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir Hâcî Mehmed 'arz-ı hâl idüb ber vech-i tâbi'iyet mutasarrıf olduğu Haleb defterdârlığı hâsları karyelerinden Haleb sancağında Sermin nâhiyesinde Ekşiceelma ve Semgan nâhiyesinde Kefersin ve Devlan ve Revc nâhiyesinde Kefersin ve Dolan ve Uc nâhiyesinde Asma ve Uveys nâm karyelerin re'âyâları kalkup varup elviye-i mezbûrede sâkinler olmağla subaşısı varup kadîmî karyelerine kaldırmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü şürûtuyla yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 90

Hüküm No: 453

Özet: Ali'nin mutasarrıfı olduğu tımarının mahsulünü vekil tayin ettiği İbrahim'e sipariş etmesi hakkında.

(boş) kâdisına ve Hudâvendigâr sancağı mütesellimine hüküm ki Ali 'arz-ı hâl idüb livâ-i mezbûrda kazâ-i mezbûra tâbi' berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu tımarı karyelerinden Hamurhan ve tevâbi'i karyelerinden beş bin akça hisse tımarının bin seksen dokuz senesinde vâki' hukûk ve rüsûmunun ahz u kabz ve zabtın tarafından İbrahim nâm kimesneye sipariş vekîl nasb idüb memhûr temessük virmeğle mûcebince zabt ve vâki' olan mahsûlâtın ahz u kabz için emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 90

Hüküm No: 454

Özet: Kıbrıs'tan tahsil edilen cizye malının emin ve salim bir şekilde İstanbul' a ulaştırılması hakkında.

Kıbrıs'dan Asitane-i sa'âdete gelince kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Haliyâ Kıbrıs'dan bin seksen sekiz senesinde tahsîl olunup Asitâne-i sa'âdete irsâli lâzım gelen cizye mâlî her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise mahfûz kondurup ve mahûf yerlerde yanına âdet mikdârı âdemler koşup emîn ve sâlim irsâl eylemeniz babında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evasıt-ı C sene 89

Sahife No: 90

Hüküm No: 455

Özet: Eski Başdefterdar Hacı Mehmet'in mutasarrıfı olduğu Halep Defterdarlığı haslarına ait olan Kefertab ve Çerçefde köylerinden kanuna aykırı vergi talep edilmesi hakkında.

Haleb kâdîsına ve müftisine hüküm ki Sâbıkâ Asitane-i sa'âdetde başdefterdâr olan iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir Hacı Mehmed (boş) 'arz-ı hâl idüb ber vech-i tâbi'iyet ve tekâ'ud mutasarrıf olduğu Halep defterdârlığı dahi karyelerinden Makra sancağında vâki' Kefertab ve Çerçefde nâm karyeleri mefrûzu'l-kalem serbest iken Halep mütesellimi voyvoda zaleme tarafından âdem gelüp re'âyâsından bilâ emr-i şerîf tekâlif-i şakka nâmına akça taleb idüb te'addî itmeleriyle re'âyâsının perîşân ve mahsûlüne noksân darı olmasına bâ'is oldukların bildürüp men'î bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın serbestnâme-i hümâyûnum mûcebince amel olunup hilâf-ı şer' ve kânûn re'âyâ fukarâsına te'addî olunmamak bâbında emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 90

Hüküm No: 456

Özet: Rikâb-ı hümâyûn' a gönderilen Bağdad hazinesinin emin ve salim bir şekilde ulaştırılması hakkında.

Asitâne-i sa'âdetden rikâb-ı hümâyûnuma varınca kâdîlara ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârı ve iş erlerine hüküm ki Hâliyâ Asitâne-i sa'âdetden rikâb-ı hümâyûnuma irsâl olunan Bağdad hazînesi her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise mahfûz mahelle kondurup ve yollarda kifâyet mikdârı âdemler ta'yîn ve emîn ve

sâlim irsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir olmuşdur deyü hükm yazılmışdır

Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 90

Hüküm No: 457

Özet: Muslı'nın Andriya'da olan beş yüz esedi kuruş hakkının ödenmemesine dair.

Mudanya kazasına mutasarrıf olana hüküm ki Muslı 'arz-ı hâl idüb Andriya nâm zimmîde beş yüz esedî hakkı olup murâfa'a-i şer' oldukda kaynı Yanaki kefil-i bi'l-mâl olup va'desi hulûlünde mezbûrlar firâr itmeğle Asitâne-i sa'âdete ihzâr olunmaların recâ itmeğın vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i C sene 1089

Sahife No: 91

Hüküm No: 457 a (457 numarası ikinci kez kullanılmıştır.)

Özet: Seyyid Hamza ve Seyyid Mustafa'dan rüsum talep edilmesi hakkında.

Konya ve Ereğli kâdîlarına ve Karaman mütesellimine hüküm ki Ereğli sâkinlerinden Seyyid Hamza ve Seyyid Ahmed 'arz-ı hâl idüb bunlar sahîhü'n-neseb sâdâtından olup Yeniil Türkmanından Emir Sancarlı cemâ'ati re'âyâsındansız deyü rüsûmı talebiyle te'addî olunmağla men'iyçün emr-i şerîf recâ idüb Haremeyn muhâsebesi defterlerine fuzûlî oldukda Yeniil Türkman Haleb haslarına tâbi' olan Emir Sancar cemâ'atinde mezbûr Seyyid Hamza Seyyid Mustafa ve Seyyid Ahmed bin Seyyid Abdullah'a tapunun tahrir-i cedîd defterlerinde kaydları olmadığı derkenâr olunmağla derkenârı mücebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Evasıt-ı C sene 1089

Sahife No: 91

Hüküm No: 458

Özet: Mustafa Ağa çiftliği hizmetkârlarından yetmiş neferin Saraycık köyünden Mehmet ve zimmi Ortascı Estuke'nin çobanının kafasına vurarak yaralamaları ve elli adet koyunlarını zayi etmeleri hakkında.

Karamürsel nâibine hüküm ki Mektûb gönderüp Saraycık karyesinden Mehmed ve Ortascı Estuke zimmî meclis-i şer'â varup nısfü'l-leylde civarlarında Kavak mevzi'inde Mustafa Ağa çiftliği hizmetkarlarından ismi ma'lûmları değil yetmiş nefer kimesne koyunları epeyce gelüp ben fermân virün deyü çoban Ebleke zimmîyi başının sağ cânibinde dört beş yerde urup (...) mecrûh eyledüklerinden ma'âdâ sûretlerin bozup üçünü urup helâk ma'âdâsını dağıdup elli re's koyunları zâyi' olup katl-i şer'âden çobanın hırâseti keşf ve çiftlik kethudası İbrahim'e mezbûrların meclis-i şer'â ihzâr eyle deyü tenbîh olunmuşiken dört gün te'ehhür olunup ne kendi ve ne hizmetkârları imdi adem-i itâ'at itmeğle dîvân-ı hümâyûna ihzâr olunmak bâbında emr-i şerîf recâ eyledüklerin 'arz itmeğın vech-i meşrûh üzre ihzâr olunmak fermânım olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 91

Hüküm No: 459

Özet: Balıkesir ve diğer kazalardan İstanbul için buğday satın almak isteyen Hacı İbrahim ve Süleyman'a Balıkesir müteselliminin mani olması hakkında.

Balıkesri nâibine hüküm ki Buğdaycı tâifesinden Hacı İbrahim ve Süleyman ve Mahmud nam yeniçeriler 'arz-ı hâl iderler bunlar İstanbul'a zahîre için Balıkesri vesâir kazâlardan buğday iştirâ ve Mihaliç iskelesine nakl itmek istediklerinde kazâ-i mezbûrdan birkaç mahallenizde yerler zabt ideriz bizden alın deyü mütesellime mürâca'at itmeleriyle hâliyâ Balıkesri mütesellimi mâni' olduğun bildürüp emr-i şerîf recâ itmeleriyle hilâf-ı şer'â ve kanûn ta'arruz olunmamak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 91

Hüküm No: 460

Özet: Hacı Mustafa'nın eski Kıbrıs defterdarı Mahmut'ta olan bin yedi yüz yirmi beş esedi kuruş alacağının tahsil edilmesine dair.

Lefkoşe kâdısına ve Kıbrıs mütesellimine hüküm ki Hacı Mustafa nâm (boş) 'arz-ı hâl idüb Kara Sefer'in hazîne varup yüksek kefâletiyle sâbıkâ Kıbrıs defterdârı olan Mahmud zimmetinde bin seksen senesinde bin yedi yüz yigirmi beş esedî hakkı olup temessekâtı mûcebince mezbûrlardan şer'le tahsîl olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin mahallinde şer'le görülüp icrâ-yı hakk olmaz ise Asitane-i sa'âdetüme havâle olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 91

Hüküm No: 461

Özet: Rodos kalesinde bulunan Gazi Sultan Süleyman Camisi çalışanlarının ücretlerinin hazineye alındığı üzere verilmesine dair.

Rodos müfettişine ve kâdısına hüküm ki Rodos kal'asında merhum Gazi Sultan Süleyman Han câmi'-i şerîfi hatib ve imâmı ve ve ferrâş vesâir mürtezikası 'arz-ı hâl idüb berâtları mûcebince hizmetleri mukâbelesinde müstehak oldukları vazîfeleri için guruşa mütevellî-i vakf olan iki yüz akçaya ve kızıl ve kırkık ve zuyûf akça teklîf itmeğle hazîneye alındığı üzre emr-i şerîf recâ itmeleriyle hazîne-i âmirem alındığı üzre alıvirilmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 91

Hüküm No: 462

Özet: Kandiye Kalesi'nde bulunan Mahmut Kethüda Camisi evkafına ait olan odacıkların tamir edilmesi ile vazifeli olanların mütevelliyi rencide etmemesine dair.

Kandiye muhâfazasında olan (boş) paşaya ve kadısına hüküm ki Kandiye kal'asında Mahmud Kethuda câmi'î evkâfî nâzırı Hacı Hüseyin 'arz-ı hâl idüb vakfın câmi'î kurbunda vâki' hücrâtı harâba müşrif olup vakf da müsaid olmayup cânib-i şer'de keşf olundukda (boş) bin akça ile ta'mîr olacağı müşâhede olmağla mahsûl-i vakf raky olup hücrat ta'mîr olunmaya erbâb-ı vezâif vazîfe talebiyle mütevellî-i

vakf rencide itmeyeler deyü emr-i şerîf recâ itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i C sene 89

Sahife No: 92

Hüküm No: 463

Özet: Bahçesaray metropolidi Matalyos'un vefat eden Isparta eski metropolidi Yavakim'e kefil olmamasına rağmen Ali tarafından rencide edilmesine dair.

Kefe ve Taman kâdîlarına hüküm ki Hâliyâ Bağçesaray metropolidi olan Matolyos nâm rahib 'arz-ı hâl idüb sâbıkâ Isparta metropolidi olan Yavakim nâm râhibin Ali nâm kimesneye olan hazîne kefil-i bi'l-mâl olmuş değil iken mürd olmağla mezbûr Ali benim mürd-i mezbûrda dört yüz guruş hakkım vardır deyü bu Kefe'ye vardıkda senden alurum deyü rencide itmeğle men'iyçün emr-i şerîf recâ itmeğin şer'le görülmek emrim olmuştur

Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 92

Hüküm No: 464

Özet: Bursa'dan buz kat olunması için yeteri miktarda adam ihraç edilmesine dair.

Burusa kâdîsına hüküm ki Buzcıbaşı (boş) 'arz-ı hâl idüb nefis-i nefis-i şehriyârî için Burusa'da vâki' Küçükköy ve Kilim Gölü'nün buzları kat' olup yine Burusa'da Ulubuzluk nâm mahalde üzerine kar çok olmağla mahall-i mezbûrun buzı kat' olunmak için ahâl-i Burusa'dan kifâyet mikdârı âdem ihrâc olup üzerinden kar kaldırılmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin kadîmden olıgeldiği üzre kifâyet mikdârı âdem ihrâc itdirilüp ammâ bu bahâne ile hilâf-ı şer' ve kânûn kimesneye te'addî olunmamak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 92

Hüküm No: 465

Özet: Medine'de vefat eden Solak Mehmet Ağa'nın oğlu Abdülkadir'in vesayeti hakkında.

Burusa kâdîsına hüküm ki Mısr-ı sipâhiyândan Hacı Mustafa ‘arz-ı hâl idüb bin seksen altı senesinde mahrûse-i İstanbul’da Kumkapısı dâhilinde Nişancıbaşı mahallesi sâkinlerinden olup tarîh-i mezbûrda Medîne-i Münevvere’de vefât iden Solak Mehmed Ağa dimeğle ma‘rûf kimesnenin sagîr oğlu Abdülkadir nâm sagirin vasîsi olup mâl-ı yetimden beş yüz elli sekiz guruşu kabz idüb kassâm defteri mûcebince ziyâde bir şey almayup ba‘dehu mezbûr Mustafa Ka‘be-i Mükerrreme’den Burusa’ya geldükde nâibin olan Ahmed nâm nâib huzûrunda mezbûr Mustafa’yı ihzâr ve vesâyetinden azl idüb sagîr-i mezbûra ammîsi Ali nâm yeniçeriyi vasî nasb idüb meblağ-ı mezbûrı elde hüccet harc ve sarf eyledim akçam yokdur birkaç eyyâm mühlet virün deyü mühlet taleb eyledükde eğer sen rehn virür isen sana mühlet virirüz deyü rehn taleb idüb âhar kâr Burusa’da vâki‘ bir bâb mahzen temessükün ve sekiz bab mülk dükkân ve on üç bâb evde hüccetleri ve yüz kırk guruş nakdini yetimine müslümanlar muvâcehesinde teslîm idüb ba‘dehu mezbûr dahi Mustafa Asitane’ye gelüp meblağ-ı mezbûrı müslümanlar muvâcehesinde mezbûr Ali’ye teslîm idüb ve kibel-i şer‘den hüccet-i şer‘iyye alup lakin mezbûr Ali mâl-ı yetimi hıfz u hirâsete kâdir olmayup (...) olup zâyî‘ ve telef olunmasa deyü mâl-ı yetimi bezestanda re’y-i hâkim ile emânet konulup hâliyâ mezbûr dahi Mustafa mahrûse-i mezbûreye varup mâl-ı yetimi teslîm eylediğine elinde olan hücceti ibrâz idüb rehn vaz‘ eylediği temessük ve hüccetleri ve meblağ-ı mezbûrı nâibinden şer‘le taleb eylediğinde mücerred ta‘cîz ve ahz u celb için defterden mâl-ı yetimi ahz u kabz eyledim deyü elinde temessük olmadıkca virmem deyü ta’allül ve tereddüd eylediğin bildürüp nâibinden temessük ve hüccetleri ve akçasın şer‘le alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğin şer‘le alıvirilüb ta’allülve tereddüd itdürülmemek emrim olmuşdur

Fî evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 92

Hüküm No: 466

Özet: Seyyid Hamza ve Seyyid Ahmed’ten Yeniil voyvodası Ahmet tarafından kanunlara aykırı olarak alınan üç yüz elli kuruşun geri iade ettirilmesi hakkında.

Yeniil kâdîsına hüküm ki Seyyid Hamza ve Seyyid Ahmed ‘arz-ı hâl idüb bunlar Karaman Ereğlisi sâkinlerinden ve sâdâtdan olup Haremeyn defterlerinde Yeniil re‘âyâsından olmamağla yedlerine kanûn üzre emr-i şerîf virilmişiken hâliyâ Yeniil

voyvodası Ömer hilâf-ı şer‘ ve defter üç yüz elli guruşların alup gadr itmeğle girü redd itdürülmek bâbında emr-i şerîf recâ eyledükleri ecilden mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i C sene 1089

Sahife No: 93

Hüküm No: 467

Özet: Hamşoğlu tarafından zorla alınan Ayşe Hatun’un kölesinin iade edilmesine dair.

Karadeniz’de Kapudân Paşa vekîline ve Taman kâdîsına hüküm ki Aişe Hatûn ‘arz-ı hâl idüb Hamşoğlu dimeğle ma‘rûf kimesne mezbûrenin (boş) nâm abd-i memlûkini bin seksen (boş) senesinde cebren ve fuzûlen alup zulm ve gadr eyledüğün bildürüp şer‘le görölüp abd-i memlûkı kendüye alıvirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğün mahallinde şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i C sene 1089

Sahife No: 93

Hüküm No: 468

Özet: Abdülbaki paşa evkafı tahsildarı Hasan’ın vakıf şartlarına aykırı olarak her sene bin sekiz yüz akçe alması hakkında.

Edirne kâdîsına hüküm ki Mehmed ve Mustafa ‘arz-ı hâl idüb Edirne’de vâki‘ hayırları müteveffâ Abdülbaki Paşa evkâfî nükûdundan hâsıl olan murâbahası şart-ı vâkıfda mürtezikaya izdiyâdı evlâda şart ve ta‘yîn olunmuşiken vakfının câbîsi Hasan bunlara dâir olan akçadan hilâf-ı şart-ı vâkıf beher sene bin sekiz yüz akça alıkoyup on seneden beri bunlara virmeyüp gadr itmeğle alıvirilmek recâ itmeleriyle şer‘le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i C sene 89

Sahife No: 93

Hüküm No: 469

Özet: Mustafa ve Ahmed’e tımara olarak verilen köyün mahsulünü ahz etmek isteyen Mehmet’in men olunması hakkında.

Balıkesri nâibine ve Biga sancağı mütesellimine hüküm ki Dîvân-ı hümâyûn kâtiblerinden Kâtib Hamza zîde kadrühû ‘arz-ı hâl idüb Balya kazâsına tâbi‘ Kayalar ma‘a Bedi‘u’l-Eke nâm karye ve gayrıdan berât-ı şerîfimle ber vech-i iştirâk timâra mutasarrıf olan Mustafa ve Ahmed nâm karındaşlar timâr-ı mezbûrun mahsûlün bin seksen dokuz Martı ibtidâsından temâmına değın ahz u kabz itmek için kendüye deruhde idüb zabtıyçün memhur temessük virilmeğle mûcebince zabt itdürülmek bâbında ordu-yı hümâyûn tarafından hük-m-i hümâyûn virilmişiken âhardan Mehmed nâm kimesne ben dahi timâr-ı mezbûrun mahsûlün alırum deyü temessük ibrâz ve hevâsına tâbi‘ nâibe istinâd idüb zabtına mâni‘ olduğun bildürüp ordu-yı hümâyûn tarafından virilen emr-i şerîfim mûcebince timâr-ı mezbûrun a‘şâr-ı şer‘iyye ve sâir hukûk ve rüsûmı tarafından âdemlerine ahz u kabz itdirilüp mezbûrı ol vechile dahl ve ta‘arruz itdirilmeyüp men‘ u def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ itmeğın mukaddemâ ordu-yı hümâyûn tarafından virilen emr-i şerîfim mûcebince zabt itdirilmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i C sene 1089

Sahife No: 93

Hüküm No: 470

Özet: Kıbrıs’ta haremeynü’ş-şerifeyn ve seyyidler için vakf edilen çiftliklerin zabiti Ali’nin vefat etmesi üzerine zımmetinde kalan on beş bin esedi kuruşun tahsil edilmesi hakkında.

Lefkoşe kâdîsına ve Kıbrıs mütesellimine hüküm ki Darüssaade ağası Yusuf Ağa dâme ulüvvühû ‘arz gönderüp taht-ı nezâretinde olan evkafdan Üsküdar’da vâki‘ mezbûre Cedîd Vâlide Sultan tâbe serâhânın evkâfindan cezîre-i Kıbrıs’da Haremeynü’ş-şerifeyn ve sâdât-ı kirâma vakf ve ta‘yîn eyledüğü çiftliklerinin zâbiti Ali fevt olup zımmetinde mâl-ı vakfdan on beş bin esedî bâkî kalmağla meblağ-ı mezbûr kethudâsından ve hazînedârı Ahmed ve yazıcısı (boş) nâm zimmî ve simsârı Borolcı nâm zimmîden teftîş ve tefahhus olup şer‘le mezbûrlardan tahsîl olmadığı sûretde mezbûrlar Asitane-i sa‘adete ihzâr olunmak recâ itmeğın vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i C sene 1089

Sahife No: 93**Hüküm No: 471**

Özet: Birgi'de olan haremeynü'ş-şerîfeyn evkafı reayalarının vergilerinin düzenli olarak vakfa verilmesi talebi hakkında.

Birgi kâdîsına hüküm ki Darussaade ağası Yusuf Ağa 'arz gönderüp Birgi'de Haremeynü'ş-şerîfeyn evkâfı re'âyâları üzerlerine edâsı lâzım gelen resm-i bennâk ve resm-i dönüm ve âdet-i ağnâm vesâir hukûk ve rüsûmların her sene şer' ve kânûn ve defter ve olıgeldüğü üzre taraf-ı vakfa edâ idüb muhâlefet itdürülmemek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin şer' ve kânûn ve defter mücebince amel olunmak emrim olmuşdur deyü şurûtuyla yazılmışdır
Evâhir-i C sene 1089

Sahife No: 94**Hüküm No: 472**

Özet: Bursa'da bulunan Çelebi Mehmet Sultan Han evkafına ait Karaamuca köyünün Hasan tarafından zabt edilmesi hakkında.

İnegöl Burusa kazâsına mutasarrıf olan ve sâbıkâ İzmir kâdîsı olan Mevlânâ Mahmudzâde Mehmed'e hüküm ki İftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn bi'l-fi'l Dâru's-sa'âde ağası olan Yusuf dâme ulüvvühü 'arz gönderüp müşârün ileyhın taht-ı nezâretinde olan evkâfdan Burusa'da vâki' merhûm ve mağfurun leh Çelebi Sultan Mehmed Han tâbe serâhunun câmi'-i şerîf ve imâret-i âmiresi evkâfından olup İnegöl kazâsına tâbi' ma'lûmetü'l-hudûd Karaamuca nâm karye bu âna dek vakf-ı mezbûr tarafından zabt ve tasarruf olunup âhardan vechen mine'l-vücûh dâhl olunmaz iken civârında vâki' ze'âmete mutasarrıf olan Hasan benim ze'âmetim karyelerindendir deyü üzerine nâib kaldırıp mütevellî muvâcehesinde yoğiken bir âhar hücceti almağla hilâf-ı şer' ve kânûn karye-i mezbûrı zabt idüb vakfa gadr eyledüklerin bildürüp sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhısın Mehmed zîde fezâilehu husûs-ı mezbûra müvellâ ta'yîn olunup mütevellî-i vakf oğlum Hasan'ın vekîli ve ol diyârın musinn-i ihtiyârları ve bî-garaz müslümânlar ile mahall-i nizâ'ın üzerine varup tarafeynin yedlerinde olan sicill-i şer'iyyelerine nazar ve kadîmden zabt ve tasarruf kangı tarafda ise hak ve adl üzre keşf ve hükm hücceti

virilüb kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet eylemeniz bâbında emr-i şerîfim virilmek recâsına i'lâm itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur
Fî evâhir-i C sene 1089

Sahife No: 94

Hüküm No: 473

Özet: Bursa'da bulunan Sultan Murad Han evkafına ait köylerin reayasından Zabıt Halil tarafından fazladan akçe talep edilmesi hakkında.

Kemer Edremid kâdîsına hüküm ki Burusa'da vâki' merhûm ve mağfûrun leh Sultan Murad Han tâbe serâhu evkâfindan Kemer Edremid kazâsında vâki' Evciler ve Giceköy ve Manastır nâm karyeler re'âyâsı 'arz-ı hâl idüb bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen resm-i bennâkların vakf-ı mezbûr zâbiti olanlara kânûn ve defter mûcebince virmeğe râzılar iken hâlâ zâbitleri olan Halîl nâm kimesne kanâ'at itmeyüp hilâf-ı defter üçer gurusı alırum deyü rencîde itmeğle re'âyâ-yı mezbûrûn üzerlerine edâsı lâzım gelen resm-i bennâkların kânûn ve defter mûcebince virdükden sonra hilâf-ı şer' ve kânûn ve defter rencîde olunmamak üzre bi'l-fi'l dâru's-sa'âdetim ağası olup nâzır-ı evkâf olan iftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn Yusuf Ağa tarafından mühürlü mektûb virilmeğle vech-i meşrûh üzre amel olunmak üzre fermânım olmuştur
Fî evâhir-i C sene1089

Sahife No: 94

Hüküm No: 474

Özet: Hacı Ali'nin Bakes'in kefil olduğu Artibon'da olan iki yüz kuruş hakkını tahsil edememesine dair.

Erzincan kâdîsına hüküm ki Hacı Ali 'arz-ı hâl idüb Erzincan'da Hakur mahallede Artibon nâm zimmi iki yüz gurusı hakkı olup Bakes zimmi kefil-i bi'l-mâl olup ve (boş) nâm zimmi otuz gurusı hakkı olup virmemeğle icrâ-yı hakk olunmak recâ itmeğin mahallinde şer'le görülüp icrâ-yı hakk olmaz ise dîvân-ı hümayûnuma ihzâr olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâsıt-ı C sene 89

Sahife No: 94**Hüküm No: 475**

Özet: Ayişe Hatun'un Kör Seyyid ve diğerleri tarafından yüz kırk altınının alınmasına dair.

Karadeniz'de Kapudân Paşa vekiline ve Taman kâdısına hüküm ki Aişe Hâtûn 'arz-ı hâl idüb Yemenoğlu Bayram ve Kör Seyyid ve (boş) Hasan Kethudâ ve Muslî nâm kimesneler bin seksen altı senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf yüz kırk altınının alup gadr eyledüklerin bildürmeğin şer'le görülmek emrim olmuştur
Evâsıt-ı C sene 1089

Sahife No: 95**Hüküm No: 476**

Özet: İstanbul'da bulunan Havâce Şehriyârî Ömer Efendi evkafından Mekke ve Medine'ye gönderilen surrenin Medine sakinlerinden Hacı Mehmet ve kardeşleri ve diğerleri tarafından vakf şartlarına aykırı olarak gasb edilmesi hakkında.

Medîne-i Münevvere kâdısına ve şeyhu'l-Harem'e hüküm ki Dâru's-sa'âde ağası Yusuf Ağa 'arz gönderüp taht-ı nezâretinde olup İstanbul'da havâce şehriyârî Ömer Efendi evkâfından Mekke-i Mükerreme'ye ve Medine-i Münevvere'ye irsâl olunan surrelerin Medine-i Münevvere'de sâkin Hacı Mehmed'in karındaşları ve oğulları ve (boş) ve (boş)ve (boş)nâm kimesneler şart-ı vâkif üzere Karabaş Ribâtı'nda sâkin olan fukarâya virmeyüp ve ümerâya ve feth-hânları dahi mahlûl oldukda mezbûrlar bize meşrûttadır deyü cümlesini kabz idüb ve vakf-ı mezbûrun Medine-i Münevvere'de olan icâre-i mu'accele ile fûruht idüb fukarâ sâkin olacak odaları fukarâya virmeyüp "Mütevellî-i kâtib bizleriz, mücerred bize şart olmuştur." deyü hilâf-ı şart-ı vâkif senede Âsitâne'den irsâl olunan mâl-i vakfi k'arz idüb ve şeyhu'l-harem olanlar elinde olan evkâfa nâzır iken karışdırmayup fukarâya gadr olmağın mezbûr (boş) ve (boş)hilâf-ı şer'-i şerîf karışmayup Âsitâne'den irsâl olunan surreleri şeyhu'l-haremler ma'rifetleriyle fukarâya şart-ı vâkif üzere tevzî' olunup mezbûrlar karışmamak bâbında emr-i şerîf recâsın i'lâm itmeğle vech-i meşrûh üzere amel olunmak emrim olmuştur.

Evâsıt-ı C 1089

Sahife No: 95**Hüküm No: 477**

Özet: Kayseri’de bulunan Mansucun köyünde Hacı Ömer oğlu Ahmet ve diğerleri tarafından ev açılması ve fesad çıkarılması hakkında.

Kayseriyye kâdîsına hüküm ki Mektûb gönderüp kazâ-yı mezbûra tâbi’ Mansucun? nâm karye ahâlîsi meclis-i şer’ a varup karye-i mezbûre sâkinlerinden Hacı Mehmed oğlu Hüseyin ve Hacı Ömer oğlu Ahmed ve Seyyid Mehmed oğlu Seyyid Hasan için karye-i mezbûrede ev açarlar ve bunun emsâli nice fesâd iderler karye-i mezbûrede geçinecek mâlımız yokdur deyü emr-i şerîf recâ eyledüklerin ‘arz itmeğin Âsitâne-i Sa’âdet’e ihzâr olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i C 89

Sahife No: 95**Hüküm No: 478**

Özet: Kıbrıs’ta haremeynü’ş-şerîfeyn ve seyyidler için vakf eylenen çiftliklerin zabiti Ali’nin vefat etmesi nedeniyle zimmetinde kalan on beş bin kuruşun ve diğer malların vakf için alınması hakkında.

Magosa kâdîsına ve Kıbrıs mütesellimine hüküm ki Dâru’s-sa’âde ağası Yusuf Ağa dâme ulüvvühû ‘arz gönderüp taht-ı nezâretinde olup Üsküdar’da vâki’ merhûme Cedîd vâlîde Sultan evkâfının cezîre-i Kıbrıs’da vâki’ Haremeyn-i Şerîfeyn ve sâdât-ı kirâma vakf ve ta’yîn eylediği çiftliklerinin zâbiti Ali fevt olup zimmetinde mâl-ı vakıfdan on beş bin guruş bâkî kalup müteveffâ-yı mezbûrun kendü emvâl ve eşyâsı ve nukûdı zâyi’ olup ve mevcûd olan erzâkı müteveffâ üzre fûruht olup vakf-ı şerîfe gadr olmağın mahallinde tefîş ve tefahhus olunup nukûd malı ve vakıfdan zâyi’ olan akça ve noksan üzre fûruht olunan eşyâların tekrar değer bir baha ile vakf için fûruht olunup zimmetinde olan on beş bin guruş mâl-ı vakf şer’le tahsîl olunmak için emr-i şerîf recâsına i’lâm itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü şurûtuyla yazılmışdır

Evâhir-i C 89

Sahife No: 96**Hüküm No: 479**

Özet: Valide Sultan'ın haslarından olan Zile kazasında ahaliden bazılarının öşrünü vermemesine dair.

Zile (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Vâlide Sultan dâmet ismetühânın kethüdâsı Mustafa dâme ulüvvühû 'arz-ı hâl idüb müşârun ileyhânın hâslarından kazâ-yı Zile'de vâki' tarla ve bağların öşürleri hâss-ı mezbûra hâsıl kayd olunup selâtîn-i mâziyyeden temlik olunmadığın 'arz, 'arz-ı mîrînin vakfiyyeti sahîh değil iken ol tarla ve bağların ashâbından bazıları mukaddemen medreseye ve câmi' ve mescid ve mekteb hayr âmâline vakf itmedikden mutasarrıfların öşürlerin virmekde te'allül itmeleriyle hâsıl olan tereke ve üzümün öşürleri alıvirilmek recâ itmeğin şer' ve kânun üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâhir-i C 89

Sahife No: 96

Hüküm No: 480

Özet: Valide Sultan'ın Zile hassına bağlı olan Hacı İlyas köyü ahalisinin yerleştikleri çiftliklerden kaldırılarak eski köylerine iskân ettirilmelerine dair.

Canik sancağı beğine (boş) ve ve Kavak (boş) ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Vâlide Sultan dâmet ismetühânın kethüdâsı Mustafa dâme ulüvvühû 'arz-ı hâl idüb müşârun ileyhânın Zile hâssına tâbi' Cepni Kalesi'nden Hacı İlyas nâm karye re'âyâsı hâliyâ varup kasabât ve kurâ ve askerî çiftliklerinde sâkin olmalarıyla hâss-ı mezbûr voyvodası mezbûrlar recâ idüb kadîmî karyelerine gönderüp iskân itdürülmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâhir-i C 89

Sahife No: 96

Hüküm No: 481

Özet: Merhum eski Valide Sultan evkafı koyunlarının kışlası koruyucuları olan Mustafa ve Hüseyin'in vergi taleb edilerek rencide edilmeleri hakkında.

Üsküdar kâdîsına hüküm ki Dâru's-sa'âde ağası Yusuf Ağa 'arz gönderüp taht-ı nezâretinde olup Üsküdar'da vâki' merhûm Atık Vâlide Sultan evkâfi ganemlerinin

Tuzla nâm mevzi'de mahsûs kışlası olup ol kışlanın korucuları Mustafa ve Hüseyin nâm kimesneleri tekâlîf-i şâkka teklîf ile Tuzla ahâlîsi rencide ve vakfın kışlasına müdâhale eylediklerin bildürüp vakfın kışlasına müdâhale ve mezbûr korucuları tekâlîf-i şâkka ile rencide itmeyeler deyü emr-i şerîf recâsına i'lâm itmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Evâhir-i C 89

Sahife No: 96

Hüküm No: 482

Özet: Rodos ve İstanköy'de bulunan Gayri Müslümlerin fazladan vergi talep edilerek rencide edilmeleri hakkında.

Cezîre-i Rodos ve İstanköy kâdîlarına hüküm ki Zikrolunan kâdîlıklarda merhûm ve mağfûrun leh Sultan Selim Hân-ı Gâzî tâbe serâhûnün Eflak keferesi 'arz-ı hâl idüb bunlar defter-i cedîdde mukayyed evkâf-ı mezbûr re'âyâsından olup her sene üzerlerine edâsı lâzım gelen cizyeleri yoğiken hâlâ cem'ine me'mûr olanlar emr ve defter mücebince olmağla kanâ'at eyleyüp beher cizye hânelerinden altışar ve yedişer semen talep eyleyüp ve her karyelerinden ve adalarından gönderdüğü adamları doksanar ve yüzer guruş ücret-i kadem virün deyü dâimâ zulüm ve te'addîden hâlî oldukların bildürüp fi'l-vâki' bunlar defter-i cedîdde mukayyed evkâf re'âyâsından olup üzerlerine edâsı lâzım gelen cizyeleri emir ve defter kesir ve noksan gelmemek üzre gürihteleriyle me'an cem'ine me'mûr olanlara edâ idüb ve kusurları yoğiken hâlâ cem'ine me'mûr olanlar emir ve defter mücebince almağla kanâ'at eylemeyüp emir ve defterde ziyâde talebiyle rencide idildükleri vâki' ise de ol takdirce bunlar üzerlerine edâsı lâzım gelen karyelerde emir ve defter kesir ve noksan gelmemek üzre gürihteleriyle me'an edâ eylediklerinden sonra hilâf-ı emr ve defter ziyâde talebiyle rencide ve remîde itdürülmeye deyü mâliye tarafından emr-i şerîfim virilmekle mücebince dîvân-ı hümâyûnum tarafından dahî hükm-i hümâyûnum recâ eyledikleri ecilden mâliye tarafından virilen emr-i şerîfim mücebince şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Fî evâhir-i C 89

Sahife No: 97

Hüküm No: 483

Özet: İstanbul'dan rikab-ı hümayuna gönderilen hazinenin emin ve salim bir şekilde ulaştırılmasına dair.

Âsitâne-i Sa'âdet'ten rikâb-ı hümâyûna varınca kâdîlara ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve iş erlerine hüküm ki Âsitâne-i Sa'âdet'ten rikâb-ı hümâyûna irsâl olunan hazîne mahfûz mahalle kondurulup bekletdürüp gider oldukda kifâyet mikdârı âdemler koşup emîn ü sâlim irsâl ve ib'âd eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i C 89

Sahife No: 97

Hüküm No: 484

Özet: Mevlana Mustafa'nın vefat eden amcasının oğlu Ali'nin mirasının kendisine ve ana tarafından kız kardeşi olan Ayşe'ye kalması ve hariçten müdahale olunmaması hakkında.

Alaşehir'de sâkin (boş) kazâsından munfasıl Buzak-zâde Mevlânâ Sinan'a hüküm ki Nişancı Başmüderri Mevlânâ Mustafa 'arz-ı hâl idüb medîne-i Alaşehir'de sâkin iken ammi-zâdesi Ali Çavuş fevt olup terekesi mevlânâ-yı mezbûr ile li-ümm karındaşı Âişe'ye münhasır ve cümle verese hâzır ve kibâr olup kısmetlerin taleb itmezler iken Alaşehir kâdîsı Çavuşzâde Mehmed cebren katl itmek murâd itmeğle mezbûr Mehmed ve askerî kassamı taraflarından cebren katl ider deyü dahl itdürülmemek bâbında emr-i şerîf recâ itmeğın şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i C 89

Sahife No: 97

Hüküm No: 485

Özet: Köpekli karyesinde nalbantlık eden Mehmet'in kolunun kılıç ile yaralanması hakkında.

Ferecik kâdîsına ve İspala nâibine hüküm ki Mehmed 'arz-ı hâl idüb Ferecik'e tâbi' Köpeklü karyesinden na'lbandlık iderken (boş) ve (boş) ve (boş) nâm kimesneler sol kolun kılıç ile urup mecrûh eyledüklerin bildürüp emr-i şerîf recâ

itmeleriyle mahallinde şer'le görülüb icrâ-yı hak olmaz ise dîvân-ı hümâyûna havâle olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i C 89

Sahife No: 97

Hüküm No: 486

Özet: Erzurum gümrükçüsünün vekili olan Nikola'ya yirmi üç kese akçe verecek olan Kirkor ve Canbet zimmilerin Bursa'ya kaçmaları hakkında.

Bursa kâdîsına hüküm ki Nikola nâm zimmî 'arz-ı hâl idüb mezbûr erzurum gümrükçüsünün vekili olup bundan akdem Kirkor ve Canbet nâm zimmîden yigirmi üç kise akça bütçe idüb mezbûr zimmîler virmeyp hâliyâ Bursa'da oldukların bildürüp emr-i şerîf recâ itmeğin Âsitâne-i Sa'âdet'e ihzâr olunmaları emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i C 89

Sahife No: 97

Hüküm No: 487

Özet: Şam'da bulunan Samarat Mısriyyûn evkafî köylerine müdahale yasak olmasına rağmen Sayda ve Cebele Beyrut sancağına mutasarrıf olanlar tarafından bu köylerin zabt edilmesi ve haremeyn-i şerîfeyn fakirlerine gönderilen surreye el konulması hakkında.

Şam paşasına ve kâdîsına hüküm ki Dâru's-sa'âde ağası Yusuf Ağa 'arz gönderüp taht-ı nezâretinden olup Şam mevâki'i Samarat Mısriyyûn evkâfî karyeleri mefrûzu'l-kalem serbest olup dahl olunmak îcâb etmez iken evkâf-ı mezbûr karyelerinden Safed ve Cebele Beyrut sancağında vâki' vakfın yigirmi dört pâre karyesin üç seneden berü Sayda ve Cebele Beyrut sancağına mutasarrıf olanlar zabt idüb vakf-ı mezbûrdan Haremeyn-i Şerîfeyn fukarâsına irsâl olunan surreler bir vecihle gönderilmek mümkün olmayup gadr olmağla hilâf-ı şer'-i şerîf Safed ve Cebele Beyrut sancaklarına mutasarrıf olanların zabt eydikleri vakfın yigirmi dört pâre karyesine min-ba'd dahl ü ta'arruz itdürülmeyüp ve üç seneden berü vakf-ı karyelerden aldıkların şer'le tefîş olunup mezbûrlardan tahsîl ve taraf-ı vakfa tebliğ itdürülmek ve lede'l-yevm hilâf-ı şer'-i şerîf dahl itdürülmemek bâbında (boş) nâm

bevvâb mübâşir ta'yîn olunup emr-i şerîf virmek recâ itmeğin vech-i meşrûh ve şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Evâhir-i C 89

Sahife No: 98

Hüküm No: 488

Özet: Gemi inşa ederek denize indirmek isteyen Abdüllatif'in bekçilerinden akçe talep edilerek rencide edilmeleri hakkında.

Hisarönü kâdısına hüküm ki Abdüllatif nâm kimesne 'arz-ı hâl idüb kazâ-yı mezbûre tâbi' Çakalağız dimeğle ma'rûf mahalde kendü malı ile bir sefine binâ idüb deryâya indirmek murâd eyledükde kazâ-yı mezbûrda (boş) zâbiti olan (boş) nâm kimesne mücerred ahz ü celb için olgelmışe muhâlif olan bekçilerinden akça talep idüb rencide etmekden hâlî olmaduğın bildürüp men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğin hilâf-ı şer' ve kânûn te'addî olmamak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i C 1089

Sahife No: 98

Hüküm No: 489

Özet: Karahisar Teke kazası ahalisine voyvoda Hacı Bekir oğlu Ali tarafından zulmedilmesi hakkında.

Karahisar, Teke ve Antalya kâdîlarına ve Teke sancağı mütesellimine hüküm ki Karahisâr Teke kazâsı ahâlîsi Südde-i Sa'âdet'üme 'arz-ı hâl idüb Karahisar Teke kazâsına tâbi' nişancı hâss karyelerinden Abanoz Konağı Mehmed nâm karyede sâkin olup yerluden Hacı Bekir oğlu Ali nâm kimesne bunların voyvodası olmağla kâdî ve nâib eylemekle yekdil ve yekcihet olup devr memnû' iken karye be-karye gezüp fukarânın ehl ü ıyâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konup müft ü meccânen yem ve yemek ve sâir zahîrelerin aldıklarından gayrı hilâf-ı şer'-i şerîf Osman nâm kimesnenin yigirmi beş gurus ve İbrahim nâm kimesnenin üç devesin ve Ahmed nâm kimesnenin otuz iki gurusların alup ve meşrû'an üzerlerine cürüm sâbit olmuş değil iken hilâf-ı şer' ve kânûn cerîme nâmıyla küllî akçaların ziyâde zulüm ve te'addî eyledüğün bildürüp şer'le görülüp hilâf-ı şer' ve kânûn alınan akçaları girü

ashâbına alıvirilüb icrâ-yı hak olunmak bâbında emr-i şerîf recâ eyledikleri ecilden mahallinde şer' ve kânûn üzre görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır
Fî evâhir-i C 1089

Sahife No: 98

Hüküm No: 490

Özet: Ayşe'nin Seyyid Mustafa zımmetinde olan hakkının ödenmemesine dair.

Sakız kâdfısına hüküm ki Âişe 'arz-ı hâl idüb Seyyid Mustafa zimmetinde hakk-ı şer'îsi olup teállül eyledükde emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görölüp icrâ-yı hak olmaz ise Âsitâne-i Sa'âdet'üme ihzâr olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i M 1089

Sahife No: 98

Hüküm No: 491

Özet: Mahmut'un oğlu Mehmet'in vefat etmesi üzerine meydana gelen miras davasının yerinde görüşülmesi ve eğer çözülemezse İstanbul'a havale olunmasına dair.

Seferihisâr ve (boş) kâdîlarına hüküm ki Mahmûd 'arz-ı hâl idüb bundan akdem üveği oğlu Mehmed fevt oldukda mirasını karındaşı ile vâlidesi alup bunun zevcesi (boş) nâm hatuna münhasıra iken Edhem ve Seyfi (?) İsmail biz dahi vârisleriz deyü da'vâ idüb da'vâları şirret ve havf olup ve bu bâbda fetvâ-yı şerîfeleri olmağla emr-i şerîf recâ itmeğın mahallinde şer'le görölülüp icrâ-yı hak olunmaz ise Âsitâne-i Sa'âdetüme havâle olunup ihkâk-ı hak olunmak fermânım olmuştur deyü yazılmışdır
Evâhir-i M 1089

Sahife No: 98

Hüküm No: 492

Özet: Kıbrıs'tan gönderilen hazinenin emin ve salim bir şekilde İstanbul' a ulaştırılmasına dair.

Kıbrıs'dan Âsitâne-i Sa'âdet'e gelen kâdîlara ve kethüdâ yerleri ve serdâr ve iş erlerine hüküm ki Cezîre-i Kıbrıs'dan Âsitâne-i Sa'âdet'üme irsâli lâzım gelen hazîne bir mahûf mahalle kondurulup ve bekledüp ve gider oldukda âdemler koşup emîn ü sâlim irsâl ve îsâl eylemeniz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır

Evâhir-i C 1089

Sahife No: 99

Hüküm No: 493

Özet: Hacı Hüseyin'in vefat etmesi üzerine mirasını paylaşan oğulları ile kızı Ayşe arasında yaşanan anlaşmazlık hakkında.

İstinye nâibine hüküm ki Âişe 'arz-ı hâl idüb babası Hacı Hüseyin nâhiye-i mezbûrede yerler ve çayır zabt ider iken fevt olup yerler ve çayırları oğulları Süleyman ve İbrahim ve Mehmed'e intikâl idüb ba'dehû mezbûr mehmed dahi fevt olup evladı kalmayup ol yerler ve çayırlarda mücebince tapuya müstehak olup hakk-ı tapu karındaşları mezbûrların olmağla hîn-i tapuda teklîf olundukda almayup fâriğler olmağla hâssa-i mezbûrı mezbûre Âişe sâhib-i 'arzdân tapu ile alup zabt ve zirâ'at ve ve öşr-i resmin edâ ider iken mezbûrân Süleyman ve İbrahim fuzûlen zabt itmeleriyle emr-i şer if recâ itmeğın şer' ve kânûn üzre amel olunmak emrim olmuşdur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i M 1089

Sahife No: 99

Hüküm No: 494

Özet: Yirmi altıncı bölükten emekli yeniçeri Oruç ve kırk birinci bölükten yeniçeri Mustafa çavuş arasındaki dava hakkında.

Edremit ve Ayazmend serdârlarına hüküm ki Yirmi altıncı bölükde Oruç nâm mütekâ'id ile kırk birinci bölükde Mustafa Çavuşun da'vâ-yı şer'îsi olmak üzre Âsitâne-i Sa'âdete ihzâr olunub lâkin da'vâsı lağv olmağla mezkûr Oruç'a izin virilüb revân olmağın ba'de'l-yevm mezbûr Mustafa çavuş şirrete sülûk idüb merkûm Oruç'ı ve sâyirlerin rencide ider deyü bu tarafa gönderesiz deyü bi'l-fi'il

sekbanbaşı olup yeniçeri ağası kâimmakamı Mustafa mühürlü mektûb virmekle mûcebince amel olunmak emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i M 1089

Sahife No: 99

Hüküm No: 495

Özet: Gümülcine ve diğer kazalardan İstanbul için buğday ve arpa satın alınması hakkında.

Eros ve İrce ve Yaya ve Ataz ve Meğri ve Gümülcine ve Amagoli ve Karaağaç ve Yenice ve Sarışa'bân ve Kula ve Zihte(?)kâdîlarına hüküm ki Limon veled-i İstirati nâm zimmî 'arz-ı hâl idüb mezbûr zikrolunan kazâlarda vâki' iskelelerden buğday ve şa'îr iştirâ idüb çenber ta'bîr olunur iki kıt'a seffinesine tahmîl idüb harbî keferye furuht eylemeyüp doğru İstanbul'a götürmek üzere kefilî alınıp İstanbul kâdîsı Mehmed Efendi hüccet virmekle iştirâsına kimesne mâni' olmamak bâbında emr-i şerîf recâ itmeğîn vech-i meşrûh üzere şurûtuyla yazılmışdır

Evâhir-i M 1089

Sahife No: 99

Hüküm No: 496

Özet: Karahisar ahalisinin mütesellimleri tarafından çeşitli bahanelerle zorla akçelerinin alınmasına dair.

Karahisar beği ve kâdîsına hüküm ki Kazâ-yı mezbûr ahâlîsi 'arz-ı hâl idüb mirlivâ mütesellimleri tarafından nakl-i bahâ ve konak akçası ve mîrahûr akçası ve çayır akçası ve sâyir bahane ile üzerlerine bölük gönderüp zulmen akçaların alup te'addîlerinden perişan olmalarına bâ'is oldukların bildürüp zulmen akçaları alınmamak bâbında emr-i şerîf recâ itmeleriyle şer'le görülmek emrim olmuştur deyü yazılmışdır

Fî evâhir-i M 1089

Sahife No: 99

Hüküm No: 497

Özet: Teke Karahisarı kadısı olan Abdülvahid'in halktan haksız vergiler ve mallar almasına dair.

Antalya müftisine hüküm ki Teke Karahisârı kazâsı ahâlîsinden Ali ve Abdülaziz ve Osman ve Ahmed ve diğêr Ali ile sâyirleri 'arz-ı hâl idüb hâliyâ kâdîları olan Abdülvâhid hilâf-ı şer' üç re's katırların ve avârız ve nüzûl tekâliflerinden altmış guruş ve hüccet akçası nâmına otuz guruşu ve üç develerin alup gadr itmekle mahallinde şer'le görülmek bâbında emr-i şerîf recâ itmeleriyle sen ki Antalya müftisine mevlâ ta'yîn olunup mahallinde şer'le görülmek emrim olmuşdur deyü yazılmışdır. Fî evâhir-i M 1089

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN TRANSKRİPSİYONUNDA TAKİP EDİLEN YÖNTEM

Osmanlı Devleti, Divân-ı Hümâyun'da görüşülüp alınan kararları mühimme denen defterlere kâtipleri vasıtasıyla kaydetmiştir. Tez konusu olarak belirlenen 96 numaralı defter de, böyle bir defter olup CD'ye çekilmiş kopyası Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden temin edilmiştir. CD içerisinde yer alan defter daha sonra büyük boy A3 kâğıda çıkarılarak günümüz Türkçesine transkripsiyon yapılmıştır. Defterin yazısı mühimme defterleri için kullanılan dîvanî kırmasıdır. Defterdeki hükümlerin birden çok kâtip tarafından yazılmış olması yazı karakterinin değişmesine sebep olmakla birlikte bazı yerlerdeki mürekkep dökülmüş veya bulaşmış yerler hariç defterin okunmasına engel teşkil etmemiştir. Okunmakta zorluk çekilen kısımları genellikle özel şahıs isimleri, yer adları, Arapça ve Farsça kelime ve deyimler ile hükümler içerisinde geçen dua ve elkâb cümleleri oluşturmuştur.

Mühimme defterlerine aşına olarak yazının okunmasında zorluklar yaşanmaması için daha önceden 12¹²⁷ Numaralı Mühimme Defteri'nin tıpkıbasımı ve transkripsiyonu ile 96 Numaralı Mühimme Defteri'ne yakın döneme ait olan 94¹²⁸ ve 95¹²⁹ Numaralı Mühimme Defterlerinin transkripsiyonunun yapıldığı yüksek lisans tezleri incelenmiştir. Ayrıca hükümlerde yer alan konulara aşına olabilmek ve kapsamlı bir değerlendirme yapabilmek adına dönemin olaylarının anlatıldığı İsmail

¹²⁷ Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1996). *12 Numaralı Mühimme Defteri (978-979/1570-1572) "Tıpkıbasım"*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1996). *12 Numaralı Mühimme Defteri (978-979/1570-1572) "Özet-Transkripsiyon ve İndeks"*, I-II. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.

¹²⁸ Müjge Karaca. (2008). *94 Numaralı Mühimme Defterinin Özeti, Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

¹²⁹ Ercan Alan. (2008). *95 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil, Transkripsiyonu ve Özeti)*.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Hakkı Uzunçarşılı'nın Osmanlı Tarihi¹³⁰ eserinin üçüncü cildinden istifade edilmiştir. Tezin giriş bölümünde yer alan IV. Mehmet dönemi hakkındaki genel bilgiler de yine bu anlamda bana yardımcı olmuştur.

Mühimme defterlerinin Divân-ı Hümâyun'da alınan kararları içermesi nedeniyle mühimme defterlerinin Osmanlı bürokrasisindeki önemini ortaya koymak adına İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı¹³¹ isimli eseri yol gösterici olmuştur. Yine 96 Numaralı Mühimme Defteri içerisinde yer alan hükümleri teknik ve diplomatik açıdan değerlendirebilmek için Mübahat Kütükoğlu'nun Osmanlı Belgelerinin Dili¹³² isimli eserinden yararlanılmıştır.

Defterin transkripsiyonu esnasında doğru okunduğundan şüphe duyulan kelimelerin doğru bir şekilde okunup okunmadığını teyit etmek için ve anlamları bilinmeyen kelimeler için Kâmûs-ı Türkî¹³³ ve Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat¹³⁴ isimli eserlerden yararlanılmıştır. Bunu yanı sıra hükümler içerisinde geçen deyim ve terimler için Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü'nden¹³⁵ ve hükümlerin gönderildiği kişilerin bulunduğu yer isimlerinin okunmasında Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)¹³⁶ isimli eserden istifade edilmiştir. 96 Numaralı Mühimme Defteri'nde geçen hicri tarihleri miladi tarihlere çevirmek için ise Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihlere Çevirme Klavuzu¹³⁷ isimli eserden yararlanılmıştır.

Transkripsiyon esnasında defterde var olan hüküm numaraları ve sayfa numaraları esas alınmıştır. Transkripsiyon sırasında bunlara hükümlerin üstünde yer verilmiştir. Ayrıca hükmün ait olduğu tarih ile birlikte kısa bir hüküm özeti de hükümlerin üzerinde verilmiştir. Defterin transkripsiyonunda Başbakanlık Osmanlı Arşivinin yayınlamış olduğu ve yüksek lisans tezi olarak çalışılmış defterler örnek alınarak okunamayan yerler (.....), defterin orijinalinde bulunan boşluklar () ve okunmasından tam emin olunmayan kelimeler, yanına konulan (?) işaretleriyle gösterilmiştir. Kelimelerin okunuşunda hemze (') apostrof ve “ayn” harfleri (‘) ters apostrof ile gösterilmiştir. Metinde geçen Arapça ve Farsça kelimelerdeki

¹³⁰ İ. Hakkı Uzunçarşılı. (1995). *Osmanlı Tarihi*. c.III, Kısım: I, TTK, Ankara.

¹³¹ İ. Hakkı Uzunçarşılı. (1988). *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*. Ankara.

¹³² Mübahat S. Kütükoğlu. (1998). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*. İstanbul.

¹³³ Şemseddin Sâmî. (2008). *Kâmûs-ı Türkî*. Sahaflar Kitap Sarayı, İstanbul

¹³⁴ Ferit Develioğlu. (2011). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitapevi, Ankara.

¹³⁵ Mehmet Zeki Pakalın. (1983). *Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. c. I-II-III, Milli Eğitim Yayınevi, İstanbul.

¹³⁶ Tahir Sezen. (2006). *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*. Ankara.

¹³⁷ Faik Reşit Unat. (1994). *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Klavuzu*. TTK, Ankara.

uzatma harflerine dikkat edilmiş ve bu harfler çeviri metoduna uygun olarak (â, û, î) şeklinde gösterilmiştir. Terkipler ve isim tamlamaları yine dönemin imlâ kuralları göz önüne alınarak belirtilmiştir. Yabancı şahıs isimleri okunduğu gibi verilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR VE TARTIŞMA

5.1. 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ’NİN DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ

5.1.1. Defterin Fizikî Durumu

96 Numaralı Mühimme Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü’ne bağlı olan Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Arşivi’nde “A.DVN.MHM.d” kodlu Mühimme Defterleri serisi içinde “96 Numaralı Mühimme Defteri” olarak yer almaktadır.

Defter ciltli ve ebruludur. Köşeleri siyah meşin şirazelidir. Üzerindeki etikette Arapça “*Defter-i Mühimme ve Fî Evâil-i Rebû’l-evvel Sene 1089 Îlâ Evâhir-i Rebû’l-evvel Sene 1090*” yazısı bulunmaktadır. Etiket çelenk şeklindedir ve etrafı çiçekli süslemeyle kaplıdır. Sonradan verildiği tahmin edilen 96 kaydının yanı sıra yazının alt kısmında Arapça 96 rakamı bulunmaktadır. Defterin uzunluğu 33 cm ve genişliği 20 cm’dir. Numaralı boş sayfalar 1/1 ve 1/2 numaralı sayfalardır. Numaralandırılmamış boş sayfalar bulunmamaktadır.

Defterin giriş kısmında yer alan “*Fî Evâil-i Rebû’l-evvel Sene 1089 Îlâ Evâhir-i Rebû’l-evvel Sene 1090*” tarihinden defterin kapsadığı tarih aralığı anlaşılmaktadır. Bu da miladi takvimde 23 Nisan-2 Mayıs 1678 ile 2-11 Mayıs 1679¹³⁸ tarihlerine denk gelmektedir. Defterin hangi vezir ve reîsü’l-küttâb zamanında yazıldığı ise “*Der zamân-ı vezir-i zî-şân hazret-i Abdurahman Paşa kâ'im-makamdır. Asitâne-i sa'adet-i âşîyan der zamân-ı Reîsü'l-küttâb Hazret-i Arîf Efendi tâlebekâhu el-vâki' fî 8 Şehr-i Rebû’l-evvel Sene 1089*” şeklinde defterin giriş kısmında yer almaktadır.

¹³⁸ <http://193.255.138.2/takvim.asp?takvim=2&gun=21&ay=3&yil=1090>. (25. 05. 2013)

96 Numaralı Mühimme Defteri, toplam iki yüz beş sayfadan oluşmaktadır. Bu tezde ise 1-99 arasındaki sayfalar incelenmiştir. Bu sayfalar arasında, Divân-ı Hümâyûn'dan çıkan ve teknik bir terim olarak hüküm şeklinde adlandırılan ferman suretleri yer almaktadır. Toplam beş yüz bir adet hüküm bulunmaktadır. Defterde tamamlanmayan bir hüküm bulunmaktadır¹³⁹. 96 Numaralı Mühimme Defteri'nde iptal edilen hüküm bulunmamaktadır. 366 numaralı hükmün üzeri çizilmiştir ancak iptal edildiğine dair bir kayıt bulunmamaktadır. 165 numaralı hükmün içeriği ile 175 numaralı hükmün içeriği aynıdır dolayısıyla bu hüküm mükerrer olarak yazılmıştır.

Defterin hüküm numaraları ve sayfa numaraları sonradan kurşun kalemle verilmiş fakat 51. sayfada olduğu gibi bazı sayfalarda orijinal sayfa numaraları da bulunmaktadır. Bazı hükümlerin numaralandırılmasında ise hatalar yapılmıştır. 16 numaralı hükümden sonra 17 yerine yine 16 numarası verilerek, 37 numarası peş peşe iki kere kullanılarak, 457 numaralı hükümden sonra yine 457 numarası verilerek ve 399 numaralı hükümden sonraki hükme numara verilmeyerek yanlışlıklar yapılmıştır. Dolayısıyla bunlar göz önüne alındığında hüküm sayısı 501 olmaktadır.

İlk hüküm “*Görelle kâdisına hüküm ki*” ve son hüküm ise “*Antalya müftisine hüküm ki*” şeklinde başlamaktadır. Yine aynı şekilde ilk hükmün tarihi “*Fî evâil-i Ra 89*” ve son hükmün tarihi ise “*Fî evâhir-i M 1089*” dır.

29 numaralı hüküm birden fazla makama gönderildiği için bu hükümden sonra, “*Bir sûreti Burusa kâdisına ve Hudâvendigâr sancağında vâki' kâdîlara ve iştirâ cem'ine me'mûr olan mübâşire*” denerek uzun uzadıya aynı hüküm yazılmayıp sadece gönderildiği makam yazılarak kayda geçirilmiştir. Sayfadan tasarruf amacıyla yapılan bu suretler yan yana yazılmış ancak bunlar transkript edilirken alt alta yazılmıştır.

Genel itibariyle sayfalar doludur. Hükümlerin uzunluğuna göre sayfalarda kaç hükmün yer aldığı değişmiştir. Her sayfada ortalama beş hüküm yer almaktadır, en az hükmün yer aldığı sayfa üçer hüküm ile 1, 50, ve 54. sayfalardır. En fazla hükmün yer aldığı sayfa ise dokuz hüküm ile 4. sayfadır. En uzun hükümler on altı satır ile 264 ve 465 numaralı hükümler iken en kısa hüküm sadece bir satır ile 298 numaralı hükmüdür. Genellikle hükümler sayfaların tamamını kaplamış hatta bazı hükümler aynı sayfaya sığdırılabilmek için sayfanın alt kısmına eğik ve birbirine girdirilmiş bir

¹³⁹ BOA, MD 96, Hüküm 27.

şekilde yazılmıştır¹⁴⁰. Varakta yer alan sağ sayfaların sağ taraflarında ve sol sayfaların sol taraflarında ortalama 4-5 cm boşluk bulunmaktadır. Hükümler aynı sayfaya sığdırılmıştır yani ikinci bir sayfaya taşmamıştır.

5.1.2. Diplomatik ve Teknik Özellikleri

Mühimme defterlerindeki hükümler; fermân, berat, nâme, emir veya benzerlerinin tam metnini içermemektedir; davet, tuğra, elkâb ve öteki formalite kısımları terk edilerek ya da kısaltılarak asıl konuyu ihtiva etmektedir¹⁴¹. Ancak padişaha ait olan belgelerde yer alan rükün ve şartların bir kısmına mühimme defterlerinde de ulaşmak mümkündür. Fermân ve berât gibi Osmanlı diplomatik belgeleri kaleme alınırken belirli kaideler uygulanmıştır. Padişaha ait belgeler içerisinde yer alan fermânlardaki rükün ve şartlar şunlardır¹⁴²:

- 1- Davet
- 2- Tuğra
- 3- Elkâb
- 4- Dua
- 5- Nakil-İbلاغ
- 6- Emir-Hüküm
- 7- Te'kid-Tehdid
- 8- Tarih
- 9- Mahal-i Tahrir

Osmanlı diplomatik belgelerinin en üst kısmında davet formülü bulunurdu. Bu bismelenin kısaltılması olan “b” olabileceği gibi, Allâh lafzının kısaltılması olan “hüve” de olabilirdi. Davet formülünden sonra padişahın alâmeti olan tuğra, nişancı tarafından çekilirdi. Mühimme defterlerindeki hükümler esas belgelerin sûretleri olduğu için davet ve tuğra, mühimme defterlerinde yer almaz¹⁴³.

¹⁴⁰ BOA, MD 96, Hüküm 100.

¹⁴¹ Tayyib Gökbilgin. (1992). *Osmanlı Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*. Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 105.

¹⁴² Mübahat S. Kütükoğlu. (1998). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, s. 99-113.

¹⁴³ Murat Alanoğlu. (2010). *86 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum s. 17-18.

Fermanlar genellikle fermanın muhatabı olan kişinin elkâbı ile başlardı. Osmanlı diplomatiğinde her bir makam için ayrı bir elkâb kullanılmıştır¹⁴⁴. Mühimme defterleri asıl belgelerin suretleri oldukları için genellikle muhatapların elkâbı mühimme defterlerinde yer almazdı. Mühimme defterlerinde geçen elkâb ve dua cümlecikleri ise çoğunlukla muhataplar için değil, hüküm içinde geçen kişiler için kullanılmıştır¹⁴⁵. Mühimme defterlerindeki hükümler ise, ilk satırda gönderilen şahsın görevi, rütbesi ve isminin belirtilmesiyle başlayıp, “*hüküm ki*” ibaresiyle son bulmaktadır. Mesela; “*Mihaliç ve Kirmasti nâiblerine hüküm ki*”¹⁴⁶, “*İstanbul kâdîsı Mevlânâ Mehmed’e hüküm ki*”¹⁴⁷ gibi hitâb edilenin rütbe ve mevki‘ veya ismiyle doğrudan konuya giriş yapılmıştır. “*Sâbıkâ Bergos kâdîsı olan Ramazân’a hüküm ki*”¹⁴⁸ şeklinde şahsın adının ve eski görevinin yer aldığı hitaplar da mevcuttur. “*Bergama kâdîsına hüküm ki*”¹⁴⁹ şeklinde bir görevliye yazılan hükümler olduğu gibi, “*Burusa ve Girne kâdîlarına ve kethudâ yerleri ve yeniçeri serdârları vesâir iş erlerine hüküm ki*”¹⁵⁰ şeklinde birkaç görevliye yazılan hükümler de mevcuttur. Dikkat edilirse muhatap makamlar hiyerarşik bir sıra ile yazılmıştır. Ayrıca hükümdeki emirden muhataplar aynı derecede sorumlu tutulmuş ve vazifeyi hep beraber yapmaları istenilmiştir. Hükümlerin hitap kısmında bazı durumlarda yer adları sayılmak yerine; “*Âsitâne-i sa‘âdetden Selanik’e varınca yol üzerinde vâki‘ kâdîlara hüküm ki*”¹⁵¹ şeklinde yazılan hükümlere de rastlamak mümkündür. Bu durumda hükmün geniş bir bölgeyi kapsadığı anlaşılmaktadır. “*Seferihisâr ve (boş) kâdîlarına hüküm ki*”¹⁵² şeklinde yazılan ve isim yerleri çoğunlukla boş bırakılan hükümler de mevcuttur.

Elkâbtan sonra dua rüknü gelmektedir. Osmanlı diplomatik kurallarında belgelerde hitap edilen kişinin adından veya vazife, memuriyet ve rütbesinden sonra bir dua formülü kullanılmıştır¹⁵³. Burada da muhatabın mevki‘ ve sınıfına dikkat edilirdi. Fermanlar da fermanın muhatabı için kullanılan dua ve elkâb, mühimme defterlerinde hükmün içinde geçen kişiler için kullanılmıştır. Bu durum vesikaların

¹⁴⁴ Mübahat S. Kütükoğlu. (1995). Ferman, *DİA*, c. 13, TDVY, İstanbul, s. 402.

¹⁴⁵ BOA, MD 96, Hüküm 21.

¹⁴⁶ BOA, MD 96, Hüküm 20.

¹⁴⁷ BOA, MD 96, Hüküm 23.

¹⁴⁸ BOA, MD 96, Hüküm 227.

¹⁴⁹ BOA, MD 96, Hüküm 175.

¹⁵⁰ BOA, MD 96, Hüküm 68.

¹⁵¹ BOA, MD 96, Hüküm 113.

¹⁵² BOA, MD 96, Hüküm 115.

¹⁵³ Gökbilgin, a.g.e., s. 68.

özetlenerek suretler şeklinde mühimme defterlerine kaydedilmesi ile alakalı bir durumdur. 96 numaralı Mühimme Defteri'nde kullanılan dua ve elkâb cümleleri ve hangi yöneticiye ait oldukları ile ilgili birkaç örnek aşağıda verilmiştir.

ELKÂB

akzâ kuzâti'l-müslimîn: Kadı.

a'lemu'l-ulemâi'l-mütebahhirîn: Nakîbü'l-eşrâf, Kadıasker.

emirü'l-ümerâi'l-kirâm: Beylerbeyi.

düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem: Vezir-i âzam.

iftihârü'l-havass ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn: Daru's-sa'ade ağası.

iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-ekârim: Tersâne-i âmire emîni, Hâssa mi'mârbaşı, Sekbânbaşı, Mîrâhûr-ı evvel, Valide Sultan kethüdası.

iftihâr-ı erbâbü't-tahiyyât ve'l-ilm: Dîvân kitâbeti hizmetlisi.

kıdvetü'l-ulemâi'l-muhakkikîn: Me'zûn-ı bi'l-iftâ.

kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân: Yeniçeri serdârı, Mîrî çayır emini.

kıdvetü'l-ümerâi'l-kirâm: Sancak beyi.

kıdvet-i ümerâi'l-müslimîn: Bozlatin elçisi.

kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân: Dergah-ı mu'allâm müteferrikası.

kıdvetü'l-ulemâi'l-muhakkikîn: Müderris.

kıdvetü's-sâdâtü'l-kirâm: Sâdât-ı kirâm.

mehîretü'l-muhadderât kerîme-i mükerreme: Hadîce Sultân.

seyyidetü'l-muhadderât ikliletü'l-muhassenât tâcü'l-mestûrât zâtü'l-âlî ve'l-ifâdât: Valide sultân.

DUA

dâme ikbâlühû: Beylerbeyi.

dâme izzühû: Sancak beyi.

dâme mecdühû: Bostancıbaşı, Tersâne-i âmire emîni, Şehremini, Sekbân başı, Hâssa mi'mârbaşı.

dâme ulüvvühû: Dâru's-sa'ade ağası, Vadide sultan kethüdası.

dâmet ismetuhâ: Valide Sultan.

edâma'llâhu te'âlâ iclâlehu: Vezîr-i a'zam.

edâma'llâhü te'âlâ fezâilehû: Nakîbü'l-eşrâf.

zîde mecdühû: Yeniçeri ağası kâimmakâmı, Binâ-yı hâssa emîni, Doğancıbaşı, Mütevelli, Mirâlem.

zîde kadrühû: Yeniçeri serdârı, Nüvvâb, Bağçe ustası, Zâbit, Gümrük emini, Voyvoda, Mîrâhûr vekîli, Dîvân-ı hümâyûn kâtibi.

zîde salâhû: Şeyh.

zîdet fezâilehu: Kadı.

zîde şerefühû: Sâdât-ı kirâm.

zîde ilmühû: Müderris.

tâbe serâhü: Padişah.

tâbe serâha: Valide sultan.

avâkıbuhu'l-hayr: Bozlatin elçisi.

Hitap kısmından sonra hükmün yazılmasına sebep olan olayın anlatıldığı nakil-iblağ rüknü gelmektedir. Ancak nakilden önce, dua ile nakil kısmını bağlayıcı mahiyette olan "*tevki-i reff-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki*" ibaresi yer alır¹⁵⁴. Ancak incelenen mühimme defterinde böyle bir kayıt söz konusu değildir. Nakil kısımda genellikle; Dîvân-ı Hümâyûn'a sunulan 'arz¹⁵⁵, 'arz-ı hâl¹⁵⁶, mektup¹⁵⁷ ile yapılan ve bizzat şahısların Divân'a gelerek ya da adam göndererek¹⁵⁸ yaptıkları şikâyetler ve bazen de Divan'da alınan bir karar veya yapılması gereken bir iş konusunda herhangi bir başvuruya gerek kalmadan yazılan hükümler¹⁵⁹ özetlenir¹⁶⁰.

Fermanların nakil kısmına girişte "*sen*" veya "*sen ki*"¹⁶¹ zamiri kullanılır. Nakil kısmı konunun önemine veya mahiyetine göre kısa veya uzun olur. Bazen bir cümle ile özetlenebildiği halde bazen fermanın büyük kısmı nakil rüknüne ayrılır. Nakil kısmında bir devlet görevlisinden bahsedilecekse o kişinin isminden önce makamına uygun olarak bir elkâb¹⁶² kullanılır yine aynı şekilde isminden sonra da bir dua¹⁶³ kullanılır. Fakat nakil kısmında kullanılan elkâb ve dua fermanın muhatabı olan şahıs için kullanılan elkâb ve dua kadar uzun tutulmaz. Nakledilen olayın yeni

¹⁵⁴ Kütükoglu, Ferman, s. 402.

¹⁵⁵ BOA, MD 96, Hüküm 478.

¹⁵⁶ BOA, MD 96, Hüküm 345.

¹⁵⁷ BOA, MD 96, Hüküm 10.

¹⁵⁸ BOA, MD 96, Hüküm 8.

¹⁵⁹ BOA, MD 96, Hüküm 22.

¹⁶⁰ Gökbilgin, a.g.e., s.70.

¹⁶¹ BOA, MD 96, Hüküm 472.

¹⁶² BOA, MD 96, Hüküm 83.

¹⁶³ BOA, MD 96, Hüküm 118.

meydana gelmiş olması halinde “*hâliyâ*”¹⁶⁴ veya “*şimdiki halde*” ibareleri kullanılırken daha önce meydana gelmiş bir olayın anlatılması gerekiyorsa “*bundan akdem*”¹⁶⁵ veya “*bundan evvel*” ifadeleri kullanılır. Fermanlarda, ferman veya emir kelimesi sıkça kullanılır. Nitekim bir şikâyet üzerine çıkan fermanlarda nakil kısmının sonunda müracaat sahibinden bahsedilerek “*emr-i şerifim recâ itmeğın*”¹⁶⁶ vb. bir formül kullanılarak nakil rüknü bitirilir¹⁶⁷.

Hükmün yazılmasına sebep olan olayın özetlendiği nakil-iblağ rüknünden sonra bu konuda verilen emrin anlatıldığı emir-hüküm rüknü gelmektedir “*Buyurdum ki*” formülü ile başlayan bu rükün iki kısımdan meydana gelir. Birinci kısım genellikle, “*imdi vech-i meşrûh üzere amel olunmak babında*”¹⁶⁸ şeklinde başlayıp “*fermân-ı âli-şânım sâdır olmuştur*”¹⁶⁹ şeklinde son bulurdu. Padişahın nakil kısmında anlatılan olay hakkındaki tutumu, doğru veya yanlış olan şey burada belirtilir. Bu bölümün ikinci kısmında ise belli bir şahıs muhatap alınır fakat birinci kısımda bildirilenlere pek fazla bir şey eklenmez¹⁷⁰. İncelenen defterde ise buyurdum ki ibaresine rastlanılmamaktadır. Genellikle “*imdi*”¹⁷¹ kelimesinden sonra emir-hüküm rüknü yer almıştır.

Emir kısmından sonra tekid ve tehdit rüknü gelir. Bu rükün genellikle “*Şöyle ki*”¹⁷² ibaresiyle başlar. Verilen emre uygun hareket edilmemesi durumunda olacaklarla ilgili tehditlere yer verilir. Bazı fermanlarda emir rüknünden sonra sadece, “*Şöyle bilesiz, alâmet-i şerîfe itimat kılasız*” formülü yer alır. Başka bir tekid veya tehdit rüknü bulunmayan belgelerde bu ibare tekid rüknü olarak kabul edilmektedir¹⁷³. 96 Numaralı Mühimme Defteri’nde genellikle “*Sen ki*”¹⁷⁴ şeklinde tehdit kısmına rastlanılmaktadır. Genellikle, “*cümleniz mes’ûl ve mu’âteb olmanız mukarrerdür*”¹⁷⁵, “*bir ân ve bir sâ’at te’hîr ve tevakkuf itmeyüp*”¹⁷⁶ şeklinde uyarı niteliğindeki hafif tehditler yer almaktadır.

¹⁶⁴ BOA, MD 96, Hüküm 19.

¹⁶⁵ BOA, MD 96, Hüküm 94.

¹⁶⁶ BOA, MD 96, Hüküm 438.

¹⁶⁷ Kütükoğlu, a.g.e., s. 108-109.

¹⁶⁸ BOA, MD 96, Hüküm 36.

¹⁶⁹ BOA, MD 96, Hüküm 492.

¹⁷⁰ Kütükoğlu, a.g.e., s. 109-111.

¹⁷¹ BOA, MD 96, Hüküm 68.

¹⁷² BOA, MD 96, Hüküm 9.

¹⁷³ Kütükoglu, Ferman, s. 405.

¹⁷⁴ BOA, MD 96, Hüküm 240.

¹⁷⁵ BOA, MD 96, Hüküm 9.

¹⁷⁶ BOA, MD 96, Hüküm 28.

Fermanlarda tekit/tehdit rüknünden sonra tarih bulunur. XVII. yüzyıl ortalarına kadar tarihler, ayın tarihi ile beraber haftanın günü de gösterilerek “*Yevmü’l-ısneyn, Fî muharremü’l-haram sene 959*” örneğinde olduğu gibi başlık halinde üste yazılmıştır. Tarihlerin başında genellikle “*Fi*”¹⁷⁷ ibaresi yer alır. Bazı mühimmelerde ayın tam tarihi verildiği halde bazılarında sadece “*evâil*”¹⁷⁸ (1-10), “*evâsıt*”¹⁷⁹ (11-20) ve “*evâhir*”¹⁸⁰ (21-30) kelimeleriyle ifade edilen onar günlük bölümlerden hangisinde olduğuna işaret edilmekle yetinilmiştir¹⁸¹. İncelenen defterde tarihlendirmeler hükmün sol alt kısmında “*Fî Evâsıt-ı Râ sene 89*”¹⁸² şeklinde verilmiştir.

Fermanların son rüknü ise mahall-i tahrîr denilen fermanın yazılmış olduğu yeri gösteren kısımdır. Bu rükün sol alt köşede yer alır. Eğer ferman padişahın devamlı ikamet ettiği yerlerden yazılmışsa şehir isminin başına “*be-makâm, be-medîne*”, sonuna da “*el-mahrûsa, el-mahmiyye*” kelimeleri getirilirdi. Ancak ferman geçici ikamet yerlerinde yazılmışsa, yer adının başına “*be-yurt, be-sahrâ*” kelimeleri getirilir, sonuna ise her hangi bir sıfat eklenmezdi. Mahall-i tahrîr şekilleri zamana ve yazıldığı makama göre zaman içinde değişikliklere uğramıştır¹⁸³. 96 numaralı Mühimme Defteri’ndeki hiçbir hükümde mahall-i tahrîr rüknüne rastlanılmamıştır.

Defterde 29 numaralı hükmün altında ilgili hükmün kimlere veya hangi mahallere gönderildiklerini belirten sûret kayıtları da mevcuttur. “*Gelibolı kâdîsına ve iştirâ cem’ine me’mûr olan mübâşire vech-i meşrûh üzre yazılmışdır*”¹⁸⁴ şeklinde ifadeden anlaşıldığı üzere, bu hükmün ilk kısımda yazılan muhataptan başka nerelere ve kimlere gönderileceği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra defterde müekked yazılan hükümlere de rastlanmaktadır¹⁸⁵.

96 Numaralı Mühimme Defteri önceki dönem mühimme defterleri ile karşılaştırıldığında, hükümler üzerinde yer alan muamele kayıtlarında farklılaşmalar olduğu görülmektedir. Daha eski tarihli mühimme defterlerinde genellikle “*buyurdum ki*” den sonra bir miktar boşluk bırakılarak “*hükm-î serîfimle vardukda*” ya da “*vusûl buldukda*” kalıpları ile devam edilirdi. Hüküm yazılırken fermanı

¹⁷⁷ BOA, MD 96, Hüküm 380

¹⁷⁸ BOA, MD 96, Hüküm 101

¹⁷⁹ BOA, MD 96, Hüküm 143

¹⁸⁰ BOA, MD 96, Hüküm 165

¹⁸¹ Kütükoğlu, a.g.e., s. 112-113.

¹⁸² BOA, MD 96, Hüküm 35.

¹⁸³ Kütükoğlu, Ferman, s. 405.

¹⁸⁴ BOA, MD 96, Hüküm 29.

¹⁸⁵ BOA, MD 96, Hüküm 68.

götürecek kişi henüz belli olmadığı için boşluk bırakılmıştır. Müsvedde temize çekilerek ferman haline getirildikten sonra fermanı götürülecek kişi de belirlendiğinde boşluğa o kişinin ismi yazılırdı¹⁸⁶. Bunun yanı sıra bazı hükümlerin üst kısımlarında “*Haydar Çavuş’a verildi, fi 2 safer 972*” örneğinde olduğu gibi hükmün kime ve hangi tarihte verildiğini gösteren muamele kayıtları ile hükmün sağ üst tarafındaki “*yazıldı*” veya “*görüldü*” kelimeleri, bunların altındaki kâtib rumuzları ve hükümlerin nakl edildiğini gösteren nukilet kelimesi yer alırdı¹⁸⁷. Ancak üzerinde çalışılan mühimme defterinde bu tür muamele kayıtları yer almamaktadır.

90 Numaralı Mühimme Defteri’nden önceki mühimme defterlerinde bazı hükümlerin üst kısımda “bu dahi” ibaresi yer almaktaydı. Bu ifade söz konusu hükmün bir üsteki hükümle ilişkisini gösterir ve önceki hükmün teslim edildiği şahsa bunun da verildiği anlamına gelirdi¹⁸⁸. 96 Numaralı Mühimme Defteri’nde bu türden bir kayda da rastlanılmamıştır.

90 Numaralı Mühimme Defteri’nden önceki mühimme defterlerinde yer alıp 96 Numaralı Mühimme Defteri’nde yer almayan muamele kayıtlarının yanı sıra incelenen defterde bulunup da 90 Numaralı Mühimme Defteri’nden önceki mühimme defterlerinde yer almayan birtakım özellikler de mevcuttur. Mesela 96 numaralı Mühimme Defteri’nde yer alan, defterin hangi sadrazam ve reisü’l-küttab zamanında yazılmış olduğuna dair kayıt 90 Numaralı Mühimme Defteri’nden önceki defterlerde yer almamaktadır.

5.1.3. Dil ve Yazılış Özellikleri

96 numaralı Mühimme Defteri’nde sade ve anlaşılır bir Türkçe kullanılmıştır. Hükümler, Divân-ı Hümâyûn’da alınan kararların suretleri olduğundan fermânlarda bulunan tuğra, davet ve mahal-i tahrir gibi bazı bölümler suretlerde yer almamaktadır. Sadece elkâb ve dua cümlelerinde karsımıza çıkan Arapça ve Farsça tabirler de klişeleşmiş olduğundan okuyucu zorlamamaktadır. Defterde tamamı

¹⁸⁶ Şuayip İzgi. (2006). 986 (1578) Tarihli 32 Numaralı Mühimme Defteri (s.201-400) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, s. XXVI.

¹⁸⁷ Mübahat S. Kütükoğlu. (1988). Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine. Tarih Boyunca

Paleografya ve Diplomatik Semineri, Bildiriler, İstanbul, s. 107-109.

¹⁸⁸ Feridun M. Emecen. (2011). Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Sikâyet. Osmanlı Klasik Çağında Hanedan, Devlet ve Toplum, İstanbul, s. 134

Arapça yazılmış hükümler yer almamaktadır. Tarihlerin yazılmasında Arapça ifadeler yer verilmiştir¹⁸⁹.

Yazı şekli genellikle Divânî kırmasıdır. Sayfaların her iki tarafında da bir miktar boşluk bırakılmıştır. Hükümlerin yazı karakterlerine, sayfa düzenine ve sayfa kenarında bırakılan boşluk miktarlarına bakıldığında defterin birden fazla kâtip tarafından yazıldığı anlaşılmaktadır. Yazı rahat okunulabilir bir düzeydedir ancak bazı bölümlerde kâtiplerin dikkatsizliği ya da acemiliğinden kaynaklanan karalama, mürekkep damlatma, mürekkep bulaştırma ve yanlış yazılan yerlerin üzerinin çizilmesi gibi çeşitli nedenlerden okumakta zorluklar yaşanmaktadır¹⁹⁰. Bazen hükümlerin içerisindeki bazı kelimeler peş peşe iki kere yazılmıştır. Bunun hükümleri yazan kâtiplerin dalgınlıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir. 36 numaralı hükümde kandiye yağı ifadesindeki yağı kelimesi peş peşe iki defa yazılmıştır.

Hükümlerde şikâyetler ve alınacak önlemler çoğunlukla kısa ve anlaşılır bir şekilde vermeye çalışılmıştır. İmla ve kullanılan kelimeler bakımından bazı tutarsızlıklar mevcuttur (*nâyibine-nâbine*, *gerü-girü*, *idüp-edüp* gibi). Bu durumun Türkçe imlânın belli bir standarda ulaşmamış olmasından ve kâtiplerin dikkatsizliklerinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir¹⁹¹. Yine aynı şekilde emir kısımlarındaki ifadeler de oldukça uzun ve bazen tek cümle halinde yazılmıştır¹⁹².

Diğer defterler gibi 96 numaralı Mühimme Defteri de zamanın dil özellikleri esas alınarak yazılmıştır. Bu nedenle günümüzde kullanılan Türkçenin dil özelliklerinden bazı farklılıklar görülmektedir. Mesela “*virilüb*”,¹⁹³ “*idüb*”,¹⁹⁴ “*deyü*”,¹⁹⁵ “*olunmağla*”,¹⁹⁶ “*getürüb*”¹⁹⁷ gibi eylem bildiren kelimeler günümüz Türkçesinde çoğunlukla kullanılmamaktadır.

96 Numaralı Mühimme Defter’inde dikkat çeken hususlardan birisi de “*fesâd ve şenâat*”¹⁹⁸ ve “*zulm ve te’addî*”¹⁹⁹ örneklerinde olduğu gibi bazı kelimelerin

¹⁸⁹ BOA, MD 96, Hüküm 191.

¹⁹⁰ BOA, MD 96, Hüküm 128, 364,368, 370.

¹⁹¹ Zülfiye Kaygusuz. (2006). 10 Numaralı Mühimme Defteri' nin (1-178) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, s. 27.

¹⁹² BOA, MD 96, Hüküm 372.

¹⁹³ BOA, MD 96, Hüküm 164.

¹⁹⁴ BOA, MD 96, Hüküm 130.

¹⁹⁵ BOA, MD 96, Hüküm 125.

¹⁹⁶ BOA, MD 96, Hüküm 123.

¹⁹⁷ BOA, MD 96, Hüküm 31.

¹⁹⁸ BOA, MD 96, Hüküm 437.

Türkçe, Arapça ve Farsça karşılıklarının bir arada kullanılmış olmasıdır. Diğer mühime defterlerinde olduğu gibi kalıplaşmış ve günümüzde pek kullanılmayan bazı deyimler ve tekrarlanan bazı kelimeler bulunmaktadır. Bunlara; “*men‘ u def‘*”²⁰⁰, “*rencide ve remîde*”²⁰¹, “*mes‘ûl ve mu‘âteb*”²⁰², “*avk u te‘hîr*”²⁰³ “*mûcebince*”²⁰⁴ vs. örnek verilebilir.

5.1.4. Tarih

XVII. yüzyıl ortalarına kadar bazı istisnalar dışında tarihler; “*Yevmü’l-ısneyn fî 14 Muharremü’l haram sene 959*” örneğinde olduğu gibi ayın tarihi ile birlikte haftanın gününü de Arapça sıfatları ile gösterilerek başlık halinde üst kısma yazılmıştır²⁰⁵. Bu dönemden sonra ise mühime defterlerinin düzenleniş ve tarihlendirme biçimlerinde bazı değişiklikler meydana gelmiştir. Başlık tarih ortadan kalkmış ve yerini hükümlerin sonunda ayın 1-10. günleri için “*evâ’il*”²⁰⁶, 11-20. günleri için “*evâsıt*”²⁰⁷ ve 21-30. günleri için “*evâhir*”²⁰⁸ kelimelerinin kullanıldığı tarihlendirme sistemi almıştır. Tarihler genellikle “*Fî*”²⁰⁹ ibaresi ile başlayarak hükümlerin sol alt köşelerine yazılmıştır, bunun yanında “*Fî*”²¹⁰ ibaresinin kullanılmadığı hükümler de bulunmaktadır. Tez konusu olan 96 Numaralı Mühimme Defteri’nde de tarihler bu şekilde hükümlerin sonunda sol alt köşede verilmiştir. Örneğin, “*Fî Evâsıt-ı Râ sene 89*”²¹¹. Defterde tarih verilmemiş hüküm bulunmaktadır²¹².

96 Numaralı Mühimme Defteri’nin dış kapağındaki etiket üzerinde yazılı olan “*Fî Evâil-i Rebûi’l-evvel Sene 1089 İlä Evâhir-i Rebûi’l-evvel Sene 1090*” şeklindeki kayıttan anlaşıldığına göre, defter 1089 senesinin Rebûi’l-evvel ayının ilk on günü ile 1090 senesinin Rebûl-evvel ayının son on günü arasını kapsamaktadır. Bu da miladi

¹⁹⁹ BOA, MD 96, Hüküm 10.

²⁰⁰ BOA, MD 96, Hüküm 315.

²⁰¹ BOA, MD 96, Hüküm 482.

²⁰² BOA, MD 96, Hüküm 28.

²⁰³ BOA, MD 96, Hüküm 114.

²⁰⁴ BOA, MD 96, Hüküm 120.

²⁰⁵ Mübahat S. Kütükoğlu. (1988). Mühimme Defterlerindeki Muamele Kayıtları Üzerine. *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, Bildiriler*, İstanbul, s.98.

²⁰⁶ BOA, MD 96, Hüküm 105.

²⁰⁷ BOA, MD 96, Hüküm 8.

²⁰⁸ BOA, MD 96, Hüküm 73.

²⁰⁹ BOA, MD 96, Hüküm 24.

²¹⁰ BOA, MD 96, Hüküm 3.

²¹¹ BOA, MD 96, Hüküm 22.

²¹² BOA, MD 96, Hüküm 423.

takvimde 23 Nisan-2 Mayıs 1678 ile 2-11 Mayıs 1679 tarihlerine tekabül etmektedir. Ancak defterdeki ilk hüküm “*Fî evâil-i Rebî ü'l-âhir 1089*” tarihine aittir²¹³. Dolayısıyla defter, etikette verildiği gibi Fî Evâil-i Rebû'l-evvel Sene 1089 tarihine ait bir hükümle başlamamaktadır. Defterdeki hükümler arasında sene itibariyle bir kronolojik sıra mevcuttur. Yani hicri 1089-1090 tarihlerinin dışına çıkan bir hüküm mevcut değildir. Aynı şeyi aylar için söylemek mümkün değildir. Tarihler incelendiğinde kronolojik hatalar olduğu tespit edilmektedir. Mesela, “*Fî evâsıt-ı Râ sene 89*” tarihine ait olan 23 numaralı hükümden sonra “*Fî evâsıt-ı R sene 89*” tarihine ait 24 numaralı hüküm gelmiş ve tekrar 25 numaralı hükümde tarih “*Fî evâsıt-ı Râ sene 89*” tarihine dönmüştür. Ancak 24 numaralı hüküm de 1089 senesinin Rebî ü'l-âhir ayına ait olmalıydı. Bunun gibi aylar arasındaki kronolojik düzensizlikler defterin genelinde mevcuttur.

Hicri takvimdeki ay adlarının uzun olmasından dolayı yazıda sürati sağlamak için tarihlendirme de bir takım özel işaretler kullanılmıştır. Örneğin Ramazân ayı için N²¹⁴, Cemâziye'l-âhire için CA²¹⁵ rumuzları kullanılmıştır. Ayrıca her ayın belli bir sıfatı vardır ve aylar genellikle bu sıfatlar ile birlikte kullanılmıştır. Ancak 96 Numaralı Mühimme Defteri'nde aylar için sıfatlar kullanılmamıştır. Ay isimlerinin yanı sıra yılların da 89²¹⁶ şeklinde kısaltıldığı da olmuştur. Ancak genellikle yıllar uzun şekli ile 1089²¹⁷ şeklinde verilmiştir. Yıllar genellikle “sene”²¹⁸ kelimesinden sonra ve rakamla yazılmıştır.

Osmanlılar ayın ilk günü için “*gurre*”, on beşinci günü için “*muntasıf*” ve son günü için ise “*selh*” tabirlerini kullanmışlardır. 96 Numaralı Mühimme Defterinde bu tabirlerden sadece “*gurre*” tabirine 11 numaralı hüküm içerisinde rastlanılmaktadır.

96 Numaralı Mühimme Defteri'nde hüküm suretleri pek yer almamaktadır. Sadece 29 numaralı hükmün suretleri vardır bunların tarihlendirmesinde ise “*târîh-i mezbûrda*” ve “*Fî't-târîhi'l-mezbûr*” ibareleri kullanılmıştır.

Hükmün sonundaki tarihlendirmelerde genellikle Arapça tarihler kullanılmış ancak istisna olarak hükmün içerisinde miladi takvime ait olan ay adları

²¹³ BOA, MD 96, Hüküm 1.

²¹⁴ BOA, MD 96, Hüküm 168.

²¹⁵ BOA, MD 96, Hüküm 312.

²¹⁶ BOA, MD 96, Hüküm 25.

²¹⁷ BOA, MD 96, Hüküm 170.

²¹⁸ BOA, MD 96, Hüküm 183.

geçmektedir²¹⁹. Mühimme defterlerindeki bazı tarihlerin yanında divanın akdedildiği yer de verilmiştir. Ancak incelenen mühimme defterinde böyle bir şey rastlanılmamaktadır.

5.2. 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ’NİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

IV. Mehmed dönemin ait olan defter; dönemin siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal olayları hakkında önemli bilgiler vermektedir. Defterin yazılmış olduğu tarihlerde Osmanlı sadrazamı olarak Merzifonlu Kara Mustafa Paşa görevde idi. Bu dönemde Osmanlı Devleti, Rusya üzerine Çehrin Seferini düzenlemiştir.

Defterin muhtevasından Osmanlı diplomatik belgeleri üzerindeki genel kaideler hakkında önemli bilgiler elde etmek mümkündür. 322 numaralı hükümde adı geçen Osman hakkında kullanılan emirü’l-ümerâi’l-kirâm elkabı ve dâme ikbâlühû duası beylerbeyleri için kullanılmaktadır. Yine 394 numaralı hükümde adı geçen Ahmet hakkında kullanılan kıdvetü’l-ümerâi’l-kirâm elkabı ve dâme izzühû duası da sancak beyleri için kullanılmaktadır. Bu şekilde 96 numaralı mühimme defterinden Osmanlı diplomatik belgeleri ile ilgili çeşitli bilgiler elde etmek mümkündür.

96 numaralı mühimme defterindeki hükümler genellikle sosyal ve ekonomik hayata ilişkin konuları içermektedir. Bu hükümleri alttaki konu başlıklarına göre sınıflandırmak mümkündür.

5.2.1. Kişiler Arası Anlaşmazlıklar İle İlgili Hükümler

Hükümlerin büyük bir kısmını kişiler arasındaki anlaşmazlıklar oluşturmaktadır. Bu anlaşmazlıkları da kendi içerisinde alt başlıklar altında toparlayabiliriz:

Borç davaları ile ilgili hükümler: Bireylerin aldıkları borçları daha sonra ödememeleri veya ödemek istememeleri ya da ödemedikleri halde ödediklerini iddia etmeleri sonucunda alacaklıların davacı olması ile alakalı hükümler borç davalarını oluşturmaktadır. Borç davaları ile ilgili bir hüküm “...*Mustafa nâm kimesne ‘arz-ı hâl idüb Mudanya sâkinlerinden Andriya nâm zimmînin üzerinde k’arz-ı şer‘den beş yüz guruş hakkı olup virmekte ta’allül üzre olmağla....*”²²⁰ şeklinde ifade edilmektedir.

²¹⁹ BOA, MD 96, Hüküm 332.

²²⁰ BOA, MD 96, Hüküm 367.

Toprak anlaşmazlığı ve mahsul davaları ile ilgili hükümler: Bireylerin birbirlerinin topraklarını sahiplenmesi sonucu oluşan bu anlaşmazlıklar ile ilgili bir hüküm “...*Erbâb-ı timârdan Mustafa ‘arz-ı hâl idüb Dumanlı nâm karye toprağında sâhib-i ‘arz temessüki ile mutasarrıf olduğu tarla ve sazlığını Halil nâm kimesne bin seksen dokuz senesinde fuzûlen zabt ve sazlığına dahl itmeğle...*”²²¹ şeklinde ifade edilmiştir.

Köle davaları ile ilgili hükümler: Kölelerin kaçması ile alakalı bir hüküm “...*İznikmid bağçesi ustası müteveffâ Osman’ın zevcesi Hadice ‘arz-ı hal idüb bin seksen sekiz senesinde Gülistan ve Kahraman nâm câriyeleriyle Yusuf nâm abd-i memlûkı firâr idüb...*”²²² şeklinde ifade edilmiştir.

Cinayet davaları ile ilgili hükümler: Defterde cinayet davaları pek fazla yer almamaktadır. Katl etme ile ilgili bir hüküm “...*Havva Hatun ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi’ Küçük Karapürçek nâm karyede zevci Veli Beşe dimeğle ma‘rûf kimesne katl olunup katili nâ ma‘lûm olmağla ...*”²²³ şeklinde ifade edilmiştir.

Miras davaları ile ilgili hükümler: Defterde yar alan hükümler arasında miras davaları pek fazla yer tutmaktadır. Bireyler arasında yaşanan miras davaları ile ilgili bir hüküm “...*İbrahim nâm bostancı ‘arz-ı hâl idüb kazâ-i mezbûra tâbi’ Devcek nâm karyeden babası Halil fevt olup emvâl ve erzâkı buna ve kız karındaşı Ümmügülsüm’e intikâl idüb bu sagîr bulunmağla ammisi Sarı Mehmed kabz idüb hâliyâ taleb eyledükde ta’allül idüb...*”²²⁴ şeklinde ifade edilmiştir.

5.2.2. Yöneticiler ve Halk Arasındaki Anlaşmazlıklar İle İlgili Hükümler

Yöneticilerden kasıt idareciler, mutasarrıflar, zabıtlar, askerler vs. gibi bir vazife ile görevlendirilmiş kişilerdir. Yöneticiler ve halk arasındaki anlaşmazlıkların büyük çoğunluğunu vergi toplanması ile alakalı hükümler oluşturmaktadır. Yöneticiler ve halk arasındaki anlaşmazlıklar da kendi içinde sınıflandırmak mümkündür:

Halktan fazladan alınan vergiler ile ilgili hükümler: Yöneticilerin vergilerini ödemeye razı olan halktan alınmakta olan vergilerden daha fazla vergi talep ederek halka zulmetmesi ile ilgili bilgilerin yer aldığı hükümler “...*Kayseriye kazâsına tâbi’ Ergelan nâm karye ahâlisi ‘arz-ı hâl idüb bunlar üzerlerine edâsı*

²²¹ BOA, MD 96, Hüküm 98.

²²² BOA, MD 96, Hüküm 339.

²²³ BOA, MD 96, Hüküm 445.

²²⁴ BOA, MD 96, Hüküm 425.

lâzım gelen hukûk ve rûsûmların kânûn ve defter mûcebince virmeğe râzılar iken Kayseriye sancağına mutasarrıf olan Dilaver dâme ikbâlühû mütesellimi olan Ahmed hilâf-ı şer‘-i şerîf ve fuzûlî bunların yedi yüz yigirmi gurusların ve bir def‘a dahi yetmiş beş gurusların ve ceviz bahâsı yedi yüz yigirmi gurusların ve odun bahâsı deyü elli beş gurusların...’’²²⁵ örneğinde olduğu gibi ifade edilmiştir.

Yönetici ve askerlerin zorbalıkları ile ilgili hükümler: Yönetici ve askerlerin bazı şahısların evlerini basmaları, mallarına, mahsullerine ve hayvanlarına zorla el koymaları ile ilgili hükümler “...Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Kimesnecik ma‘a Orhan karyesi ahâlisi ‘arz-ı hâl idüb Tokad erbâb-ı timar karyeleri re‘âyası olup emr-i şerîfimle vâki‘ olan tekâlîfi virüp rencîde olunmak îcâb itmez iken Sivas mütesellimi âdemleri gelüp ehl ü iyâlleriyile sâkin oldukları evlerin üzerlerine konup müft ü meccânen yem ve yemek ve araba ve saman ve kılarını ve karyenizde göçer evler varmış deyü bilâ emr-i şerîf yigirmişer ve otuzar gurusların alup...’’²²⁶ şeklinde ifade edilmiştir.

Yöneticilere problem çıkaran halk ile ilgili hükümler: Bazı kişi veya kişilerin de yöneticilere problem çıkardığı ile ilgili hükümler defterde görülmektedir. Bu sorun genellikle ödenmesi gereken vergiyi ödememek ve halkı da buna teşvik etmek şeklinde olmuştur. “...Hüseyn çavuş ‘arz-ı hâl idüb Malatya‘da Anif(?) mukâta‘ası bin seksen dokuz senesinde tahrîr olmağla a‘şâr-ı rusûma ba‘zıları mâni‘ olup ve ba‘zıları virmeyüp te‘allül itmeleriyle...’’²²⁷ örneğinde olduğu gibi bazı kimselerin vergi toplanmasına engel olması ve bazılarının da vergi vermek istememesi ile ilgili hükümler defterde yer almıştır.

5.2.3. Seferle İlgili Hükümler

Defterdeki hükümlerin kayıt edilmiş olduğu 1678-1679 tarihlerinde, Osmanlı Devleti Rusya himayesine girmiş olan Ukrayna Kazakları üzerine sefer düzenlemiştir. İkinci aşamasında padişah ile birlikte sadrazam Kara Mustafa Paşanın da katıldığı bu sefer Çehrin Seferi olarak bilinir. Sadrazamın sefere katıldığını “...Asâkir-i islâm-ı nusret-şi‘âr düstûr-ı ekrem müşir-i efham vezîr-i a‘zam ve serdâr-ı ekrem Mustafa Paşa edâmallâhu te‘âlâ iclâlehu ile Moskov keferesi üzerine irsâl olunup...’’²²⁸ şeklindeki ifadeden anlamaktayız. Padişahın da bu sefere

²²⁵ BOA, MD 96, Hüküm 260.

²²⁶ BOA, MD 96, Hüküm 132.

²²⁷ BOA, MD 96, Hüküm 247.

²²⁸ BOA, MD 96, Hüküm 292.

katılmış olduğunu ise “...*Hâliyâ nefis-i nefis-i şehriyârî için Âsitâne-i sa’âdetde işlenüp rikâb-ı hümâyûna irsâl olunan araba...*”²²⁹ şeklinde yer alan ifadeden anlamaktayız.

Defterde sefer hazırlığına dair hükümler bulunmakla birlikte, bu hükümlerde seferin hangi devlet üzerine yapıldığını işaret eden bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak sefer tarihi ile defterin ait olduğu tarihler karşılaştırıldığında, 96 Numaralı Mühimme Defteri’nde geçen asker, mühimmat, hazine ve hububat sevkine dair askeri hükümlerin Ukrayna üzerine yapılan sefere ait olduğu söylenebilir. Bu savaşın defterdeki hükümlere yansımaları genellikle asker, cephane, zahire ve hazine sevkiyatı şeklinde olmuştur. “...*Hâliyâ sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûnuma memûr olup Anadolu tarafından gelen tavâyif-i asker her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise bir ân ve bir sâ’at tevakkuf ve ârâm etdirilmeyüp tenbîh-i ekîd ile ordû-yı hümâyûna irsâl eyleyüp...*”²³⁰, “...*Hâliyâ mühimmât-ı sefer için Balya’dan numûnesi gelen ma’denin mevcûdundan elli kantar ma’den ber vech-i ta’cîl mîrî ücretleriyle bârgîrlere tahmîl ve Mudanya iskelesine acele üzre nakl itdirmek...*”²³¹, “...*Hâliyâ Âsitâne-i sa’âdetümden rikâb-ı hümâyûnuma irsâl olunan hazîne...*”²³², “...*sefer-i hümâyûn için İstanbul’dan Tuna’ya irsâl olunan zehâyirden...*”²³³ örneklerinde olduğu gibi sefer için asker, mühimmat, hazine ve hububat sevkine dair hükümler defterde yer almaktadır.

5.2.4. Vakıflar İle İlgili Hükümler

Osmanlı İmparatorluğu’nda vakıflar önemli vazifelerin yerine getirilmesi bakımından son derece önemli bir konuma sahip olmuştur. Vakıfların en önemli hizmetlerinden birisi Sosyal yardım hizmetleridir. “...*Zağnos Paşa evkâfi imâretinden rûzmerre iki def’a ta’âm tabh olup şart-ı vâkıf mücebince fukarâdan hasta bulunanlara it’âm olunup...*”²³⁴ şeklindeki ifadede de anlaşıldığı üzere vakıflarda pişirilen yemeklerin fakir ve hasta insanlara dağıtımını gerçekleştirilmiştir.

96 Numaralı Mühimme Defteri’nde, başta Osmanlı padişahları olmak üzere²³⁵; Valide Sultan²³⁶ ve büyük devlet adamları²³⁷ tarafından kurulan ve

²²⁹ BOA, MD 96, Hüküm 41.

²³⁰ BOA, MD 96, Hüküm 9.

²³¹ BOA, MD 96, Hüküm 119.

²³² BOA, MD 96, Hüküm 266.

²³³ BOA, MD 96, Hüküm 365.

²³⁴ BOA, MD 96, Hüküm 46.

²³⁵ BOA, MD 96, Hüküm 102.

imparatorluğun değişik yerlerinde bulunan vakıflara ilişkin pek çok hüküm bulunmaktadır.

Vakıfla ilgili defterde yer alan hükümlerin çoğunluğunu “...*Sultân Alâeddîn evkâfî karyelerinden Selime nâm karye re ‘âyâsı mefrûzü’l-kalem ve maktû ‘u’l-kadem serbest olup üzerlerine edâsı lâzım gelen cizye ve ispenç vesâyir rûsûm-ı ra ‘iyyet her sene cânib-i vakfa virüp mîrmîrân âdemleri ve subaşıları vesâir ehl-i örf tâyifesi min ba ‘d dahl u ta ‘arruz itmemek üzre müte ‘addid hatt-ı hümâyûn ile mazmûn evâmir-i şerîfeleri olup bir vechile dahl olunmak icâb itmez iken Karaman beğlerbeğisi hilâf-ı şer ‘i şerîf karye-i mezbûre re ‘âyâsının üzerlerine konup müft ü meccânen yem ve yemeklerin yedirüp ve arpa akçası ve senede dörder yüz guruşların alup...*”²³⁸ örneğinde de olduğu gibi yerel yöneticilerin vakıfların gelirlerine müdahale etmesi oluşturmaktadır. Bunun dışında vakıf gelirlerini toplamakla görevli kişinin halka zulmetmesi²³⁹, vakıfların tamir ve bakımı²⁴⁰, vakıf binaların civardaki mülk binalar ile değiştirilmesi²⁴¹ ve reayanın vakfa olan vergisini vermemesi²⁴² gibi vakıf işleri ile alakalı hükümler defterde yer almaktadır.

5.2.5. Eşkîyalık Hareketleri İle İlgili Hükümler

Eşkîyalık, Osmanlılar'ın da yer aldığı Akdeniz dünyasında özellikle XIV. yüzyıldan itibaren etkisini hissettirmeye başladı. XVI. yüzyılda giderek artan eşkîyalık, XVII. yüzyılda ise büyük bir problem haline geldi. Bu durumun nedenleri olarak; Akdeniz havzasında görülen nüfus artışı, iktisadî zorluk, ticarî faaliyetin yoğunlaşması, halkın fakirleşmesi, siyasî iktidarların zayıflaması gösterilebilir.²⁴³ XVI. Yüzyılda giderek etkisi artan eşkîyalık olayları ile ilgili olarak 96 Numaralı Mühimme Defteri'nde pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Bunun nedeni olarak ise, IV. Mehmed'in saltanatının ilk yıllarından itibaren Gürcü Abdünnebi, Katırcıoğlu ve Abaza Hasan Paşa gibi asilerin isyanlarının bastırılmış olması gösterilebilir. Defterde yer alan eşkîyalık ile ilgili bir hükümde “...*Görelle kazası ahalisi meclis-i şere varub tarîk-i mezbûrda kuttâ ‘ü’ t-tarîk harâmzâde ve eşkıya zuhûr idüb murûr ü ubûr*

²³⁶ BOA, MD 96, Hüküm 118.

²³⁷ BOA, MD 96, Hüküm 366.

²³⁸ BOA, MD 96, Hüküm 177.

²³⁹ BOA, MD 96, Hüküm 137.

²⁴⁰ BOA, MD 96, Hüküm 366.

²⁴¹ BOA, MD 96, Hüküm 23.

²⁴² BOA, MD 96, Hüküm 73.

²⁴³ Mücteba İlgürel. (1995). Osmanlılar'da Eşkîyalık Hareketleri. *DİA*, c.11, TDVY, İstanbul, s.467.

ebnâ-i sipahinin nicesi bi günah katl ve emvâl ve erzâkların nehb ü garet ve zulm ve te'addî idub..."²⁴⁴ ifadesi yer almaktadır.

5.3. HÜKÜMLERİN TASNİFİ

5.3.1. Hükümlerin Konularına Göre Sınıflandırılması

Defterde 501 adet hüküm bulunmaktadır. Bu hükümlerin büyük çoğunluğunu ise sosyal içerikli hükümler oluşturmaktadır. En çok hüküm kişiler arası anlaşmazlıklar ile ilgilidir. Osmanlı Devleti 96 Numaralı Mühimme Defteri'nin ait olduğu 1678-1679 tarihlerinde Lehistan üzerine sefer düzenlemiştir. Ancak defterde bu sefer ile ilgili pek fazla hüküm bulunmamaktadır. 17. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti için büyük bir sorun olan Eşkiyalık hareketleri ile ilgili de defterde pek fazla hüküm bulunmamaktadır. Defterde yer alan hükümler konularına göre şu başlıklar halinde sınıflandırılmıştır.

1. **Kişiler arası anlaşmazlıklar ile ilgili hükümler:** 3, 4, 6, 8, 14, 16, 16(a), 25, 35, 37, 44, 45, 48, 54, 55, 57, 63, 64, 66, 69, 70, 71, 85, 89, 94, 95, 98, 99, 101, 103, 112, 120, 124, 127, 131, 134, 136, 140, 144, 151, 155, 161, 163, 170, 172, 176, 180, 197, 199, 200, 201, 203, 211, 225, 227, 228, 229, 242, 243, 245, 252, 257, 267, 269, 277, 278, 283, 284, 295, 300, 303, 305, 306, 307, 310, 316, 322, 329, 330, 333, 337, 340, 341, 345, 347, 349, 357, 361, 362, 367, 368, 372, 378, 388, 393, 399, 404, 420, 423, 425, 431, 435, 436, 438, 440, 441, 442, 443, 446, 447, 451, 457, 463, 465, 474, 475, 484, 486, 490, 491, 493, 494.
2. **Yöneticiler ve halk arasındaki anlaşmazlıklar ile ilgili hükümler:** 12, 18, 21, 24, 39, 42, 47, 58, 62, 65, 72, 74, 75, 76, 81, 82, 84, 96, 104, 121, 123, 129, 130, 132, 133, 135, 137, 145, 147, 148, 157, 159, 171, 173, 177, 179, 186, 196, 206, 207, 212, 213, 214, 216, 218, 219, 219(a), 223, 232, 235, 238, 240, 241, 247, 251, 250, 254, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 270, 274, 276, 279, 280, 282, 286, 293, 296, 299, 315, 319, 320, 321, 323, 324, 327, 331, 335, 336, 343, 355, 363, 364, 374, 377, 394, 399(a), 407, 409, 417, 422, 430, 432, 455, 460, 473, 482, 488, 489, 496, 497.
3. **Vakıf ve vakıf arazileri ile ilgili hükümler:** 23, 32, 34, 46, 50, 53, 67, 77, 78, 79, 86, 97, 102, 105, 106, 110, 128, 146, 149, 152, 166, 167, 209, 215, 224, 244, 248, 255, 258, 272, 281, 294, 309, 311, 312, 313, 314, 318, 328,

²⁴⁴ BOA, MD 96, Hüküm 1.

- 332, 334, 346, 348, 360, 366, 383, 384, 386, 389, 396, 405, 413, 424, 427, 448, 449, 450, 462, 468, 470, 472, 476, 478, 481, 487,
- 4. Seferle ilgili hükümler:** 9, 22, 26, 27, 28, 29, 30, 117, 119, 139, 204, 210, 275, 287, 288, 291, 292, 365, 371, 412, 414, 419.
- 5. Eşkîyalık hareketleri ile ilgili hükümler:** 1, 37(a), 160, 302, 380, 381, 387, 390.
- 6. Çeşitli vergiler ve vergilerin toplanması ile ilgili hükümler:** 59, 73, 162, 187, 471.
- 7. Hınta, şa'ir, dakik ve zahire ile ilgili hükümler:** 17, 116, 183, 194, 271, 301, 351, 359, 376, 382, 428, 429, 459, 495.
- 8. Araba ve bargir ile ilgili hükümler;** 19, 41, 68, 205.
- 9. Gümrükler ve gümrüklere gelen mallar ile ilgili hükümler:** 153, 221, 354.
- 10. Kereste ve ağaç ile ilgili hükümler:** 164, 184, 198.
- 11. İskân ile ilgili hükümler:** 31, 138, 169, 190, 208, 253, 452, 480.
- 12. Ta'yin ve çeşitli şekillerde vazifelendirmeler ile ilgili hükümler:** 5, 11.
- 13. Köle ve cariye ile ilgili hükümler:** 158, 230, 339, 391, 421, 426, 467.
- 14. Katl ve yaralama olayları ile ilgili hükümler:** 90, 156, 418, 445, 458, 485.
- 15. Yol ve menzil ile ilgili hükümler:** 87, 93.
- 16. Yabancılarla ilgili hükümler:** 178, 239, 256, 325, 326, 415.
- 17. Has, zeamet, tımar, çiftlik, cemaat, temlik, ocaklık ile ilgili hükümler:** 38, 49, 88, 92, 174, 202, 273, 342, 356, 392, 400, 406, 410, 434, 453, 469, 479.
- 18. Mukataa, tekâlif, avarız, sürsat, cizye, nüzul, rüsum ile ilgili hükümler:** 2, 114, 115, 193, 195, 246, 290, 304, 408, 454.
- 19. Hazine sevki ile ilgili hükümler.** 109, 118, 266, 289, 298, 344, 398, 444, 456, 483, 492.
- 20. Medrese ve cami ile ilgili hükümler:** 107, 185, 416.
- 21. Seyyid ve şerifler ile ilgili hükümler:** 237, 338, 457(a). 466.
- 22. Esnaflar ve ticari konular ile ilgili hükümler:** 165, 175, 189, 220, 259, 317, 369, 379.
- 23. Padişah ve sarayın ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili hükümler:** 15, 20, 40, 231, 233, 401, 403.
- 24. Çeşitli vazifelilerin ücretleriyle ilgili hükümler:** 33, 56, 188, 222, 358, 373, 402, 433, 461.
- 25. Hırsızlık ile ilgili hükümler:** 126, 150, 308, 375.

26. Zaviye ve zaviyedar ile ilgili hükümler. 60, 80, 108, 350, 385.

27. Müslüman ve gayr-i Müslim ilişkileri ile ilgili hükümler: 61, 192, 352.

28. Eşler arası ilişkiler ile ilgili hükümler: 100, 111, 142, 143, 217, 226, 285.

29. Tabibler ile ilgili hükümler: 113, 141, 182.

30. Muhtelif konular ile ilgili hükümler: 10, 13, 36, 43, 51, 52, 83, 91, 122, 125, 154, 168, 181, 191, 234, 236, 249, 268, 353, 370, 395, 397, 411, 437, 439, 464, 477.

5.3.2. Hükümlerin Gönderildiği Makamlara Göre Sınıflandırılması

Defterde bulunan hükümler gönderilmiş olduğu makamlara göre aşağıdaki tabloda sınıflandırılmıştır. Bazı hükümler birden fazla makama gönderilmiştir. Bu hükümlerde geçen muhatapların her biri ayrı ayrı kendi kategorileri içerisinde sınıflandırılmıştır. Defterde yer alan hükümlerin gönderildiği makamlar arasında Kadı, Naib, Mütessellim, Kethüda Yeri ve Yeniçeri Serdarı pek çok hükümün muhatapı olarak dikkat çekmektedir.

<i>Hükümlerin Muhatap Makamları</i>	<i>Hüküm Numaraları</i>
A'yan-ı Vilâyet	265.
Bey	496.
Beylerbeyi	6, 7, 10, 62, 65, 81, 82, 121, 192, 240.
Bostancıbaşı	204, 317, 322.
İskele Emini	9, 40.
İşerleri	9, 15, 30, 41, 68, 87, 92, 93, 109, 119, 139, 182, 194, 205, 210, 231, 246, 265, 266, 289, 291, 297, 298, 325, 326, 344, 398, 403, 412, 414, 421, 454, 456, 483, 492.
İştira Cemi Memuru	27, 28, 29, 30.
Kadı	1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 37(a), 38,39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 86,

	87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 115, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 137, 138, 140, 141, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 158, 159, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 172, 173, 175, 176, 177, 178, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 190, 192, 193, 194, 195, 196, 198, 199, 201, 202, 203, 204, 205, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 218, 221, 222, 223, 225, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 234, 236, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 246, 247, 248, 250, 251, 253, 254, 255, 256, 258, 260, 263, 264, 265, 266, 267, 271, 272, 274, 275, 276, 277, 279, 280, 281, 282, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 306, 307, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 317, 318, 319, 320, 321, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 335, 336, 337, 338, 339, 341, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 349, 350, 351, 353, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 368, 369, 371, 372, 373, 375, 376, 377, 378, 381, 382, 385, 386, 387, 392, 394, 395, 396, 398, 399(a), 400, 401, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 414, 415, 416, 417, 418, 421, 422, 424, 426, 432, 433, 437, 438, 439, 440, 443, 445, 446, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457(a), 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 470, 471, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 495, 496.
Kala Dizdarı	9, 370, 419,
Kapudan Paşa Vekili	3, 4, 16, 37, 48, 127, 230, 345, 467, 475.
Kapudan Paşa	394.

Kassam	11, 226, 284.
Kethuda Yeri	15, 30, 41, 68, 87, 92, 93, 109, 119, 139, 182, 205, 210, 231, 246, 266, 289, 291, 297, 298, 325, 326, 344, 398, 403, 412, 414, 421, 426, 454, 456, 483, 492.
Muharrir	31.
Mutasarrıf	18, 35, 349, 358, 361, 430, 431, 441, 457, 472.
Mübaşir	26, 210, 271, 287,
Müfettiş	35, 44, 55, 57, 58, 71, 88, 91, 103, 122, 123, 126, 155, 159, 171, 179, 235, 251, 320, 461.
Müftü	171, 405, 455, 497.
Müsellim	24.
Mütesellim	39, 43, 44, 73, 90, 96, 104, 111, 114, 120, 128, 133, 140, 147, 151, 160, 164, 169, 170, 176,179, 180, 181, 191, 193, 200, 208,209, 212, 214, 215, 216, 225, 228, 250, 253, 254, 264, 271, 277, 278, 279, 281, 282, 290, 293, 295, 304, 305, 306, 307, 308, 319, 334, 335, 336, 339, 341, 342, 348, 350, 355, 362, 368, 374, 377, 379, 381, 385, 396, 397, 404, 408, 409, 417, 418, 424, 434, 437, 438, 446, 453, 457(a), 460,469, 470, 478, 489.
Mütevelli	383 .
Nâib	9, 11, 16, 19, 32, 34, 45, 53, 61, 70, 85, 95, 105, 112, 114, 116, 117, 122, 132, 136, 139, 140, 145, 147, 150, 161, 167, 171, 173, 174, 180, 186, 188, 197, 200, 206, 207, 217, 219, 220, 225, 228, 229, 240, 261, 267, 269, 270, 283, 316, 322, 331, 332, 333, 334, 339, 340, 352, 370, 374, 380, 382, 384, 388, 389, 391, 392, 393, 399, 402, 413, 414, 420, 423, 425, 427, 428, 429, 434, 435, 436, 441, 442, 443, 447, 458, 459, 469, 485, 493.
Nâibü’ş-şer’	142, 156, 157, 160, 219(a), 257, 262, 273, 278, 346, 367, 379, 390.
Nâibü’ş-şer’ Naibi	245, 249.
Paşa	152, 224, 263, 328, 338, 365, 405, 406, 411, 448, 462, 487.

Sancak Beyi	187, 202, 480.
Serdar	52, 139, 168, 270, 289, 298, 337, 492, 494.
Şeyh	237, 476.
Usta	423.
Vali	84, 224, 364.
Vezir	36, 37(a), 42, 64, 75, 76.
Voyvoda	72, 163, 199, 247.
Yeniçeri Serdarı	15, 30, 41, 68, 69, 87, 92, 93, 109, 119, 136, 144, 182, 205, 210, 231, 246, 252, 266, 269, 291, 297, 325, 326, 344, 347, 353, 398, 403, 412, 414, 420, 421, 426, 454, 456, 483.
Zat	397

SONUÇ

Osmanlı Devleti merkez teşkilâtında üst düzey bir karar organı olarak vazife gören Divân-ı Hümâyûn'da; devletin siyasî, idarî, askerî ve malî işleri görüşülürdü. Osmanlı tebaası olan bütün herkes 'arz, 'arz-ı hâl, mektup ve adam göndererek veya bizzat kendisi gelerek Divân-ı Hümâyûn'a başvurabilirdi. Divân-ı Hümâyûn, Osmanlı kadılarının vermiş olduğu kararlar karşısında haksızlığa uğradığını düşünen bir kişinin başvuru yapabileceği en üst makamdı. Bu anlamda, Divân-ı Hümâyûn'un vermiş olduğu kararların Osmanlı kurumları ve halk üzerindeki yaptırım gücü en üst düzeyde olmuştur. Yine devlet için son derece önemli konular olan savaş ilanı, barış antlaşması, para bastırma vs. gibi meselelerde de son sözü söyleyen kurum olarak Divân-ı Hümâyûn dikkat çekmektedir.

Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararlar divanda vazifeli olan kâtipler tarafından fermân ve berât gibi Osmanlı diplomatik belgelerine kaydedilerek ilgili kişi ve makamlara ulaştırılmıştır. Ancak bu diplomatik belgelerin birer suretleri kısa özetler şeklinde mühimme denilen defterlere kaydedilmiştir. Osmanlı Devleti'nin siyasî ve hukukî karar organı olan Divân-ı Hümâyûn'da mühimme, nâme, ahkâm, rûzname, mevâcib gibi çok çeşitli defterler tutulmuştur. Ancak mühimme defterleri muhtevaları bakımından en değerlilerindeb biri olarak ön plana çıkmaktadır. Mühimme defterinde; Osmanlı merkez ve taşra teşkilâtının işleyişi, bürokrasi, sefer hazırlığı ve sefer için gerekli olan mühimmatın temini, donanma ve deniz seferleri, ticaret, vakıf ve vakıf arazileri, uluslararası ilişkiler, çeşitli vergiler ve vergilerin toplanması, müslüman-gayrimüslim ilişkisi, eşkıyalık hareketleri ve halk arasındaki anlaşmazlıklar gibi önemli siyasî, iktisadi, askeri ve içtimaî meselelere dair bilgilerin bulunması mühimme defterlerinin önemini arttırmıştır. Mühimme defterlerinin bu özelliği tez konusu olarak seçiminde belirleyici bir unsur olmuştur.

Türk devlet geleneğinin önemli bir uygulaması olan arşivcilik faaliyetleri Osmanlı Devleti'nde daha kapsamlı bir şekilde uygulanmış ve günümüze milyonlarca belgenin ulaşması sağlanmıştır. Osmanlı tarihi araştırmacıları için arşiv vesikalarının tamamı değerlidir. Bu arşiv belgeleri arasında muhtevası itibariyle en değerlilerinden biri olarak mühimme defterleri kabul edilir. Bu nedenle ilk olarak 90 Numaralı Mühimme Defteri ile başlayan mühimme üzerine yapılan çalışmalar son dönemlerde artmıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin yanı sıra, bazı üniversitelerde de yüksek lisans tezi olarak mühimme defterleri üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Mühimme defterlerinin transkripsiyon ve değerlendirme çalışmaları tamamlandığı takdirde Osmanlı tarihine özellikle de toplumsal tarih çalışmalarına daha geniş açılardan bakmak mümkün olacaktır.

Bu tezde 96 Numaralı Mühimme Defteri'nin transkripsiyon ve değerlendirilmesi yer almaktadır. IV. Mehmed dönemine ait olan defter; dönemin siyasî, ekonomik ve sosyal olayları hakkında bilgiler vermesinin yanı sıra XVII. yüzyılın son yıllarına da ışık tutacak niteliktedir.

Defterin ait olduğu tarihlerde Merzifonlu Kara Mustafa Paşa sadrazamlık makamında bulunmaktaydı. Bu dönemde Osmanlı Devleti, Rusya himayesine girmiş olan Ukrayna Kazakları üzerine sefer düzenlemiştir. Bu sefer ile ilgili olarak seferin hangi devlet üzerine yapıldığını işaret eden bir hüküm defterde bulunmamaktadır. Ancak sefer tarihi ile defterin ait olduğu tarihler karşılaştırıldığında, 96 Numaralı Mühimme Defteri'nde geçen mühimmat, hazine ve hububat sevkine dair askeri hükümlerin Ukrayna üzerine yapılan sefere ait olduğu kanaatine varılmaktadır. Defterin ait olduğu 1678-1679 tarihlerinde Ukrayna Kazakları üzerine seferde bulunan Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa için dua istenilen hükmün de defterde yer alması bu durumu kanıtlayıcı niteliktedir.

XVI. yüzyıldan itibaren başlayan ve giderek etkisi artan eşkıyalık olayları ile ilgili olarak 96 Numaralı Mühimme Defteri'nde pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Bunun nedeni ise, IV. Mehmed'in saltanatının ilk yıllarından itibaren Gürcü Abdünnebi, Katırcıoğlu ve Abaza Hasan Paşa gibi isyan eden ve eşkıyalık faaliyetlerinde bulunan liderlerin ortadan kaldırılması gösterilebilir.

96 Numaralı Mühimme Defteri'nde Osmanlı diplomatik belgelerindeki genel kaideler hakkında bilgiler elde edilmektedir. Hükümlerde kullanılan elkab ve dua rükünleri sayesinde muhatapların kimler olduğu kolayca tespit edilmektedir. Hükümlerde adı geçen kadın isimlerinden anlaşıldığı üzere kadınlar Divân-ı Hümayûn'a başvuru yapma haklarını etkili bir şekilde kullanmışlardır. Sefer esnasında devlet hazinesinin de ordu ile birlikte götürülmesi kuralına hazine ile ilgili hükümlerde rastlanılmaktadır. Ayarı düşük akçe olarak adlandırılan züyuf akçe askerler arasında bir takım problemlere neden olmuştur. Defterde yer alan hümlerden anlaşıldığı üzere züyuf akçe bazı görevliler ve halk arasında da anlaşmazlığa sebep olmuştur.

96 Numaralı Mühimme Defteri'nden; dönemin sosyal olayları, devlet görevlileri ile halk arasındaki münasebetler, merkez-taşra ilişkileri, halk arasındaki anlaşmazlıklar ve Osmanlı diplomatik belgeleri üzerindeki genel kaideler vs. hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür.

KAYNAKLAR

- Afyoncu, Erhan. (2002). Osmanlı Bürokrasisinden Bir Kesit: Defterhâne-i Âmire'nin Kuruluşu ve Gelişmesi. *Türkler Ansiklopedisi*, c.9, YTY, Ankara, s. 860-864.
- Ahışhalı, Recep. (1999). Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı. *Osmanlı*, c. 6, YTY, Ankara, s. 24- 33.
- Aksun, Z.N. (1994). *Osmanlı Tarihi*. İstanbul.
- Alan, Ercan. (2008). *95 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil, Transkripsiyon ve Özet)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Alanoğlu, Murat. (2010). *86 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1993). *3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) "Özet ve Transkripsiyon" I-II*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1994). *5 Numaralı Mühimme Defteri (973/1565-1566) Özet ve İndeks*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1996). *12 Numaralı Mühimme Defteri (978-979/1570-1572) "Tıpkıbasım"*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2000). *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*. Osmanlı Arşivli Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (1996). *12 Numaralı Mühimme Defteri (978-979/1570-1572) "Özet-Transkripsiyon ve İndeks"*, I-II. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Bostan, İdris. (2007). *Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği*. İstanbul.
- Çavuşoğlu, Semiramis. (2001). Kadızadeliler. *DİA*, c.24, TDVY, İstanbul, s. 100-102.
- Çiçek, Kemal. (2002). II. Viyana Kuşatması ve Avrupa'dan Dönüş (1683-1703). c. 6 *Genel Türk Tarihi Ansiklopedisi*, c.6, Ankara, s. 115-146.
- Çorbacioğlu, Mesude. (1988). Osmanlı Devlet Teşkilâtında Mevcut Kalemler ve Görevleri. *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, Bildiriler*, İstanbul, s.71-84.
- Develioğlu, Ferit. (2011). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitapevi, Ankara.
- Ed-Düri, Abdülaziz. (1994). Divân. *DİA*, c.9, TDVY, İstanbul, s. 377-381.
- Emecen, F. M. (2011). Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Sikâyet. *Osmanlı Klasik Çağında Hanedan, Devlet ve Toplum*, İstanbul.
- Faroqhi, Suraiya. (2007). *Osmanlı İmparatorluğu ve Etrafındaki Dünya*. Çeviri: Ayşe Berktaş, İstanbul.

- Gökbilgin, Tayyib. (1992). *Osmanlı Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*. Enderun Kitabevi, İstanbul.
- Halaçoğlu, Yusuf. (2002). *Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilâtı, Türkler Ansiklopedisi*, c.9, YTY, Ankara, s.795-838.
- Halaçoğlu, Yusuf. (2003). *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilâtı ve Sosyal Yapı*. TTK, Ankara.
- Hammer. (2010). *Büyük Osmanlı Tarihi*. Hazırlayan: Mümin Çevik, Milliyet, İstanbul.
- <http://193.255.138.2/takvim.asp?takvim=2&gun=21&ay=3&yil=1090>. (25. 05. 2013)
- İlgürel, Mücteba. (1988). Abaza Hasan. *DİA*, c.1, TDVY, İstanbul, s.10-11.
- İlgürel, Mücteba. (2002). Köprülü Mehmed Paşa. *DİA*, c.26, TDVY, Ankara, s.258-260.
- İlgürel, Mücteba. (1995). Osmanlılar'da Eşkıyalık Hareketleri. *DİA*, c.11, TDVY, İstanbul, s.466-469.
- İnal H. İ. (2007). *Osmanlı Tarihi*. İstanbul.
- İnalcık, Halil. (1993). Reisülküttâb. *İA*, c.9, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, s.671-683.
- İnalcık, Halil. (2008). *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*. İstanbul.
- İnalcık, Halil. (1988). Şikâyet Hakkı: 'arz-ı hâl ve 'arz-ı Mahzarlar. *Osmanlı Araştırmaları*, c. VII-VIII, İstanbul, s. 33-54.
- İnbaşı, Mehmet. (2004). *Ukrayna'da Osmanlılar Kamanıçe seferi ve Organizasyonu (1672)*. İstanbul.
- İpşirli, Mehmet. (1992). Beylikçi. *DİA*, c.6, İstanbul, s.78-79.
- İzgi, Şuayip. (2006). *986 (1578) Tarihli 32 Numaralı Mühimme Defteri (s.201-400) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Jorga, Nicolae. (2009). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*. Yeditepe Yayınevi, İstanbul.
- Karaca, Müjge. (2008). *94 Numaralı Mühimme Defterinin Özeti, Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kaygusuz, Zülfiye. (2006). *10 Numaralı Mühimme Defteri'nin (1-178) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Komisyon. (1999). IV. Mehmed. *Osmanlı*, c.12, Ankara.
- Komisyon. (1960). *Mufassal Osmanlı Tarihi*. İstanbul.
- Kunt, Metin. (2009). Siyasal Tarih (1600-1789). *Türkiye Tarihi*, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 19-73.
- Küçük, Abdurrahman. (1994). Dönme. *DİA*, c. 9, TDVY, İstanbul, s. 518-520.
- Kütükoğlu. M.S. (1988). Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine. *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, Bildiriler*, İstanbul, s. 95-112.
- Kütükoğlu. M.S. (2006). Mühimme Defteri, *DİA*, c. 31, TDVY, İstanbul, s. 520-523.
- Kütükoğlu. M.S. (1998). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*. Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul.
- Kütükoğlu, M. S. (1995). Ferman. *DİA*, c.12, İstanbul, s.400-406.
- Mehmet Zeki Pakalın. (1983). *Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. Milli Eğitim Yayınevi, İstanbul.
- Mumcu, Ahmet. (1994). Divan-ı Hümayûn. *DİA*, c.9, İstanbul, s.430-432.
- Mumcu, Ahmet. (2007). *Divan-ı Hümayun*, Ankara.

- Nâimâ Mustafa Efendi. (1969). *Nâimâ Tarihi*. Çeviren: Zuhurî Danışman, İstanbul.
- Ortaylı, İlber. (2006). *Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek*. İstanbul.
- Ortaylı, İlber. (2007). *Üç Kitada Osmanlılar*. İstanbul.
- Öz, Mehmet. (2002). II. Viyana Seferine Kadar XVII. Yüzyıl. *Türkler Ansiklopedisi*, c.9, YTY, Ankara, s.711- 729.
- Özbil, Alev. (2009). Üç Yabancı'nın Kaleminden Avcı Mehmed ve Av. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, S.1, ?, s.33-41.
- Özcan, Abdulkadir. (2002). Köprülü Fazıl Ahmet Paşa. *DİA*, c. 26, TDVY, Ankara, s. 260-263.
- Özcan, Abdulkadir. (2003). Mehmed IV. *DİA*, c. 28, TDVY, İstanbul, s. 414-418.
- Öztuna, Yılmaz. (1994). *Büyük Osmanlı Tarihi*. İstanbul.
- Pamuk, Bilgehan. (2006). *XVII. Yüzyılda Bir Serhad Şehri: Erzurum*. İstanbul.
- Sakaoğlu Necdet. (2008). Mehmed IV. *Osmanlılar Ansiklopedisi*, İstanbul, s. 89-93.
- Sakar, M.F. (2007). *1101\1102 (1690\1691) Tarihli 100 Numaralı Mühimme Defteri Transkripsiyonu Ve Değerlendirilmesi [S. 1-145]*. Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Sâmi, Şemseddin. (2008). *Kâmûs-ı Türkî*. Sahaflar Kitap Sarayı, İstanbul.
- Sezen, Tahir. (2006). *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*. Ankara.
- Şeref, Abdurrahman. (2005). *Osmanlı Devleti Tarihi*. Hazırlayan: Musa Duman, İstanbul.
- Unat, F. R. (1994). *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Klavuzu*. TTK, Ankara.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*. TTK Ankara.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1995). *Osmanlı Tarihi*. c.III, Kısım: I, TTK, Ankara.
- Ünal, M. A. (2005). *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*. Isparta

EKLER

**EK. A 96 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN (1-99) ASLINDAN
ÖRNEKLER**

DİZİN

- Abaza Hasan Paşa, 6, 8, 265, 270
Abaza Mehmed Paşa, 5
Abbasiler, 13
Akdeniz, 3, 32, 35, 36, 42, 52, 57, 76, 92,
118, 142, 190, 214
Akşehir, 84, 126
Amasya, 62, 94, 111, 112, 129, 210, 215
Anadolu Selçukluları, 13
Antalya, 32, 36, 104, 257, 261, 250
Apafi Mihail, 8
Âsitâne-i Sa'âdet, 252, 255, 256, 258, 259
Avusturyalılar, 9
Aydın, 62, 68, 79, 90, 117, 122, 161, 179,
185, 205, 220, 224, 227, 231, 232, 247,
271
Bayramıç, 45, 46, 170
Biça, 46, 65, 100, 122, 123, 125, 126,
129, 169, 170, 192, 227, 248
Bigadiç, 37
Bir-givî Mehmed Efendi', 7
Bolu, 41, 55, 118, 158
Borlu, 41
Bosna, 7
Boyâbâd, 53
Bozcaada, 7
Bucaş Antlaşması, 10, 11
Budin, 12
Bursa, 39, 41, 44, 48, 49, 66, 96, 98, 101,
103, 110, 113, 119, 135, 139, 152, 153,
162, 181, 182, 223, 229, 245, 249, 250,
252
Büyük Selçuklu, 13
Çan, 46
Çanakkale, 7
Çehrin Seferi, 263
Çemişgezek, 74
Defterhâne, 18, 271
Deli Hüseyin Paşa, 8
Denizli, 60, 61, 68
Derviş Mehmed Paşa, 5
Divan-ı Hümayun, 13, 14, 19, 272
Diyarbakir, 74, 132
Eğriboz, 47, 48, 49, 108, 120, 146, 166,
190, 228
Elbistan, 44
Emevîler, 13
Erdel, 9
Fatih Sultan Mehmed, 14
Fazıl Ahmed Paşa, 9, 10
Fâzıl Ahmed Paşa, 8, 9
Galata, 70, 71, 78, 80, 129, 150, 151, 198
Gazneliler, 13
Girit, 7
Girit Seferi, 10
Görece, 34, 86, 156, 185, 250, 265
Gümölcine, 118, 205, 206, 208, 229, 260
Gürcü Abdünnebi, 3
Gürcü Mehmed Paşa, 5
Hama, 72
Hatice Turhan Sultan, 1
Hezarpare Ahmed Paşa, 3
Hocazâde Mesud Efendi, 5
II. Murad, 14
II. Rakoczi, 8
III. Selim, 14
Isparta, 16, 62, 92, 116, 245, 273
IV. Mehmed, i, iii, 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 11,
12, 13, 261, 265, 269, 270, 272
İncecik, 80, 106, 134, 180, 216
İnegöl, 43, 162, 249
İpşir Mustafa Paşa, 5, 6
İstanbul, viii, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12,
13, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 28, 29,
30, 31, 32, 33, 41, 42, 45, 48, 50, 53,
54, 59, 74, 83, 85, 86, 96, 97, 99, 100,
101, 108, 113, 114, 115, 118, 119, 120,
127, 129, 135, 136, 140, 148, 152, 154,
155, 156, 164, 166, 170, 171, 173, 184,
185, 190, 194, 195, 197, 198, 200, 203,
205, 206, 208, 213, 216, 219, 222, 223,

- 224, 225, 227, 228, 229, 232, 240, 243,
245, 251, 255, 258, 260, 246, 247, 251,
252, 257, 259, 264, 271, 272, 273
- İzmir, 3, 28, 29, 30, 35, 58, 67, 75, 140,
141, 150, 151, 161, 167, 177, 179, 181,
182, 214, 249
- İznikmid, 46, 58, 64, 70, 100, 138, 145,
156, 188, 193, 196, 197, 198, 202, 203,
262
- Jean Sobieski, 12
- Kadıızâdeliler, 7
- Kamaniçe, 10
- Kandiye, 9, 10, 51, 52, 54, 137, 154, 183,
244
- Kanuni Sultan Süleyman, 12, 14
- kapıkulu, 1
- Kapudan paşa, 35
- Kara Murad Paşa, 3, 5, 6
- Karahisar, 69, 181, 199, 257, 260
- Karlofça Antlaşması, 2, 12
- Katircioğlu, 3
- Kayseriye, 49, 59, 71, 73, 152, 218, 262
- Kıbrıs, 7, 211, 240, 243, 248, 252, 258,
259
- Kırım hanı, 10
- Kirmasti, 43, 44, 49, 119, 134, 135, 157,
252
- Konya, 3, 93, 111, 115, 136, 150, 154,
160, 163, 165, 207, 209, 218, 242
- Köprülü Mehmet Paşa, 2, 6, 8
- Kösem Sultan, 1, 2, 3, 4
- Kubbealtı, 14, 251, 272
- Kütahya, 39, 55, 63, 76, 96, 101, 115, 116,
123, 128, 148, 152, 168, 204, 206, 208,
230
- Limni, 7
- Ma'alkara, 79, 82, 99
- Maraş, 44, 142
- Marmara, 19, 29, 30, 31, 32, 33, 56, 97,
129, 198, 246, 257, 271, 272, 273
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, 10, 11, 12,
261, 270
- Meşveret Meclisi, 14
- Midilli, 36, 105
- Mihaliç, 44, 48, 67, 119, 134, 167, 243,
252
- Mudanya, 43, 66, 89, 98, 135, 136, 146,
201, 202, 213, 214, 223, 229, 242, 261,
264
- Mühimme, 2, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23,
24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34,
246, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 255,
256, 257, 258, 259, 260, 264, 269, 270,
271, 272, 273
- Ordû-yı hümâyûn, 158
- Osmanlı Devleti, i, iii, 2, 10, 13, 17, 18,
19, 20, 24, 25, 246, 247, 261, 263, 269,
270, 273
- Osmanlılar, 10, 11
- Podolya, 10
- Polonya, 10
- rikâb-ı hümâyûn, 44, 89, 162, 169, 185
- Rikâb-ı hümâyûn, 241
- Rodos, 51, 53, 115, 169, 244, 254
- Rodosçuk, 42, 50, 63, 67, 99, 106, 134,
147, 159, 163, 164, 167, 180, 232, 235
- Rukiyye Sultân, 62
- Safed, 3
- Sakız, 35, 52, 123, 127, 167, 211, 217,
234, 258
- Samsun, 28, 31, 42
- sefer-i hümâyûn, 38, 46, 66, 98, 127, 160,
165, 166, 200, 264
- Seferihisâr, 79, 87, 179, 258, 252
- Serdar Murtaza Paşa, 8
- Seydi Ahmed Paşa, 7
- Sofu Mehmed Paşa, 2
- Sultan İbrahim, 1, 2, 4, 9, 183
- Sultan Mehmed Hân, 82
- Suriye, 3
- Şam, 41, 75, 103, 221, 237, 256
- Tarhuncu Ahmed Paşa, 5
- Temeşvar, 4, 12
- Trablusgarb, 78
- Trablusşam, 64, 65, 72
- Trabzon, 64, 200
- Uşak, 40
- Uyvar, 9, 12
- Üstüvânî Mehmed Efendi, 7
- Vak'a-i Vakvakiye, 6
- Vâlîde Sultan, 124, 142, 248, 253
- Venedik, 1, 3, 6, 9, 10
- Yalvaç, 50, 91
- Yanova, 8
- Yanova kalesi, 8
- Yeniâbâd, 52
- Yıldırım Bâyezid, 14
- Zağnos Paşa, 56, 264
- Zurnazen Mustafa Paşa, 6

ÖZGEÇMİŞ

Yunus Mercimek 1987 yılında Gaziantep’te doğdu. İlköğretim ve Lise eğitimini Gaziantep’te tamamladı. 2006 yılında girdiği Erzurum Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği bölümünden 2011 yılında mezun oldu. Aynı yıl Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Halen bu bölümde eğitimine devam etmektedir. Evli ve İngilizce bilmektedir.

VITAE

Yunus Mercimek was born in Gaziantep in 1987. He completed his secondary and high school education in Gaziantep. He graduated from Erzurum Atatürk University Kazım Karabekir Education Faculty of History department in 2011. In the same year he started his higher education in Gaziantep University Social Sciences Institute History Department of Modern History Department. He is still going on his education on this department. He is married and he speaks English.